

§ 1 Justering av protokoll

Protokollen för den 12, 13 och 17 februari justerades.

§ 2 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2014/15:281

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:281 Regeringens aviserade höjda skatter

av Erik Andersson (M)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 20 mars 2015.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 2 mars 2015

Finansdepartementet

Magdalena Andersson (S)

Enligt uppdrag

Rikard Jermsten

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2014/15:289

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:289 Införande av tonnageskatt

av Borian Åberg (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 24 mars 2015.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 2 mars 2015

Finansdepartementet

Magdalena Andersson (S)

Enligt uppdrag

Rikard Jermsten

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2014/15:300

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:300 Gemensam europeisk Ukrainastrategi
av Hans Wallmark (M)

Interpellationen kommer inte att hinna besvaras inom föreskriven tid.

Skälet till dröjsmålet är resor.

Stockholm den 2 mars 2015

Utrikesdepartementet

Margot Wallström (S)

Enligt uppdrag

Fredrik Jörgensen

Expeditionschef

Interpellation 2014/15:307

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:307 Skatteverkets handläggning i ärenden om
registrering av vårdnadshavare

av Carl-Oskar Bohlin (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 24 mars 2015.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade
engagemang.

Stockholm den 2 mars 2015

Finansdepartementet

Magdalena Andersson (S)

Enligt uppdrag

Rikard Jermsten

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2014/15:309

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:309 Sveriges utrikespolitiska hållning till
Ryssland

av Kerstin Lundgren (C)

Interpellationen kommer inte att hinna besvaras inom föreskriven tid.

Skälet till dröjsmålet är resor.

Stockholm den 2 mars 2015

Utrikesdepartementet

Margot Wallström (S)

Enligt uppdrag

Fredrik Jörgensen

Expeditionschef

Interpellation 2014/15:315

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:315 Agila kontrakt i offentlig sektor
av Mathias Sundin (FP)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 13 mars 2015.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.
Stockholm den 2 mars 2015
Finansdepartementet
Ardalan Shekarabi (S)
Enligt uppdrag
Rikard Jermsten
Expeditions- och rättschef

§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Skrivelse

2014/15:59 till näringsutskottet

Redogörelser

2014/15:NL1, RAN1 och RAR1 till konstitutionsutskottet

2014/15:RJ1 till utbildningsutskottet

2014/15:RR2 till finansutskottet

2014/15:RS2, RS5 och ÖN1 till konstitutionsutskottet

Motion

2014/15:3036 till finansutskottet

§ 4 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Socialutskottets betänkanden

2014/15:SoU3 Vårdvalssystem i primärvården

2014/15:SoU4 Riksrevisionens rapport om stödet till anhöriga omsorgsgivare

Utbildningsutskottets betänkande

2014/15:UbU8 Förskolan

Arbetsmarknadsutskottets betänkande

2014/15:AU3 Jämställdhet och åtgärder mot diskriminering

Konstitutionsutskottets betänkande

2014/15:KU11 Justitieombudsmännens ämbetsberättelse

§ 5 Integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet

Försvarsutskottets betänkande 2014/15:FöU5
Integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet
(skr. 2014/15:27)
föredrogs.

Anf. 1 MIKAEL JANSSON (SD):

Herr talman! För tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 3.

Svensk signalspaning fyller en viktig funktion i värnandet av rikets säkerhet och ger oss en möjlighet att förbereda oss för att reagera mot de hot som finns i vår omvärld, såväl yttre hot från främmande makt som potentiell terroristverksamhet. Verksamheten utgör en oundgänglig del av vårt försvar. Vi bör alla vara tacksamma för det ansvarsfyllda arbete som vår signalspaning utför i det tysta för att hålla oss trygga. All sådan spaning bedrivs dock i en ständig balansakt gentemot värnandet av den enskilda medborgarens integritet.

De intensiva diskussioner som följde av införandet av den så kallade FRA-lagen visade att hela ämnesområdet är kontroversiellt och måste behandlas med varsamhet, om en verksamhet som denna ska kunna bedrivas med fortsatt förtroende från folket.

Regeringen har uttalat att man har för avsikt att ytterligare granska integritetseffekterna av signalspaning i tråd. Regeringen har dock inte närmare specificerat tidpunkten för en sådan granskning, och man har inte heller varit tillräckligt tydlig med hur en redovisning av en sådan granskning ska gå till.

Det är enligt vår mening nödvändigt att en granskning av trådspaningen sker vid ett tillfälle som är klart uttalat av regeringen. Därför anser vi att regeringen snarast ska återkomma med besked om tidpunkten för en granskning. En sådan granskning ska redovisas för riksdagen. Detta bör ges regeringen till känna.

Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten, Siun, utövar i dag viss kontroll över hur signalspaningslagen tillämpas, men denna nämnd lider enligt vår mening av en bristande parlamentarisk förankring i och med att det är endast Socialdemokraterna, Moderaterna och Folkpartiet som är representerade där.

Om granskningen av svensk signalspaning ska kunna tas på allvar måste riksdagens samtliga partier erbjudas möjligheten att nominera ledamöter till nämnden. Så är fallet när det gäller Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden, och vi bedömer att detta förhållande har ökat förtroendet för denna nämnd hos samtliga partier i riksdagen.

Vi bedömer också att det har förstärkt allmänhetens tilltro till att nämnden fullgör sitt uppdrag på ett så allsidigt och objektivt sätt som möjligt, detta trots den sekretess som råder i denna nämnds verksamhet.

Vi anser således att antalet ledamöter i Siun ska utökas så att samtliga partier som är representerade i Sveriges riksdag kan vara representerade med minst en ledamot var. Detta bör ges regeringen till känna.

Anf. 2 JENS HOLM (V):

Herr talman! Under 2013 avslöjades flera fall av massavlyssning utförda av USA:s underrättelsetjänst, National Security Agency, NSA. Miljontals människor, internationella organisationer och regeringschefer hade fått telefoner och elektronisk kommunikation avlyssnade av NSA. Med stöd av läckta dokument från den tidigare NSA-medarbetaren Edward Snowden kunde SVT:s program *Uppdrag granskning* i december 2013 avslöja att även svenska FRA hade varit delaktig och behjälplig i delar av NSA:s övervakningsverksamhet.

Uppdrag granskning avslöjade exempelvis att ledningen för FRA besökte NSA i tre dagar under april 2013. Av de hemliga dokumenten framgick att NSA och FRA hade förberett ett gemensamt agerande som skulle möjliggöra hackande av andra människors datorer. Men hackande av datorer, så kallade aktiv signalspaning, är något som är helt i strid med FRA:s uppdrag.

Enligt de hemliga dokumenten ska FRA också ha blivit en del av NSA:s övervakningssystem Xkeyscore, som gör det möjligt att samla in miljontals personers data kring e-post, sociala medier, sökhistorik och chattar på nätet.

Av Snowdendokumenterna framgår också att NSA ser FRA som en strategisk allierad, i synnerhet avseende informationsinhämtning från internetkablar i Östersjön, till exempel från Ryssland. När den grävande journalisten Duncan Campbell vittnade om NSA-skandalen i EU-parlamentet i september 2013 – en granskningsverksamhet som också FRA var inbjuden till men vägrade att inställa sig till – pekade han ut Sverige och FRA som den viktigaste parten, vid sidan av USA och Storbritannien, i NSA:s globala övervakningsverksamhet.

Jag tycker att det här är minst sagt graverande uppgifter. Det stärker Vänsterpartiets tidigare kritik mot FRA. Vi borde gå till botten med detta. Det kan inte vara okej att vår signalspaningsmyndighet har ett långtgående samarbete med det USA-organ som har bedrivit massövervakning av miljontals människor, inklusive regeringschefer och internationella organisationer.

I flera länder har omfattande granskningar inletts av deras respektive länders och underrättelseorgans inblandning i NSA:s övervakningsverksamhet. I Sverige har emellertid största möjliga tystnad rått. Varför det? Tycker vi att det är helt oproblematiskt att NSA har kunnat övervaka våra samtal och vad vi gör på nätet? Och nu när allt pekar på att FRA har varit en aktiv och lojal medarbetare i den här globala, illegitima och kränkande övervakningsverksamheten, ska vi då bara fortsätta att tiga? Nej, jag tycker inte det.

Man hade kunnat hoppas att den årliga granskningen från Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten, Siun, skulle bringa lite större klarhet i det hela. Siuns årsrapport rör nämligen FRA:s verksamhet under 2013, det år då avslöjandena om FRA:s samarbete med NSA briserade med full kraft.

Vad säger Siun om att FRA pekas ut som NSA:s mest strategiska allierade näst exempelvis Storbritannien? Och vad säger regeringen om detta? Regeringen har nämligen presenterat en skrivelse som är baserad på Siuns årsrapport. Det är den skrivelsen som är föremål för den debatt som vi har här och nu.

Man säger ingenting! FRA:s samarbete med NSA bemöts nämligen inte med en enda stavelse i vare sig Siuns årsrapport eller regeringens skrivelse. Det tycker jag är mycket anmärkningsvärt. Jag måste säga att årsrapporten från Siun och skrivelsen från regeringen är något av det mest substanslösa som jag någonsin har läst som riksdagsledamot.

Det är hög tid att bringa klarhet i Sveriges roll i NSA:s övervaknings- och avlyssningsverksamhet. Riksdagen borde därför tillsätta en parlamentarisk granskningskommission för att gå till botten med FRA:s samarbete med NSA samt andra relevanta delar av NSA:s övervakningsverksamhet som också borde granskas. Fram till dess att vi har fått klarhet i allt detta ska allt samarbete mellan FRA och NSA vara avbrutet.

Jag kommer ihåg hur det lät under 2008, inför antagandet av den så kallade FRA-lagen. Vi i Vänsterpartiet och andra förkämpar för integriteten varnade för att ge FRA så långtgående befogenheter som att avlyssna internettrafiken.

I de läckta dokumenten från Edward Snowden prisar spionorganisationen NSA FRA för FRA:s lojalitet och beredvillighet att förse NSA med information om vår internettrafik. Så långt har det gått.

Detta visar att vi FRA-kritiker hade rätt då, och vi har rätt nu. Det är fel att ge FRA tillgång till internettrafiken och spaning i kabel. FRA-lagen måste därför rivas upp och göras om. Det är dags att vi värnar integriteten och att vi nu sätter ned foten. Jag yrkar därför bifall till reservationerna 2 och 5 som rör just upphävandet av FRA-lagen och en granskning av NSA-samarbetet.

Anf. 3 ALLAN WIDMAN (FP):

Herr talman! Det finns en del frågor som känns närmast eviga när det gäller försvarsutskottets arbete, och en av dessa frågor är signalspaningen, FRA och försvarsunderrättelseverksamheten i stort. Alltsedan denna lagstiftning togs fram med början 2006 och fram till 2008 har den varit ifrågasatt.

Herr talman! Låt mig ändå konstatera att givet det omvärldsläge som vi nu har var det mycket klokt av den dåvarande regeringen att effektivisera möjligheterna till signalspaning.

När Vänsterpartiet säger att vi ska upphäva den nuvarande lagen och göra om den kan man i och för sig fundera över vad som kommer att bli kvar eller hur signalspaningen därefter kommer att se ut. Men av Jens Holms anförande förstår jag att det handlar om att just kapa möjligheterna till signalspaning i kabel. Nu nickar Jens Holm instämmande åt detta. Det är klart att om man gör det kommer man tillbaka till den situation som rådde före 2008–2009, det vill säga att vi skulle vara hänvisade enbart till den trafik som internationellt rör sig i etern. Det har konstaterats att det är mindre än 5 procent av den nuvarande utrikestrafiken som rör sig i etern. 95 procent av det underrättelseunderlag som finns totalt skulle då inte vara tillgängligt för Sverige i ett läge då vi kan konstatera en mycket snabb omvärldsförsämring också i vårt eget närområde.

Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna efterlyser flera olika saker i detta ärende, bland annat en fördjupad granskning. Man pekar på och misstänkliggör det förhållande att Siun under 2013 inte har riktat någon kritik mot FRA i sin granskningsverksamhet.

Herr talman! För ett par år sedan riktades det över 20 synpunkter mot den verksamhet som FRA bedrev. Då hette det från Vänsterpartiets sida att det är alldeles uppenbart att FRA missköter sin verksamhet eftersom de får kritik och synpunkter på så många olika områden. Det är uppenbart, herr talman, att Vänsterpartiet inte någonsin kommer att bli nöjda med denna granskningsverksamhet.

Nu är det emellertid så lyckligt att Riksrevisionen just gått igenom försvarsunderrättelseverksamheten och Siuns kontrollverksamhet. Jag tänkte läsa ett par av de övergripande meningarna som gäller Riksrevisionens slutsatser.

Riksrevisionens övergripande slutsats är att kontrollmyndigheten, Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten, har fått förutsättningar för att kunna bedriva kontrollverksamheten på ett effektivt sätt. Siun utför de uppgifter som myndigheten har enligt lagar och förordningar. Riksrevisionens granskning visar att försvarsunderrättelsemyndigheterna tar Siuns synpunkter på allvar och genomför åtgärder i enlighet med Siuns beslut.

Det är bra att signalspaningen står under ständig kontroll och utredning. Men, herr talman, den bild som Jens Holm skissar av verksamheten stämmer inte med den som Riksrevisionen har.

Vänsterpartiet yrkar också att vi ska granska samarbetet med NSA och att detta under granskningen tills vidare ska frysas. I sin motion skriver Vänsterpartiet att det i regeringens skrivelse 2012 inte framfördes någon kritik trots att det förekommit uppenbara oegentligheter.

När man använder sådana uttryck om en statlig myndighet – att det förekommer uppenbara oegentligheter – då har man enligt min mening en stark skyldighet att redovisa vilka oegentligheter som det är fråga om och på vilket sätt som dessa i så fall har ignorerats.

Det finns skäl att påminna om att signalspaningsverksamheten får inriktas enbart mot nationella säkerhetshot, och de finns alla uppräknade i den relevanta lagstiftningen.

Det är också viktigt att understryka att för försvarsunderrättelseverksamheten i sin helhet får fokus enbart vara utrikes förhållanden. När FRA samlar in uppgifter här i Sverige via signalspaning får det alltså inte ske mellan adressat och avsändare som befinner sig i det här landet. Detta gäller också vid samarbeten. Det finns inga möjligheter för svenska försvarsunderrättelsemyndigheter att i samarbete med utländska myndigheter ta emot uppgifter som rör enbart svenska förhållanden. Det är alltid utrikes förhållanden och inget annat.

Herr talman! Till sist vill både Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna in i Siun, den myndighet som granskar försvarsunderrättelseverksamheten. Det kan man förstå. Problemet är emellertid att i många av våra organ, inte bara i Siun, är antalet platser för representanter från partigrupperna begränsat. Problemet i SD:s fall är, såvitt jag förstår, att ehuru man nu är ett större parti än den förra mandatperioden är man fortfarande inte tillräckligt stort för att på egen hand kunna erövra platser i denna nämnd. Varför Vänsterpartiet inom ramen för ett rödgrönt samarbete inte får någon insynsplats i Siun är en sak för de rödgröna partierna.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 4 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Det är alltid trevligt när man blir föremål för andras anföranden i kammaren. Då får man också chansen att bemöta en del missuppfattningar eller svara på en del konkreta frågor.

Jag skulle vilja börja med att säga till Allan Widman att vi i Vänsterpartiet tar frågorna om integritet och signalspaning på största allvar. Sverige behöver bedriva någon form av signalspaning för att skydda våra intressen. Men att öppna upp för signalspaning i kabel på det sätt som man gjorde i och med FRA-lagen innebär att man ger möjligheter för FRA att kontrollera vår internettrafik.

Det står att detta inte får göras mellan en kontakt i Sverige och en annan kontakt i Sverige. Då kanske Allan Widman kan berätta exakt hur det ska gå till i praktiken, eftersom vi vet att internettrafiken är global och att servrar kan ligga i Estland, i Danmark eller i andra länder. Våra mejl går ibland flera varv runt jordklotet innan de kommer tillbaka hit till Sverige. Jag har varit på FRA och ställt just den frågan, och jag tycker inte att svaret var särskilt tillfredsställande.

Jag har också kontaktat Försvarsunderrättelsedomstolen för att ta reda på hur många ansökningar som har kommit in från FRA, hur många som har fått godkännande och hur många som har nekats. Inget svar – allt är hemligstämplat. Vi har kontaktat Siun för att ta reda på om Siun har granskat FRA:s internationella samarbete till exempel med NSA. En sådan granskning gjordes faktiskt i fjol. Skulle vi kunna få läsa den? Nej, man har inte ens något protokoll från den granskningen. Det tycker jag är anmärkningsvärt.

Tycker Allan Widman och Folkpartiet att allt detta som sker är i sin ordning?

Anf. 5 ALLAN WIDMAN (FP) replik:

Herr talman! Även min insyn i verksamheten är av naturliga skäl begränsad. Den omgärdas av stark sekretess eftersom det rör själva kärnan i våra nationella säkerhetsintressen, och det är jag övertygad om att Jens Holm känner till.

Jens Holm sveper och säger att man från FRA:s sida har obegränsad tillgång till allt som rör sig i våra kablar, all privatkommunikation och så vidare. Det är inte så att enbart inriktningen ska godkännas av Försvarsunderrättelsedomstolen, herr talman, utan även enskilda sökbegrepp ska godkännas.

Jag skulle vilja säga att detta i kombination med intresset av integritet gör att försvarsunderrättelsemyndigheterna – FRA – inte alls vill utvidga sin sökförmåga. Man vill i stället begränsa den och göra den så träffsäker det över huvud taget går. Den internettrafik som rör sig i vårt land och i andra länder är nämligen så omfattande att det inte finns medarbetare i världen som kan sitta ned och ta del av och analysera den. I stället för att ta in i håven handlar det alltså om att så lite som möjligt ska fastna i den.

När det gäller uppgiften att det är svårt att på teknisk väg skilja ut det som är inrikes kommunikation är det mycket möjligt att det finns problem med detta. Jag har inte de tekniska förutsättningarna att bedöma det, men jag kan konstatera att lagen är utomordentligt tydlig på den punkten: Om man av misstag skulle få in uppgifter som rör inrikes förhållanden ska de omedelbart raderas.

När det gäller internationella samarbeten har FRA skyldighet att både ta upp det med regeringen, det vill säga anmäla det till utrikesministern, och anmäla verksamheten till Siun. Även över detta finns det alltså en mycket bra kontroll.

Anf. 6 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag konstaterar att Folkpartiet ska vara ett liberalt parti. Jag kommer ihåg att det under framtagandet av FRA-lagen under 2008 var många aktiva inom ditt parti, Allan Widman, som var väldigt kritiska och som demonstrerade tillsammans med oss i Vänsterpartiet. Det är inte ofta vi demonstrerar tillsammans med folkpartister, men då gjorde vi det. Nu känns det som att Folkpartiet helt och hållet har lagt integriteten och därmed de mänskliga rättigheterna åt sidan och sagt att det bara är den nationella säkerheten som gäller.

Man måste göra avvägningar i sådana här fall. Finland bedriver också signalspaning, och de har inte öppnat för att spana i kabel. Jag vet att det finns starka påtryckningar för det i Finland, men de har stått emot trycket. Jag tycker att det blir väldigt allvarligt i sammanhang där vår integritet och källskyddet är helt avgörande, som kanske när vi kommunicerar med präster, journalister, psykologer och andra. Källskyddet kan inte garanteras, utan Journalistförbundet måste gå ut och uppmana sina medlemmar att bedriva kommunikation med kryptering för att kunna garantera källskyddet. Då är det någonting som är i grunden fel.

Jag tycker också att någonting är i grunden fel när vi har ett system som är så omgärdat av sekretess att inte ens jag som folkvald kan få insyn i verksamheten. När FRA dessutom åker över och träffar NSA på årliga möten och får drillning i NSA:s övervakningsprogram och verksamheter tycker jag verkligen att det har gått för långt, men om det har jag inte hört det minsta från Folkpartiet. Jag skulle verkligen välkomna ifall även liberaler kunde engagera sig och se till att våra organ på det här området inte går för långt.

Anf. 7 ALLAN WIDMAN (FP) replik:

Herr talman! Det är väl viktigt att komma ihåg att den svenska lagstiftningen har gjorts i öppenhet. Jag tycker att vi ska vara tämligen stolta över lagstiftningen, inte bara för att den innehåller starka kontrollmoment till skydd för den enskildes integritet utan också just för att den har gjorts i öppenhet. Hela lagstiftningen – ramverket runt omkring, alla kontrollorgan och de ständiga kontrollstationerna – debatteras och diskuteras i fullständig öppenhet. Jag tror att det i väldigt många länder förekommer sådan här verksamhet men att den inte alls är reglerad på det öppna sätt som har skett i Sverige.

Naturligtvis är det så att vi hela tiden och i varje enskild situation måste väga integritetsintressen mot intresset av nationell säkerhet. Men jag är förbluffad, Jens Holm, över att ni trots det som har hänt sedan lagen trädde i kraft – som Georgien 2008 och Ukraina 2014, liksom allt som händer i världen från Sydkinesiska sjön i öster till Mali i väster – säger att lagstiftningen ska upphävas. Ni säger att vi ska återgå till att lyssna på det som rör sig i luften, vilket i praktiken är ingenting.

Vad Jens Holms och Vänsterpartiets politik går ut på är att vi i en mycket farlig situation ska bli förblindade i vårt land. Det, herr talman, är minst sagt riskfyllt.

Anf. 8 MATTIAS OTTOSSON (S):

Herr talman! Vi strävar alla efter ett öppet samhälle. Sverige i dag är ett samhälle där yttrandefriheten är stark och där vi på ett säkert sätt kan ge uttryck för våra åsikter. Detta är något vi ska vara stolta över – här vilar grunden för den svenska demokratin.

För att värna demokratin och våra medborgerliga rättigheter är underrättelseverksamheten av betydelse. Jag vet att det finns de som hävdar motsatsen, alltså att underrättelseverksamheten inte främjar utan skadar vårt öppna samhälle. Att det kan finnas en oro för hur uppgifterna används är förstäeligt, och vi skulle nog alla vilja ha ett samhälle där den här typen av aktiviteter inte skulle behövas. Så ser vårt samhälle dock inte ut.

Därför måste vi använda signalspaningen med omdöme och förnuft. Självklart måste det också finnas en kontroll och reglering av hur uppgifterna används, eftersom ett felaktigt användande kan skada den individuella integriteten. Men om man hävdar att underrättelseverksamheten är en fara för integriteten måste man också ha i åtanke vilka värden verksamheten är till för att skydda.

Vår värld har förändrats. Om vi tittar på säkerhetsläget i dag är det en orolig värld vi ser. Det som sker i Mellanöstern med IS och i Afrika med Boko Haram får oss att förfäras. Detta är ett skäl till att svensk trupp finns eller har funnits i olika internationella insatser i Mali, vid Somalias kust eller i Afghanistan. För att de ska kunna hantera sina uppgifter på ett bra sätt är underrättelseverksamheten av stor vikt. Den information som samlas in är också av stor betydelse för våra Gripenpiloter i den svenska insatsberedskapen. När de beger sig iväg vid larm har de sina datorer fyllda med information om vad som kommer att möta dem där uppe. Det skapar trygghet när den behövs som bäst.

I vårt närområde pågår också oroligheter. Den senaste veckans utveckling i Ukraina och Ryssland är ett exempel på detta, och de senaste månaderna har nya terrorattacker utförts i både Frankrike och Danmark. Vi ser ett samhälle där hot och våld ökar mot utsatta grupper. Här hemma i Sverige ser vi att självklara demokratiska rättigheter, som att vi har olika åsikter eller olika religiösa åskådningar, skapar hotbilder mot enskilda individer och grupper. Det är en verklighet vi inte är vana vid och som vi har varit förskonade från under rätt många år.

Allt detta gör att vår underrättelseverksamhet blir ännu viktigare. Det handlar inte om att bevaka vanliga medborgare och deras verksamhet, utan det handlar om att se om det finns personer som har för avsikt att skada andra människor eller angripa samhället på olika sätt. Genom signalspaningen kan vi bevaka dem som lämnar uppseendeväckande spår och som kanske planerar ett terrorattentat mot Sverige eller mot andra i vår omvärld.

De stora nyttjarna av Försvarets radioanstalt, FRA, är regeringen, Säkerhetspolisen och Försvarsmakten. All signalspaning föregås av noga avvägda beslut som sker av en oberoende part, nämligen Försvarsunderrättelsedomstolen.

Detta skapar en kunskap om hur vi ska agera i olika utrikespolitiska situationer som uppstår eller för att förhindra olika terrorhot mot landet eller fiendlig verksamhet på vårt territorium eller i vårt närområde. Allt detta är för att skydda vår demokrati och våra medborgares integritet.

I många länder missbrukas underrättelseverksamheten vilket skapar rädsla och oro hos medborgarna. Det är viktigt att vi har ett klimat där vi i Sverige känner oss trygga med hur denna information hanteras och att den används till rätt uppgifter.

Herr talman! Att säkerställa att enskilda individer har ett starkt integritetsskydd är av mycket stor vikt vid signalspaning, både för den enskilda människan och för samhällets trovärdighet. Av det skälet finns kontrollfunktionerna. Försvarsunderrättelsesdomstolen gör en bedömning av samtliga uppdrag, och Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten är ett kontrollorgan som ska säkra att verksamheten bedrivs utifrån gällande lagstiftning på området.

Det är viktigt att vi fortsätter att följa upp lagstiftningen så att signalspaning används för att skydda våra medborgare och inte används emot dem. Det är ett löpande arbete för att säkra och förbättra den personliga integriteten vid signalspaning.

Vi socialdemokrater anser att kontrollverksamheten av personlig integritet vid signalspaning vid FRA fungerar på det sätt som avses i lagstiftningen.

Herr talman! Jag avslutar med att yrka bifall till försvarsutskottets förslag.

Anf. 9 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Här i min hand, Mattias Ottosson, har jag ett program som NSA tillsammans med amerikanska CIA har ställt samman. Det är ett tredagarsprogram från april 2013 som skraddarsyddes för sex FRA-chefer, däribland dåvarande generaldirektören Ingvar Åkesson. I programmet går det att läsa att man hade gemensamma övningar i programmet Winterlight och undervisning i programmet Xkeyscore, som är någon form av trålarprogram där man i princip trålar hela internet, mejl, chattverksamhet och sociala medier och samlar in information.

Det här visar på saker som vi FRA-kritiker tidigare har kallat för storebrorssamhället. Nu gör FRA detta tillsammans med NSA. Jag undrar om Socialdemokraterna tycker att det är acceptabelt.

Herr talman! Det här är hemligstämplade dokument men eftersom de är publicerade på nätet tycker jag att jag kan referera till dem.

I ett annat av dessa hemligstämplade dokument säger NSA att FRA sedan 2011 har gett NSA tillgång till sin kabelinsamling. Anser inte Socialdemokraterna och Mattias Ottosson att det har gått för långt? Anser inte Socialdemokraterna att vi åtminstone borde granska FRA:s samarbete med NSA? Det har såvitt jag vet aldrig gjorts i Sverige.

Anf. 10 MATTIAS OTTOSSON (S) replik:

Herr talman! När man diskuterar hur politiska frågor utvecklas och hur vi ska se på försvarsunderrättelseverksamheten tycker jag att man alltid ska börja med att fråga sig varför vi har försvarsunderrättelseverksamhet. Det handlar givetvis om skydd och att vi ska kunna se vad som sker i vår

omvärld. Det är ett underlag för Försvarsmakten och för regeringen när det gäller hur man ska hantera utrikespolitiska frågor.

Med den utveckling vi har i Sveriges närområde och i Europa i dag blir det allt tydligare att det är av stor vikt att vi har en försvarsunderrättelseverksamhet. Den tekniska utvecklingen har gjort att vi måste kolla vad som finns i kabel och fiber i dag. Den luftburna verksamheten är mycket liten.

Jag håller med Vänsterpartiet om att det kan bli problem för den personliga integriteten. I nästa steg måste vi fundera på vilka problem som finns i systemet. Det kan handla om att myndigheter, eller storebror som Jens Holm uttryckte det, inte ska känna till vad varje enskild individ gör om det inte påverkar rikets säkerhet eller säkerhetsläget i stort, men vi har sett att det har missbrukats i ett antal länder.

Då måste vi fundera på hur vi kontrollerar det. Vi har infört en domstol som ska pröva om det är riktigt och om man ska kunna göra det. Vi har kontrollorganet Siun som följer upp och tittar på vilka saker som har skett. Dit kan man också anmäla om man vill ha något kontrollerat. Även Riksrevisionen kontrollerar detta, och du och jag som riksdagsledamöter har också en skyldighet att följa upp det.

Jag tycker att det finns en kontrollfunktion och att man har tagit ställning till de problem som finns med det hela.

Anf. 11 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Mattias Ottosson svarade inte på mina frågor. Mina frågor handlade om vad Socialdemokraterna anser om FRA:s samarbete med NSA.

De högsta cheferna var alltså på NSA under tre dagar i april 2013 och fick en drillning i programmet Winterlight som handlar om aktiv signalspaning, att man går in och hackar andra människors datorer. Det strider helt mot regelverket; det får inte FRA göra. De fick undervisning i programmet Xkeycore som handlar om att tråla nätet och se vad vi skriver på sociala medier, vad vi chattar om och sådant.

Det står i ett av de läckta dokumenten från den tidigare NSA-medarbetaren Edward Snowden att FRA sedan 2011 har försett NSA med information från sin kabelinsamling.

Jag visste inget om detta innan Edward Snowden avslöjade det, och det var nog få andra, kanske ingen, i denna församling som visste något om det.

Mattias Ottosson säger att vi har Siun. Vi debatterar Siuns årsrapport här i dag, men det står inte ett ord om NSA:s verksamhet, trots att det handlar om 2013 som var det år då hela övervakningsskandalen rullades upp och FRA samarbetade med NSA. Jag har kontaktat Försvarsunderrättelsedomstolen men får ingen som helst information därifrån.

Jag frågar igen: Tycker Socialdemokraterna och Mattias Ottosson att det är okej att FRA har gått så långt att man har ett intimt samarbete med NSA? Tycker inte Socialdemokraterna att detta borde granskas i Sverige så som man har gjort i andra länder, exempelvis i Tyskland?

Anf. 12 MATTIAS OTTOSSON (S) replik:

Herr talman! Jag som enskild riksdagsledamot har givetvis begränsad insyn i detta. Det är till stora delar belagt med sekretess, och så ska det vara.

Det är tydligt i debatten att Vänsterpartiet inte kommenterar signalspaningen i stort och om det finns ett behov av den för att skydda svenska intressen och svenska medborgare. Men det är viktigt att börja där, för det är det som det handlar om.

Vi ser som sagt att det kan finnas problem. Då måste den enskildes integritet skyddas. Hur följer vi upp detta? Vilka kontrollorgan har vi?

Det är alltid bra att svenska myndigheter samarbetar med andra myndigheter, att vi finns med i vår omvärld. Så ska det vara; internationellt samarbete är bra.

Låt mig återgå till hur kontrollen fungerar. Vi har dessa kontrollorgan, och jag tycker att jag får tillfredsställande besked vid de olika möten som vi har med dessa och Riksrevisionen. Vi får dock aldrig luta oss tillbaka och säga att allt är bra och att allt fungerar perfekt, utan det är viktigt att vi hela tiden följer utvecklingen. Det är givetvis viktigt att inga övertramp görs när det gäller den personliga integriteten och att det finns kontrollsystem för att hantera det om det skulle göras.

Med den lagstiftning och den kontroll vi har i dag tycker jag att den intention som finns i lagstiftningen på området uppfylls. Men vi måste som sagt hela tiden följa utvecklingen. Om det uppstår problem och det förändras eller försämras på något sätt måste vi kunna vidta åtgärder.

Anf. 13 ANNICKA ENGBLOM (M):

Herr talman! Försvarsutskottets betänkande nr 5 behandlar regeringens årliga redogörelse för kontrollen av försvarsunderrättelseverksamheten och hur den har fungerat i balans med den personliga integriteten. Detta omfattar verksamheten under 2013.

Det finns en idé med att de som lyssnar kan få en redogörelse för hur detta går till. Vi är väl medvetna om det i den här kammaren.

FRA:s uppdragsgivare söker tillstånd hos Försvarsunderrättelsedomstolen om vad uppdraget handlar om, vilka signalbärare man ska spana i – detta är mycket specificerat, som Allan Widman anförde här tidigare; till och med fiber i en enskild fiberkabel – och vilka sökbegrepp som ska omfattas. Det är såväl satellittrafik och kablar som signaler mellan master. Allt detta syftar till att hålla det så begränsat som möjligt i förhållande till den personliga integriteten.

Även inhämtning, förstöring och rapportering kontrolleras löpande av Siun, vilket står för Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten, som i sin tur rapporterar detta till regeringen, som i sin tur rapporterar och redogör för detta till riksdagen. Det är det vi gör här i dag.

Men det är inte nog med det. Vi har riggat vårt system för försvarsunderrättelseverksamhet här i Sverige med både hängslen och livrem. Försvarsunderrättelsedomstolen i sig står under tillsyn av Justitieombudsmannen, Justitiekanslern och Datainspektionen.

Inom FRA finns dessutom ett integritetsråd, vilket är en gammal verksamhet som fanns innan signalspaningslagens tillkomst och som inom

verksamheten kontrollerar att underrättelseinhämtningen säkerställs i förhållande till integritetsskyddet.

Också Siun samverkar med Datainspektionen och även med Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden. Håller ni koll på allihop nu? Det är många som är inblandade med anledning av vikten av att hålla denna balans. Det är för att underrättelseinhämtning per definition är en form av avvägning mellan behovet av underrättelse och den enskildes integritet.

Detta sker med öppna källor – mycket kan sammanställas med sådana. Men det finns också behov av hemliga källor, som egentligen kan bedrivas av vem som helst av oss här inne. Men när underrättelseinhämtning bedrivs av en stat är det i ett rättssamhälle oerhört viktigt att det omfattas av ett lagverk. Det är vår uppfattning här i Sverige.

Herr talman! Jag vill understryka att det inte heter FRA-lagen. FRA är en myndighet, och signalspaningslagen är en lag – det är viktigt att skilja mellan dem. Efter intrimning i början av både tillståndsgivare och kontrollorgan kan vi konstatera att uppföljning och granskning av signalspaning fungerar väl. Redogörelsen från regeringen blir allt tunnare, vilket är positivt. Systemet fungerar.

Vi kan konstatera att varken Siun, Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten, eller integritetsskyddsrådet vid FRA har resulterat i några synpunkter eller förslag i redogörelsen.

Men det finns ingenting som inte kan bli bättre. Alliansregeringen ställde sig bakom försvarsutskottets uppmaning om att det framöver behövs en djupare granskning av lagstiftningens konsekvenser, bland annat med hänsyn till integriteten. Jag har inga andra uppgifter eller indikationer än att nuvarande regering delar denna uppfattning.

Det är dock intressant att notera att Vänsterpartiet misstolkar tunnheten i redogörelsen. De tolkar det som suspekt att man inte har någonting att anmärka på, utan att närmare precisera varför. De misstror lagstiftning, domare, betrodda förtroendevalda, Datainspektionen, Justitiekanslern med flera och föreslår att man ska riva upp hela signalspaningslagen, utan att precisera ett alternativ, och att klockan ska vridas tillbaka till före 2008, med de effekter som Allan Widman beskrev här i talarstolen tidigare. Det är för mig fullkomligt ansvarslost.

Det är också ansvarslost i den meningen att man då inte har något skydd för den personliga integriteten lagstiftningsmässigt. Det hade man innan praxis fanns vid verksamheten. Det kan jag själv gå i god för eftersom jag har tio års erfarenhet av verksamhet inom FRA som underrättelseinhämtare. Man hade ett egenskydd inom myndigheten. Men då försvinner det lagstiftningsmässigt. Vänsterpartiet tar på sig ett stort ansvar i detta som jag tycker att de kommer lite för lätt undan med.

Herr talman! Utan spaning, ingen aning – det är ett slitet uttryck, men utan det viktiga arbete som de mycket kompetenta anställda vid bland annat Försvarets radioanstalt bedriver hade den nationella säkerheten och situationen för de svenska medborgare som av olika anledningar befinner sig utanför våra gränser varit mycket osäker.

Det är en nationell nödvändighet för Sverige att ha en väl fungerande underrättelsetjänst. Det borde egentligen vara självklart, för i grunden handlar det om vår frihet, trygghet och självständighet. Den egna informationen är den enda som man till hundra procent kan lita på.

Vi lever i en paradox, skulle man kunna säga. Trots att trenden i omvärlden är minskad fattigdom har vi på bara några år gått från ett läge av all-time-low när det gäller konflikter i världen till ett motsatt läge och en mycket osäker värld. Det händer mycket i vårt land, i vårt lands närhet och längre bort där svenskar vistas i företag, är anställda eller deltar i volontärarbete och räddnings- eller fredsinsatser.

Afghanistan, Somalia, Mali, Georgien, Iran, Libyen, Egypten, Syrien, Ukraina, London, Madrid, Drottninggatan, Paris, Köpenhamn och, inte minst, Putins Ryssland – det som händer där är ett mer aggressivt militärt uppträdande, underblåsande av nationalistiska rörelser, korruption, kontroll av medier, förtryck och mord på oppositionella, nu senast på mångas och vår gode vän Boris Nemtsov.

Inom detta område och den delen av världen besitter Försvarets radioanstalt en av världens högsta kompetenser. Det är oerhört viktigt att den upprätthålls, och det måste göras med alla möjliga medel. Med den tekniska utveckling som har varit, där informationen gått från luften ned till marken, var det oerhört viktigt att man fick ett lagverk som kunde omfatta detta.

Omfattningen av spionage och säkerhetshotande verksamhet är större i dag än under kalla kriget, och den växer ständigt. Dessutom har hotbilden växt och vidgats till asymmetriska hot till följd av olika militära utvecklingar i vårt område.

Tack vare FRA kan svenska politiska, militära och polisiära beslutsfattare fatta sina beslut på goda grunder och sova lugnare på nätterna. Vi ska vara stolta över det regelverk som vi riggat sedan 2009 för att väga detta oerhört stora behov mot integriteten. Det är inte alla länder som har det.

Genom att ha en nationell underrättelsetjänst och genom att den tydligt och klart lyder under den av riksdagen stiftade signalspaningslagen skyddar vi vår frihet.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i försvarsutskottets betänkande 5 och avslag på samtliga reservationer.
(Applåder)

Anf. 14 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Annicka Engblom har arbetat med de här frågorna i tio år, säger hon. Vad bra, då kanske du kan ge mig några konkreta svar på mina frågor, Annicka Engblom.

Ska FRA få bedriva så kallad aktiv signalspaning? Ska FRA få använda sig av program och system där man hackar sig in på andras datorer och hämtar ut information? Vad tycker Moderaterna om det? Tycker Moderaterna att vi har granskat samarbetet med NSA enligt tingens ordning?

När jag tittar på årsrapporten från Siun, som vi debatterar just nu, och i skrivelsen från regeringen, som rör just året 2013 då FRA:s och NSA:s nära samarbete avslöjades, ser jag att detta inte nämns med ett enda ord. Tycker inte Moderaterna att det är lite märkligt?

Och tycker inte Moderaterna att det kanske till och med skulle stärka förtroendet för signalspaning om vi verkligen gick till botten med påståendena, med det som har skrivits i medierna och med de dokument som läckts av den tidigare NSA-medarbetaren Edward Snowden, så att vi

alla kan få veta vilken form av samarbete som FRA egentligen bedriver med NSA? Är ni så rädda för den informationen, Annicka?

Anf. 15 ANNICKA ENGBLOM (M) replik:

Herr talman! Försvarsunderrättelsesamarbete bedrivs med betydligt många fler länder än USA. Jag är lite fundersam över varför Vänsterpartiet har riktat in sig just på verksamheten i USA. Jag känner att det är ett uttryck för den skepticism och den avoghet mot USA som land som i stort uttrycks på många olika sätt inom Vänsterpartiet.

Dessutom är dessa försvarsunderrättelsesamarbeten reglerade på precis samma sätt som underrättelseinhämtningen. Det är exakt samma regelverk som det har redogjorts för för oss här i dag.

Jens Holm uttrycker att han har varit ute på Lovön och besökt FRA och inte fått tillräcklig information. Jag har varit med vid ett flertal tillfällen då hela utskottet har varit där – dock inte Jens Holm, men andra företrädare för Vänsterpartiet. Jag har fått samma information som företrädare för Vänsterpartiet har fått. Det har med mycket stor öppenhet och klarhet beskrivits hur de olika samarbetena och underrättelseverksamheten går till. Ändå har Vänsterpartiets företrädare när de har gått därifrån fortfarande ingenting förstått. Är det symptomatiskt för Vänsterpartiet att man kanske inte vill förstå av olika anledningar?

Det är viktigt med underrättelseverksamhet och samarbete. Utan samarbete blir vi isolationistiska. Vi måste samarbeta, för terrorism och olika sorters hot som vi ser rör sig över gränser. Om detta måste vi samarbeta.

Vi ska vara stolta över det regelverk vi har i dag. Många andra länder har mycket att arbeta på i denna fråga, så också USA. Men jag har stort förtroende för den verksamhet som sker vid FRA. Det har alla andra i denna församling också, förutom Vänsterpartiet. Där står de väldigt ensamma.

Anf. 16 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag blir lite besviken på Annicka Engblom. Jag ställde konkreta frågor som jag inte fick svar på. Det känns lite tråkigt att man måste ställa exakt samma fråga igen: Tycker Annicka Engblom och Moderaterna att FRA ska bedriva aktiv signalspaning och att man ska kunna hacka sig in på andras datorer? Ja eller nej? Och om ni inte tycker så – vore det då inte bra att vi granskade samarbetet med NSA? En av huvudpunkterna för mötet i april 2013 med Ingemar Åkesson och de andra FRA-cheferna var ju just att man skulle få en undervisning i programmet Winterlight, som handlar om aktiv signalspaning, det vill säga att man ska kunna hacka sig in på andras datorer.

Annicka Engblom säger att jag kommer med svepande påståenden och antyder att jag är osaklig och att det som jag säger inte är baserat på fakta. Låt oss då granska detta! Det har ju ändå kommit ut mängder med tidigare hemligstämplade dokument som klart och tydligt pekar på FRA:s och NSA:s rätt intima samarbete.

Jag har inte det minsta emot USA som land, Annicka. Som alla andra har jag mängder med vänner där och är fascinerad av många saker i det landet. Men när man har en underrättelsemyndighet som går så långt i sin spaning att man samlar in information om miljontals internetanvändare,

när man övervakar regeringschefer, internationella organisationer, FN-organ, EU-organ och så vidare blir jag väldigt skeptisk. När jag ser att vår signalspaningsorganisation har ett intimt samarbete med NSA vill jag ha fakta. Då vill jag veta allt. Det är därför det här måste granskas. Jag är förvånad över att ni är så rädda för fakta.

Anf. 17 ANNICKA ENGBLOM (M) replik:

Herr talman! På temat fakta vore det i så fall smakligt av Vänsterpartiet att man i sin uppmaning att riva upp och göra om signalspaningslagen också presenterar fakta för vad kritiken består i. Det är väldigt svepande, och det är farliga vägar man ger sig in på när man undanber sig ett av de viktigaste instrument vi har för vår säkerhet och underrättelseinhämtning.

Jag är oerhört bekymrad över denna argumentation, som inte hör hemma i verkligheten. Det är ingen snäll värld vi lever i. Det går inte att sitta och resonera utifrån den bekväma tv-soffan med vinet i högsta hugg utan att se hur omvärlden ser ut. Jag har sett den, och den är inte vacker. Vi behöver denna verksamhet för allas vår säkerhets skull. Och då pratar jag inte bara militärt och polisiärt. Jag pratar om dem som är ute i världen på våra ambassader. Jag pratar om våra företag som har anställda runt om i världen. Alla dessa är beroende av att vi har en bra koll på vad som händer – också i samarbete med andra länder. Den isolationistiska bana som Vänsterpartiet ofta vandrar längs både när det gäller militära resonemang och i försvarsunderrättelseinhämtningssammanhangen – det var ett väldigt långt ord, förresten – är oerhört bekymrande. Men Vänsterpartiet är gudskelov ensamma, i alla fall i den här församlingen, vilket jag känner stort förtroende för. Jag är glad att övriga partier i riksdagen ställer upp för behovet av detta, erkänner vikten av vår försvarsunderrättelseinhämtning och även erkänner att det sker under tillbörliga former enligt signalspaningslagen.
(Applåder)

Anf. 18 JAKOP DALUNDE (MP):

Herr talman! I ett och ett halvt decennium har vi haft en politisk utveckling där statens möjlighet att signalspana och övervaka kommunikation av olika syften har byggts ut. Miljöpartiet har varit och är fortsatt mycket kritiska till denna utveckling. Därför är jag mycket glad över att det i regeringsöverenskommelsen tydligt slås fast att regeringen nu ska verka för att stärka rättssäkerheten och den personliga integriteten – både i Sverige och i EU.

Att vända den politiska utvecklingen på detta område kommer vi dock inte att kunna göra i en handvändning, men bland annat kommer Data-inspektionen och den parlamentariska integritetskommissionen att göra en översyn av befintlig lagstiftning just för att åstadkomma en sådan utveckling.

Herr talman! Därför godtar vi denna skrivelse från regeringen, även om vi gärna skulle vilja se att den årliga redovisningen i framtiden blir mer utförlig och detaljerad.

I sak kan man tillägga att Riksrevisionen har haft en del frågetecken när det gäller tillgång till och utförlighet i protokoll och andra underlag som ligger till grund för Siuns granskning. Dessa frågetecken bör i framtiden rätas ut så att Siun ska ha bästa möjliga förutsättningar att

genomföra sin granskning. Miljöpartiet skulle också gärna se en utökad parlamentarisk insyn i Siuns granskning.

Därutöver skulle vi vilja se en redovisning av huruvida de hemliga tvångsmedlen som vi har är effektiva i förhållande till uppsatta mål och syften och i förhållande till de integritetsintrång som sker på grund av tvångsmedlen.

Ett annat ärende som vi gärna skulle vilja se att man tittade på i framtiden handlar om Försvarsunderrättelsedomstolens oberoende. Försvarsunderrättelsedomstolen består i dagsläget av en ordförande, en vice ordförande, sex ledamöter och sex integritetsskyddsombud.

Sveriges advokatsamfund har i en skrivelse lyft fram att det fortfarande finns utrymme att stärka domstolens oberoende när det gäller hur ledamöterna utses och när det gäller förordnandet av integritetsskyddsombuden. Detta kan vara värt att beakta för framtiden.

Så nog det finns gott om ärenden som vi kan ta tag i under mandatperioden, herr talman! Därför är det välkommet att regeringen i sin skrivelse framhåller behovet av en konstruktiv dialog om denna typ av ärenden mellan Siun och berörda myndigheter när det gäller förbättringsåtgärder. Regeringen är även öppen för fördjupade uppföljningar av signalspaningens konsekvenser för den personliga integriteten. I skrivelsen understryker även regeringen vikten av arbetet med att värna rättssäkerheten och den personliga integriteten vid signalspaning och att detta arbete är en ständigt pågående process.

Därför godtar jag regeringens skrivelse och yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 19 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Vänsterpartiet och Miljöpartiet var de två partier som bar upp FRA-motståndet under 2008 då FRA-lagen togs fram. Det gjorde vi tillsammans med tusentals andra integritetsförkämpar. Men bland partierna var det våra två partier som stod upp och sa klart och tydligt nej till den lagstiftningen.

Nu lägger vi i Vänsterpartiet fram ett konkret förslag om att FRA-lagen ska rivas upp och göras om. Precis som vi var helt överens om tidigare vill vi inte att FRA ska ha minsta möjlighet att spana på internettrafiken. Vi ska kunna vara helt säkra på att vi kan känna oss fria från övervakning på internet.

När vi nu har lagt fram förslaget har Jakop Dalunde och Miljöpartiet gått emot det i utskottet. I eftermiddag ska vi rösta om att riva upp FRA-lagen. Miljöpartisterna har fortfarande chansen att rösta för att riva upp och göra om FRA-lagen. Tänker ni göra det, Jakop Dalunde?

Jag har två frågor till. Jag har talat en hel del om NSA, om FRA:s samarbete med NSA och att det har framkommit att FRA förser NSA med information som man har hämtat från kablarna. Tycker Miljöpartiet att det här är så okomplicerat och odramatiskt att det inte behöver granskas närmare? Andra länder har tillsatt separata granskningar om NSA:s övervakningsverksamhet. Men i Sverige har ingenting gjorts. Det nämns inte med en enda stavelse, till exempel i den årsrapport som vi debatterar. Varför vill Miljöpartiet inte ha en granskning av samarbetet mellan NSA och FRA?

Anf. 20 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Det är viktigt att respektera talartiderna. Vi har en väldigt lång talarlista för den här dagen. Jag vill gärna säga det till alla som deltar i debatten.

Anf. 21 JAKOP DALUNDE (MP) replik:

Herr talman! Jag håller med ledamoten Jens Holm om att Miljöpartiet och Vänsterpartiet har i grunden liknande ståndpunkter när det gäller den här sakfrågan. Det som däremot skiljer oss åt är den parlamentariska strategi som har valts för den här mandatperioden.

I politiken får man alltid välja mellan olika sätt att hantera politiska sakfrågor. Man kan lägga förslag som kanske inte har möjlighet att få en majoritet bakom sig i kammaren men som man kan opinionsbilda utifrån. Den vägen har Vänsterpartiet valt den här mandatperioden. Ett annat sätt är att arbeta konstruktivt för att kanske inte nå lika långt men ändå nå framåt genom att skapa andra typer av bredare underlag. Den vägen har Miljöpartiet valt den här mandatperioden. Vi kommer alltså inte att få allt som vi vill den här mandatperioden. Men vi har däremot fått med oss regeringen på att ta successiva steg framåt. Det är jag nöjd med och stolt över.

Anf. 22 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag ska fatta mig kortare den här gången.

Jag konstaterar att i eftermiddag kl. 16 då riksdagens ledamöter röstar om FRA-lagen, då vi lägger fram ett konkret förslag om att riva upp och göra om FRA-lagen, kommer vi inte längre att ha Miljöpartiets stöd. Jag tror att det blir första gången som Miljöpartiet kommer att gå emot att riva upp och göra om FRA-lagen när vi röstar i kammaren. Jag är den första att beklaga det.

Jag undrar om Miljöpartiet har valt rätt strategi och om Miljöpartiets alla medlemmar tycker att det är rätt strategi att inte rösta för att riva upp och göra om FRA-lagen. Tror du verkligen det, Jakop?

Anf. 23 JAKOP DALUNDE (MP) replik:

Herr talman! Vi har tidigare provat den strategi som Jens Holm använder och lyfter fram. Den visade sig tyvärr vara föga framgångsrik. Trots all den opinionsbildning som vi arbetade med tidigare fortsatte utvecklingen ändå åt ett sämre håll. Nu har Miljöpartiet, genom att ingå i regeringen, kunnat vända utvecklingen åt ett annat håll, visserligen inte lika snabbt som vi önskat men ändå tydligt åt rätt håll. Det tycker jag är ett viktigt steg framåt.

Anf. 24 STIG HENRIKSSON (V):

Herr talman! Allan Widman refererade tidigare till Riksrevisionens rapport *Kontrollen av försvarsunderrättelseverksamheten*. Det kan vara på sin plats med fler citat för att få en mer allsidig belysning. Det står bland annat att ”däremot saknas ett tydligt formulerat mål för vad Siun ska uppnå med sin kontrollverksamhet”. Det står även: ”Det finns en viss osäkerhet om verksamhetens omfattning” och ”Siuns dokumentation av kontrollverksamheten är dock sparsam”. Det tycker jag för övrigt är fint formulerat.

Jag vill tala lite grann om FRA och NSA. Det finns en gåta här. Dåvarande utrikesministern Carl Bildt hjälpte England att stoppa EU:s samtal med USA om avlyssningsskandalen genom att lägga in ett veto. Det finns en stor obesvarad fråga i sammanhanget, nämligen varför han gjorde på det viset. Sedan blev han chef för en oberoende NSA-kommission; det är fascinerande hur turerna kan gå i sådana här frågor. Jag ska inte säga att det är som att göra bocken till örtagårdsmästare eller att ha en pyroman i brandstyrelsen, men något åt det hållet tycker jag nog att det liknar.

Problematiken med att allt fler börjar använda krypterad trafik har nämnts. Tyvärr är det ett alltmer bräckligt skydd. NSA har systematiskt arbetat för att knäcka krypterad trafik. Men man har gått längre än så och har bearbetat tillverkare att installera så kallade bakdörrar, för dem eller – tänk på det – för någon annan att kliva in igenom.

Vad blev svaret på avslöjandena? Jo, det blev att klampa in på The Guardians redaktion. Det var de och New York Times som avslöjade det här. Man klampade in på redaktionen, i källaren, och slog under övervakning sönder hårddiskar. Det hände i Storbritannien år 2013.

Annicka Engblom konstaterar att Vänsterpartiet är ensamt i den här riksdagen, i alla fall i den här frågan. Efter att ha hört Jakop Dalunde tala måste jag ge henne rätt på den punkten.

Nu vill jag gå till huvudfrågan, Siun. Vem granskar granskarna? Det är en klassisk och svårbesvarad frågeställning i snart sagt all sorts verksamhet. Svårigheterna är uppenbarligen många. Det är extremt sällan som allvarliga och grundläggande felaktigheter eller ens rena oegentligheter upptäcks av dem som har den uppgiften, vare sig det är Enrons revisorer eller FRA:s Siun. Så är det bara. Kontrollinstanserna vi skapar ter sig ganska trubbiga. Det är nästan aldrig därifrån avslöjandena kommer. Extra svårt blir det förstås i en verksamhet som av naturliga skäl är omgärdad av tjocka sekretesslagar. Men av just de skälen är det extra viktigt.

Vi menar att det finns starka skäl för att göra en bred genomlysning av Siun, en total översyn av uppdraget, sammansättningen och befogenheterna. Sökarljuset borde riktas särskilt mot Siuns ganska blodfattiga rapport och regeringens lika anemiska skrivelse i ämnet, vilket Jens Holm förtjänstfullt sa i ett tidigare inlägg.

För att börja i rätt ände yrkar jag bifall till de reservationer som Jens Holm har yrkat bifall till. Vi måste utreda FRA:s samarbete med NSA, och vi måste göra om FRA-lagen. Därefter ska vi diskutera Siuns framtida roll, uppdrag, sammansättning och befogenheter.

Anf. 25 ALLAN WIDMAN (FP) replik:

Herr talman! Jag tror att jag var utomordentligt noga med att betona att det var den övergripande slutsatsen som jag citerade från i Riksrevisionens rapport. Sedan är det som Stig Henriksson framhåller alldeles korrekt, att det finns också randanmärkningar som gäller bland annat osäkerhet om verksamhetens omfattning, eller annorlunda uttryckt: Var någonstans tar området försvarsunderrättelseverksamhet slut, och när kommer man in på områden som inte omfattas av det mycket stränga och rigorösa regelverk som vi har just för signalspaning?

Jag vet inte om Stig Henriksson och Vänsterpartiet har förstått de befogenheter som Sveriges riksdag och svenska myndigheter har. De sträcker sig inom det svenska statsterritoriet. Varje gång som man, för att väcka misstänksamhet, sveper med handen och pratar om vad och hur andra länder gör är det dessvärre inte någonting som vi kan reglera vare sig från den här kammaren eller från någon myndighet, och det kan vi ha synpunkter på.

Det vi kan göra – och det tycker jag, herr talman, är gott nog – är att se till att den verksamhet som Sverige bedriver sker i enlighet med de lagar som gäller. Jag kan på nytt konstatera att vi får ägna oss enbart åt utrikesförhållanden. Det gäller såväl vid signalspaning som vid samarbete med andra länder.

Sedan har det från Vänsterpartiet ställts frågor om aktiv signalspaning. Jag är lite osäker på dessa begrepp. Men jag konstaterar att vår myndighet, Signalspaningsmyndigheten, har rätt att inhämta signaler i elektronisk form.

Jag tänker fortsätta där senare.

Anf. 26 STIG HENRIKSSON (V) replik:

Herr talman! Att det enbart skulle vara randanmärkningar är ju en bedömning som Allan Widman gör. Jag tycker att det är ganska allvarliga saker, som man på ett finstämt sätt uttryckte det i Riksrevisionens rapport.

Du är bekymrad över att vi i Vänsterpartiet kanske inte har förstått att det här begränsar sig till det svenska statsterritoriet och att FRA bara kan komma in om en avsändare eller mottagare är utomlands. Precis som Jens Holm tidigare har påpekat är begreppet ”det svenska statsterritoriet” i det här sammanhanget ett alltmär irrelevant begrepp i den värld och den cyberrymd som vi lever i.

Om man inte har förstått det går det att ta reda på vad begreppet ”aktiv signalspaning” innebär och inom vilka gränser vi bör och ska hålla oss. Om man jämför med de uppgifter som har framkommit tack vare Edward Snowdens rapportering blir det väldigt svårt att få dessa begrepp att gå ihop.

Anf. 27 ALLAN WIDMAN (FP) replik:

Herr talman! Jag ska försöka att formulera det ännu tydligare: Vi kan inte i den här kammaren reglera vad utländska underrättelsetjänster får göra och inte får göra. Vi är tyvärr hänvisade till svenska verksamheter och svenska myndigheter. Det kan vi och ska vi påverka.

Ja, det finns randanmärkningar. Den övergripande slutsatsen som Riksrevisionen gör är att Siuns verksamhet fungerar, och när Siun reagerar rättar sig försvarsunderrättelsemyndigheterna efter de synpunkter som Siun har. Det är vad som är den övergripande slutsatsen.

Sedan är jag villig att erkänna att det finns gränsdragningsproblem. Bland annat har det vid ett tillfälle varit fråga om i vilken utsträckning övningsverksamhet – alltså framtagande av nya prototyper och så vidare – ska betraktas som underrättelseverksamhet eller som en utvecklingsverksamhet. Det känner säkert också Stig Henriksson till.

Herr talman! I slutet av mitt förra inlägg sa jag att Signalspaningsmyndigheten har rätt att inhämta signaler i elektronisk form. Det ligger nog i sakens natur att när en underrättelsemyndighet får

det mandatet kommer alla som inte vill bli avslöjade – vare sig det gäller främmande makt eller internationella terroristorganisationer – att på alla sätt försöka skydda både sina datorer och sin trafik genom kryptering och annat.

Jag tror inte att någon i den här kammaren är så naiv att man föreställer sig att det bara handlar om att avlyssna. Från motståndarsidan kommer man att göra allt man kan för att undgå avslöjanden. Om vi ska ha en effektiv underrättelsetjänst måste vi då också se till att kunna ta oss förbi dessa försök att skydda information som hotar svensk nationell säkerhet.

Därför, herr talman, kan jag bara återigen konstatera: Det finns enligt lagen en rätt att inhämta signaler i elektronisk form. Enligt min bedömning kan det som Vänsterpartiet pratar om mycket väl rymmas under den lagen.

Anf. 28 STIG HENRIKSSON (V) replik:

Herr talman! Nej, det är klart att vi i den här kammaren eller någon annanstans i Sverige inte kan bestämma hur NSA arbetar. Men det som vi borde kunna bestämma över är hur vi samarbetar med NSA. Det måste väl ändå vara väldigt graverande när det framkommer att NSA och Storbritanniens motsvarighet berömmar sin svenska kollega för att man tidigare har lyckats runda den svenska lagstiftningen på ett väldigt elegant sätt. Det är möjligt att de har fel eller att det bara är ”hitte på”, men nog skulle det förtjäna en grundlig utredning om vad som ligger bakom ett sådant dokumenterat påstående.

Oroas ni inte alls över de ändå vidimerade avslöjanden som har gjorts i den här frågan? Om ni inte oroas alls, så oroar det mig ganska mycket.

Anf. 29 ANNICKA ENGBLOM (M) replik:

Herr talman! Jag är väldigt glad att Stig Henriksson satte upp sig talarlistan eftersom han sitter i försvarsutskottet och också står bakom den motion till vilkens fördel Vänsterpartiet reserverat sig i utskottet.

Jag fick inte något klagande från Vänsterpartiets talesperson Jens Holm när det gäller er tredje att-sats i er motion, det vill säga att man ska riva upp signalspaningslagen. Ni skriver FRA-lagen, men jag envisas med att kalla den för det som den heter, nämligen signalspaningslagen.

Jag undrar om ni kan sprida lite ljus över vilken konsekvensanalys som ni i Vänsterpartiet har gjort. Vad innebär det att man minskar möjligheten med 95 procent för myndigheten att göra sitt jobb och bidra till det viktiga informationsunderlag som behövs inom dessa verksamheter? Ser man inga problem med detta över huvud taget?

Jag är väldigt bekymrad över att man betar sig så ansvarslöst och bara kastar ur sig förslag utan att ha några vare sig bevis eller belägg för vad det skulle leda till. Av vilken anledning föreslår man detta? Det kan Stig Henriksson gärna sprida ljus över.

Sedan vet jag inte om Stig Henriksson kom lite sent in i kammaren tidigare under debatten, så han kanske gick miste om diskussionen om just försvarsunderrättelsesamarbete. Det är underställt precis samma insyn och kontroll som övrig underrättelseinhämtning. Det är på det sättet som vi kan styra i det här landet.

Anf. 30 STIG HENRIKSSON (V) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är praktiskt att kalla FRA-lagen för det som är allmänt vedertaget och känt, även om det inte är formellt korrekt. Så jag kommer att envisas med att kalla det för FRA-lag.

Annicka Engblom är bekymrad över att vi är så ansvarslösa och att vi varken har några belägg eller bevis. Det är ganska starka ord. Jag är nog mer bekymrad över att man inte vill ta ett större ansvar i Sveriges riksdag för konsekvenserna av den lagstiftning som har varit med och fattat beslut om och som man försvarar.

Att säga att det inte skulle finnas vare sig belägg eller bevis går nästan över alla gränser. Det finns oerhört många belägg och bevis för att den här lagstiftningen inte fungerar så fridfullt som det var tänkt och som det sägs här. Vi trampar ganska rejält i klaveret mellan varven.

Jag har varit på plats här hela tiden från debattens start, så jag har uppfattat allt som har sagts, även om jag inte har förstått allt, men det är en annan femma.

Anf. 31 ANNICKA ENGBLOM (M) replik:

Herr talman! Okej, så Siun har fel, Datainspektionen har fel, Justitiekanslern har fel och regeringen har fel. Alla har fel i det här fallet om att man inte har någonting att anmärka på försvarsunderrättelseverksamheten, alla utom Jens Holm och Stig Henriksson, som uppenbarligen besitter mer kunskap än alla dessa betrodda myndigheter och företrädare. Led då i bevis vad det är som inte fungerar! Som jag sa i mitt tidigare inlägg finns det ingenting som kan fungera bättre.

Alla i utskottet står bakom uppmaningen till regeringen att det framöver behövs en djupare granskning av efterlevnaden. Det löpande kontrollarbetet som görs fungerar uppenbarligen, vilket alla de som jag räknat upp vittnar om. Det litar inte Vänsterpartiet på. På vilka grunder vill Vänsterpartiet riva upp allting och därmed försätta Sverige i ett läge där vi måste förlita oss på andras underrättelser eftersom vi då inte har möjlighet att förlita oss på egen underrättelseinhämtning?

Stig Henriksson är svaret skyldig. Att vara ett parti i riksdagen, ha möjlighet att fatta skarpa beslut – vi är högsta instans vad gäller beslutsverksamheten i Sverige – och inte ta på sig ansvaret att leda i bevis det man inte anser fungerar tycker jag är oerhört graverande, allvarligt och ansvarslöst. Upp till bevis, Stig Henriksson!

Anf. 32 STIG HENRIKSSON (V) replik:

Herr talman! Försvarsunderrättelsedomstolen och Siun besökte försvarsutskottet. Det var intressant att de viktiga frågor som undertecknad hade – att på ett ungefär få veta hur många fall per år de har att bedöma i domstolen och hur ofta de säger nej – fick vi inte några svar på, inte annat än att det var sekretess på det. Inte ens försvarsutskottet kunde få reda på det.

När det gäller det som inte fungerar tycker jag att Jens Holm på punkt efter punkt tagit upp vad som inte fungerar. Det har avslöjats inte via Siun utan via andra källor. Det finns en tro att i och med att Siuns rapport inte innehåller någonting graverande, och regeringens skrivelse lika lite, allt skulle vara frid och fröjd. I den verkliga världen har det uppträtt en del

skandaler både på den privata och på den offentliga sidan, trots att vissa instanser sagt att det fungerar jättebra. Det tror jag nog man måste hålla för möjligt.

På vilka grunder, undrar Annicka Engblom. Det är det vi gång på gång försökt förklara, det vill säga på de grunder och utifrån de dokument som har avslöjats. Det gäller även Sveriges, till exempel Carl Bildts, agerande i internationella forum.

Det är naturligtvis bekymmersamt att vi inte har en majoritet i Sveriges riksdag för våra synpunkter, men jag brukar trösta mig med att varje ny tanke börjar hos en ensam individ.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 11.)

§ 6 Några ändringar i lagen om disciplinansvar inom totalförsvaret

Försvarsutskottets betänkande 2014/15:FöU4

Några ändringar i lagen om disciplinansvar inom totalförsvaret (prop.
2014/15:22)
föredrogs.

Anf. 33 ROGER RICHTOFF (SD):

Herr talman! Vi debatterar nu försvarsutskottets betänkande FöU4, *Några ändringar i lagen om disciplinansvar inom totalförsvaret*. Ibland funderar jag på vad det är som gör att dessa förändringar görs. Sitter man och tänker: Vad ska jag nu hitta på? Ibland blir det rätt, ibland blir det inte riktigt rätt och ibland blir det fel. I många stycken i betänkandet tycker jag att man hamnar rätt, men jag ska hålla mig vid det som jag tycker är helt fel. Det gäller ändringen om disciplinansvar. Man tar alltså i det här fallet bort extratjänsten.

Att det finns olika disciplinåtgärder beroende på utlandstjänstgöring och liknande accepterar jag. Vi tycker att det är bra. I många fall är det nödvändigt att ha ett annat regelverk när man är i FN-tjänst i utlandet. Men det är viktigt att man, när man gör dessa förändringar, tittar lite framåt. Vad händer om vi gör en återgång till ett värnpliktssystem? Vi är för det, inte det gamla värnpliktssystemet för det kommer inte tillbaka, men vi är för en variant på ett värnpliktssystem med yrkesofficerare och fast anställda. Det börjar närma sig en majoritet i kammaren för en återgång till en viss form av värnpliktssystem, och då är det bra att ha kvar reglerna om disciplinansvar i form av extratjänst.

Under alla de år jag var aktiv yrkesofficer använde vi extratjänsten. Vi använde den till exempel vid för sen ankomst. Det kan vara fråga om att gå igenom säkerhetsbestämmelser på en skjutbana eller någonting annat. Då får soldaten, eller den som kommer för sent, ta igen det. Det bestämmer man på plats. Det direkta utövandet av ledarskapet sker på plats.

Det beslut som majoriteten nu är på väg att fatta innebär att det flyttas upp till myndigheten att vidta disciplinåtgärder. Administrationen ökar och det blir krångligare. Så småningom kommer det befäl eller den som leder verksamheten att strunta i det, för det är inte så allvarligt att man vill gå till myndigheten och anmäla personen i fråga. Man tar bort möjligheten

att säga: Du ska i kväll få delta i extrautbildning. Du tar igen säkerhetsövningen. Det kan gälla sprängtjänst eller annat som är viktigt och som man måste ta igen. Det är poängen med extratjänsten.

En annan viktig sak handlar om att förstå att man på arbetsplatser, framför allt inom totalförsvaret, ska kunna utöva ledarskap direkt. Du har alltså befogenhet att utöva ledarskap även när det gäller den del som handlar om korrigerande åtgärder, och du kan göra det omedelbart. Ser man tillbaka på den tid som jag varit aktiv har det varit utomordentligt få fall där det har missbrukats. På den tiden när jag började gällde samma regler för officerare. De satt i arresten för orderbrott precis som soldaten fick göra. Det var ingen skillnad. Man hanterade det lite annorlunda, men det var samma beslut och samma verkan. Ingen klagade på det. Nu har man lite andra lagar som man får förhålla sig till, men just här går ni i majoriteten åt fel håll.

För tids vinnande yrkar jag bifall till reservation 1.

I detta anförande instämde Mikael Jansson (SD).

Anf. 34 PAULA HOLMQVIST (S):

Herr talman! I betänkandet har utskottet behandlat proposition *Några ändringar i lagen om disciplinansvar inom totalförsvaret* samt en motion som väckts med anledning av propositionen.

I propositionen gör regeringen bedömningen att regelverket som avser disciplinansvar för personalen inom Försvarsmakten och i övrigt inom totalförsvaret i grunden bör bestå oförändrat. Regeringen lämnar dock ett antal förslag på ändringar i lagen om disciplinansvar inom totalförsvaret, förkortad LDT.

Det föreslås att disciplinpåföljden extratjänst avskaffas. Enligt förslaget ska den nu obligatoriska skyldigheten att besluta om disciplinpåföljd i de fall av disciplinförseelser som inte bedöms som ringa ersättas med en bestämmelse som innebär att myndigheten avgör när en disciplinpåföljd ska beslutas.

Vidare föreslås en avgränsning av LDT:s tillämpningsområde gentemot högskolans disciplinregler när det gäller officersaspiranter vid Försvarshögskolan. Dessutom föreslås vissa förtydliganden och språkliga ändringar.

Herr talman! Förslaget är att disciplinpåföljden extratjänst avskaffas. Regeringen redogör i propositionen för att disciplinpåföljden extratjänst i praktiken inte används inom Försvarsmakten, varken vid förbanden eller i samband med internationella militära insatser samt att varken Försvarsmakten eller de fackliga organisationer som tillfrågats har förespråkats att extratjänst behålls. Inte heller de remissinstanser som tillfrågats har enligt regeringen haft några invändningar mot att påföljden extratjänst tas bort.

Vi socialdemokrater konstaterar att genom att disciplinpåföljden extratjänst tas bort uppnås likhet för samtliga personalkategorier och överensstämmelse med det disciplinansvarssystem som gäller för anställda i Försvarsmakten enligt lagen om offentlig anställning, förkortad LOA, där disciplinpåföljderna utgörs av varning och löneavdrag.

Vi socialdemokrater gör inte någon annan bedömning än regeringen i denna del utan tillstyrker regeringens förslag att extratjänst inte ska vara

kvar som disciplinpåföljd i LDT. Det innebär att disciplinpåföljderna kommer att vara varning och löneavdrag.

Herr talman! Enligt förslaget ska den nu obligatoriska skyldigheten att besluta om disciplinpåföljd i de fall av disciplinförseelser som inte bedöms som ringa ersättas med en bestämmelse som innebär att myndigheten avgör när en disciplinpåföljd ska beslutas. I lagen om disciplinansvar inom totalförsvaret görs ett tillägg som innebär att lagens bestämmelser om disciplinansvar inte gäller för dem som genomgår militär utbildning vid Försvarsmakten som en del av en högskoleutbildning vid förseelser mot vilka högskolan får vidta disciplinära åtgärder. Vi socialdemokrater ställer oss bakom även detta förslag.

Herr talman! I propositionen föreslås också att Försvarsmakten, liksom tidigare, inte ska omfattas av kravet på anmälan av olycksfall och tillbud till Arbetsmiljöverket vid internationella militära insatser.

Den 1 juli 2014 trädde vissa ändringar i arbetsmiljöregleringen i kraft. Dessa innebär bland annat att bestämmelsen om arbetsgivares skyldighet att anmäla olycksfall och allvarliga tillbud i arbetet flyttats från 2 § arbetsmiljöförordningen till arbetsmiljölagens nya 3 kap. 3 a §.

Det har nu uppmärksamats att 5 § lagen om Försvarsmaktens personal vid internationella militära insatser anger att 3 kap. 1–4 §§ arbetsmiljölagen ska tillämpas i insatsområdet om inte tjänstgöringsförhållandena hindrar det. Det medför att kravet på anmälan av olycksfall och tillbud nu till skillnad från tidigare även kommit att omfatta Försvarsmaktens personal vid internationella militära insatser, vilket inte varit avsikten.

Hänvisningen till 3 kap. 3 a § arbetsmiljölagen i 5 § lagen om Försvarsmaktens personal vid internationella militära insatser bör därför tas bort. Vi socialdemokrater har inget att erinra mot detta förslag.

Herr talman! Utifrån tidigare erfarenhet som facklig företrädare tycker jag att det är otroligt viktigt att berörda parter och instanser har varit delaktiga i processen. Som jag nämnt tidigare har vissa valt att yttra sig, andra inte, men man har haft möjlighet att göra det. Det är en otroligt viktig del i den här processen.

Med detta sagt yrkar jag därmed bifall till utskottets förslag gällande propositionen i dess helhet samt avslag på motionen.

Anf. 35 JAN R ANDERSSON (M):

Herr talman! Vi har en försvarsmakt i förändring. Vi har gjort om stora delar av det svenska försvaret. Jag skulle vilja säga att vi i dag har en mer insatsberedd försvarsmakt än vi haft tidigare, vilket givetvis är positivt. Det har gått från vad som kanske många gånger varit flera år till månader. Försvarsmakten är nu mindre, men mer professionell, bättre utrustad och bättre utbildad för att möta framtidens hot. Det är i grunden positivt.

Med detta sagt står inte Försvarsmakten utan utmaningar. Dessa är många och svåra och kommer att bli kostsamma om vi ska få ett försvar som kan möta de hot vi står inför. Inte minst gäller detta personalförsörjningen. Vi har sett att många soldater gärna söker sig till Försvarsmakten men kanske inte stannar riktigt så länge som man hade förväntat sig. Men jag tror att vi ska diskutera detta mer nästa vecka, samt givetvis när det senare i vår kommer ett försvarsbeslut, vilket vi från Moderaterna hoppas blir sådant att Försvarsmaktens förmåga kan stärkas.

Disciplinansvaret i Försvarsmakten regleras i huvudsak genom två lagstiftningar: LOA, lagen om offentlig anställning, och LDT, lagen om disciplinansvar inom totalförsvaret. Detta har sin grund i att man har olika personalkategorier inom försvaret, dels en värnpliktsarmé som är under utfasning, dels anställda – i dag som soldater, sjömän och gruppbefäl. Det finns även officerare som är stamanställda.

Den förändring som görs sker givetvis i ljuset av den omvärlds- och organisationsförändring som sker inom Försvarsmakten och vår omvärld. Värnpliktiga fick tidigare kanske hugga ved när de kom för sent eller på annat sätt inte uppfyllde sina åligganden och utförde vad som förväntades. Det är i dag inte riktigt lika relevant.

Det står också ganska klart att de konventioner som reglerar tvångsarbete – eller extratjänst, beroende på hur man definierar det – säger att det inte är okej att tvinga stamofficerare eller personer som har anställningsvillkor att göra extratjänst. Man definierar då tvångsarbete eller extratjänst som ett arbete som görs under hot om straff eller ett arbete som görs utan fri vilja. Det finns i ILO-konventionen ett undantag för lagstadgad obligatorisk militärtjänst, men den personalkategorin har vi i stort sett inte kvar i Sveriges försvarsmakt. Även om lagstadgad obligatorisk militärtjänstgöring kan omfattas av detta kan det inte omfatta yrkesmilitärer. Därmed finns det en väldigt liten kategori kvar som skulle kunna vara grund för extratjänst.

Det är glädjande att den här propositionen, som initierades av alliansregeringen, har fått ett väldigt brett stöd från både fackliga organisationer och försvarets organisationer. Även Arbetsdomstolen och andra rättsliga instanser har varit väldigt tydliga med att det här är den väg som man borde gå.

Även på den tiden då Försvarsmakten hade en större värnpliktsarmé användes denna disciplinåtgärd endast undantagsvis och i slutändan inte alls. Det tycker jag väl pekar på att det här är en förlegad disciplinär åtgärd. Vi bör ha ett annat ledarskap i Försvarsmakten än detta.

Jag vill kort kommentera en ändring i arbetsmiljölagen, som säger att en arbetsgivare utan dröjsmål ska underrätta utsedd myndighet vad gäller tillbud som inneburit allvarlig fara för liv och hälsa. Det här är problematiskt när det gäller våra utlandsstyrkor. Om en svensk FN-patrull i utlandstjänst blir beskjuten av en fiende är det väldigt svårt för Arbetsmiljöverket att utreda situationen. Det är också svårt för åklagare att inleda förundersökning när detta sker utomlands. Därför är det naturligt att denna lagstiftning ändras.

Som sagts av flera talare tidigare anser ingen av remissinstanserna, inte ens Officersförbundet, att denna åtgärd bör kvarstå, även om vi tidigare i debatten hört att officerare uttalat att denna lagstiftning borde vara kvar. Men jag har några frågor och synpunkter, eftersom det finns ett par reservationer i ärendet. Jag riktar mig givetvis till Sverigedemokraterna.

För det första: Tycker ni att extratjänst är ett bra disciplinstraff?

För det andra: Som jag upplevt det säger ni att extratjänst är ett sätt att ta igen förlorad utbildning. Det stämmer inte med lagens intention. Lagens intention är att ge ett straff, inte att låta soldater komma igen i utbildningen. Det ska regleras på andra sätt.

För det tredje: Behövs en ny lagstiftning? Jag har läst era motioner och reservationer. Ni pekar egentligen inte på någonting – inte på någon praktisk erfarenhet, inte på något exempel som gör att vi behöver en ganska omfattande ny lagstiftning. För mig verkar det därför bara vara ett väldigt oansvarigt användande av resurser.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på motionen.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 11.)

Livsmedelspolitik

§ 7 Livsmedelspolitik

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2014/15: MJU3
Livsmedelspolitik (skr. 2014/15:16)
föredrogs.

Anf. 36 MARIANNE PETTERSSON (S):

Herr talman! Det pågår en intensiv debatt i Sverige om vår mat – hur den produceras och vad den innehåller. Ofta möts vi av rubriker på löpsedlar som varnar för olika farliga ämnen och smittor i vår mat. Det är inte lätt för alla konsumenter att veta vad som är sant eller falskt och vad man faktiskt behöver oroa sig för. Därför är våra kontrollmyndigheters arbete otroligt viktigt. Konsumenterna måste kunna känna tillit till de livsmedel som produceras och säljs. Samtidigt klagar företagen över regelkrångel.

Det har dock gjorts och görs flera saker för att förenkla för företagen. År 2011–2014 har Livsmedelsverket haft ett uppdrag att förstärka samordningen mellan olika kontrollmyndigheter i syfte att skapa en bättre kontroll till nytta för företagen och konsumenterna. I Livsmedelsverkets förenklingsarbete har rådgivning till företagen stärkts. Den 1 januari 2014 tog Livsmedelsverket över kontrollen från kommunerna av bland annat småskaliga charkuteriföretag, fiskrökerier och mejerier.

Regeringen har också beslutat om förändring av Livsmedelsverkets instruktioner som började gälla den 1 januari 2015 och som innebär att myndigheten ska underlätta och skapa goda förutsättningar för företagande i livsmedelsbranschen.

Herr talman! Livsmedelsindustrin är Sveriges fjärde största industrigren sett till andelen sysselsatta, och den skapar jobb i hela landet. Lönsamheten ligger på en relativt konstant nivå, men de stora jordbruksnära sektorerna har lägst lönsamhetstal. Sektorn har en mycket stor andel små företag, men det är ett fåtal stora företag som står för huvuddelen av produktionen. Här finns en stor potential för utveckling.

Konkurrenskraftsutredningen som presenteras den 5 mars har i uppdrag att ta fram förslag till en strategi och åtgärder för en framtida livskraftig jordbruks- och trädgårdsproduktion i Sverige. Ett viktigt led i detta är ökad export. Den 6 november 2014 uppdrog regeringen åt Jordbruksverket att dels belysa livsmedelsexportens betydelse för jobb och tillväxt, dels kartlägga livsmedelsföretagens kännedom om statligt exportfrämjande.

Jordbruksverket och Livsmedelsverket har fått 5 miljoner för att hjälpa svenska företag som vill exportera genom att arbeta för exportgodkännande och för att lösa exportrelaterade problem i tredjeland. Arbetet med att minska hindren är centralt för att svenska företag ska komma in på nya

marknader. Rådgivning, information och finansiellt stöd kan göra att fler svenska företag kan ta steget ut på världsmarknaden och exportera sina produkter.

Herr talman! En av framgångsfaktorerna för svensk livsmedelsindustri är våra höga krav på djurvelfärd och den låga användningen av antibiotika till våra djur. I Sverige får inte djur antibiotika i förebyggande syfte. Detta sker dock i många länder, och det bidrar till problemen med multiresistenta bakterier. Till stor del beror det på att djuren medicineras som kompensation för att djurvelfärden är sämre.

Sverige är mycket aktivt i det internationella arbetet mot resistensutveckling och för en ansvarsfull antibiotikaanvändning eftersom det finns ett stort engagemang för antibiotikafrågan. Ett fortsatt internationellt arbete är avgörande. Därför vill utskottet att regeringen tar initiativ till ett ökat internationellt samarbete och engagemang för att minska överanvändning av antibiotika inom livsmedelsproduktionen.

Herr talman! För att vi som konsument ska kunna göra medvetna och aktiva val när vi köper våra livsmedel är det viktigt att de är tydligt märkta. I dag finns obligatoriska krav på ursprungsmärkning av frukt och grönt, nötkött, ägg och honung. Inom kort kommer också ett nytt EU-beslut att träda i kraft, vilket innebär att även kött från gris, fågel, lamm och get kommer att behöva ursprungsmärkas. Dock gäller inte samma regler för dessa köttprodukter som för nötkött, där det i ursprungsmärkningen måste stå var djuret är fött, uppfött och slaktat.

Regeringen anser att den obligatoriska ursprungsmärkningen av livsmedel ska utvecklas så att konsumenterna kan göra medvetna val, särskilt när det gäller kött och mejeriprodukter, och att reglerna är tydliga. Regeringen avser därför att verka för att den unionsgemensamma lagstiftningen på området utvecklas. Detta välkomnar vi. Det ligger helt i linje med det vi har drivit länge. Det kan vara ett sätt för svenska producenter att nå ut med sitt mervärde av gott djurskydd och mindre påverkan på miljön än i andra länder. Det är också viktigt ur konsumentsynpunkt att veta var maten kommer ifrån.

Herr talman! Det behövs enligt regeringen en långsiktig livsmedelsstrategi för att stödja svensk matproduktion och få en ökning av konsumtionen av svenska och ekologiska livsmedel. Vad jag kan se så finns det nu en bred enighet i riksdagen för detta, till skillnad mot tidigare, då våra motioner om behovet av en livsmedelsstrategi röstades ned.

Strategin ska bidra till tillväxt och sysselsättning på landsbygden. Den ska också vara ett stöd för den offentliga sektorn att upphandla inte bara ekologiskt utan närproducerat. Konkurrenskraftsutredningen kommer att vara ett viktigt underlag för arbetet med livsmedelsstrategin. Ett viktigt inslag är åtgärder som leder till utveckling av varumärken som bygger på svenska råvaror. Livsmedelsstrategin ska skapa förutsättningar för tillväxt i hela livsmedelskedjan, öka matproduktionen i Sverige och därmed stödja en ökning av andelen konsumtion av svenska och ekologiska livsmedel.

I arbetet kommer också att behövas underlag och analyser om senare led i kedjan och hur de samspelar med varandra. Utgångspunkten i arbetet är att få en bred uppslutning från hela värdekedjan liksom från riksdagens partier. Det ska också tas fram i samarbete med branschen.

Herr talman! Vi socialdemokrater står givetvis bakom de reservationer vi lämnat i detta betänkande. Men för tids vinnande avstår jag från att yrka

bifall till reservationerna. I övrigt och i huvudsak yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 37 ÅSA COENRAADS (M):

Herr talman! I dag debatterar vi betänkande 3 från miljö- och jordbruksutskottet om livsmedelspolitiken. Betänkandet innehåller förutom 51 yrkanden från den allmänna motionstiden 2014/15 även regeringens skrivelse till riksdagen med anledning av Riksrevisionens granskning av livsmedelskontrollen. Betänkandet innehåller bland annat frågor om kontroll, ursprungsmärkning, målsättningar med konsumtion, hantering och försäljning av vilt, regelförenklingar och antibiotika.

Betänkande innehåller dessutom fyra tillkännagivanden till regeringen om livsmedelspolitiken.

Betänkandet skiljer sig lite från tidigare livsmedelsbetänkanden vi har debatterat i kammaren de senaste åtta åren. Vi har en ny regering och med den en annan politik. Dock har det inte hunnit hända så mycket inom just livsmedelsområdet sedan den nya regeringen tillträdde. Vi från Alliansen har tagit upp fyra frågor som utskottet valt att ställa sig bakom. Av den anledningen ställer sig Alliansen och Moderaterna bakom betänkandet i dess helhet.

För oss i Alliansen är det fortfarande viktigt att fokusera på en bra och säker livsmedelskedja som kan fortsätta att växa sig stark. För detta krävs naturligtvis bra livsmedel till att börja med men även att säkerhetskedjan följs hela vägen från jord till bord. Vi vill även fortsätta med den satsning på livsmedel som vi framgångsrikt lanserade under tidigare mandatperioder i form av Matlandet Sverige. Det är ett sätt att höja den svenska maten och dessutom sprida kunskapen om svensk mat runt om i världen. Det är en exportsuccé som nuvarande regering dessvärre har valt att lägga ned utan att ersätta den med någonting annat.

Tonläget inom livsmedelsfrågor var ganska högt inom den nu sittande majoriteten både under EU-valrörelsen under förra våren och under den gångna sommarens valrörelse. Men nu ekar det dock tomt på nya förslag från regeringen.

En säker och redlig livsmedelskedja är viktig för både konsumenter och livsmedelsproducenter. Det bidrar till ett säkert och tryggt samhälle. Riksrevisionens bedömning att livsmedelskontrollen både kan fördjupas och förbättras genom en fungerande uppföljning är därför högst relevant. Dock är det inte lagstiftningen i sig som brister utan uppföljningen från kontrollmyndigheterna.

Vi i Alliansen vill förbättra det samarbete som finns mellan producenter, företag och myndigheter. På många ställen fungerar det bra som det är, men det finns också fall där det inte fungerar. Med anledning av Riksrevisionens påpekanden om brister i livsmedelskontrollen är det viktigt att se över hur vi härifrån kan underlätta. Det är också viktigt att Statskontoret får i uppdrag att se över alternativa modeller för kontrollen i syfte att stärka dialogen mellan parterna och på så sätt undvika förelägganden som beror på missförstånd eller osämja mellan berörda. Ökad dialog och förståelse om varför kontroller och öppenhet sker i processen leder till att såväl konsumenter som producenter och företag kan känna sig trygga i livsmedelskedjan.

Herr talman! För att underlätta för matproducenter och livsmedelsindustrin är det viktigt med regelförenklingar och mindre krångel. Vi vill arbeta vidare med detta genom att genomlys och utreda de myndighetskontakter som livsmedelsproducenter i dag har på både kommunal och regional nivå. Syftet med detta är naturligtvis att underlätta för fler att arbeta med mat på ett enkelt men ändå redligt sätt. Alliansen drev frågan om regelförenklingar under tidigare mandatperioder, och vi kommer att fortsätta att driva frågan här i kammaren.

Lagstiftning är bra, men den ska vara enkel, tydlig och aktuell. Lagstiftningen är till för vår skull, för att den mat vi äter ska vara säker och för att vi konsumenter ska känna oss trygga oavsett om maten lagas hemma, äts på restaurang eller intas inom den offentliga sektorn.

Vi har en tråkig period bakom oss då det har förekommit en hel del matskandaler som berott på fusk och renodlat brottslig verksamhet i livsmedelskedjan. Det är viktigt att brott aldrig får löna sig, och där är livsmedelskedjan inget undantag. Vi vill därför att Livsmedelsverket ska arbeta särskilt med att säkerställa att det inte förekommer brott inom livsmedelskedjan.

Herr talman! Jag vill även lyfta ett oroväckande samhällsproblem som vi debatterar alltför lite i den här kammaren, och det är den ökade antibiotikaanvändningen i samhället. Frågan kan naturligtvis ses ur flera synvinklar, men med anledning av just livsmedelspolitiken skulle jag vilja ta upp den del som handlar om antibiotikaanvändning vid djuruppfödning.

Den svenska djuruppfödningen sticker ut på ett positivt sätt när det gäller antibiotikaanvändningen. Vi ger nämligen inte våra djur antibiotika om de inte behöver den, och ett djur som av någon anledning får antibiotika används inte inom livsmedelssektorn.

Här skiljer vi oss markant från andra länder och främst från våra europeiska grannar, som medicinerar sina djur mer markant. Det är med stor oro vi ser att andra länder använder antibiotika i sin livsmedelsproduktion mer som regel än undantag. Här är det viktigt att den svenska riksdagen är tydlig gentemot regeringen om att krafttag mot detta behövs internationellt och att regeringen måste prioritera frågan.

Antibiotikaanvändningen hotar hela samhället. Tidigare nästan utrotade, ganska enkla sjukdomar är nu på väg tillbaka, och sjukvården står handfallen. Vi kommer att få se allt fler resistenta bakterier i Sverige, och sjukdomar som västvärlden mer eller mindre utrotat kommer tillbaka och blir ett hot mot hela samhället. Detta kommer att medföra ökade kostnader, förlängda vårdtider och dyrare medicin. Redan nu kan vi se exempel från andra länder, där djurhållare inte kan besöka sjukhus och vårdinrättningar hur som helst utan där man kräver särskilda ingångar och behandlingar för att inte sprida de resistenta bakterierna mer än nödvändigt.

Det finns en hel del saker vi kan göra på hemmaplan för att minska spridningen av de resistenta bakterierna genom till exempel upplysning och hygienåtgärder, men det räcker inte. Vi måste komma åt grunden i problemet, och då är överanvändningen av antibiotika i djurhållningen det största problemet.

Det är nödvändigt att regeringen arbetar ännu mer med frågan i ett internationellt perspektiv. Den osunda användningen av antibiotika inom

EU-samarbetet, som blivit mer regel än undantag, måste stoppas. De länder som kontinuerligt bryter mot våra gemensamma lagar och regler måste få känna på konsekvenser för detta i stället för att som i dag ta sig ökade marknadsandelar genom en konkurrensshotande fördel.
(Applåder)

Anf. 38 RUNAR FILPER (SD):

Herr talman! Vi i Sverigedemokraterna står givetvis bakom samtliga våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservationerna 8 och 13.

De senaste årens livsmedelsbedrägerier är en problematik som har blivit allt vanligare i livsmedelsbranschen, inte bara vad gäller innehåll och tillsatser i maten utan också i informationen om vilket djurslag köttet består av.

Vi har exempelvis sett hur utländskt kött förändrats till svenskt vid märkningen. Attityderna på kontinenten vad gäller till exempel antibiotikaanvändning, tillväxthormoner, djurtransporter, brutala djurhållningsformer och slaktmetoder är allt som oftast skilda från vårt svenska förhållningssätt till djurskydd och djurvelfärd och är helt oacceptabla i alla former.

Herr talman! Fusk med livsmedel är ett allvarligt problem, till exempel de omfattande köttbedrägerier som upptäcktes med hästkött som inte hade deklarerats och dessutom märkts som svenskt. Massor av konsumenter förs bakom ljuset på detta vis. Det är ett fusk som Livsmedelsverket anser är omfattande runt om i världen, bland uppfödare, slakterier, charkföretag och grossister.

Ett ökat kriminellt intresse för livsmedelssektorn kan bero på obefintlig tillsyn och låga straff i kombination med att man kan göra stora förtjänster på att sälja undermåliga varor som prima varor.

Det handlar om felaktigt angivna djurarter i köttprodukter, fel vikt eller om att icke ekologiska livsmedel säljs som ekologiska. Det förekommer att odlad fisk säljs som vildfångad, felaktig ursprungsmärkning och försäljning av varor som passerat sitt bästföredatum.

Ursprunget ska anges så att konsumenten inte blir vilseledd. Som konsument ska man tryggt kunna vara viss om att köttet kommer från den region eller det land som anges. Konsumenterna måste kunna lita på innehållet i livsmedlen. Därför behöver kontrollerna intensifieras och sanktionsmöjligheterna stärkas. Det är helt klart.

Herr talman! Märkningen av livsmedel bör moderniseras så att konsumenten får makten att värna djurs väl och ve. Alla animaliska produkter bör märkas med ursprung i varje led i produktionskedjan, såväl charkvaror som sammansatta produkter och restaurangmat.

I dag kan vem som helst importera kött som framställts på ett sätt som strider mot svensk lag. Man kan importera produkter som tagits fram på ett sätt som skadat djur, och bara för att denna produktion inte skett inom landets gränser är det fritt fram för oss att göda dem som ligger bakom denna industri. Det kan inte och bör inte vara rimligt att detta får fortsätta. Djur som slaktats utan bedövning eller för den delen plågats ihjäl i ett annat land ska inte få säljas i Sverige.

Låt mig ta ett exempel. Många svenskar avnjuter i dag en delikatess vid namn foie gras. Min franska är kanske inte den bästa, men det är alltså

gåslever det är frågan om. Produktionen av foie gras sker genom att gäss tvångsmatas tre gånger per dag. Under matningen tvingas djuren att under ett fåtal sekunder äta upp ett halvt kilo föda bestående av majs, fett och salt. Runt 80 procent av de djur som hålls för denna produktion tvingas leva i små burar där de inte kan röra sig, stå upp eller ens sträcka ut sina vingar. När fåglarna är färdiga för slakt har deras lever svällt upp till tio gånger sin normala storlek. Det är ganska fruktansvärt.

För att ytterligare sätta press på andra länder att förbjuda tvångsmatning bör ett importförbud mot detta införas i Sverige. Här bör regeringen verka för en tydlig märkning av mat producerad genom tvångsmatning till dess att försäljningen av mat, till exempel gåslever, inte längre förekommer i Sverige.

Fru talman! Det är viktigt att kött som kommer från djur som slaktats utan bedövning och som säljs i Sverige märks med en tydlig varningstext. Det är beklagansvärt att det inom EU fortfarande är tillåtet med undantagsregler för att få slakta utan bedövning, om det är av religiösa skäl.

Sverige måste driva frågan i EU om att kött från djur som slaktats utan bedövning ska märkas med en tydlig varningstext inom EU, så att kött från djur som plågats ihjäl inte når de svenska konsumenterna. Det som åsyftas här är halal- och koscherslakt.

Slaktmetoderna innebär kortfattat att djuren slaktas och avblodas helt utan bedövning, vilket innebär ett utdraget dödsförlopp med onödigt lidande, smärta och ångest. Enligt en fransk kartläggning kan det ta upp till elva minuter innan de panikslagna korna dör av blodförlust.

Eftersom det verkar finnas en marknad för dessa produkter och därmed också ekonomiska incitament börjar allt fler köttproducenter övergå till dessa slaktmetoder. Andelen kött som kommer från djur som slaktats med dessa båda slaktmetoder är växande.

I vissa producentländer slaktas alla får och lamm med det tillvägagångssättet. I en rapport från EU-kommissionen framkommer det att upp till 75 procent av nötkreaturen inom EU slaktas utan bedövning. Detta är mycket oroande siffror.

Det är svårt att säga exakt hur man bäst angriper detta växande problem, men Sverigedemokraterna tror att problematiken behöver angripas på flera olika sätt. Dels måste Sverige inta en stark hållning gentemot EU där man kräver generella förbud mot denna brutala form av slakt. Dels måste Sverige aktivt söka undantag i EU, så att Sverige kan förbjuda import av kött från djur som slaktats med metoder som avviker från intentionerna i svensk djurlagstiftning.

I detta anförande instämde Mikael Eskilandersson (SD).

Anf. 39 ÅSA COENRAADS (M) replik:

Fru talman! Det var intressant att höra Sverigedemokraternas argumentation i talarstolen. Jag får hälsa ledamoten välkommen till kammaren. Jag tror att det är hans första anförande här.

Jag har dock några frågor kring anförandet. Det gäller argumentationen kring ursprungsmärkning och relationen till Europasamarbetet – Sverige är en del av Europeiska unionen. Ledamoten talar en hel del om alternativ i fråga om märkning och egna särregler i Sverige. Man vill ha märkning

när det är religiösa anledningar till slakt, och man vill ha varningstexter för vissa saker.

Jag skulle vilja fråga ledamoten hur man har tänkt sig att detta ska fungera i praktiken och hur man ska säkerställa att svenska bönder är konkurrenskraftiga inom Europasamarbetet. Sedan vill jag höra om man har räknat lite på vad det här skulle få för konsekvenser rent kostnadsmässigt för bönderna.

Anf. 40 RUNAR FILPER (SD) replik:

Fru talman! Ja, undantag för den här typen av slakt är ett måste. Vi är de enda i dag som helt säger nej till slakt på det här viset av religiösa skäl. Det finns i EU möjligheter att slakta så om man har undantag. Men i Sverige är det förbjudet att slakta på det här viset.

Den religiösa slakten får aldrig gå före ekonomiska incitament på det här viset. Vi måste värna djurs välfärd och välbefinnande. Jag begriper inte riktigt hur Åsa Coenraads kan stå här och ondgöra sig över att vi värnar djurens väl och ve. Konkurrenskraften är viktig, men djurens väl och ve måste såklart gå före allt annat i det här fallet.

Anf. 41 ÅSA COENRAADS (M) replik:

Fru talman! Jag har stått i talarstolen många gånger och pratat om den allmänna djurvälfärden och om att de djurskyddsregler som vi har i Sverige är bra och att vi ska hålla hårt på dessa. Jag ifrågasätter inte Sverigedemokraternas argumentation om dem, utan det jag ifrågasätter och undrar lite över är hur man har tänkt i ett längre skede.

Vi är i en situation där svenska bönder redan nu går på knäna. Vi har en liten produktion i Sverige, och vi är oerhört beroende av att kunna exportera våra produkter och sälja i en större skala. Jag undrar då hur Sverigedemokraterna har tänkt att vi ska kunna exportera på en större marknad om vi bygger murar och tullhinder gentemot andra länder inom framför allt den inre marknaden i Europeiska unionen. Det är där jag ifrågasätter hur man har tänkt.

Det låter lite som en form av plakatpolitik i stället för någonting som faktiskt går att genomföra utan att skada svenska bönder.

Anf. 42 RUNAR FILPER (SD) replik:

Fru talman! Om vi får till ett generellt förbud mot religiös slakt i hela EU försämras inte konkurrenskraften för de svenska bönderna. Då har vi samma villkor som alla andra. Det är ytterst viktigt att vi får ha kvar den djurvälfärd som vi har. Vi kan inte stå och se på när djur far illa.

Hur ser det ut i England, till exempel? Nästan allt kött kommer från djur som slaktas på det här viset, under religiösa former. Det är beklagansvärt. Det finns ingen anledning att stå här och försvara sådana brutala metoder. Det är någonting som vi vänder oss mycket kraftfullt emot. Vi vill se förändringar i form av importförbud och att vi driver frågan i Europaparlamentet för att få ett stopp för den typen av slakt, inte bara i EU utan i hela världen.

Anf. 43 STINA BERGSTRÖM (MP):

Fru talman! Vi blir fler och fler som vill veta varifrån maten kommer. Vi vill veta att grisen har fått leva ett bra liv innan den blev korv och skinka och att kon fått gå ute och beta, som kor mår bra av.

Många av oss vill gynna svenska livsmedel för att vi vill ha bra djurhållning och mindre antibiotikaanvändning, för att det blir kortare transporter och för att vi vill ha ett öppet landskap och fler arbetstillfällen på landsbygden. Vi vill inte behöva ta med oss förstoringsglasat när vi går till affären och inte heller fundera på om det svenskmärkta verkligen är svenskt.

Jag köper alltid svenska mjölkprodukter, och jag köper alltid Arlas saker, förklarade min snart 90-åriga morbror för mig när jag besökte honom för några veckor sedan. Han blev mycket upprörd när jag visade honom det finstiltat på förpackningen, det han inte kunde läsa. Där stod det nämligen: tillverkad av mjölk från Österrike.

Det är inte lätt att som konsument hänga med i svängarna i vår globala värld, men vi har rätt att kräva att märkningen på förpackningarna är tydlig. Du ska också som konsument kunna vara säker på att maten är GMO-fri och producerad under sjysta villkor för människor, djur och natur. Det gäller både när man går i affären och handlar och när man köper mat på restauranger och kaféer.

Fru talman! Startskottet för arbetet med en svensk livsmedelsstrategi går i morgon. Det har Marianne redan berättat om här. Det är ett arbete som varit efterlängtat och efterfrågat i hela livsmedelsbranschen. Och det är vår samarbetsregering som har dragit igång det.

En viktig del av arbetet kommer att handla om åtgärder för att öka den svenska ekologiska matproduktionen. Det är viktigt av flera skäl. Ekomat gynnar folkhälsan, miljön och tillväxten av den svenska jordbrukssektorn.

Nyligen presenterade Ekoweb siffror som visar att försäljningen av ekologiska livsmedel i Sverige har exploderat. Förra året ökade värdet på den svenska ekomarknaden för livsmedel från 11,2 miljarder kronor till 15,5 miljarder, det vill säga med 38 procent. Om det inte hade rått brist på ekologiska livsmedel, bland annat svenska ekoägg och svenskt ekokött, hade försäljningen kunnat öka ännu mer.

Enligt Ekowebbs prognos kommer försäljningen i år att öka med hela 20 procent.

Det här är en stor potential för vidareutveckling av det svenska jordbruket. I dag köper vi mycket ekomat från andra länder, till exempel Danmark, som lika gärna skulle kunna produceras i Sverige.

Att efterfrågan på ekologiska livsmedel stigit så kraftigt är ingen slump. Samtidigt som svenska konsumenter prioriterar miljö och djurvälstånd som de viktigaste anledningarna har hälsoskäl blivit allt viktigare.

Att just hälsofrågan blir viktigare har sannolikt att göra med att allt fler forskningsrapporter visar på hälsofördelarna med att äta ekologisk mat. Under förra sommaren fastslogs till exempel i en rapport i British Journal of Nutrition att ekologiskt odlad mat innehåller 19–69 procent fler antioxidanter än motsvarande konventionellt producerade livsmedel. Av uppenbara skäl är halterna av farliga kemikalier också avsevärt lägre i ekologiskt producerad mat.

Fru talman! Många kommuner och landsting handlar alltmer eko. Flera kommuner och landsting har gått före och med råge nått målet om 25 procent ekologiskt i offentlig upphandling till 2010. Åtta kommuner i landet har till och med som mål att handla 100 procent eko.

2010-målet fungerade bevisligen bra som en språngbräda för oss politiker som ville driva den här frågan i våra kommuner och landsting. Men det är fem år sedan vi skrev 2010. Nu måste vi anta ett nytt mål. Miljöpartiet anser att det är viktigt att det antas ett nytt mål på minst 50 procent ekologiskt i offentlig upphandling till 2020, och det målet ska tas fram i samband med regeringens arbete med en livsmedelsstrategi.

Det är som sagt viktigt att den ökade konsumtionen följs av en ökad produktion i Sverige. Det är oroande att ökningstakten för omställningen av åkermark till ekoodling har minskat. I dag är den runt 15 procent av åkermarken. Miljöpartiet tycker att vi i livsmedelsstrategin skulle anta ett mål på minst en fördubbling till 2020 och låta det målet följas av politiska förslag och stöd till jordbrukare som vill ställa om och möta den ökade efterfrågan på ekomat.

Fru talman! I en situation där jordbrukssektorn under lång tid rört sig mot en alltmer storskalig produktion med fokus på att pressa priserna visar efterfrågan på ekologisk mat på en möjlighet att i stället konkurrera med kvalitet. Ekologisk produktion är även mer arbetsintensiv och skapar alltså både fler jobb och en mer levande landsbygd.

Böndernas situation skulle dock förbättras på fler sätt än så. I en rapport från Göteborgs universitet fastslås att en yrkesmässig exponering för bekämpningsmedel fördubblar risken att drabbas av Parkinsons sjukdom. Dessutom ökar risken för att drabbas av andra nervsjukdomar. Bönder som driver ett ekologiskt jordbruk utsätts inte för dessa risker.

Ekologisk produktion av mat innebär också mycket stora miljövinster. Forskningen visar att den biologiska mångfalden kraftigt gynnas av ett ekologiskt jordbruk. Att sluta använda kemiska bekämpningsmedel i jordbruket förbättrar pollineringen och underlättar för naturen att bistå med andra så kallade ekosystemtjänster som bekämpning av skadedjur genom naturliga fiender.

Ännu en fördel för klimatet, miljön och folkhälsan är att konstgödsel inte används i ekologisk odling. Detta minskar utsläppen av kadmium och kväve i våra vattendrag. Om naturgödsel dessutom rötas till biogas innan den sprids på åkrarna uppnås ytterligare klimat- och miljövinster.

Fru talman! Vi står inför en situation där efterfrågan på ekologiska livsmedel ökar, samtidigt som svenska bönder har svårt att nå lönsamhet i det konventionella jordbruket. Trots detta går omläggningen till ett ekologiskt jordbruk inte tillräckligt snabbt. Det är därför mycket välkommet att den livsmedelsstrategi som regeringen ska ta fram kommer att innebära en offensiv satsning på ekologisk produktion och konsumtion i Sverige.

Fru talman! Det är också glädjande att det är en prioriterad fråga för vår samarbetsregering att bekämpa och övervaka antibiotikaresistens. Regeringen har redan påbörjat arbetet med att förnya den tio år gamla strategin i syfte att nå resultat såväl nationellt som inom EU och internationellt i denna viktiga fråga. Det är också något som utskottet i det här betänkandet uppmanar regeringen att göra.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag säga några ord om vårt viktigaste livsmedel – vatten. Det har på senare tid kommit oroande rapporter om hur vårt dricksvatten förorenas av farliga kemikalier från brandskum och rester från jordbrukets bekämpningsmedel. Det här är ännu mer oroande eftersom vi vet att det finns ett stort mörkertal. Hur många av oss som bor på landet och har egna brunnar vet vad det är för vatten vi dricker?

Här behöver mer göras med stöd och information både för kontroll och för saneringsåtgärder. Detta var något som vår regering ville anslå mer pengar till i höstas men som Alliansen och Sverigedemokraterna satte stopp för.

Det är också viktigt att vi skyddar våra vattentäkter. Att skyddet för våra vattentäkter är otillräckligt är den pågående rättsbehandlingen av Nordkalks planer på ett nytt kalkbrott i Ojnare i Bunge på norra Gotland ett exempel på. Förutom att kalkbrottet skulle förstöra stora naturvärden och hota långsiktiga arbetstillfällen i besöksnäringen är det också ett stort hot mot gotlänningarnas tillgång på vårt viktigaste livsmedel – vatten.

Fru talman! Självklart ställer jag mig bakom de reservationer som Miljöpartiet och Socialdemokraterna har i det här betänkandet, men för tids vinnande nöjer jag mig med att yrka bifall till förslagen i de andra delarna.

I detta anförande instämde Carl Schlyter (MP).

Anf. 44 ÅSA COENRAADS (M) replik:

Fru talman! Miljöpartiet målar upp guld och gröna skogar när det gäller hur Sverige kan bli bättre och hur vi kan öka vår livsmedelsproduktion.

Men det klingar lite falskt. Jag tolkar Stina Bergströms anförande lite som att man tar ett steg fram och två steg tillbaka. Man målar upp en bild av Sverige från 50-talet som inte riktigt stämmer överens med verkligheten.

Ledamoten talar mycket om den ökade konsumtionen som kommer att kräva en ökad produktion. Samtidigt nämner hon det arbete som nu kommer från regeringen kring en livsmedelsstrategi. Jag är lite intresserad av ledamotens inställning till det ekologiska och framför allt av vad den så kallade samarbetsregeringen faktiskt kommer att presentera för förslag i morgon. Det är också intressant när regeringen bjuder in till en dialog och redan under dialogen presenterar sina förslag som man ska komma överens om.

Stina Bergström talar om 50 procent ekologiskt fram till 2020. Jag undrar om det är Miljöpartiets ingång i samarbetsregeringen, eller om det faktiskt är regeringens förslag som vi kommer att få höra om i morgon.

När man säger att det ska finnas 50 procent ekologiska livsmedel inom den offentliga sektorn är jag också intresserad av att veta om man förespråkar svenska ekologiska livsmedel eller om man förespråkar en import av ekologiska livsmedel och hur detta i så fall ska gå till.

Ledamoten talar om att vi måste värna vår åkermark. Det klingar lite falskt när den ekologiska produktionen inte får ut samma produktions-skördar som man får med konventionell odling. Hur ska man kunna skydda åkermark och landskap i Sverige och ändå öka den ekologiska produktionen? För mig går inte detta riktigt samman.

Anf. 45 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Fru talman! Tack för intressanta frågor! Vad regeringen kommer att presentera i morgon kommer även jag att följa med stort intresse. Det är ju inte så att regeringen tänker göra det här arbetet själv, utan det är ett arbete som ska gå i samstämmighet både med branschen och politiskt. Jag hörde att vi är 250 personer som kommer att gå på seminariet i morgon. Jag hoppas att även Åsa Coenraads kommer att gå dit, för jag tror att det kommer att bli en väldigt spännande eftermiddag.

Däremot har regeringen slagit fast att en ambition med livsmedelsstrategin är att öka den ekologiska produktionen och konsumtionen i Sverige.

Precis som jag sa i mitt anförande vore det synd om det stora explosionsartade intresset för att köpa ekologisk mat bara främjar jordbrukare i andra länder. Vi ser till exempel att bönder i Danmark exporterar alltmer ekologisk mat till Sverige. Det är bra, men mycket av livsmedlen skulle vi lika gärna kunna producera i Sverige.

Svaret på frågan om jag tycker att målen som vi sätter upp för den ekologiska konsumtionen ska handla om svensk eller utländsk ekologisk mat är att det självklart kommer att vara både och. Bananer är lite svårt att producera i Sverige, men det är önskvärt att vi producerar sådant som kan produceras här.

När det gäller arbetet med att öka den ekologiska produktionen kan vi snegla på hur man i Danmark har jobbat med Organic Denmark. Hela kedjan och regeringen har gått ihop i arbetet med att ta fram en strategi.

Anf. 46 ÅSA COENRAADS (M) replik:

Fru talman! Jag noterar att jag inte riktigt får svar på mina frågor.

Om jag tolkar ledamoten rätt är det ledamotens och Miljöpartiets inställning att målet ska vara 50 procents konsumtion av ekologisk mat 2020. Men Miljöpartiet, som ett parti i den så kallade samarbetsregeringen, vet inte vad regeringen kommer att föreslå för alternativ. Det ska bli en spännande dag i morgon, och jag hoppas att vi får fortsätta diskussionen. Just nu tror jag att det inte bara är jag som är förvirrad av vad regeringen egentligen vill inom området ekologisk produktion.

En annan sak som ledamoten nämnde i sitt anförande är frågan om GMO-produktionen. Här vet jag att Miljöpartiet har en fientlig inställning till GMO. Regeringen valde i form av sin landsbygdsminister att lägga ned sin röst i det Europasamarbete som Sverige ändå är medlem i, vilket gör att regeringens gemensamma röst är otydlig även i denna fråga.

Det klingar lite falskt när man vill öka produktionen av svensk mat och att man vill öka den ekologiskt odlade andelen drastiskt, men man vill inte släppa till odlingsmark eller bidra till att bönderna får förutsättningar för att odla i Sverige på grund av ytterligare pålagor i form av skatter och förordningar, till exempel den ökade skatten på bränsle för bönderna och en eventuell handelsgödselskatt för bönderna. Detta kommer att göra det omöjligt att producera svenska livsmedel. Det är oroväckande på sikt.

Jag undrar hur ledamoten tror att mat produceras om vi inte kan odla den någonstans i Sverige? Vi kommer antagligen att få livnära oss på luft och ingenting om Miljöpartiet får fortsätta i regeringen.

Anf. 47 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att klargöra siffrorna. Miljöpartiet motionerade flera gånger under förra mandatperioden om att det behövs ett nytt mål för offentlig konsumtion av ekomat. Vi har sagt att målet bör ligga på 50 procent 2020.

Vi tycker också att det är viktigt att ha ett mål för takten för omställningen av åkermark. Vi har sett att omställningstakten har gått framåt men att den nu minskar igen. Det är oroande. Men med rätt åtgärder tror vi att omställningstakten kan fördubblas.

Vi kan nu se att efterfrågan på ekomat ökar explosionsartat i Sverige. Då är det inte alls svårt att nå upp till målen. Den nya organisationen Organic Sweden, som har bildats efter att ha tittat på hur man har gjort i Danmark, menar att om konsumenterna fortsätter att efterfråga ekomat i samma takt som i dag kommer en total konsumtionsandel på 20 procent att nås till 2020. Det vore synd om inte det svenska jordbruket kunde ta del av de vinster som uppstår med intresset för att äta ekomat.

När det gäller GMO står Miljöpartiet fast vid åsikten att det måste finnas en försiktighetsprincip. Jag tror inte att det var landsbygdsministern utan en tjänsteman som lade ned sin röst i en EU-förhandling – det spelar ingen roll – men det är inte konstigt. Det är en fråga som nu bereds inom regeringen.

Jag hoppas att jag nu svarade på alla ledamotens frågor.

Anf. 48 LENA EK (C):

Fru talman, ärade ledamöter och åhörare! Betänkande MJU3 från miljö- och jordbruksutskottet behandlar några mycket viktiga frågor för var och en av oss som konsumenter och medborgare. Men de är också viktiga för de företagare och företag som arbetar med livsmedel, livsmedelsproduktion och livsmedelskontroll. Det är därför viktigt att notera att utskottet i detta betänkande har fyra tillkännagivanden.

Det första av utskottets fyra tillkännagivanden – skarpa beställningar till regeringen – handlar om antibiotikaresistens. Vi närmar oss med förfärande hastighet en av mänskligheten skapad situation där antibiotika inte längre kommer att fungera. Det innebär att enkla sjukdomar som lätt har kunnat botas i stället skapar stora lidanden, och sjukdomar som vi tidigare har kunnat behandla blir dödliga hot. Antibiotika används mot lunginflammation, bihåleinflammation, sår, halsfluss och urinvägsinfektion – bara för att nämna några exempel.

År 1927 upptäckte Alexander Fleming penicillinet. Den utveckling av antibiotika som sedan följde innebar en medicinsk revolution. Men redan i sitt Nobelpristal 1945 varnade Fleming för antibiotikaresistens.

I dag vet vi att Fleming hade förfärande rätt. Mellan 300 000 och 500 000 ton antibiotika används i världen i dag. Det är alldeles för mycket, och bakterier med resistens finns i dag i *alla* länder och på de flesta av världens sjukhus. Det förekommer överförskrivning inom sjukvården, men två tredjedelar av antibiotikan används inte för sjuka människor utan för djur – och det mesta inte ens för sjuka djur utan i förebyggande syfte. I de länder där djurhänsynen inte utvecklats får man naturligtvis stora problem med sjuka djur. Antibiotika blandas därför i stora mängder i djurfoder för att undvika sjukdomar hos djuren.

I Sverige pågår sedan flera år ett framgångsrikt arbete med att minska användningen av antibiotika inom både humanmedicin och djurmedicin. Det har gett resultat, och Sverige och Nederländerna har lägst användning per enhet. Det visar alltså att god vård kan ges till både människor och djur med mindre mängder antibiotika använt på ett mer effektivt sätt. Strategiskt arbete i enlighet med Stramas, Strategigruppen för rationell antibiotikaanvändning och minskad antibiotikaresistens, arbete ger resultat.

Fru talman! Inom EU används mer än 8 000 ton antibiotika per år. I många länder får veterinärer delar av sin inkomst från förskrivning av antibiotika, vilket självklart driver utvecklingen åt fel håll! Det finns en strategi inom EU, men efterlevnaden är mycket dålig. Cypern och Italien använder 30 gånger mer antibiotika i sin djuruppfödning än vad Sverige gör, och Tyskland använder 13 gånger mer, enligt Europeiska läkemedelsmyndighetens siffror. I Danmark har utvecklingen gått så långt att grisuppfödare i många fall betraktas som riskpatienter eftersom förekomsten av den resistenta bakterien MRSA är så vanlig.

Det är i dag drygt 27 år sedan den senaste antibiotikan upptäcktes, och utvecklingen av resistenta bakterier skenar i många länder samtidigt som det inte kommer fram nya mediciner för att mota problemet. Det är mot denna allvarliga bakgrund som miljö- och jordbruksutskottet nu begär att regeringen snarast ska ta initiativ för ett ökat internationellt samarbete och engagemang för att minska överanvändningen av antibiotika inom livsmedelsproduktionen.

Fru talman! Det har visat sig att resistenta bakterier från länder med dålig djurhälsa och överanvändning av antibiotika ibland följer med slutprodukten in på butikshyllor och till konsumenter.

Sverige har också ett långvarigt och framgångsrikt arbete mot salmonella.

Betänkandet handlar också om livsmedelskontroll med anledning av regeringens skrivelse om Riksrevisionens rapport om granskning av livsmedelskontrollen. Det här innebär naturligtvis kontroll både av import och av verksamhet i landet.

Riksrevisionen rekommenderar att ansvaret för samordning och uppföljning ska förtydligas, vilket vi instämmer i. Ansvaret är delat mellan Livsmedelsverket, länsstyrelser och kommuner.

En ändamålsenlig och branschanpassad kontroll och dialog mellan inspektörer och företag i den dagliga verksamheten är viktig. Utskottets majoritet tycker därför att regeringen bör ge Statskontoret i uppdrag att se över modeller för livsmedelskontroll i syfte att stärka dialog och arbeta förebyggande för att undvika fel och förelägganden i slutändan.

Svensk livsmedelsproduktion har ett starkt förtroende hos konsumenter. Här finns möjlighet både att utveckla kvalitetsprodukter, volym och konkurrenskraft och att skapa fler arbetstillfällen på ett hållbart sätt.

Centerpartiet och alliansregeringen lanserade tanken på en svensk livsmedelsstrategi, och jag uppskattar att den nya vänsterregeringen fortsätter detta viktiga arbete.

Det är därför med glädje jag i dag noterar att det finns majoritet i miljö- och jordbruksutskottet för två tillkännagivanden på detta område. Båda kommer att kunna bidra med viktiga bitar i en svensk livsmedelsstrategi,

som jag verkligen hoppas kommer på plats snabbt. Det är en livsmedelsstrategi som tar hänsyn till resultatet från den av Eskil Erlandsson, Centerpartiet, tillsatta Konkurrenskraftsutredningen som också levereras i dag och till det arbete som Matlandet, som alliansregeringen har lagt mycket kraft på, har bidragit till.

De här två tillkännagivandena innebär att regeringen ska ge Livsmedelsverket i uppdrag att i konsumenternas intresse arbeta för att säkra livsmedel, redlighet i livsmedelshanteringen och att bra matvanor utformas så att företagande inom livsmedelssektorn underlättas.

Här finns också ett tillkännagivande om att en kartläggning bör genomföras över vilka myndighetskontakter livsmedelsföretag måste ha på regional och kommunal nivå i syfte att på sikt kunna minska företagens regelbörda och förbättra möjligheterna för företagande.

Fru talman! Centerpartiet har i en partimotion yrkat på obligatorisk ursprungsmärkning av livsmedel. Vi vet att både djuromsorg och miljöhänsyn skiljer sig åt dramatiskt mellan olika länder. Det är därför av största vikt att konsumenter vet vad de köper och vad som hamnar på matbordet.

Vi föreslår därför också att alla sammansatta produkter som har kött som huvudingrediens ska ursprungsmärkas. Korv och skinka, kycklingsallad och lasagne kan, som vi tyvärr har fått lära oss på senare tid, innehålla rätt mycket som konsumenten inte har förväntat sig.

Centerpartiet föreslår också att alla mejeriprodukter ska vara ursprungsmärkta för att öka kännedomen om varifrån mjölken i osten kommer och varifrån yoghurten kommer. Det skulle ge konsumenten information som gör att man kan fatta medvetna beslut baserade på om kon har gått på grönbeta och inte har transporterats för långt. Det skulle dessutom hjälpa till exempel mjölknäringen, som är i stort behov av hjälp.

Jag konstaterar att det bara är KD som stöder detta. Trots Stina Bergströms fina ord om ursprungsmärkning har hon och Miljöpartiet valt att inte stödja detta motionsyrkande om tydlig ursprungsmärkning.

Tyvärr har vi inte fått stöd för det här förslaget, som av konsumenter ses som självklart och som skulle ge lantbrukare i Sverige bättre konkurrensvillkor och möjligheter att nå ut till konsument med rätt information. Utskottets majoritet nöjer sig med att notera att regeringen verkar för att den unionsgemensamma lagstiftningen utvecklas och för att stimulera frivillig märkning. Hur detta ska gå till säger man ingenting om.

Man kan dessutom konstatera när man hänvisar till EU att det är just ursprungsmärkningsrapporten från kommissionen som är fördröjd och inte kommer. Det hade varit viktigt om Sverige och majoriteten i miljö- och jordbruksutskottet gemensamt hade stått upp för att trycka på i den här frågan just när kommissionen vacklar som den gör. Jag kommer därför att yrka bifall till Centerpartiets reservation 10 i denna fråga.

Jag skulle vilja fråga Stina Bergström, som tar upp vatten som ett viktigt livsmedel – det gör hon alldeles rätt i – vad hon anser om försvarets beslut att fortsätta använda PFOS som brandskum och inte göra som Swedavia har gjort och byta ut det mot mer miljövänliga produkter.

Vi står naturligtvis bakom det här betänkandet och noterar att här finns fyra tillkännagivanden om livsmedelskontroll, om regelförenkling, om livsmedelsstrategi samt om antibiotikaresistens. Det är bra.

Anf. 49 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Fru talman! Jag hade inte tänkt ta replik. Jag tyckte att det var mycket intressant att lyssna på Lena Eks utläggning om vikten av att jobba mot överkonsumtion av antibiotika. Jag tycker att det är väldigt bra att vi är helt eniga i den frågan och att regeringen redan har startat det arbetet. Vi har ju en inbjudan redan till på måndag, då man kommer att diskutera strategin för hur vi ska jobba i Sverige, i EU och internationellt.

Jag kände alltså inte att jag hade någon anledning att ta replik på Lena Ek, men sedan fick jag ändå göra det eftersom vi kom in på ursprungsmärkning. Jag tycker också att det är jätteviktigt att vi har en bra ursprungsmärkning, en bra märkning över huvud taget, på livsmedel i Sverige. Det nämnde jag i mitt anförande.

Det är ju så att vi måste ha en gemensam EU-märkning och gemensamma regler i detta eftersom det är så mycket som vi importerar från andra länder. Det är viktigt att man driver det arbetet i EU. Men Miljöpartiet anser att det också är viktigt att Sverige går före på det sätt som man kan göra med branschöverenskommelser och sådant.

Då tänker jag på vad som hände på det här området under den förra och den förrförra mandatperioden. Jag har inte något minne av att Centerpartiet i regeringsställning jobbade så aktivt med de här frågorna, varken i Sverige eller inom EU. Jag kanske skulle kunna få fråga Lena Ek hur hon jobbade med frågan förra mandatperioden eftersom det inte hände någonting då.

Anf. 50 LENA EK (C) replik:

Fru talman! EU har jobbat med att förändra och förbättra informationsförordningen 1169/2011 från den 25 oktober 2011. Det har varit ett antal ärenden i jordbruksrådet men också i miljørådet där vi aktivt har stöttat detta med ursprungsmärkning, just därför att det är så viktigt att konsumenter får den här informationen och kan välja.

Det är också för svensk livsmedelsproduktion en väldig konkurrensfördel att kunna berätta varifrån de olika produkterna kommer eftersom konsumenter vet att väldigt lite antibiotika och inga hormoner används i uppfödningen och att det är salmonellafritt här i Sverige.

Det var till och med så att jordbruksministern röstade nej till kommissionens förslag när det gällde ursprungsmärkning av färskt, kylt och fryst kött från gris, får, get och fjäderfä med motiveringen att den inte var tillräckligt noggrann när det gällde att beskriva var djuren var födda och uppfödda och att man därför missade djur som ibland flyttas.

När jag lyssnade på Stina Bergströms anförande hade jag inte replikrätt eftersom jag inte hade hållit mitt anförande. Det kom en väldigt lång och bra bit om vikten av ursprungsmärkning och hur viktigt det är.

Det har legat på utskottets bord, och det kommer i eftermiddag att vara möjligt att rösta för ett yrkande som handlar om precis just detta. Då undrar jag varför Stina Bergström väljer att tala så väl om ursprungsmärkning men sedan inte röstar för det.

Anf. 51 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Fru talman! Jag kan väl svara på den frågan även om jag tänkte att det är jag som ställer frågor.

Jag kan säga till Lena Ek att jag faktiskt känner mig väldigt trygg med att den regering där Miljöpartiet sitter jobbar aktivt med den här frågan både i EU och i Sverige – minst lika aktivt som den förra regeringen jobbade. Därför har Miljöpartiet valt att driva det arbetet i regeringsställning i stället.

Jag fick en fråga i föregående replikskifte som gällde försvaret. Jag tycker självklart att det är helt oacceptabelt om det är så att försvaret fortsätter att använda ämnet i fråga.

Jag tycker att det är oroväckande att vi hittar alltmer saker i våra dricksvatten. Det gäller bekämpningsmedel från jordbruket men också från till exempel försvaret. Det är mycket viktigt att vi följer upp det med bättre kontroller runt om i landet. Jag har själv en brunn hemma som jag inte har tagit vattenprover på. Det är jättedumt. Hade jag fått ett utskick och stöd från samhället hade det varit lättare att göra det. Men det måste också finnas stöd när man behöver sanera sina brunnar och vattentäkter.

Jag hoppas nu att de pengar som inte anslogs i höstas kommer tillbaka i budgeten, så att vi kan få mer fart på det arbetet, för det behövs verkligen.

Anf. 52 LENA EK (C) replik:

Fru talman! Allra först ska man notera att de pengar som Stina Bergström talar om handlar om en tredubbling av arbetsgivaravgiften för unga i ett läge när ungdomsarbetslösheten stiger. Det är vi emot från Alliansens sida.

När det gäller vatten som livsmedel är det skillnad om det gäller mycket få, mycket noggrant kontrollerade ämnen som används i specifika fall i Sveriges jordbruk, för de har en mycket kort halveringstid och är designade för att fungera snabbt och sedan försvinna ur ekosystemen. Det gör också de moderna medlen. Det är mycket få som används i väldigt specifika situationer.

Men de persistenta medel som används i brandskum har en halveringstid som är 50 år eller längre. Det är en enorm skillnad. Det används i stora mängder.

Jag har ställt en interpellation till försvarsministern som jag hoppas att han tar. Då hoppas jag att jag får stöd i detta, för jag tycker att det är förfärligt, när det finns ersättningsmedel att använda, vilket Swedavia har visat i annan flygverksamhet. Swedavia är ju det statliga bolag som driver flygplatser i Sverige.

När det gäller ursprungsmärkning måste jag säga att jag inte alls känner någon trygghet i att regeringen driver den frågan tillräckligt tufft i EU. Landsbygdsministern var inte på det miljöråd där man diskuterade detta. Kommissionen skulle ha lämnat en rapport i december om hur man skulle gå vidare med ursprungsmärkning, men det har de inte gjort.

Jag har inte hört ett ljud från den svenska ministern och den svenska regeringen om att man försöker driva på kommissionen för att de ska komma fram med rapporten och presentera det underlag som finns. Det gäller ursprungsmärkning för kött, men det borde gälla också mejeriprodukter, obearbetade produkter och livsmedel med blandade ingredienser. Om man hade en ordentlig ursprungsmärkning skulle det vara ett enormt steg framåt för konsumenter och för miljön och också för djurhälsan.

Anf. 53 JENS HOLM (V):

Fru talman! Nu har det gått lite drygt två år sedan den stora hästköttsskandalen briserade med full kraft i hela Europa. Det var en skandal som handlade om en omfattande ommärkning av kött, där kött hade blandats ihop från en mängd olika företag, där kött kom från hästar och andra djur och märktes om som nötkött.

Det var inte första gången som vi fick en stor europeisk matskandal. Tidigare har det handlat om salmonella i kyckling, och det dyker fortfarande upp med jämna mellanrum. Det har också gällt dioxin i till exempel ägg och kyckling. En tid tillbaka var galna ko-sjukan ett stort problem.

Varje gång de här stora matskandalerna uppdagas är det något nymornat över oss. Vi blir liksom chockade och tycker att det är konstigt. Men egentligen är alla de här stora matskandalerna exempel på systemfel, där livsmedelsproduktion har blivit en produktion av anonyma varor på en global marknad, där vi som konsumenter egentligen inte har en aning om vilken mat som kommer ut på marknaden.

Det finns också stora kriminella ligor som tjänar mycket pengar på verksamheten, som vet att risken att åka dit är väldigt låg, och åker man dit är straffen låga, samtidigt som det finns stora pengar att tjäna.

För Sveriges del har det gjorts flera utredningar om livsmedelsfusk i kölvattnet av hästköttsskandalen. Livsmedelsverket och en del kommuner har varit mycket pådrivande. Men såvitt jag vet finns det inte en enda person, inte ett enda företag som har dömts på grund av att man har fuskat med livsmedel – trots att det har funnits ganska goda underlag. Nej, i stället läggs förundersökningar ned av polis och åklagare.

Det är inte ofta vi i Vänsterpartiet vill ha hårdare straff. Men på det här området, vid brott mot livsmedelslagen, vill vi ha hårdare straff. Vi tycker inte att det är okej att anmälning efter anmälning läggs ned av polis och åklagare. Vi tycker inte att det är okej att stora kriminella nätverk höstar in miljontals kronor i vinster på en ljusskygg verksamhet.

Därför har vi lagt ett konkret förslag. Det är reservation 9, som handlar om att vi vill att brott mot livsmedelslagen ska beläggas med hårdare sanktioner. Det var så i Sverige fram till 2006. Då var brott mot livsmedelslagen belagt med fängelsestraff. Men det togs bort av regeringen och riksdagen. Jag kan erkänna att vi i Vänsterpartiet röstade för det borttagandet. I dag, i efterhand, kan jag medge att det var ett stort misstag. Därför lägger vi nu förslaget om skärpta sanktioner vid brott mot livsmedelslagen.

Jag är lite besviken på regeringens hantering och även på majoritetens hantering av ärendet. Man hänvisar till pågående utredningar och säger att Livsmedelsverket håller på att utreda hur man ska kunna arbeta mer effektivt mot livsmedelsbrott. Då kan jag berätta att Livsmedelsverket just har föreslagit skärpta sanktioner vid brott mot livsmedelslagen. Förra veckan gick man ut med ett pressmeddelande och presenterade en rapport som regeringen hade gett uppdrag om. Ett av förslagen där är just att fängelse ska återföras i straffskalan för brott mot livsmedelslagen.

Därför undrar jag om majoriteten här i kammaren nu är beredd att hörsamma det förslaget från Vänsterpartiets sida.

Sedan ska man komma ihåg att det inte bara handlar om skärpta straff – det är bara en del. Vill vi verkligen gå till botten med matfuskets handlar

det om bättre märkning, överlag bättre kontroll och samarbete mellan våra myndigheter och att ge Livsmedelsverket ökade befogenheter som myndighet, så att man kan arbeta mer proaktivt mot dem som fuskar med vår mat.

Fru talman! Jag vill yrka bifall till reservation 17, som handlar om målsättningar för ekologisk mat. Vi i Vänsterpartiet vill se en ökad produktion av ekologisk mat. Ekologisk mat har ju många fördelar, precis som Stina Bergström från Miljöpartiet har talat om. Det är inga bekämpningsmedel och inga kemikalier. Det ökar den biologiska mångfalden och stärker jordbrukets resiliens, alltså motståndskraft. I händelse av en klimatförändring – som vi vet redan har påbörjats och kommer att förvärras i framtiden – är det bra med en stor biologisk mångfald. Där är den ekologiska produktionen helt avgörande.

Tyvärr ser vi nu att utvecklingen för svenska ekobrukare har gått ifrån att de har blivit fler och fler. Under det senaste året har de faktiskt blivit färre. Det var ungefär 1 000 svenska ekobönder som slutade att vara just ekobönder under fjolåret. Det är en oroväckande trend.

Därför vill vi i Vänsterpartiet se till att vi verkligen stöder en övergång till mer av ekologisk produktion. Vi har lanserat en konkret strategi som vi kallar det hållbara matlandet Sverige, där ekologisk mat är en bärande del. Men det handlar också om att vi bör sätta upp konkreta målsättningar för hur stor vi vill att den ekologiska arealen av jordbruksmarken ska bli i framtiden och att vi i den offentliga upphandlingen, när vi köper mat till våra äldreboenden, skolor, förskolor och så vidare, sätter upp konkreta mål för hur mycket ekologisk mat som vi vill att det ska vara.

I vår reservation 17 skriver vi att vårt mål är att hälften av den mat som upphandlas offentligt ska vara just ekologisk. Vi tror att man kan uppnå detta mål till 2020.

Jag noterar att Stina Bergström från Miljöpartiet förde fram precis samma målsättning, vilket är positivt. Men jag undrar varför ni i Miljöpartiet inte avser att rösta för vår reservation 17, där vi anger just detta mål. Det är en sak att stå och säga det här, men det handlar om att i eftermiddag faktiskt trycka på rätt knapp då vi röstar om dessa mål.

Fru talman! Avslutningsvis tar vi i Vänsterpartiet i vår reservation 7 upp den granskning som Riksrevisionen har gjort av livsmedelskontrollen i Sverige. Riksrevisionen pekar där på ett antal brister när det gäller hur livsmedelskontrollen fungerar. De har även förslag på åtgärder. I korthet kan man säga att Riksrevisionen vill se mer av statlig styrning av kontrollverksamheten i Sverige. Det tycker vi i Vänsterpartiet att de har en stor poäng i.

Det verkar som om majoriteten här inne delar denna slutsats. Men när det gäller konkreta åtgärder står vi i Vänsterpartiet än så länge ensamma med vårt förslag om att Livsmedelsverket borde få ett tydligt uppdrag för just uppföljning och revision av kommunernas livsmedelskontroll, så att Livsmedelsverket ska känna att man är den ansvariga myndigheten för att se till att vi verkligen har en väl fungerande livsmedelskontroll. Det tar vi i Vänsterpartiet upp i reservation 7.

Fru talman! För tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 17, men jag står självklart bakom alla Vänsterpartiets reservationer.

Anf. 54 MAGNUS OSCARSSON (KD):

Fru talman! Det finns gemensamma nämnare mellan en levande landsbygd och en väl fungerande livsmedelspolitik. En av dem är hur vi bäst skapar förutsättningar för ökad konkurrenskraft och tillväxt. Utan tillväxt, goda förutsättningar och konkurrenskraft blir avfolkningen av Sveriges landsbygd allt större.

Sedan Sverige gick med i EU den 1 januari 1995 omfattas vi av den gemensamma jordbrukspolitiken. Ett av målen för det senaste landsbygdsprogrammet var att förbättra konkurrenskraften. Men svenska jordbrukare har generellt svårt att omsätta kvaliteten på sina produkter i reda pengar. Inte minst gäller detta för Sveriges mjölkbönder. Under en tioårsperiod har antalet svenska mjölkbönder halverats. En mjölkbonde per dag slutar i Sverige.

Det är en dryg månad sedan jag föreslog en mjölkkriskommission där politiker och bransch vänder på varje sten för att förbättra situationen för Sveriges mjölkproducenter. Landsbygdsministern gjorde en halvmesyr. Han tog förslaget till något han kallade för högnivåmöte, men valde att från politiskt håll bara ha med regeringsrepresentanter. Inför mötet gjorde han på regeringens webbplats den djärva utfästelsen att det skulle bli konkreta åtgärder. Efteråt var tonläget annorlunda. Mitt bidrag var att lyssna, säger ministern i en intervju. I en annan intervju säger han att det nog inte var någon som hade kommit dit och förväntat sig att han skulle ha något förslag.

Fru talman! Nu har vi förlorat en dryg månad, dyrbar tid som regeringen hade kunnat använda till att förbereda konkreta politiska åtgärder. Landsbygdsministern talade inför mötet om ursprungsmärkning av svenska mejeriprodukter. Det är inget fel i det, tvärtom. Men det finns mig veterligen ingenting som hindrar branschen från att sätta igång när den så önskar. Man kan exempelvis jämföra med märkningen Svenskt kött.

Fru talman! Den dystra bilden måste vändas till framtidstro, och självförtroende måste prägla diskussionen. Vi måste skapa lika villkor mellan svenska och andra europeiska bönder. Omotiverade skatter och avgifter måste tas bort, krångliga regler måste förenklas och upphandlingsreglerna måste reformeras.

Till exempel är det orimligt att en kommun ska vara tvungen att köpa mat som det vore olagligt att producera i Sverige. Men så är det i dagsläget, enligt juridiken. Vi kristdemokrater vill därför att kommuner och landsting vid sina upphandlingar ska kunna ställa krav på att maten som de köper in har producerats enligt svenska lagar, exempelvis när det gäller djurskyddet. Vi vill låta det svenska jordbruket aktivt bidra till den globala livsmedelsförsörjningen, som nu står inför stora utmaningar med en världsbefolkning på väg mot 9 miljarder.

Fru talman! Livsmedelssäkerheten är otroligt viktig. Sverige är världsbäst på exempelvis att använda minst antibiotika i djuruppfödningen.

När jag var kommunstyrelsens ordförande i Ödeshög träffade jag ett stort antal föräldrar som var oroliga över vilken mat barnen fick i skolbespisningen och att barnen skulle få i sig kött som innehåller MRSA, alltså antibiotikaresistenta bakterier. Tanken förskräcker, att vi i framtiden inte ska kunna bota sjukdomar på grund av att vi har överanvänt

antibiotika. Detta är en oerhört viktig framtidsfråga, och det är viktigt att Sverige visar vägen för övriga Europa.

Fru talman! Detta är en av alla konkurrensfördelar som det svenska jordbruket har. Låt oss arbeta för att det ska bli ännu fler.

Anf. 55 FREDRIK MALM (FP):

Fru talman! I betänkande 3 från miljö- och jordbruksutskottet föreslår utskottet fyra tillkännagivanden med anledning av alliansyrkanden, nämligen följande: Regeringen ska ge Statskontoret i uppdrag att se över alternativa modeller för livsmedelskontroll i syfte att stärka dialoginslagen och i högre grad undvika förelägganden. Regeringen ska ge Livsmedelsverket ett särskilt uppdrag att arbeta för att säkra livsmedel, redlighet i livsmedelshanteringen och att bra matvanor utformas så att företagande inom livsmedelssektorn underlättas. En kartläggning bör genomföras över vilka myndighetskontakter livsmedelsföretag måste ha på regional och kommunal nivå i syfte att minska företagets regelbörda. Och regeringen ska ta initiativ för ett ökat internationellt samarbete och engagemang för att minska överanvändningen av antibiotika inom livsmedelsproduktionen.

Fru talman! Detta är viktigt. För att de gröna näringarna i större utsträckning ska fungera som tillväxtmotor för Sverige behövs också fler insatser för att skapa förutsättningar för ett konkurrenskraftigt jord- och skogsbruk. Ett verktyg är en ny livsmedelsstrategi, en strategi som syftar till att skapa ett konkurrenskraftigt svenskt jordbruk och skapa förutsättningar för säkrare och bättre mat.

En strategi skulle också visa på en politisk vilja att uppnå en livskraftig svensk livsmedelsproduktion, där vi värderar biologisk mångfald och hög djurskyddsnivå och tar ett tydligt grepp om livsmedelssäkerheten från jord till bord.

Det är positivt att regeringen har aviserat att en långsiktig livsmedelsstrategi ska tas fram. Det bör beslutas före juni 2015, så som vi anför i motionen 2014/15:2974 från Centerpartiet, Moderaterna, Folkpartiet och Kristdemokraterna.

Utvecklingen av antibiotikaresistens hotar folkhälsan. Sverige ska arbeta i EU och globalt för en ansvarsfull antibiotikaanvändning, både när det gäller människor och när det gäller djur, baserad på medicinska bedömningar. Det finns som sagt även ett tillkännagivande om detta.

Det är viktigt att vi behåller våra höga djurskyddskrav, och det är viktigt att vi agerar för att andra länder följer de regler som finns. Det är ofta så i politiken att man ropar på ny lagstiftning, men i huvudsak handlar det både i Sverige och i Europeiska unionen om att de lagar och regler som finns ska följas. Problemet är att reglerna inte efterlevs och att sanktionsmöjligheter och kontroller är undermåliga i hela Europa. Sverige måste till exempel agera inom EU för att få slut på den rutinmässiga kuperingen av grissvansar. Andra medlemsländer följer inte EU-direktiv, och det missgynnar de svenska grisbönderna.

Allt fler människor har fått upp ögonen för vad vi äter och vad vi ger våra barn. För att vi ska kunna känna oss trygga med vad vi äter är det viktigt att det finns väl fungerande livsmedelskontroller. I dag skiftar tyvärr kvaliteten betydligt mellan olika delar av landet. Reglerna måste vara likvärdiga och effektiva, samtidigt som vi måste förenkla

livsmedelsproducenters och livsmedelsföretags vardag. Dessutom måste företag få den kontroll de betalat för.

Därför är det bra att Statskontoret nu får i uppdrag att titta närmare på hur en effektiv avgiftsfinansiering av den offentliga livsmedelskontrollen kan uppnås. Det är viktigt att regeringen agerar utifrån de framförda förslagen och utifrån de tillkännagivanden som kommer i betänkandet.

Under denna debatts gång har flera saker kommit upp. Ursprungsmärkning är en av dem. Det är givetvis väldigt viktigt att konsumenter kan göra informerade val av livsmedel. Vi måste dock eftersträva en rimlig balans, och det är viktigt att vara medveten om att det finns flera aspekter av detta. Ursprungsmärkning kan också användas av vissa företag och länder som argument för dold protektionism. Sådan märkning kan leda till onödig byråkrati och administrativ börda för företagen.

Fru talman! Under ett replikskifte efter Miljöpartiets anförande berördes detta med genetisk modifiering, alltså GMO eller modern växtförädling. Låt mig påpeka att det finns risker men att det också finns möjligheter. Det är viktigt att vi ser detta i ett lite större perspektiv.

När vi firade millennieskiftet för 15 år sedan var vi 6 miljarder människor på jorden, och i mitten av det här seklet kommer vi att vara ungefär 9 miljarder människor. Nu är vi ungefär 7 miljarder. Det betyder att jordens befolkning ökar med 50 procent under 50 år. När fler människor sedan får en förbättrad levnadsstandard, vilket innebär att efterfrågan på animalisk föda – alltså kött – ökar, kommer vi enligt de prognoser som finns att behöva producera ungefär 70 procent mer livsmedel på jorden under de kommande 30–40 åren.

Modern växtförädling är en del i att kunna klara den framtida livsmedelsförsörjningen. Den väg som Miljöpartiet föreslår och som innebär ett fullständigt dogmatiskt motstånd mot allt vad GMO heter – i kombination med massiva satsningar på att allting ska vara ekologiskt, vilket kommer att innebära skördar som i framtiden är kanske 30–40 procent mindre – betyder att vi i Sverige kommer att behöva en åkerareal vi aldrig någonsin har haft. Enligt de prognoser jag har sett rör det sig om 1,7 miljoner hektar mer. Det innebär totalt sett, fru talman, att vi i framtiden inte kommer att kunna garantera världens livsmedelsförsörjning om man väljer den väg Miljöpartiet förespråkar.

Låt oss titta på detta dogmatiska motstånd. Det är nämligen intressant även med tanke på att det kopplas till frågan om miljö och klimat. Det finns i Sverige någonting som heter Gentekniknämnden, och jag tror att några som är här i kammaren sitter i den. Nämnden gör olika typer av bedömningar när det kommer in förfrågningar om att genomföra forskningsprojekt och annat som innebär att man ägnar sig åt modern växtförädling. Miljöpartiet röstade rutinmässigt emot allt och reserverar sig i stort sett mot precis allt Gentekniknämnden fattar beslut om.

Man kan titta på yttrandena och se vad Miljöpartiet har motsatt sig på grund av detta dogmatiska motstånd mot genetisk modifiering. Bland förra årets yttranden finns till exempel ett projekt om potatisens mottaglighet för bladmögel. Miljöpartiet röstade emot medan alla andra röstade för; det ville man inte tillåta att vi ska kunna forska kring.

När det gällde grundforskning med backtrav för att lära oss mer om hur fotosyntesen fungerar tyckte alla partier i Gentekniknämnden att det var

viktigt att vi ska kunna lära oss mer om fotosyntesen, men Miljöpartiet reserverade sig mot detta. Miljöpartiet anser att det ska vara förbjudet i Sverige.

Lantbruksuniversitetet kom in med en ansökan om fältförsök med korn som modifierats för ett effektivare utnyttjande av organiskt kväve, i syfte att minska läckage av nitrat och därmed minska övergödningen. Alla partier i Gentekniknämnden tyckte att det var viktigt att vi skulle lära oss mer om detta för att kunna minska övergödningen, men Miljöpartiet reserverade sig mot detta. Det är nämligen GMO och ska vara förbjudet.

För två år sedan kom en förfrågan som gällde avsiktlig utsättning av hybridaspår för ett hållbart skogsbruk, som ett led i arbetet för att nå målet att hälften av all energi i Sverige år 2020 ska komma från förnybara råvaror. Alla partier i Gentekniknämnden tyckte att detta var viktigt – utom Miljöpartiet, som på grund av sitt dogmatiska motstånd mot modern växtförädling anser att detta ska vara förbjudet och reserverade sig.

Vi måste, fru talman, ha en mer pragmatisk, flexibel och förstående attityd till biotekniken och till genetisk modifiering – dels för den framtida livsmedelsförsörjningen, dels för att vi ska kunna klara de miljö- och klimatutmaningar vi står inför framöver.

Med detta vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 56 CARL SCHLYTER (MP):

Fru talman! Jag hade egentligen tänkt prata om en motion om alkoholmärkning som jag har lämnat in, men det var så många spännande debatter och saker som togs upp att jag tänker ägna ett par minuter åt andra intressanta frågor.

Vi är inte alls alltid emot genteknik. I läkemedelsindustrin har man ofta försvagade organismer som producerar till exempel insulin. Det är ett slutet system, och gästcellerna har ingen nytta av det här. Om de av misstag skulle hamna i naturen skulle de snabbt konkurreras ut av det naturliga, så risken är minimal och nyttan mycket stor. Det är självklart att vi är för genteknik på det området. Jag har dock hittills inte sett en enda gröda, åtminstone inte kommersiell, som löser problem på ett effektivare sätt än vad socialpolitik, global utveckling, ekonomisk fördelning och ekologiskt lantbruk skulle kunna göra.

Därför finns det inget skäl att godkänna grödor där man inte ens har testat på europeiska bin eller på andra europeiska levande organismer och där man inte ens har uppfyllt lagstiftningens krav på vad man ska titta på. De krav vi alla här har röstat för uppfylls inte! Ska man då dogmatiskt säga ja? Den borgerliga regeringen sa nämligen dogmatiskt ja till allt som lades fram för dem; inte en enda gång tittade de ens på fakta utan sa bara ja.

Vi kan alltså prata om dogmatism, men vi kan också prata om pragmatism. Miljöpartiet har en anpassad politik där vi tittar på var tekniken gör nytta – där säger vi ja – och var den inte gör nytta. Då säger vi nej. Det tycker jag är lämpligt.

Sedan har det också pratats om ursprungsmärkning, och här tycker jag ändå att det verkar finnas en bred samstämmighet i kammaren. Jag är glad över att vi är för det. EU-parlamentet lyckades inte rösta igenom det när jag satt där 2011, men för bara ett par månader sedan sa EU-parlamentet att man vill ha det även för processad mat. Då är det bra om Sverige driver på för att det snabbt ska gå att få det både här hemma i Sverige och på EU-

nivå, och det är något vi kommer att göra. Det är något som verkligen skulle gynna konsumenterna.

Samma sak gäller GMO-märkning. Just nu förhandlar vi om ett avtal med USA, nämligen TTIP. USA har inte GMO-märkning, men det har vi i Europa. På vilket sätt hotas den om vi har ett ömsesidigt erkännande av varandras produkter? Skulle det då finnas en risk att omärkt mat kommer hit? Här borde det också finnas en stor samsyn, för partier från alla kammarens olika sidor tror på marknadsekonomi. Grunden för det är att konsumenten har information, så att man kan agera efter sina egna preferenser.

Därför är märkning nödvändigt. Därför har vi här enats om att GMO-märkning är vettigt och att ursprungsmärkning är bra så att man kan välja.

Det finns dock en stor brist i märkningen, och den gäller alkohol. Alkohol undantogs från EU:s regelverk, och Sverige har inte självt infört det. Kommissionen skulle den 13 december förra året ha publicerat sitt förslag om alkoholmärkningen, men man har inte gjort det. Jag hade önskat att det hade skrivits in en kritik mot kommissionen i betänkandet för att man är försenad i denna viktiga process.

Däremot publicerade kommissionen för ungefär ett år sedan en rapport som gick igenom situationen för alkoholmärkning. Här ser vi att bara 17 procent av alkoholdryckerna har någon form av hälsovarning fastän alla vet att alkohol ökar risken för cancer och många andra sjukdomar. Trots det är bara en sjättedel av alkoholen märkt med information om det. Det är ett land som utmärker sig, och det är Frankrike. Där har 100 procent av alla alkoholdrycker åtminstone en liten varningssymbol om att gravida bör undvika alkohol.

Här ligger Sverige efter. Jag vet att regeringen bereder detta, och jag hoppas att det kan komma ett förslag även i Sverige.

En annan aspekt är att ett glas vin innehåller samma mängd kalorier som en hel burk läsk. Det visar sig att över 90 procent inte känner till detta. Men om man informerar pubgäster om hur mycket energi alkohol innehåller dricker de betydligt mindre. Många som dricker alkohol får ungefär 10 procent av sitt kaloriintag från alkohol, och många känner inte till att den är så kaloriintensiv.

Det vore lämpligt att folk blev informerade inte bara om kaloriinnehållet utan fick en fullständig ingrediensförteckning. Många har en illusion om den franske vinbonden som står och trampar druvor när det i verkligheten är en genomindustrialiserad process. Ännu värre är det med spriten som även innehåller färgämnen och andra tillsatser.

Varför ska en av de mest onyttiga produkterna på marknaden ha minst information till konsumenten? Det är orimligt.

Historiskt hade vi en kamp i rusdrycksomröstningen. Då lød en välkänd slogan: Kräfter kräva dessa drycker. Det kanske är dags att riksdagen antar ett nytt motto: Dessa drycker kräva märkning.

Jag hoppas att vi inom en snar framtid kan komma överens om att det är en orimlig situation när vi plötsligt sätter den marknadsekonomi som vi alla förespråkar ur spel genom att konsumenterna inte får information om hälsoeffekter, kaloriinnehåll och ingredienser när de ska köpa just denna produkt.

Alkoholindustrin har ofta lyckats med att kalla det mat när vi ska reglera njutningsmedel och njutningsmedel när vi ska reglera mat och

därmed alltid undsluppit reglering. Nu är det dags att sätta ned foten och säga att även här ska marknadsekonomin fungera och konsumenterna kunna göra informerade val.

Anf. 57 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Låt mig börja med att yrka bifall till vår reservation nr 9 om brott mot livsmedelslagen.

Det var bra att du tog upp din motion, Carl Schlyter. Vi tittade en hel del på den i Vänsterpartiet, och vi tycker att det är en bra motion. Du har många stora poänger.

Märkning har trots allt en begränsad effekt på totalkonsumtionen. När det gäller alkohol är andra styrmedel mycket viktigare. Det är belysande att du tar upp just Frankrikes märkning. Vad jag vet har denna märkning inte påverkat den franska konsumtionen nämnvärt.

Men fortsatt att argumentera för detta, Carl Schlyter, så blir det kanske bifall från Vänsterpartiet nästa gång du väcker denna motion.

Jag vill passa på att fråga Carl Schlyter om ekologisk mat. Som Stina Bergström sa har Miljöpartiet som mål att hälften av maten i offentlig sektor ska vara ekologisk till 2020. Det vill Vänsterpartiet också, och därför har vi reservation 17 i betänkandet.

Riksdagen kommer att rösta om denna reservation kl. 16.00 i eftermiddag. Varför, Carl Schlyter, kommer Miljöpartiet inte att rösta på vår reservation när det är er målsättning?

Anf. 58 CARL SCHLYTER (MP) replik:

Fru talman! Låt oss ta alkoholen först. Frankrike har även infört ett mycket striktare reklamförbud mot alkohol än Sverige. I Sverige utsätts vi för massiv alkoholreklam i tv även om det är förbjudet eftersom vi inte fullt ut utnyttjar möjligheten att ha en dialog med England där företagen befinner sig. Det finns alltså många andra åtgärder där alkoholkonsumtionen kan begränsas med vettiga medel.

Märkning är ingen universalåtgärd, men det finns studier som tydligt visar att när konsumenter får information om alkohol väljer de mindre söt eller mindre stark alkohol och minskar intaget. Under en pubkväll kan det skilja 200 kilokalorier i intag, vilket är 10 procent av dagskonsumtionen, mellan de konsumenter som får information och de som inte får den. Det spelar alltså en väsentlig roll.

Så till den ekologiska maten. Jag har tio års erfarenhet från EU-parlamentet och har stor vana vid att rösta på det jag tycker är bra och rösta bort det jag tycker är dåligt. Men här i riksdagen fungerar det annorlunda, har jag börjat begripa. Jag har själv svårt att förstå varför vi inte alltid kan rösta för det vi tycker låter bra.

Det här förstår du nog bättre än jag, Jens Holm, eftersom du har suttit här längre och kan förklara hur procedurerna funkar.

Jag tror att också väljarna har svårt att förstå hur vi jobbar, så jag skulle vilja se en reform så att vi i ökad utsträckning kan bifalla förslag som vi tycker är vettiga. Hur ska väljarna förstå vad vi gör när vi röstar nej till saker vi står för? Det gör ju alla partier hela tiden.

Den som förstår riksdagens arbetsformer bättre än vad jag gör kan nog förklara det bättre för väljarna, för jag har svårt att begripa varför vi inte alltid kan rösta ja till de förslag som vi tycker är bäst. Det är jag van vid.

Anf. 59 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Vad gäller alkoholmärkning och begränsning av alkohol håller jag helt med om att vi borde ha mycket striktare lagstiftning vad gäller reklam. Där förlorade vi tyvärr på EU-nivå, men vi borde verkligen driva frågan.

Du har en stor poäng med märkningen, Carl Schlyter, men jag är rädd att man bara ändrar sin alkoholkonsumtion utan att totalkonsumtionen går ned. Du var själv inne på att man tar något annat på puben än den där ölen med mycket kalorier i. Jag har ett antal vänner som håller på med olika kostdieter. Jag glömmer alltid bort vad det är för dieter, för det är olika varje vecka. Ena gången dricker de bara vitt vin, och nästa gång dricker de bara något annat. Men de fortsätter att dricka alkohol.

Totalkonsumtionen måste ned. Kan du övertyga mig om att märkning är ett steg på vägen, Carl Schlyter, bifaller vi motionen nästa gång. Jag lovar.

Du behöver inte gå till någon högre makt, Carl Schlyter. Du behöver bara gå till ditt eget parti och fråga varför ni inte kommer att rösta på Vänsterpartiets reservation om minst 50 procent eko i offentlig sektor. Det är ni i Miljöpartiet som bestämmer det helt själva.

Tidigare hade vi en debatt om FRA-lagen. Vänsterpartiet föreslår att FRA-lagen ska rivas upp och göras om. Här har vi varit helt eniga, men nu kommer ni att rösta emot det. Det är märkligt.

Precis som du var inne på, Carl Schlyter, är det lite beklämmande att det fungerar så här i Sveriges riksdag, att man säger en sak men inte röstar så när man har chansen att påverka. Men det är bara vi själva som kan ändra på det i våra partier, så du måste driva det internt i ditt parti. Du har några timmar på dig. Vi röstar kl. 16.00. Lycka till!

Anf. 60 CARL SCHLYTER (MP) replik:

Fru talman! Jag kan nog övertyga dig, Jens Holm. Studierna visar tydligt att många väljer att minska sitt alkoholintag när de får information. Allt jag begär är att folk ska veta vad de gör, att de får fullständig information så att de kan förstå konsekvenserna av det de gör. Om de sedan väljer att agera utifrån det eller inte är olika. Men det har en effekt; det är bevisat.

När det gäller röstningen är vi ett regeringsparti. Då kan det ibland vara mer effektivt att påverka och vi kan få igenom mer genom att ta ett samtal med regeringen när beredning pågår så att vi kan åstadkomma ett bra förslag som du, Jens Holm, sedan kan rösta ja till så att det blir verklighet, för en motion blir inte automatiskt verklighet här.

Det kan vara en förklaring till att man som regeringsparti inte alltid röstar ja till det som man tycker låter bra. Man kan få större genomslag genom att påverka regeringen. Det kan vara en förklaring, som jag har förstått det hittills i alla fall.

Anf. 61 ÅSA COENRAADS (M) replik:

Fru talman! Jag har några frågor till Miljöpartiets ledamot Carl Schlyter.

Det är intressant att höra dessa lovord om märkning, varningstexter och innehållsdeklarationer. Vi har en sak gemensamt i detta, och det är att man ska vara konsekvent i det man gör.

Efter att ha hört det senaste replikskiftet är det lite oklart om ledamoten Carl Schlyter ingår i samma regering som resterande miljöpartister eller om han är en lite utomstående opposition.

Jag har för mig att regeringen har lagt fram ett förslag om att ta bort innehållsdeklarationerna för tobaksprodukter. Jag tänker specifikt på det svenska snuset. Där hänvisar ansvarig minister till att ett borttagande av innehållsdeklarationerna för snus – det är faktiskt ett livsmedel, vilket många kanske inte vet – skulle minska användningen av tobaksprodukter, i folkhälsans namn.

Nu står ledamoten Carl Schlyter och förespråkar samma sak men för alkohol. Jag undrar vad konsekvensen är där. Ledamoten vill ha mer märkning av alkoholrelaterade produkter men inte av tobaksprodukter. Jag undrar hur han har tänkt sig detta.

Anf. 62 CARL SCHLYTER (MP) replik:

Fru talman! När man pratar om tobaksprodukter finns en medveten strategi. Den har funnits länge och är ingenting nytt.

Företagen har utnyttjat möjligheten att säga att saker är naturliga eller smaksatta på ett bra sätt för att få dem att framstå som mindre farliga än de är. Därför tillåter man inte ekologiska cigaretter eller ”naturliga” cigaretter. Vi har ett globalt avtal på tobaksområdet där företagen har lovat att inte göra så.

Det är rimligt att vi står upp för de globala avtal vi skriver på. Det gjorde inte den borgerliga regeringen, Åsa Coenraads. Ni tillsatte folk från tobaksindustrin till viktiga folkhälsoinstitutioner, vilket är totalt förbjudet, ni införde inte transparens för lobbyism inom tobaksindustrin och på tre månader berättade ni inte vilka dokumentkonversationer ni hade haft med tobaksindustrin, när jag frågade.

Det är bra om vi är överens om att vi ska hålla de avtal vi har ingått och genomföra dem tillsammans, för regeringen kommer nämligen att göra det.

När det gäller snuset var det ett misstag i lagstiftningen. Det var en sista-minuten-kompromiss, och man glömde att ändra alla relevanta artiklar. Det som då uppstod var att EU förbjöd det.

Tillsammans med andra som var där har vi nu försökt förklara varför det är nödvändigt att Sverige självt får bestämma om detta. Den utredare du talar om, Åsa Coenraads – det är inte regeringen – hade ingen möjlighet att ta politiska eller andra hänsyn, utan han var tvungen att göra lagens bokstav.

Det var ett misstag i lagstiftningen som jag tror att vi gemensamt kan rätta till. Om Sverige ska få bestämma vad snus ska smaka ska vi också ha rätt att bestämma hur märkningen ska se ut.

Anf. 63 ÅSA COENRAADS (M) replik:

Fru talman! När det gäller snus- och tobaksdirektivet är det inte många veckor sedan folkhälsominister Gabriel Wikström gav utredaren tre tilläggsdirektiv om märkningsfrågan.

Det ska vara naturliga förpackningar som inte får ha någon märkning över huvudet taget, och man får heller inte ha någon innehållsdeklaration på snusförpackningen. Detta strider mot den konsekvens Miljöpartiet talar om när man vill ha en innehållsdeklaration på alkoholprodukter.

Jag håller med ledamoten om att man inte ska ha en innehållsdeklaration där det står att det är naturligt smaksatt eller ekologiskt. Jag tycker att det i en innehållsdeklaration ska stå vad produktionen innehåller. Där är vi överens.

Jag undrar om ledamoten tänker driva den här frågan gentemot regeringen, som han själv är lite i opposition mot. Ledamoten talar om att man ska föra samtal med regeringen, och det är lite konstigt när man anser sig vara ett av de partier som ingår i samarbetsregeringen.

Återigen: Om man inte har kommit överens om vilka förslag man tänker driva politiskt innan man går in i ett samarbete är man oförberedd och det blir som det blir just nu. Vi vet inte var Miljöpartiet står över huvud taget.

Anf. 64 CARL SCHLYTER (MP) replik:

Fru talman! Låt mig komma med en chockerande, avslöjande nyhet här i dag: Jag är inte minister, och det är inte någon av våra riksdagsledamöter heller. Därför är vi inte regeringen.

Vi är ett parti som har hjälpt till att bilda en regering. Därför förhandlar jag med regeringen. Det är mina partikamrater och socialdemokratiska partikamrater som sitter där, och dem förhandlar jag med. Jag ingår inte i regeringen, men jag tillhör en riksdagsminoritet som stöder regeringen. Det är så förhållandet ser ut.

Om vi går tillbaka till sakfrågan och mina löften kring den finns det en logik i att man inte ska ha några som helst möjligheter till reklam på cigarettpaket. Det rekommenderas av FN och den konvention vi har skrivit under.

Många bra vetenskapliga studier visar att om man tar bort alla möjligheter att göra reklam för tobak, även på paketen, har det en direkt effekt. Nu har jag inget exempelpaket med mig, men om man håller fram ett neutralt utprovat paket med en särskilt tråkig färg, utan varumärken, logotyper och grejer, framför en ung människa är det en lägre andel som accepterar att testa en cigarett.

Regeringen föreslår dessutom displayförbud – att man inte ska kunna exponera i butik – då detta är branschens sista möjlighet till reklam. Det är en folkhälsopolitik som är bevisat effektiv, och då ska vi ha den. Jag vill inte att fri marknadskraft ska råda när det gäller cigaretter. Det är en alltför skadlig produkt. Den har dödat 100 000 svenskar de senaste åren.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 11.)

§ 8 Landsbygdspolitik

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2014/15: MJU5
Landsbygdspolitik
föredrogs.

Anf. 65 ULF BERG (M):

Fru talman! Vi ska prata lite om landsbygdspolitik, och vi kommer säkert in på frågor som även har varit på tapeten i det föregående betänkandet. Jag ser här inne att publikintresset är stort.

Detta betänkande är ett motionsyrkande om jordbruk och landsbygdens utveckling. Vi tar bland annat upp landsbygdspolitik, jordbrukets konkurrenskraft, livsmedelsstrategi, regelförenklningar, ekologisk produktion, skyddszoner längs vattendrag och rennärlingsfrågor.

Vi står naturligtvis bakom vår egen reservation 6, men vi moderater yrkar inte bifall till den. Jag yrkar bifall till reservationerna 3 och 9.

Man kan ibland fundera över vad landsbygd är. Man använder lite olika ord. Ibland använder vi ordet landsort, och då pratar vi egentligen om allt utanför huvudstaden. I dag lägger vi kanske in ytterligare någon storstad.

Landsbygden är vad vi normalt sett kallar områden utanför städer och liknande. Jag tycker att det är viktigt att först slå fast att det inte är fråga om att landsbygden ska stå emot staden, utan här gäller det att skapa bra förutsättningar för landsbygden.

Det är allom bekant att det hela tiden är en tuff kamp. Vi har urbaniseringen, och den innebär inte alltid att man bara flyttar till Mälardalen och Stockholm. Även i mindre kommuner ser vi hur flyttlassen går till kommunens tätort. Det blir allt färre som bor på landsbygden eller glesbygden, om vi använder ytterligare ett ord för att skapa begreppsförvirring. Det betyder att det är betydligt längre till tätort.

Detta måste vi naturligtvis försöka vända på olika sätt. Från moderat sida tror vi inte att vi ska gå den väg som rödgröna partier ofta förespråkar, det vill säga bidrag. Här gäller det att vi skapar mycket bra jordmån för att människor ska kunna bedriva företagande och att man på så sätt kan skapa jobb på landsbygden.

Om vi tittar på det landsbygdsprogram som har gällt mellan 2007 och 2013 ser vi tre övergripande mål: att förbättra konkurrenskraften, att förbättra miljön och landskapet och att stärka livskvaliteten på landsbygden och diversifieringen av landsbygdens ekonomi.

Det kanske är lite svårt att rakt av säga att man har lyckats fullt ut på den punkten. Det är klart att här måste politiken utvecklas. Vi moderater är inget undantag. Som alla säkert känner till är vi inne i ett utvecklingsarbete. Väljarna gav oss bakläxa, och vi tittar speciellt på landsbygdspolitiken. Det ska bli spännande att se vad vi kan komma fram till när vi har vår dialog med väljare, och speciellt boende ute på landsbygden.

Jag tror inte att det finns en generell lösning. Det som fungerar i Sorsele eller Älvdalen kanske inte fungerar i någon annan kommun söderut i Sverige. Jag tror att det finns olika saker man ska fundera över, men det finns en gemensam nämnare: Om man kan ta vara på människors drivkraft på landsbygden tror jag att det är det bästa sättet att se till att skapa sysselsättning och jobb, vilket gör att människor kan bo kvar.

Jag är inte så säker på att det är någon i den här kammaren som skulle komma på idén att bygga ett ishotell. Jag är inte ens säker på att det var så många som från början trodde att det där skulle vara en god idé. Men det fanns en entreprenör någonstans som hade en idé och som såg till att det blev riktigt lyckat. Det finns många sådana exempel. Jag återkommer till

detta att vi måste skapa jordmånen och se till att de som har dessa frön kan få dem sådda i marken så att vi kan gå vidare.

I regeringsförklaringen finns många vackra ord om att det ska vara en modern och aktiv näringspolitik vad gäller landsbygden. Men om man tittar i praktisk handling blir man rent ut sagt rädd: kilometerskatt, höjda arbetsgivaravgifter för unga och handelsgödselskatt, bara för att ta några exempel. Jag tror att kilometerskatten är ett av de största hoten mot landsbygden som jag över huvud taget känner till. I praktiken kommer det att innebära att vi flyttar våra företag och de produkter som ska till exportmarknader där det bor människor och att vi då rör oss i riktning mot Nordkap. Vi fördyrar transporter, vilket kommer att leda till att de i praktiken blir längre.

Det är klart att det finns fullt av företagare som i dag funderar på om de ska genomföra en viss investering på ort och ställe där de finns, kanske i Norrlands inland, eller om de ska investera närmare marknaden. Detta kan bli förskräckligt dyrt med den nya skattelagstiftning som är på gång.

Det man kan glädja sig åt är att det är en komplicerad skatt och att den inte kommer att se dagens ljus under denna mandatperiod. Det kommer också att komma ett val emellan. Man kan lägga till vad det är den ska användas till, nämligen till att bygga järnvägar från Stockholm och söderut så att passagerare kan åka snabbare mellan Göteborg och Malmö. Det ska de som bor norr om Dalälven, främst, vara med och betala. Detta är ett riktigt hot mot landsbygden, och jag hoppas att det är någonting som aldrig blir verklighet.

Jordbrukets konkurrenskraft är en viktig del, som vi har nämnt tidigare här. Det är viktigt att vi en gång för alla gör klart att jordbruket är ett företagande. Det finns ett intressant fenomen i dag. Mjölkbönderna har, som vi alla känner till, ett akut problem, och så fort det blir problem springer man till politiken. Det bevisar lite grann att vi inte har gjort det vi ska från politikens sida. Även här ska jordmånen verkligen vara bra, och man ska ha förutsättningar om man är en duktig företagare. Det finns jättemånga duktiga bönder, och de ska kunna klara ett dåligt år om de sparar i ladorna när det är goda år.

Nu vet vi sedan i går att regeringen inte tycker att tomma lador ens ska fyllas på, men den svenska bonden har någonting som heter sunt bondförnuft och vet att det är viktigt att se till att fylla på ladorna eftersom det kommer sämre tider.

Jag hoppas att vi kan komma överens med regeringen om en livsmedelsstrategi där startskottet går i morgon. Jag är ganska säker på att lösningen inte är att lyssna på Socialdemokraternas regeringspartner Miljöpartiet, för då kommer vi snart inte att ha någon livsmedelsproduktion i det här landet. Då blir det bara dyrare, och vi kommer att få lov att importera ännu mer livsmedel.

Tvärtom ska vi se till att vi har ett svenskt jordbruk som ser till att man kan börja exportera i betydligt större utsträckning. Här ser vi att svensk livsmedelsindustri, som är betydligt mer än bara svenskt jordbruk, har en ökande export och att vi är framgångsrika. Jag tror att detta bara är början.

Som vi resonerade om i går under interpellationsdebatten med landsbygdsministern ser marknaden fantastiskt ljus ut. Vi ska förmodligen producera lika mycket mat under de kommande 40 åren som vi har gjort under 8 000 år tillbaka. De marknadsutsikterna ser fantastiskt bra ut. Då

ska vi ha ett svenskt konventionellt jordbruk i botten som är konkurrenskraftigt. Sedan kan vi ha ett ekojordbruk, men dessa ekoprodukter ska marknaden se till att betala. Det är ingenting som vi politiker ska vara med och stödja, för det är inte ens klimatsmart. Det ska vi naturligtvis inte ställa till med.

Fru talman! Det finns otroligt mycket att säga om just landsbygdspolitiken och förutsättningarna för att utveckla landsbygden. Vi som vill bo på landsbygden ska kunna göra det också fortsättningsvis. Det handlar om många små frågor – alltifrån att byskolan ska vara kvar till den lokala idrottsföreningen och mycket annat. Idrottsföreningen är lika viktig som mycket annat, för om den försvinner får man sitta och köra sina barn till träningar flera gånger i veckan – hockeyträning eller fotbollsträning eller vad det nu är.

Det finns mycket vi ska fundera över. Men det får vi nog återkomma till i en senare debatt, förhoppningsvis då vi moderater har en helt uppdaterad politik som kommer att se till att landsbygden går en ljus tillvaro till mötes.

Anf. 66 ANDERS FORSBERG (SD):

Fru talman! Jag företräder Sverigedemokraterna i dag i debatten om betänkande 5 om landsbygdspolitik. Jag inleder med att yrka bifall till vår reservation nr 4 om livsmedelsstrategi, nr 7 om regelförenkling och nr 13 om gödselspridning. Vi står givetvis bakom samtliga reservationer från Sverigedemokraterna men väljer för tids vinnande att yrka bifall endast till dessa.

Sverigedemokraterna tror på en stark och levande landsbygd. Det finns en otrolig potential på landsbygden för jobbskapande och tillväxt. Vad som behövs är en politik för att skapa de rätta förutsättningarna.

Sverigedemokraterna har föreslagit Landsbygdslyftet, som skulle kunna skapa 25 000 nya jobb på Sveriges landsbygd där 1,4 miljoner svenskar i dag bor och verkar. Jord- och skogsbruk utgör fundamentala pelare i den svenska ekonomin och bidrar till en levande och livskraftig landsbygd.

De gröna näringarna – jord, skog, trädgård och landsbygdens miljö – sysselsätter var tionde av alla sysselsatta i Sverige. Omsatt i pengar bidrar jord- och skogsbruket med över 200 miljarder kronor, 8 procent av Sveriges bnp. Landsbygden och alla dess företag har stora möjligheter att växa och utvecklas.

Det svenska lantbruket lever i en hård, konkurrensutsatt internationell marknad. Utöver högre krav på djurskydd och miljö har de svenska bönderna även en konkurrensnackdel genom ett högre skattetryck i form av en koldioxidskatt på diesel för jord- och skogsbruksmaskiner. Sverigedemokraterna vill därför höja återbetalningen och anpassa dieselskatten till europeisk nivå. Vi motsätter oss dessutom ytterligare landsbygdsfientliga skattehöjningar eller ingrepp som riskerar att straffa ut det svenska jord- eller skogsbruket och som riskerar att hota den svenska landsbygden och de företagare som verkar där.

Sverige behöver anta en långsiktig livsmedelsstrategi. Sverige har kanske världens mest ambitiösa djurskydd. Men det är också viktigt att det finns rimliga förutsättningar för att kunna upprätthålla djurskyddet utan att vår livsmedelsproduktion slås ut. Vår produktion av kött, mjölk och

proteingrödor bör kunna öka. Konkurrens är bra, även inom livsmedelssektorn. Men vi bör eftersträva sunda konkurrensvillkor.

Vi anser att Sverige behöver sätta upp mål för självförsörjning av livsmedel samtidigt som vi behöver undanröja politiskt satta mål som kan stå i konflikt med en livskraftig livsmedelsproduktion i Sverige. Den byråkrati som omger EU:s regler måste minskas. Och den tillsyn som svenska myndigheter utför ska vara transparent, rättssäker och fri från onödigt betungande byråkrati. Reglerna ska också kunna anpassas efter lokala förutsättningar.

En begränsande faktor för landsbygdens utveckling är infrastrukturen som är grundläggande för att man ska kunna driva företag på landsbygden. Vi vill därför öka anslagen till underhåll och modernisering av väg- och järnvägsnätet. Dessutom vill vi att bredband, som vi anser vara en viktig förutsättning för att Sverige ska kunna fortsätta utvecklas, jämföras med den traditionella infrastrukturen.

Förutom ökade satsningar på väg, järnväg och bredband krävs ett bättre företagsklimat. Landsbygden erbjuder fantastiska möjligheter för en växande turistnäring och företagande i stort. Ett stort problem är de komplicerade regelverken som vi anser måste förenklas genom lokal samordning mellan myndigheterna. Vi vill också avskaffa småföretagens löneavgifter och reducera sjuklöneansvaret för de små och medelstora företagen, allt detta för att göra det lättare att anställa och driva företag i Sverige. Politiken måste enligt oss skapa de förutsättningar som behövs för att företag ska kunna växa på egen hand även på landsbygden.

Fru talman! Öppna svenska landskap kan inte lagstiftas fram. De finns bara där om det är lönsamt att hålla nötkreatur. Faktum är att ingen civilisation genom historien har överlevt långsiktigt med mindre än att den haft sin egen livsmedelsförsörjning tryggad. Skälen till detta är uppenbara, inte minst i en säkerhetspolitiskt orolig värld och med tanke på att vi globalt sett måste producera mer livsmedel än någonsin.

Grunden för ett livskraftigt och konkurrenskraftigt jordbruk är trots allt att Sveriges bönder tillåts konkurrera på likvärdiga villkor, eftersom de verkar på en tuff internationell marknad. Då duger det inte att ha bland Europas högsta dieselskatter eller de hårdaste djurskydds- och miljöreglerna utan att bönderna får någon ersättning för det, genom konsumenten eller staten.

Många politiker kanske inte förstår att mjölkbönderna är hårt konkurrensutsatta på EU:s inre marknad. Självklart ska vi vara stolta över att vi har ett ambitiöst regelsystem. Men vad händer när regelsystemet driver bönderna i konkurs och vi måste importera livsmedel från andra länder som har mindre långtgående djur- och miljöskyddsregler? Det är nämligen precis vad som pågår. Produktionen av svensk mjölk och svenskt kött minskar medan importen ökar. Våra svenska bönder och vår livsmedelsindustri konkurreras ut till förmån för just den sortens djurhållning som vi inte vill ha i Sverige. Och vad har vi i Sverige vunnit då?

För oss är det tydligt att det behövs kraftiga och verkningsfulla åtgärder för den svenska mjölkproduktionen. Sveriges mjölkbönder står inför en akut ekonomisk kris. Det senaste året har priset på mjölk för till exempel Arlas mjölkleverantörer fallit med nästan 30 procent, och EU:s exportstopp av mejeriprodukter till Ryssland har förvärrat situationen.

Grundproblemet är inte prissvängningarna utan att produktionskostnaderna är för höga. Det beror inte på att Sveriges mjölkbönder skulle vara ineffektiva företagare eller helt enkelt dåliga bönder. Tvärtom har de tvingats till extraordinära åtgärder för att överleva. Många mjölkbönder arbetar i dag i praktiken oavlönat och håller liv i sin verksamhet genom att skuldsätta sig eller avverka skog och så vidare. Den dåliga lönsamheten har raderat mjölkgårdarnas verkliga marknadsvärde, varför försäljning av verksamheten sällan är något alternativ.

Svensk mjölkproduktion kan inte heller sägas vara något särintresse. När mjölkbönderna får lägga ned sin verksamhet bidrar det till att både arbetstillfällena och landsbygdsservice läggs ned. Ett livskraftigt jordbruk är också en förutsättning för ett varierande kulturlandskap och mycket av vår biologiska mångfald. För oss är det självklart att just den svenska mjölkproduktionen behöver kraftiga och verkkningsfulla åtgärder, knappast mer tandlösa utredningar och politiskt tillsatta kriskommissioner. Krisen är nu. Krisen är akut. Mjölkbönderna behöver också en landsbygdspolitik, och den behövs nu.

Fru talman! Jag vill också nämna de förslag från Vattenmyndigheterna som just nu går runt i landet enligt det så kallade åtgärdsprogrammet. Risken är att en stor mängd åkermark tas ur produktion. Enligt förslagen skulle sammanlagt 150 000 hektar produktiv jordbruksmark kunna förvandlas till våtmark, och ytterligare 50 000 hektar skulle kunna bli föremål för skärpta restriktioner. Enligt myndigheternas egna beräkningar kommer detta att medföra investeringskostnader på över 20 miljarder kronor. Därtill kommer underhåll och kontrollkostnader på 1,2 till 1,3 miljarder per år. För bara Lidans avrinningsområde i Västra Skaraborg till exempel skulle det röra sig om en kostnad på 3 miljarder kronor. Och betänk att de som betalar kostnaden är de som äger fastigheterna, lantbrukarna eller de som har sin verksamhet där.

Sverigedemokraterna ifrågasätter det rimliga i att Sveriges lantbrukare ska bära dessa kostnader. Som referens kan nämnas att lantbrukets samlade nettoresultat enligt Statistiska centralbyrån är lite drygt 5,5 miljarder per år. För en enskild lantbrukare kan förslagen innebära utgifter på flera miljoner. Det är marginaler som i många fall helt enkelt inte finns.

Sverigedemokraterna är medvetna om syftet med dessa åtgärder, och vi skriver under på målsättningen att minska läckaget av näringsämnen från jordbruket till sjöar och vattendrag. Det har vi inga problem med. Däremot motsätter vi oss att skarpa åtgärder lägger en orimlig ekonomisk börda på Sveriges bönder.

Enligt miljöbalken får åtgärder inte orsaka icke-proportionerliga kostnader, vilket betyder att en kostnad inte får vara större än miljönyttan. Men om förslagens åtgärdsprogram skulle genomföras fullt ut skulle det få långtgående konsekvenser för svensk livsmedelsproduktion med en självförsörjningsgrad på ungefär 50 procent, vilket i dag är lägst i hela EU.

Fru talman! För oss är landsbygden på riktigt. En sorglig utveckling i svensk politik är att det politiska etablissemangen, från höger till vänster, verkar ha bestämt sig för att vända landsbygden ryggen. Det tycker vi sverigedemokrater är oacceptabelt. Vårt engagemang för landsbygden är mer än vackra ord. Vi omsätter det nämligen i praktisk politik. Sverigedemokraterna vill föra en kraftfull landsbygdspolitik eftersom landsbygden är på riktigt för oss.

I detta anförande instämde Mikael Eskilandersson och Runar Filper (båda SD).

Anf. 67 ESKIL ERLANDSSON (C):

Fru talman! Vi debatterar nu ett betänkande som berör många av de frågor som ligger mig kanske allra närmast hjärtat, nämligen betänkandet om landsbygdspolitiken. Jag har själv vuxit upp på den svenska landsbygden och sett betydelsen av de gröna näringarna och verksamheterna och vad de ger i form av jobb och sysselsättning. Att vi i Sveriges riksdag tar dessa frågor på allvar är helt avgörande för ifall vi exempelvis ska ha en svensk livsmedelsproduktion också i framtiden och ifall vi vill se till att hela Sverige kan leva.

Detta betänkande tar, trots namnet, inte upp alla de dimensioner och områden som jag lägger in när man talar om landsbygdspolitik. Men icke desto mindre lyfter det upp några viktiga frågor som jag vill uppehålla mig vid i detta anförande.

Att vi ska ha ett konkurrenskraftigt jordbruk är en självklarhet för mig. Jag menar inte bara att vi ska ha en svensk produktion av mat. Vi ser dessutom andra positiva effekter som det svenska jordbruket bidrar med.

Grunden för att vi ska kunna ha en levande landsbygd är att det finns jobb och sysselsättning i hela vårt land. Jag vet vilken otrolig betydelse jordbruket har för sysselsättningen och möjligheten att få ett jobb på den lilla orten. Det är ett viktigt första steg in på arbetsmarknaden för många unga människor, och det bidrar även till att byn kan leva och att andra företag kan växa upp i och kring jordbruket.

Men jordbruket bidrar också till andra saker, till exempel till det öppna landskapet och till att vi har hagmarker som erbjuder en biologisk mångfald som ger plats till olika viktiga biotoper för olika djur och växter. Skulle vi på annat sätt bedriva den naturvård som det svenska jordbruket bedriver skulle det kosta statskassan otroliga summor. Med ett konkurrenskraftigt jordbruk får vi denna viktiga miljöfördel med oss på köpet.

EU:s gemensamma jordbrukspolitik är ett av de kraftfullaste politiska verktyg som vi har för att kunna förbättra konkurrenskraften i de gröna näringarna. För mig är det självklart att denna politik ska stärka just aktiva bönder och att den gemensamma jordbrukspolitiken ska flytta fokus från markinnehav till faktisk verksamhet och aktivitet. Därför vill jag se att det snarast införs en så kallad kopeng för att se till att just de människor som håller djur ska premieras. Jag vill också att vi med den gemensamma jordbrukspolitiken ska se till att stimulera unga människor så att vi får en ny generation som kan driva det svenska jordbruket vidare och framåt.

Fru talman! Det ska vara roligt och enkelt att vara företagare, inte minst landsbygdsföretagare. För mig är det därför av största vikt att vi hela tiden ser över reglerna för företagande så att vi minskar den administrativa bördan och ser till att det blir så enkelt som möjligt. En del i detta arbete handlar om att underlätta de myndighetskontakter som företagare ska ta. För min del menar jag att grundläggande uppgifter om företaget endast bör behöva lämnas in en gång och till ett och samma ställe – detta för att underlätta för företagaren.

Skogsstyrelsen har på alliansregeringens uppdrag bedrivit ett förenklingsarbete som kallats "En dörr in" och som handlar om att myndigheten ska bedriva ett fördjupat samverkansarbete med andra myndigheter för att det ska bli enklare för vanliga människor i kontakten med myndigheter. Att vi både kan minska regler och underlätta i den administrativa hanteringen av dessa är av största vikt om vi vill se att fler människor startar och driver företag och på det viset bidrar till fler jobb i hela landet.

En viktig del i regelförenklingsarbetet handlar om hur vi i Sverige tillämpar EU:s regelverk. Här är det viktigt dels med kunskap om vilka mer långtgående regler som finns, dels att vi i Sverige ser till att vi kan få till en tillämpning som inte bidrar till än mer krångel och administration.

Jag, Centerpartiet och Alliansen menar att det behövs en kartläggning av de regler som är mer långtgående än det som jag vill kalla för EU-standard och som styr de svenska företagen och verksamheterna – detta för att vi ska kunna förbättra och göra det enklare att upprätthålla den fantastiska kvalitet som vi har på våra livsmedelsprodukter. I detta arbete är det av vikt att vi ser över tillämpningen av EU:s livsmedelslagstiftning så att den inte bidrar till mer hinder för företagande.

Fru talman! Vi är många partier i dag som säger oss vilja ha en nationell livsmedelsstrategi. Detta välkomnar jag givetvis, även om jag tror att vi alla har lite olika tankar om vad den ska innehålla. Arbetet med Matlandet Sverige är den vision som på allvar tog tag i mat- och livsmedelsfrågorna i Sverige. Den visionen och strategin är fortsatt viktig när man ska ta fram en nationell livsmedelsstrategi.

För min och Centerpartiets del menar vi att en svensk livsmedelsstrategi ska ha som främsta syfte att se till att vi kan öka matproduktionen i vårt land. Därför anser jag att en kommande nationell livsmedelsstrategi måste ha ett tydligt fokus på primärproduktionen, på bonden och på fiskaren. Här är det bara att beklaga att den nya rödgröna regeringen inte verkar ha för avsikt att fortsätta arbetet med visionen om Matlandet Sverige.

Menar regeringen att en svensk livsmedelsstrategi helt ska ersätta visionen om Sverige det nya matlandet ser jag betydande risker med att livsmedelsstrategin blir alltför tunn och inte kommer att ta vara på den otroliga kunskap som redan finns när det gäller att ta tag i ett fördjupat arbete för att se över regler, skatter och avgifter i syfte att stärka den svenska primärproduktionen.

Fru talman! För mig är det otroligt viktigt att vi har en konkurrenskraftig landsbygd där tillväxt gör att fler företag och jobb växer fram. Inte minst menar jag att vi måste fortsätta arbetet med att stärka konkurrenskraften i de gröna näringarna. Vi kan konstatera att från regeringen och regeringspartierna ekar det än så länge väldigt tomt på konkreta förslag till hur vi ska kunna lösa denna problematik. Det duger inte att de som innehar regeringsmakten i detta land numera inte gör någonting. Det blir då än mer viktigt att vi i denna kammare tar tag i och diskuterar dessa frågor och ser till att täppa till de tomrum och den idéfattigdom som den nuvarande regeringen har.

Fru talman! Jag står bakom alla Centerpartiets reservationer i betänkandet, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation nr 2.

I detta anförande instämde Lena Ek, Per-Ingvar Johnsson och Kristina Yngwe (alla C).

Landsbygdspolitik

Anf. 68 ANDERS FORSBERG (SD) replik:

Fru talman! Jag lyssnade på ditt anförande, Eskil Erlandsson, och jag noterar att du nämner era förslag om förenklingsarbetet. Ni har förhoppningar på Konkurrensutredningen och på livsmedelsstrategin, även om du uttrycker en viss skepsis, vilket också mitt parti och jag gör.

Eskil Erlandsson nämner att vi måste snacka konkurrenskraft. Men man kan ju fundera över vad Centerpartiet, som medverkat i en alliansregering, har presterat under dessa åtta år. Det är ju litet av det resultatet som vi diskuterar i dag. Man pratar om konkurrenskraft, men det ligger ett förslag om en dieselskatt. Återbetalningen ska sänkas till 90 öre. Vi har bland Europas högsta skatter för svenska jord- och skogsbrukare. Det måste man kunna lägga konkreta förslag om. Annars är man som parti inte trovärdig i den frågan.

Sedan har vi det så kallade mjöklöftet, som lanserades för ungefär en och en halv månad sedan. Där utlovades 1 krona till mjölkbönderna i form av mjölkpengen, eftersom handeln skulle höja priset. Det är säkert lovvärda initiativ, men frågan är om man ens är ärlig. Man lurar konsumenter, mjölkbönder och framför allt handeln i den här delen. Arla ägs till 25 procent av svenska bönder. Med motsvarigheten till vad de har för mjölk skulle det göra 0,8 öre per liter för varje svensk Arlaleverantör. Hittills har mjölkpengen inte varit så jättebra, utan den har gått vidare till åtta butiker i Sverige.

Hur trovärdigt är Centerpartiet? Det är min fråga.

Anf. 69 ESKIL ERLANDSSON (C) replik:

Fru talman! Tack för frågorna, Anders Forsberg! Svaret på den sist ställda frågan är: Mycket trovärdigt.

Låt mig säga att vi under den tid som jag innehade den statsrådspost som gällde jordbruks- och matfrågorna sänkte den allmänna arbetsgivaravgiften. Vi sänkte egenavgifterna i två omgångar. Det var mycket betydelsefulla åtgärder för att stärka lönsamheten för alla de företagare som vi har i och runt de gröna verksamheterna, vilka ofta är småföretagare. Vi sänkte därtill ungdomsarbetsgivaravgiften under vår tid vid makten, så mycket att vi till och med halverade den. Det var mycket viktigt för en bransch där många unga människor jobbar; då tänker jag på trädgårdsverksamheten.

Vi tog helt och hållet bort regelverket för den handelsgödselskatt som infördes av den majoritet som fanns för ett femtontal år sedan och som då såväl som nu var rödgrön. Vi tog bort delar av kontrollavgifterna på slakterierna, vilket i pengar motsvarar 90 miljoner kronor. Vi tog bort de avgifter som tidigare fanns för djurskyddskontrollen. Vi tog bort traktorregistreringsavgiften. Vi tog bort avgiften för att registrera djur i Jordbruksverkets centrala djurregister. Det är några riktigt konkreta och substantiella åtgärder, sådana som faktiskt påverkar kostnadsbelastningen på de gröna verksamheterna.

Anf. 70 ANDERS FORSBERG (SD) replik:

Herr talman! Tack för svaret, Eskil Erlandsson! Om vi diskuterar traktorregistrering kan jag säga att det gjorde 172 kronor för min traktor hemma. Det hade jag nog kunnat betala in.

Centerpartiet som medverkande i alliansregeringen, och Eskil Erlandsson själv som landsbygdsminister, var med och tillsatte Konkurrenskraftsutredningen, vars tydliga skrivning bland annat var att inga skatter fick läggas förslag på. Det kommer att presenteras i morgon torsdag. Då ser vi en del av förslagen. Förhoppningsvis kommer vi att få se kraftfulla förslag.

Jag vill hävda att om vi talar om konkurrenskraft kan vi inte bara diskutera de små delarna, även om de också är viktiga. Det handlar om att det svenska lantbruket måste konkurrera på likvärdiga villkor, och där är skatterna, framför allt för diesel, en hämsko. Jag kommer att återkomma till det i varje debatt. Centerpartiet är trovärdigt endast om man medverkar till att lägga fram ett sådant förslag i riksdagen. Det finns en majoritet i riksdagen för att sänka dieselskatten för bönderna.

Då är frågan hur trovärdigt Centerpartiet är eftersom Centerpartiet är med i decemberöverenskommelsen, den så kallade DÖ. Därmed har de valt att anpassa sin politik till Miljöpartiet, Socialdemokraterna och, vilket är det värsta, Vänsterpartiet. Det är partier, åtminstone Miljöpartiet och Vänsterpartiet, som jag upplever bedriver en direkt landsbygdsfientlig politik.

Om man inte kommer att medverka, om man i stället kommer att stå upp för landsbygden, hur kan man i så fall släppa fram en rödgrön budget?

Anf. 71 ESKIL ERLANDSSON (C) replik:

Herr talman! Låt mig börja med Konkurrenskraftsutredningen. Det fanns en annan utredning som arbetade parallellt med den och som nyligen har avlämnat sitt betänkande, nämligen Företagsskatteutredningen. Den utredningen hade att se över skatter för det företagande som vi har i vårt land, inklusive det som vi kallar för det gröna företagandet. Därför gjordes ställningstagandet att inte utreda saker och ting två gånger.

Det är riktigt att det vid sidan av direkta kostnader i form av skatter och avgifter är mycket annat som påverkar konkurrenskraften. Det var därför jag under min tid som jordbruks- och landsbygdsminister lade en oerhörd kraft på att minska regelbördan – och lyckades. Vi minskade regelbördan och de kostnader den förde med sig med i storleksordningen 35–36 procent under ett antal år. Men ytterligare finns att göra på det här området, inte minst för att många av de gröna verksamheterna och företagen är riktigt små.

Jag håller med om att det är viktigt att de svenska skogs- och jordbruksföretagarna har lika villkor i förhållande till den omgivning som de numera är en del av. Det är skälet till att vi gjorde mycket stora ansträngningar för att till exempel hålla igen på, och dessutom sänka, kostnader och avgifter så att verksamheterna skulle vara konkurrenskraftiga. Men mer finns att göra vad gäller att sänka kostnader och avgifter och på regelförenklingsområdet.

Till detta kommer att intäkterna måste upp. Ett sätt att göra det är att på olika sätt promota de mervärden som finns i de svenska produkterna, genom till exempel mjölklöftet som är en frivillig åtgärd.

Anf. 72 JENS HOLM (V):

Herr talman! För några veckor sedan var jag i Jokkmokk och besökte bland annat den stora vintermarknaden där. Jokkmokk är en av Sveriges absolut största kommuner och också en av Sveriges absolut rikaste kommuner om vi ser till vad Jokkmokk producerar. Ungefär en tiondel av all el, nästan en fjärdedel av all vattenkraftsel, som används i Sverige kommer från kommunen Jokkmokk. Där finns mycket skog, fantastiska områden för ekoturism, kulturarvet Laponia och så vidare.

Samtidigt avfolkas kommunen Jokkmokk och de andra inlandskommunerna. Vi ser en avfolkning av större delen av den så kallade glesbygden i Sverige medan människor flyttar in i landets stora städer. Det blir helt enkelt en klyfta mellan stad och land.

Vi i Vänsterpartiet vill bryta den utvecklingen. Vi tror inte att det behöver vara på det viset, men då behöver vi en medveten strategi för att landsbygden ska kunna leva och blomstra. Vi har lagt fram ett konkret förslag, nämligen vår motion *En landsbygd att lita på*, som finns med i det betänkande vi debatterar, bland annat i form av reservation 1. Där lägger vi fram förslag om att vi måste ha en väl fungerande samhällsservice. Det ställer vi emot den tidigare borgerliga politiken där det sägs att det är marknaden som ska bestämma var vi ska ha skolan, var vårdcentralen ska placeras, var apoteken ska finnas och så vidare.

Det är en direkt passning till Ulf Berg, Moderaterna, som talade fint om att det behövs en skola i varje by. Jag håller verkligen med om det, men om det är vinstintresset som ska bestämma var skolan placeras, om det är vinstintresset som ska bestämma var vårdcentralen ska öppnas, ja då vet vi att skolorna och vårdcentralerna öppnas i Stockholms innerstad och i våra andra storstäder medan de läggs ned i glesbygden.

Det handlar inte bara om att vi ska ha en väl fungerande samhällsservice. Vi måste också ge goda förutsättningar för företag att växa i glesbygden. Vi ser en enorm potential till exempel i det som brukar kallas ekoturism. Visste ni att turismen som sådan och besöksnäringen, om man ser dem som en enhetlig verksamhet, faktiskt är en industri som är större än något annat av våra största exportföretag sett till hur mycket pengar som omsätts?

Vi behöver också se till att vi har möjligheter att producera mer livsmedel lokalt. Jag noterar att det läggs fram förslag om en livsmedelsstrategi, en exportstrategi för svenska livsmedel och så vidare. Jag tycker att det är vällovligt, men samtidigt måste vi se sanningen i vitögat och utvärdera vad som egentligen har gjorts och om det har varit så framgångsrikt.

Eskil Erlandsson från Centerpartiet talade tidigare om Matlandet Sverige. Jag kommer ihåg när du lanserade detta, Eskil. Det skulle bli 20 000 nya jobb på landsbygden tack vare Matlandet Sverige. Men för ett tag sedan såg jag uppgifter från Jordbruksverket som pekade på att det försvunnit 10 000 jobb från det svenska jordbruket under Eskil Erlandssons tid som landsbygdsminister. Det har försvunnit jobb, men det har inte skapats nya jobb.

Jag tror att man måste ha en mycket mer målinriktad livsmedelsstrategi. Tanken att vi ska se till att producera mer mat i Sverige är god. Men då ska vi producera sådant som vi behöver äta mer av i framtiden, nämligen hållbar mat. Vi behöver mer av vegetarisk mat,

ekologisk mat och lokalproducerad mat. Vi kan gå in från det offentliga med riktade medel, så att de verksamheterna kan få växa, anser vi i Vänsterpartiet.

Ulf Berg från Moderaterna sa tidigare att Moderaterna inte är något bidragsparti. Vi i Vänsterpartiet tycker inte att det finns något självändamål med bidrag som sådana. Men ibland kan de vara bra för att lyfta fram lokal produktion av mat, ekologiska livsmedel, vegetarisk mat och så vidare. Då gäller det att vi använder våra resurser rätt och ger bidrag till det vi vill ska växa och inte till andra saker.

Jag tänker på bidrag som Moderaterna verkligen har varit med och fört fram, till exempel vårdnadsbidraget. Jag tänker på RUT, ett avdrag som finns för att medelklassen och överklassen ska kunna köpa städtjänster. Det är inget fel med att köpa hushållsnära tjänster, men ska man få bidrag som belastar statens budget med ungefär 2 miljarder kronor för det? Jag tänker på ROT. Ifall jag vill bygga en veranda hemma eller om vi ska lyxrenovera vårt kök kan vi få göra stora avdrag för det. Totalt sett belastar detta avdrag staten med ungefär 15 miljarder kronor. Det kan inte vara okej!

De här pengarna måste användas klokt. När vi går in från det offentliga ska vi använda pengar till det som ger kollektiva nyttigheter, till det som bidrar till hela samhället på något vis. Pengarna ska bidra till minskade utsläpp. De ska bidra till lokala jobb och hållbar mat på landsbygden, så att människor kan bo kvar där. Det är Vänsterpartiets svar i diskussionen om livsmedelsstrategin: en strategi för hållbar livsmedelsproduktion.

Herr talman! Jag står bakom alla Vänsterpartiets reservationer, men för tids vinnande väljer jag att inte yrka bifall till dem.

Anf. 73 ULF BERG (M) replik:

Herr talman! Det är intressant: När vi sänker skatterna blir det bidrag i Vänsterns värld. Låt oss då konstatera att det nog är lönsamt med RUT och ROT. Vi har fått bort en hel svart marknad. Det är också ett bra sätt att skapa många företag utanför storstaden. Jag tror kanske inte att det är den debatten vi ska ta här och nu, men jag tar den gärna.

Något jag undrar är hur Jens Holm bedömer att handelsgödselskatten, som Vänstern står bakom, kan underlätta för ytterligare produktion av svenska livsmedel och för en ökad export, som vi alla hoppas på. Jag undrar också om Jens Holm anser att den kan göra att vi får en starkare hemmamarknad därför att man gör bra produkter som vi gärna vill ha.

Men det stora slaget mot landsbygden är ändå kilometerskatten, som kommer att fördyra varenda transport med 14 kronor per mil. Skogen är ett jättebra exempel. Man kommer att få väldigt tuffa kostnadsökningar. Timret måste ut ur skogen med lastbil. Det finns inget annat alternativ.

Jens Holm nämnde Jokkmokk i sitt anförande. Det är ett mycket intressant exempel. 75 procent av Jokkmokks skog är avställd och får inte brukas och användas för att skapa sysselsättning. Möjligtvis kommer en och annan turist. Nästan all skog i hela Jokkmokks kommun är avställd, och det finns krafter som ytterligare vill ställa av produktionsskog.

Hur kan handelsgödselskatt och kilometerskatt få landsbygden att blomstra? Det är en fråga jag vill ha svar på, Jens Holm.

Anf. 74 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Under de åtta år då Ulf Bergs parti och de andra borgerliga partierna var vid makten fick vi en utveckling som lett till att bara hälften av all mat som konsumeras i Sverige produceras i landet. Resten importeras. Vi har tappat 10 000 jobb i jordbruket. Vi kan se att den borgerliga politiken inte har varit särskilt framgångsrik.

En handelsgödselskatt är effektiv på så sätt att vi sätter ett pris på det som smutsar ned, nämligen handelsgödsel. Då blir det mer gynnsamt att bedriva jordbruk som använder lite handelsgödsel eller som kanske är helt ekologiskt och inte har något konstgödsel över huvud taget. Men vi har sagt att alla intäkter från en handelsgödselskatt ska gå tillbaka till jordbruket i form av forskning eller miljöinsatser. Pengarna stannar alltså kvar, men vi flyttar bort dem från det som smutsar ned och investerar dem i det som räddar vår miljö. Vi gör det här för att vi måste ställa om alla våra verksamheter i Sverige, inklusive jordbruket. Jag saknar dock starkt Moderaterna i arbetet för en omställning mot ett hållbarare Sverige.

Vad gäller den så kallade straffavgiften på transporter kan jag säga att det verkligen är en sådan som de borgerliga partierna inför. Ni ska chockhöja banavgifterna för tågtransporterna. Det gör att det blir extremt mycket dyrare att transportera klimatvänligt på räls. Det vi måste göra är att flytta bort från väg till räls. Vi vill göra det lite dyrare att transportera på väg, så att vi får pengar att investera i mer järnväg och i ett bättre underhåll. Ni gör precis tvärtom. Ni straffbeskattar järnvägen och vill helt avgiftsbefria långtradartransporterna, som ger utsläpp och förstör vägbanan.

Anf. 75 ULF BERG (M) replik:

Herr talman! Jag undrar om Jens Holm har varit så mycket ute och åkt i Sverige. Man kan konstatera att det kanske finns en och annan banvall på rätt många ställen, men också ett stort problem: Det var väldigt många år sedan rälsen togs bort. Att tro att man kan straffbeskatta lastbilstrafiken för att få över den på en järnväg som inte finns är ganska utsiktslöst, allra helst när man står bakom att den järnväg man ska bygga för kilometerskattpengar ska transportera stockholmare söderut i högre hastighet. Det är inte för godset, utan pengarna ska användas för att investera i järnväg söderut. Det har regeringen själv sagt, och då får jag väl ändå tro att det är sant. Men kan Jens Holm dementera det är jag den förste att bli glad över det.

Hur som helst kommer det här inte att lösa det problem som man pekar på med kilometerskatten, utan precis tvärsom. Det kommer att ge stora kostnadsökningar. Jag kan se framför mig att investeringsviljan minskar. Man kommer i fortsättningen att investera närmare marknaden därför att det blir för dyrt att producera varor och tjänster till exempel i skogen i Norrlands inland, där man verkligen behöver vartenda jobb. Det är det som är problemet med att vi har fått en urbanisering. Vi har inte tillräckligt med jobb kvar på landsbygden. Vi skickar ungdomar till universitet och högskola, men vill de flytta hem till Sorsele eller andra ställen märker de att det inte växer akademiska jobb där hur som haver. Vi måste se till att vi får en ökad utflyttning också av de nya akademiska jobben, och då ska vi se till att vi får en bra jordmån. Den jordmånen blir inte bättre med en kilometerskatt, precis tvärtom.

Anf. 76 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag noterar att Ulf Berg inte med ett ord bemöter det jag sa om den verkliga straffskatten, nämligen chockhöjningen av banavgifterna på järnvägen. Den kommer att göra det extremt dyrt att transportera klimatvänligt på räls.

Vi vet att utsläppen från transportsektorn hela tiden växer. Det är ett av de områden där vi verkligen måste få ned utsläppen. Vad vill då Moderaterna göra? Jag ser inte ett enda konkret förslag för att man ska kunna flytta över transporterna från väg till räls.

Det stämmer att vi inte kan ha järnväg som går fram till varenda skog och varenda industri, Ulf Berg. Vi kommer att behöva lastbilstransporter. Vitsen med en kilometerskatt är att vi gör de långa lastbilstransporterna dyrare.

Om du transporterar kort fram till en järnvägsnod kostar inte det särskilt mycket. Det är de långa transporterna som kommer att bli förhållandevis dyrare så att det blir lönsamt att flytta över till järnvägen.

Att man har kilometerskatt på vägtransporter är egentligen inget konstigt. Det finns i flera länder nere på kontinenten. Man drar in mycket pengar som man kan välja att investera i ett bättre järnvägsunderhåll.

Man kan också bygga snabbtåg, som du var inne på. Jag visste inte att Moderaterna var motståndare till snabbtåg. Jag ser egentligen ingen motsättning. Vi behöver ha stora investeringar både i järnvägsunderhållet och i att lägga ny räls.

Anf. 77 FREDRIK MALM (FP):

Herr talman! Nu hettade det till lite här i replikskiftet alldeles nyss. Jag vet inte om det ska kännas betryggande när Vänsterpartiet klargör att det bara är de långa transporterna som är problematiska. Det räcker att titta på hur Sverige ser ut och vår geografi. Man kan titta på en karta och förstå vilka det är som straffas. Det är inte Jens Holm eller jag om vi åker mellan Odenplan och Medborgarplatsen. Det är inte vi som straffas av skattehöjningarna.

Herr talman! Om hela Sverige ska hänga ihop ska man inte bedriva en politik som väldigt dramatiskt och väldigt tufft slår mot specifika delar av landet. Tyvärr är det vad vår nya regering gör. Den för en politik som är direkt fientlig mot de mest urbana områdena och en politik som tyvärr också drabbar de områden som ligger längst bort från städerna.

Med tanke på det tidigare replikskiftet som berörde RUT-avdraget kan vi också notera att sju av tio som använder RUT enligt Skatteverkets nya siffror tjänar mindre än 32 000 kronor i månaden, och ökningen av användandet är allra störst i glesbygden. Det kan också vara värt att notera för Vänsterpartiet.

Herr talman! De gröna näringarna såsom jord- och skogsbruket kan fungera som en tillväxtmotor i Sverige. Det svenska jordbruket levererar förstklassiga livsmedel och bidrar till kollektiva nyttigheter såsom biologisk mångfald och öppna landskap.

Skogens potential inom förnybara material, kemiska produkter, textilier och energiproduktion ska tillvaratas. Ett hållbart jord- och skogsbruk är en del av lösningen på dagens miljöutmaningar. Redan med nuvarande teknik skulle till exempel jord- och skogsbruket kunna vara självförsörjande med hållbar energi.

Det finns goda möjligheter att förbättra avkastningen på ett miljövänligt sätt. Genom att anpassa växtsorter, bruksmetoder och näringsämnen efter lokala förhållanden kan biotekniken rätt använd bidra till att få fram bättre skördar och likaså näringsinnehåll.

Ett kretslopp där näringen går från jord till bord och sedan tillbaka till jorden är avgörande för en hållbar livsmedelsförsörjning. Läckaget av näringsämnen från odlingsmark och hushåll ut till sjöar, vattendrag och hav behöver bromsas och hållbar återvinning av biologiskt avfall introduceras i bred skala. Särskilt viktigt är detta i ljuset av att fosfor är på väg att bli en bristvara.

Herr talman! Jord- och skogsbruket ska i likhet med andra sektorer bära sina egna miljö- och klimatkostnader men också ersättas för kollektiva nyttigheter såsom naturvård samt bevarande av den biologiska mångfalden. Därigenom förstärks drivkrafterna för effektivisering och klimatsmart teknik.

Företagande är en förutsättning för en levande landsbygd. Företagare skapar arbetstillfällen, samhällsservice och öppna landskap. För landsbygden liksom för staden är därför ett bra företagsklimat avgörande.

Det är positivt att det i regeringsförklaringen från oktober i höstas slås fast att en modern och aktiv näringspolitik skapar jobb i hela landet. Det finns således i varje fall någon form av insikt hos regeringen att företag och näringsliv är viktiga också för landsbygden. Men regeringen stannar dessvärre vid vackra ord.

I verkligheten har regeringens förslag mest gått ut på att straffa ut näringslivet genom höjda skatter, vilket också drabbar landsbygden och de gröna näringarna. Regeringen föreslog i höstas skattehöjningar på jobb och arbetsinkomster som var drygt 40 gånger så stora som satsningarna på företagande. Risken är överhängande att regeringens och Vänsterpartiets förslag till vårandringsbudget också kommer att innebära höjda skatter på jobb och företag. Höjda skatter på jobb och tillväxt slår också hårt mot landsbygdens företagare.

Regeringen har också hotat med att göra transporter dyrare genom att införa en så kallad kilometerskatt. Det är en skatt på avstånd som skulle drabba landsbygdens människor och näringsliv hårt. En kilometerskatt skulle innebära avsevärt dyrare transporter och därmed sämre konkurrensvillkor för landsbygdens näringar. Förslaget skulle drabba enskilda och företag på landsbygden och därmed hämma tillväxten och möjligheten till jobb.

För att ge landsbygden verktyg för hållbar tillväxt och utveckling behövs en bra politik för företagande. Här måste det offentliga också ta sitt ansvar och garantera goda kommunikationer på vägar, järnvägar och flyg liksom för digitala försändelser på nätets motorväg.

Från Folkpartiets sida står våra prioriteringar klara i all sin tydlighet för Sveriges företag. Vi behöver fortsätta jobbskapande politik. Det gynnar också landsbygden.

Herr talman! En fråga som har varit mycket debatterad och som vi har haft en hel del att göra med också i miljö- och jordbruksutskottet på olika sätt och som politiska partier och ledamöter är den kris som de svenska mjölkbönderna står inför just nu. Det är några saker som är viktiga att påpeka i detta.

Det första är att det krig som Vladimir Putin har satt igång i Ukraina har inneburit en större fluktuation vad gäller pris. I praktiken har det inneburit att det finns ett stort utbudsöverskott i dag på mejeriprodukter i Europa. Det driver ned priset, vilket slår extra hårt mot många bönder.

Det är avgörande i förlängningen att man lyckas hantera den krisen genom att Ukrainakriget tar slut. När Sverigedemokraterna här talar sig varma för mjölkbönderna ska man veta att Sverigedemokraterna är det parti som allra ivrigast stöder Vladimir Putins korståg i Europa på alla sätt de röstat i Europaparlamentet. De driver på den politik som tyvärr innebär att vi har mindre handelsflöde med mejeriprodukter i Europa.

Herr talman! Det andra som är viktigt att betona är att det är mindre klokt i detta skede att drämma till de svenska mjölkbönderna med ytterligare pålagor och kostnader. Vi har en bransch här i Sverige som har det väldigt tufft för tillfället. Man har ett världsmarknadspris som har fallit och en svår konkurrenssituation. Det är i det läget väldigt dumt att introducera nya skatter.

Herr talman! Det tredje som det också är viktigt att vara medveten om är att lösningen för att komma ur den här situationen måste vara att de svenska bönderna, den svenska landsbygden och de svenska odlarna i vid mening på olika sätt i livsmedelspolitiken, i näringspolitiken men också specifikt när det gäller mejeriproduktionen kan konkurrera. Denna stärkta konkurrenskraft kan vi inte skapa genom att vi börjar tumma på det svenska djurskyddet, vilket har föreslagits från olika håll, eller genom att vi börjar tumma på vår klimathänsyn. Detta måste vi göra genom att kunna utveckla branschen på andra sätt.

Herr talman! För det fjärde går det i denna kris att notera att det finns ett antal medlemsstater i Europeiska unionen som nu aktivt agerar för mer bidrag och mer subventioner i Europa. Det är mycket viktigt att Sverige motarbetar det med kraft. Lösningen på den situation vi har är inte att ytterligare rubba marknaden eller ytterligare införa olika typer av direktstöd, exportstöd eller andra typer av bidrag. Tvärtom måste vi agera för att EU:s jordbrukspolitik bättre ska följa marknadsprinciper och inte sätta marknaden ur spel.

Det gäller fattiga länder, som drabbas av att man producerar för mycket i Europa och sedan säljer det till låga priser på andra marknader och konkurrerar ut lokala producenter. Vi har under ganska mödosamma förhandlingar under flera årtionden i Europeiska unionen arbetat med att ta oss bort från den gamla tidens jordbruksregleringar, där 75 procent av Europeiska unionens budget gick till att förorsaka vinsjöar och köttberg, som man sedan dumpade i Afrika, Latinamerika och på andra håll. Vi vill inte tillbaka till den politiken.

Det är mycket glädjande att inga partier i Sverige agerar för en sådan politik – inte vad jag har sett – men i Warszawa, Paris och andra delar av Europa hör man annorlunda tongångar. Det är viktigt att Sverige, som värnar frihandel, fri konkurrens och rimliga regler för jordbrukarna, stämmer i bäcken här och slår vakt om ett mer rimligt system för jordbruket i Europa.

Anf. 78 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja fråga Fredrik Malm om det inte egentligen är en ganska liberal idé att de som smutsar ned också ska vara med och

betala i större utsträckning. Om jag får ett jakande svar på det kanske Fredrik Malm kan delge oss ett eller två konkreta förslag där Folkpartiet driver just denna princip i praktiken, alltså att de som smutsar ned ska vara med och betala.

Som tips kan jag lägga fram förslaget om en handelsgödselskatt, som vi vet skulle vara effektiv för att förhindra övergödning och ställa om till mindre användning av konstgödsel i jordbruket. Precis som Fredrik Malm sa är just fosfor en bristvara. Det kommer inte att finnas för all evighet, så oavsett om man gillar det eller inte måste man komma från användningen av handelsgödsel, som jag ser det. Vad anser Folkpartiet?

Jag skulle också vilja ta tag i frågan om kilometerskatt på långtradartransporter. Det är aldrig roligt att införa skatter. Det kan jag hålla med om. Men om det är något som verkligen sliter på vägbanan och leder till kraftigt ökade utsläpp är det faktiskt de ständigt växande långtradartransporterna. Är det då inte rimligt att de får vara med och betala för sina utsläpp genom en kilometerskatt, där vi kan ta intäkterna och investera dem i till exempel järnvägen? Är det inte lite bakvänt att göra som de borgerliga partierna har gjort och i stället chockhöja avgifterna för att transportera på räls? Det är ju detta ni har gjort genom förslaget om en fördubbling av de så kallade banavgifterna.

Anf. 79 FREDRIK MALM (FP) replik:

Herr talman! Det är glädjande att Vänsterpartiet inte alltid tycker att det är roligt att införa höjda skatter utan bara stundtals. Vi i Folkpartiet är anhängare av marknadsekonomi, och det är glädjande att även Vänsterpartiet är det på vissa områden nuförtiden.

Det är klart att det är viktigt hur man prissätter den negativa miljöpåverkan som blir en följd av hur vi lever. I vissa fall kan ekonomiska styrmedel användas via skattsedeln, så att vi alla betalar för att du får en premie när du väljer en mer miljövänlig bil. Eller så lägger man med andra typer av styrningar kostnaden på dig eller mig för de val vi gör. Det kan handla om skatter, avgifter och annat.

Men detta måste också balanseras mot ett antal andra viktiga värden. Om vi väljer att lägga på den skattebörda som Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Socialdemokraterna förespråkar finns det en risk för att vi framöver får produktion i Sverige som inte längre har möjlighet att konkurrera och därför flyttar till ett annat land. Då måste man ställa sig frågan om en stältacka producerad i Kina är mer miljövänlig än den som har producerats i Sverige. Om man svarar ja på den frågan är det inga problem. Då kan man straffa ut hela den svenska basindustrin. Det blir inte mycket av arbetslinjen kvar, men miljö- och klimatkostnaden för den typen av ekonomisk politik mot den svenska glesbygden och mot viktiga svenska företag inom basindustrin är inte bra. Även Jens Holm borde hålla med om att det blir en miljökostnad om svensk produktion, som är relativt sett miljövänligare än produktionen på många andra håll, straffas ut.

Anf. 80 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Det var ett ganska långt svar, Fredrik Malm, men det var inte alls svar på det som jag frågade, så jag tar det igen. Finns det något konkret förslag från Folkpartiet där ni verkligen i praktiken anammar principen om att förorenaren ska betala? Såvitt jag vet är Folkpartiet

anhängare av en handelsgödselskatt. Det är väl jättebra. Men hur kommer det sig att ni förstår idén med att lägga på en skatt på det som smutsar ned inom jordbruket men inte när det gäller långtradartransporterna? Och järnvägstransporterna vill ni straffbeskatta med fördubblade banavgifter.

Det är något som bara känns helt skruvat med den borgerliga klimat- och skattepolitiken, måste jag säga. Fredrik Malm! Du får en chans till att reda ut detta för oss!

Anf. 81 FREDRIK MALM (FP) replik:

Herr talman! Jag förstår inte riktigt vad det är Vänsterpartiet antyder. En stor del av den svenska miljö- och klimatpolitiken är ju uppbyggd kring principen om ekonomiska styrmedel. Jag argumenterar för att detta kan användas av oss alla via skattsedeln i olika typer av bonusar, skattelättnader eller annat, och det kan också användas genom en styrning direkt till oss själva utifrån de individuella val vi gör när vi handlar saker och ting.

Folkpartiet är anhängare av till exempel koldioxidskatt, om nu Jens Holm vill ha ett konkret exempel. Den skatten är dessutom fastställd i kronor och inte kopplad till priset. Därmed är den ganska viktig i nuläget, när oljepriset kraftigt har fallit eller till och med halverats. Då innebär den svenska koldioxidskatten att konkurrensförsämringarna för till exempel biodrivmedel inte blir lika stora, utan det finns olika andra typer av drivmedel och bränslen som har större möjligheter att konkurrera när oljan blir billigare. Det är något som vi är anhängare av, precis som det finns en rad andra typer av ekonomiska styrmedel.

När det gäller skatten på handelsgödseln tycker Folkpartiet att det finns en problematik där, framför allt i fråga om kadmium. Men vi gör också bedömningen att nu när särskilt en gren av det svenska jordbruket har mycket problem, nämligen mjölkbönderna, kanske det inte är lämpligt att drämma till med denna skattehöjning för svenska bönder.

Vi tar ansvar för Sverige på ett helhetssätt i Folkpartiet. Vi ser att de här frågorna hänger ihop. Vi är anhängare av ett fungerande näringsliv i Sverige och ett fungerande jordbruk, och vi gör kraftfulla åtaganden och har starka ambitioner också på miljö- och klimatområdet.

Anf. 82 ANDERS FORSBERG (SD) replik:

Herr talman! Fredrik Malm apostroferade mig, och jag måste få bemöta det.

Fredrik Malm! Du hävdar att den nuvarande krisen i mjölknäringen nästan enbart skulle bero på Rysslandskrisen, vilket inte är sant. Det tror jag också att du vet. Snarare är det så att Rysslandskrisen har förstärkt effekterna, men krisen har pågått ett tag. Det är fel att säga att vi skulle ha ett stort flöde av mejeriprodukter från Sverige till Ryssland. Det är en mycket liten rännil av den svenska mjölken och dess produkter som tar vägen dit.

Fredrik Malm talar om konkurrenskraft och om vikten av att det svenska lantbruket kan konkurrera. Jens Holm ställer då en rak fråga om till exempel gödselskatten.

Som jag tolkar det säger Fredrik Malm: Just nu är det inte aktuellt, men kanske i morgon, kanske nästa vecka, kanske nästa höst. Vi får se.

Det håller inte. Man måste ha en argumentation. Varför ska vi i så fall införa en gödselskatt? Man kan ju ganska lätt se att förbrukningen knappast har ökat efter att skatten försvann.

Sedan är frågan: Hur trovärdig är Fredrik Malm när han pratar om att man ska kunna konkurrera och att det ska vara en bra konkurrenskraft när vi har det gråa och fuktiga täcket som heter DÖ som ligger över alla diskussioner här? Hur trovärdigt är Folkpartiet i den diskussionen?

Anf. 83 FREDRIK MALM (FP) replik:

Herr talman! Först ska jag ta upp det sista: decemberöverenskommelsen. Det finns en orsak till att överenskommelsen har ingåtts. Den orsaken är att Anders Forsbergs parti agerar på ett sådant sätt i Sveriges riksdag att vi andra har tvingats ingå den överenskommelsen för att det här landet över huvud taget ska gå att regera något så när rimligt. Det har med detta att göra.

Blir det bättre för människor på den svenska landsbygden om det är kaos i Sveriges riksdag? Det vet inte jag. Jag tror inte att det blir bättre. Jag tror att de flesta människor i Sverige tycker att det ska vara lite ordning och reda i det här landet och att landet ska kunna styras på ett rimligt sätt. Det är detta som vi nu agerar för.

När det gäller Vladimir Putins krig i Ukraina kan man se mycket tydligt hur Sverigedemokraterna har röstat i Europaparlamentet och vad Sverigedemokraterna skriver i sina egna mediekkanaler och annat. Ni är ett Putinvänligt parti. Ni är ett parti som står bakom Vladimir Putins agerande i Ukraina till stor del.

Det är klart att det då rimmar väldigt illa när den politik som Vladimir Putin nu bedriver innebär att svenska bönder förlorar sina arbetstillfällen. Det blir ett mycket stort hyckleri att stå här och försöka visa att man är engagerad i svenska näringsidkare som slås ut till följd av vad en diktator har för sig i Moskva om man samtidigt röstar för en politik som innebär att den diktatorn kan fortsätta sin framfart.

Med all marknadslogik – det borde Sverigedemokraterna också känna till om man kan sin ekonomi – är det så att även om inte Sverige är exponerat gentemot den ryska marknaden med en kraftig export är det en rad andra länder som är det. Och det är klart att det importstopp som kom i Ryssland också drabbar Sverige i och med att det blir ett överutbud i Europa. Vi får en utbudsschock i Europa. All marknadslogik talar för ett kraftigt sänkt pris. Det är det vi ser när det gäller världsmarknadspiset nu. Det är klart att detta hänger ihop.

Anf. 84 ANDERS FORSBERG (SD) replik:

Herr talman! Tack för svaret, Fredrik Malm! Jo, jag förstår logiken. Det är inte det som det handlar om. Man måste ändå gå på det du sa. Vi pratar om att det finns ett mejeriflöde från Sverige. Den så kallade Putinosten tar sig in från Finland till norra Sverige, framför allt, och konkurrerar ut annat.

Jag nämner till exempel DÖ. Det är intressant att du också lyfter det. Ni känner ett behov av att regera och styra landet, men jag tror att de som bor och verkar på svensk landsbygd – svenska bönder – knappast uppskattar att priset för DÖ handlar om just deras lönsamhet och deras

villkor för att kunna leva, bo och verka på landsbygden. Det är ändå de som får betala priset för den uppgörelsen.

Det finns möjligheter att göra det bättre för landsbygden. Och är det så att man ska representera sitt parti i miljö- och jordbruksutskottet och på något vis ska ta landsbygdens parti – jag hoppas att du ändå är en företrädare för landsbygdens frågor – måste man ta reson och fundera vidare.

När det gäller frågan om huruvida vi är Putinkramare eller inte tänker jag inte gå in i den debatten över huvud taget. Jag kan bara notera att en röst på Folkpartiet i det här fallet verkar vara en röst på en rödgrön regering med en stark vänsterkontring eller snarare vänsterprejning i vår politik.

Anf. 85 FREDRIK MALM (FP) replik:

Herr talman! Jag vidhåller uppfattningen att det finns ett behov av att vi kan styra Sverige på ett något så när ordnat sätt. Jag vidhåller också uppfattningen att våra invånare, oavsett var i Sverige de bor, tycker att det är viktigt att Sverige kan styras på ett sådant sätt att det inte är High Chaparral i den här kammaren.

Folkpartiet är ett parti som värnar en rad olika intressen i detta. Vi vill se en helhet i politiken. Vi vill ta ett helhetsansvar i politiken. Det innebär att vi inte kan kompromissa bort miljö- och klimatfrågor eller djurskydd eller annat på det sätt som Sverigedemokraterna uppenbarligen kan göra. Men å andra sidan är vi inte heller beredda att kompromissa bort svenska jobb och svensk konkurrenskraft.

Det betyder att man måste hitta avvägningar. Det betyder att politiken ibland, Anders Forsberg, är lite svår. Den är lite komplicerad. Då kan det vara så att man långsiktigt förespråkar något som man inser skulle få ganska stora konsekvenser initialt. Då får man ta det lite lugnt på den fronten. Då får man utreda, göra bedömningar, kompromissa, analysera och hitta lösningar tillsammans med likasinnade partier. Det är så politiken fungerar.

Vi i Folkpartiet är inte beredda att kompromissa bort miljö- och klimatfrågor eller djurskyddsfrågor kortsiktigt på det sätt som Sverigedemokraterna är. Men vi är beredda att på olika sätt agera för att Sverige ska kunna ha en stark landsbygd, att Sverige ska kunna ha en fungerande ekonomi, att Sverige ska kunna ha företagande som kan konkurrera och att vi ska kunna ha en konkurrenskraft inom viktiga sektorer i vår ekonomi.

Anf. 86 MAGNUS OSCARSSON (KD):

Herr talman! För alla oss som vill se en levande landsbygd med betande djur, livskraftiga gårdar, brukade åkrar och öppna landskap är dagens situation mycket nedslående.

Den pågående mjölkkrisen med ett allt mindre antal mjölkföretag – det är ett mjölkföretag per dag som slutar i Sverige – kommer att få allvarliga konsekvenser. Kulturvärden som byggts upp genom generationer riskerar att bli övervuxna, övergivna och förstörda. För mig som kristdemokrat rimmar det illa med mina grundläggande värderingar om förvalterskap och kontinuitet.

Jag menar att det inom jordbruket överlag är av största vikt att vi ser över våra regler och att vi där det är möjligt förenklar dem eller, i de fall

där tiden har sprungit förbi dem, helt tar bort dem. De flesta av oss förstår nog att en fungerande byråkrati behövs, men onödig byråkrati behövs sannerligen inte. Det är bondens skördar som ska tillåtas växa, inte pappershögar på kontoret.

Herr talman! Vi välkomnar regeringens och landsbygdsministrarnas initiativ med en livsmedelsstrategi som får sin start i morgon. En huvudfråga menar jag måste vara: Hur ska vi ha det i Sverige framöver? Är livsmedelsproduktionen ett särintresse eller ett allmänintresse? Är Sverige ett land som ska producera mat?

För oss kristdemokrater är det givetvis ett allmänintresse att vi ska producera mat och att jordbruket och människorna på landsbygden ska känna framtidstro.

Herr talman! Det kanske verkar omodernt att tala om självförsörjning. Men i händelse av ett förändrat säkerhetspolitiskt läge kan det bli dags att fundera i sådana termer igen. Det är onekligen bekymmersamt att Sverige i dag har en låg självförsörjningsgrad, ned mot 40 procent, när det gäller livsmedel. Om ingenting görs riskerar det att sänkas ytterligare. Jag kan jämföra med vårt grannland Finland, där de är oerhört måna om jordbruket. Deras insikter om kriser och hur befolkningen kan drabbas lever fortfarande kvar. Trots att de liksom Sverige är med i EU har de en annan syn på självförsörjningsgraden. Där är den faktiskt ca 80 procent.

Bristen på framtidstro inom jordbruket leder på sikt till en kris i personalförsörjningen. Allt färre vill rekommendera sina barn att ta över gårdarna, vilket i sin tur leder till att det svenska jordbruket och landsbygden utarmas ytterligare. Förslaget från regeringen om kilometerskatt är ytterligare ett hot för landsbygden.

Herr talman! Vi måste ha en strategi för hur vi i stora drag ser på det vi är måna om i vårt land. Men huvudsaken måste vara att vi politiskt arbetar för att landsbygdens självförtroende ska stärkas.

Livsmedelsstrategin, förslaget till satsningarna på jordbrukets konkurrenskraft och de regelförändringar som diskuteras får inte stanna som hyllvärmare på våra kanslier. Detta måste få bäring på verkligheten bland människor som lever och verkar på landsbygden.

Naturligtvis står jag bakom Kristdemokraternas motioner, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservationerna 3 och 9.

Anf. 87 MONICA HAIDER (S):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i miljö- och jordbruksutskottets betänkande 5, *Landsbygdspolitik*.

Efter att ha lyssnat på debatten kan jag konstatera att det går snabbt utför med landsbygdspolitiken i Sverige på fem månader, samtidigt som de allra flesta har stått här och sagt att vi gör ingenting. Det är mycket märkligt sammanfallande, måste jag säga.

Sverige är ett fantastiskt land med storslagen natur, enorma kontraster och stor kreativitet. I dag bor var tredje person på landsbygden. En växande landsbygd med goda förutsättningar till jobb och välfärd är en grundförutsättning för tillväxt i hela landet.

Och det finns kraft och potential i den svenska landsbygden. Här finns starka, positiva krafter som vi måste ta till vara. Det är viktigt att man ska kunna bo, verka och leva i hela vårt avlånga land. Över 200 000 personer

jobbar inom de gröna näringarna fiske, jordbruk och skogsbruk. Många av dessa jobb finns inom små och medelstora företag.

Men arbetslösheten har bitit sig fast. På landsbygden är arbetslösheten större än i städerna. Människor tvingas söka sig bort från de mindre orterna för att söka jobb.

Vi socialdemokrater vill att Sverige ska ha lägst arbetslöshet i EU 2020. Då behövs en aktiv landsbygd. Vi vill se satsningar på vägar, järnväg och bredband, närhet till högskolor och forskning och också ett stöd för att säkra tillgången till butiker och samhällsservice på landsbygden. Vi vill säkra kunskapsförsörjningen till företag även utanför storstadsregionerna genom fler platser på högskolorna, forskning och innovation.

Socialdemokraterna har en politik för att hela landet ska bli bättre att leva i. Vårt fokus riktas mer på samarbete och investeringar för framtiden så att svenska företag ska växa och anställa. Med fler jobb får vi också råd med en välfärd som vi kan vara stolta över.

Regeringen avser att under 2015 komma med en nationell strategi för regional tillväxt och attraktionskraft. Den ska sätta ramarna för och konkretisera den regionala tillväxtpolitiken för Sverige fram till 2020 och kommer att vara vägledande bland annat för regionernas arbete för tillväxt och utveckling i länen.

Regeringen avser också att tillsätta en parlamentarisk utredning med uppgift att lämna förslag på hur en långsiktigt hållbar och sammanhållen landsbygdspolitik bör se ut. Den ska utarbeta en strategi för landsbygdens utveckling, lämna förslag på mål och föreslå vilka medel och åtgärder som krävs för att uppnå dessa mål.

Socialdemokraterna tycker det är bra att regeringen vill ta vara på landsbygdens möjligheter och förena en miljömässigt hållbar utveckling med ekonomisk tillväxt – en grön tillväxt – som ger förutsättningar för ökad sysselsättning och framtidstro i hela landet.

Herr talman! Socialdemokraterna vill lägga ett ökat fokus på åtgärder inom landsbygdsprogrammet. Det är regeringens viktigaste verktyg för att bidra till utveckling, jobb och tillväxt i hela landet. Programmets målsättningar för att uppnå detta är lönsamma och livskraftiga företag, aktiva bönder som ger oss öppna landskap med betande djur och en modern landsbygd.

Inom landsbygdsprogrammet görs en betydande satsning för att utveckla lokal service. Medlen ska användas för stöd till dagligvarubutiker och drivmedelsanläggningar men också till projekt som utvecklar lokal service i gles- och landsbygd. I dessa områden bör staten ta ett särskilt ansvar för att medborgarna och näringsliv också fortsättningsvis ska ha tillgång till en grundläggande nivå av kommersiell service.

Regeringen vill utveckla så kallade servicepunkter på landsbygden. Det är ju när denna service försvinner som människors livsvillkor och förutsättningar försämras, och då kan man inte bo kvar på landsbygden längre.

Regionerna ska ges möjlighet att växa och utvecklas efter sina förutsättningar, såväl städer som tätorter och landsbygd. Den bästa kunskapen om vad som behövs för att utveckla landets regioner och landsbygd finns på plats ute i landet. Därför ligger också huvudansvaret för de regionala tillväxtresurserna hos länen.

Herr talman! För att nå EU:s lägsta arbetslöshet 2020 behövs en livskraftig, aktiv och modern landsbygd. Att ta fram en livsmedelsstrategi är en viktig pusselbit i detta arbete. I morgon startar vi detta arbete, och landsbygdsminister Sven-Erik Bucht har bjudit in brett till denna uppstart. I morgon kommer även konkurrenskraftsutredningen att presenteras.

Att ta fram en livsmedelsstrategi är något som Socialdemokraterna har velat i många år. Det gläder mig att vi nu är överens här i riksdagen om att det faktiskt behövs en livsmedelsstrategi för Sverige. Vi behöver skapa förutsättningar för tillväxt i hela livsmedelskedjan och stödja en ökad svensk matproduktion och en ökning av andelen svenskt och ekologiskt i konsumtionen av livsmedel. Strategin ska omfatta hela värdekedjan, från primärproduktion till konsument. Här kommer åtgärdsförslag från Konkurrenskraftsutredningen att beaktas.

Herr talman! Ett viktigt inslag är åtgärder som leder till innovation, effektivisering och utveckling av varumärken som bygger på svensk råvara. Livsmedelsindustrin är Sveriges fjärde största tillverkningsindustri utifrån antalet sysselsatta. Det är en sektor med stor geografisk spridning och därför viktig för att det ska finnas jobb i hela Sverige. Strategin ska bidra till tillväxt och sysselsättning på landsbygden.

Den ska också vara ett stöd för den offentliga upphandlingen av ekologiska och närproducerade livsmedel och leda till effektivisering och utveckling av varumärken som bygger på svensk råvara. Exporten av livsmedel kommer att vara en nyckelfråga i arbetet med att skapa förutsättningar för en ökad svensk matproduktion. I dag ökar både importen och exporten i Sverige. Regeringen kommer att undersöka möjligheten att bygga upp regionala exportcentrum enligt principen En dörr in.

Regeringen prioriterar ett aktivt exportfrämjande som möter de små och medelstora företagens behov. En livsmedelsstrategi ska bäras av hela landet, och man kommer att kunna lämna förslag från lokal och regional nivå från det offentliga, privata och civila samhället.

Vi socialdemokrater har ett stort engagemang för att hela Sverige ska leva.

(Applåder)

Anf. 88 ULF BERG (M) replik:

Herr talman! Jag tänkte fundera lite över – inte kilometerskatten, även om jag vore tacksam om jag kunde få ett svar – de försök som har gjorts när det gäller tunga lastbilar. Det är en viktig fråga för landsbygden där det sker mycket transporter, speciellt inom skogsnäringen.

Landsbygdsminister Sven-Erik Bucht sa i en intervju för Skogsindustrierna att 100 finnar hade tittat på försöket i Överkalix. De åkte hem till Helsingfors och fattade beslut. Det behövs lite finsk sisu. Varför har landsbygdsministern och regeringen totalt tappat sisun att se till att vi kan nyttja 74-tonslastbilar? Det gör att det blir färre lastbilar på vägarna, lägre utsläpp och ökad lönsamhet. Det finns många plus. Vidare kör dessa lastbilar på ställen där det inte finns järnväg. Det finns alltså en rädsla för att järnvägstransporter ska föras över till lastbil. Men det är inte aktuellt. Vi ska komma ihåg att 60 procent av alla transporter med lastbil är kortare än tio mil.

När bedömer Monica Haider att det kan bli verklighet med lastbilar med en totalvikt på 74 ton?

Anf. 89 MONICA HAIDER (S) replik:

Herr talman! Exakt när och vilket beslut som ska fattas kan jag inte svara på i dag. Men jag vet att frågan bereds av regeringen. Jag kan hålla med om att det blir miljöeffekter och färre lastbilar på vägarna med större lastbilar. Exakt när förslaget kommer kan jag inte svara på i dag.

Anf. 90 ULF BERG (M) replik:

Herr talman! Jag har också några funderingar över de höjda skatterna. Hur kan de hjälpa svenskt jordbruk att bli en exportör? Jag och Moderaterna tror att det är en framgångsväg att se till att jordbruket blir konkurrenskraftigt.

För egen del tycker jag att det var ett bekymmer att Konkurrenskraftsutredningen inte tittade på frågan om skatterna. När man pratar om konkurrenskraft är skatter en viktig del. Det var en brist i utredningen. Vi får se vad som kommer fram i morgon när utredningen presenteras. Jag hoppas att det finns en liten del civil olydnad hos utredaren och att man har tittat lite bredare än vad direktiven har angett.

Låt oss göra en jämförelse med Volvo. Jag skulle vilja se på svenskt jordbruk på samma sätt. Det ska vara säkra och trygga livsmedel med en stark position på vår hemmamarknad, men precis som vi kan köra andra bilar än Volvo ska vi också kunna äta annat än svenska livsmedel samtidigt som många utanför våra gränser kan äta svenska livsmedel. Jag tror att det är fullt möjligt med hjälp av bra reklam där det framgår att våra livsmedel håller hög kvalitet. Då kan vi inte beskatta svenskt jordbruk till döds med kilometerskatt, handelsgodskatt och höjda arbetsgivaravgifter.

Det var vackra ord i regeringsförklaringen. Vi hörde också vackra ord i Monica Haiders inlägg, men i praktiken följer Socialdemokraterna och Miljöpartiet en politik som kommer att slå mot jordbruk och landsbygdsföretagande. Finns det någon kompensation som Alliansen inte känner till i dag?

Anf. 91 MONICA HAIDER (S) replik:

Herr talman! Det är väl ingen nyhet att Moderaterna alltid har varit oroliga över de miljöstyrande skatterna. Samtidigt kan jag ställa en motfråga till Ulf Berg.

Moderaterna är det parti i Alliansen som har sagt att man inte vill ta bort överskottsmålet. Det innebär att man fram till 2018 behöver spara 40 miljarder. Hur ska de intäkterna tas in? I dag måste 75 miljarder sparas om överskottsmålet inte tas bort.

Sedan var det frågan om direktiven till Konkurrenskraftsutredningen. Det var inte den nuvarande regeringen som lade fram direktiven, utan det var Ulf Bergs regering. Du får själv ta på dig att den bristen inte togs med i utredningen.

Anf. 92 EMMA NOHRÉN (MP):

Herr talman! Vi har fått höra mycket om att Sverige är ett land som håller på att glida isär. Jag kan bara understryka detta. Det är inte bara

fråga om inkomstklyftorna där de rika blir rikare och de fattiga blir fattigare, utan det är också fråga om demografi där landsbygd och stad ställs mot varandra och där staden ofta blir vinnare och därmed norm. Det finns inget land i Europa där urbaniseringen, alltså flytten från landsbygd till stad, går fortare än i Sverige. Det är resultatet av borgarnas politik de senaste åtta åren.

Att människor är rörliga och flyttar på sig är inte fel i sig. Alla får bo och leva var de vill. Det är i sig fantastiskt. Men det blir fel om flytten görs därför att man känner hopplöshet och för att det inte finns något kvar hemma. Det får inte heller vara så att man känner att om man stannar kvar blir man sedd som den som inte har lyckats. Då är det fel.

Vi måste höja landsbygdens status och inse värdet av landsbygden. Vi behöver en levande landsbygd. Det är där maten vi äter framställs. Det är där materialet till våra hus växer. Det är där den förnybara energin produceras. Det sker nu, har skett förr och ska ske i framtiden. Annars blir det förödande för hela tillvaron.

Livet på landet är också så mycket mer än bara produktion, avkastning och framställning av produkter som får samhället att rulla. Landsbygden är inte bara en produktionsenhet som ska förse människor med varor. Det är också vidunderligt vacker natur, myllrande mångfald och bedövande tystnad. Landsbygden är skogspromenader, kajakturer och kanske nu på våren beskådande av myrors flit i stacken. Det är känslan av att slippa stadens stress och att få gå i egen takt, att djuren växer, att träd blir ved eller att få undervisa en liten klass. Det kan vidare vara att köra sopor, vara distriktssköterska eller försäkringsmäklare. Anledningarna till att man har valt att bo där man bor är nog lika många som det finns människor som bor där.

Det måste dock finnas vissa förutsättningar för att kunna leva, bo och verka i ett modernt samhälle. Där har politiken en roll att spela. Landsbygd är så mycket mer än bara skog och jordbruk. Det måste finnas ett levande samhälle över hela spektrumet.

Vi behöver sätta på oss landsbygdsglasögonen och se hur våra politiska beslut påverkar samhället inte bara fördelningspolitiskt i kronor och ören eller hur det slår mellan könen eller utsatta grupper. Vi behöver också se våra beslut utifrån en regionalfördelningsmodell. Det handlar inte bara om frågor som uppenbart handlar om landsbygd; mjölk, skog, jordbruk och träd. Nej, det handlar om alla frågor.

Ändrade bankregler kan ge stängda kontor i byn. Oj, vi tänkte inte på det! Ändring av regler för försäkringsbolag kan ge stängda kontor i byn. Vi får inte säga: Oj, vi tänkte inte på det! Det håller inte. Vi måste se på hur våra beslut påverkar hela Sverige.

Ulf Berg sa tidigare att Moderaterna behöver se över sin landsbygdspolitik. Jo, vi har märkt det. Det har aldrig funnits så många statligt anställda som just nu. Trots det har det aldrig funnits så få statliga jobb utanför storstäderna. 14 000 statliga jobb försvann utanför städerna under borgarnas tid vid makten. Sverige kan inte förlora fler statliga jobb.

Därför är jag glad att ingå i en regering som har parollen att Sverige ska hålla ihop. För att lyckas med detta behövs en landsbygdspolitik som är ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar. Jag kan inte gå händelserna i förväg och sia om vad som kommer att hända, men jag tror att regeringens livsmedelsstrategi, Konkurrenskraftsutredningen och utredningen

Nationell strategi för regional tillväxt och attraktionskraft, som kommer i dagarna, kommer att ta upp satsningar på lokala servicepunkter, utbildning i hela landet och infrastruktursatsningar på såväl bredband som kollektivtrafik. Vi behöver också ett rikt kulturliv och måste underlätta för ideella krafter att agera.

Ta en sådan sak som när vi nu ställer om till 100 procent förnybart. Där kommer landsbygden att spela en avgörande roll. Vi kommer att ha biogasanläggningar, använda skogsråvara och anlägga vindkraftsparker. I det målet ingår inte bara att vi får ren energi och ställer om till ett hållbart samhälle. Vi kommer också att få många gröna jobb, och många av dem kommer att finnas på landsbygden.

Ta till exempel byggandet av en vindkraftspark. Många av de stora vindkraftsparkerna kommer att finnas i glesbygdskommunerna och landsbygdskommunerna. Det ger många arbetstillfällen. Men då måste det göras rätt.

Säg att det kommer en massa glada anläggningsarbetare till en kommun där det ska byggas en vindkraftspark. De har ett tvåårigt kontrakt. Vissa av dem kommer att få vara kvar eftersom det behövs underhåll senare. Två år är lång tid, så man vill ta med sig familjen. Men hur ska det gå till? Det måste finnas en skola att gå i, det måste finnas en affär att handla i och det måste finnas något att göra på fritiden. Finns inte det blir det lätt sovstäder, baracker och pendlare.

Den gamla borgerliga politiken har raserat mycket av den här infrastrukturen, som så väl behövs. Var sjätte landsbygds-skola och var tionde biblioteksfilial har stängts.

Det får inte bli fel. Vi måste se till att landsbygden blir någonting att leva i och inte bara någonting att titta på, åka ut i och vara turist i. Vi måste kunna leva på landsbygden. Därför måste vi arbeta aktivt för landsbygds-politik som är ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar, och jag har gott hopp om att de kommande åren med den här regeringen kommer att ge lysande resultat.

(Applåder)

I detta anförande instämde Stina Bergström (MP).

Anf. 93 ANDERS FORSBERG (SD) replik:

Herr talman! Oj, vad sugen jag blev på att diskutera vindkraft nu när du började dra igång, Emma Nohrén! Men det var inte det jag hade tänkt replikera på. En annan gång.

Emma Nohrén från Miljöpartiet! Du talar mycket väl, men jag vill kommentera en sak. Många är besvikna efter förra veckans så kallade högnivåmöte med landsbygdsministern om mjölkkrisen. Inga löften från regeringen kom ut av mötet. Resultatet blev ett förslag till åtgärder som branschen och bankerna ska stå för.

Visserligen hade landsbygdsminister Sven-Erik Bucht före mötet ställt i utsikt att de kommande dieselskattehöjningarna för lantbruket skulle kunna ställas in. Det är förvisso ingenting som hjälper i den akuta krisen, men det var ändå en positiv signal. Men knappt hade ministern uttalat detta i DN förrän regeringspartnern, i det här fallet Fridolin, snabbt gick ut och sa nej. Man protesterade totalt. Det verkar som om landsbygdsministern, som jag upplever som pragmatisk i det här fallet, står extra långt från idea-

listerna i Miljöpartiet. Kan det bero på att Miljöpartiet faktiskt saknar en konstruktiv landsbygdsolitik?

Miljöpartiet står fast vid kostnadshöjningar för landsbygden. Man talar om höjd dieselskatt, om återinförd skatt på handelsgödsel och om vägslitageskatter. Det vore intressant att få svar på frågan vad Miljöpartiet vill göra för att hjälpa mjölkbönderna genom krisen. I det jag har sett finns inte de förslagen.

Oftast används också miljömålen som argument för särskatterna, men ett miljömål som det oftast talas tyst om är ett rikt odlingslandskap. Vid utvärderingen 2014 visade det sig att vi har en negativ utveckling. Vi minskar, och orsaken är uppenbar: Animalproduktionen minskar stadigt i Sverige. Hur ska det här målet kunna nås, och hur ska vi kunna vända utvecklingen om vi inte får några åtgärder?

Anf. 94 EMMA NOHRÉN (MP) replik:

Herr talman! Att det inte gjorts någonting åt mjölkkrisen tror jag är fel. Man har haft ett högnivåmöte. Mjölkbönderna via LRF Mjolk har uppvakttat utskottet. Det är väl få som har haft den utväxlingen om sina problem. Det visar ju tydligt att hela utskottet har ett stort och starkt engagemang i den här frågan. Även vår landsbygdsminister har talat väl om den.

Att möta kriser med att gå tillbaka till gamla metoder, använda fossila bränslen och underlätta sådant är inte rätt väg att gå. Vi ska komma framåt med konkurrenskraft och framför allt se till att vi får avkastning på våra svenska produkter som har de miljökrav och den höga svansföring som vi har när det gäller djurskydd. Det är dit vi måste komma.

Jag tror att både livsmedelsstrategin och konkurrensutredningen kommer att komma med många kloka förslag om hur vi ska göra som vi får titta på när de kommer.

Det är fel att Miljöpartiet skulle vara fientligt inställt till det här. Vi vill ha fler betande djur. Vi ser miljönyttan som de gör. Vi vill ha en god djurhållning med mycket djur i Sverige och ett levande, öppet landskap.

Vi ser också att den ekologiska odlingen ger ett ökat växt- och djurliv för miljömålen, god vattenkvalitet och så vidare. Jag ser inte att det inte skulle gå ihop.

Anf. 95 ANDERS FORSBERG (SD) replik:

Herr talman! Tack för ditt svar, Emma Nohrén! Du nämner möten, utskottet och så vidare. Men det här handlar om vad Miljöpartiet vill.

Jag ställde en konkret fråga: Vad är det för konstruktiv landsbygdsolitik som Miljöpartiet kan prestera? Då krävs det mer än att ni nämner att ni ska öka den ekologiska produktionen. Jag är själv ekologisk lantbrukare, men detta gäller oavsett om vi plockar med den produktionen. Vi har konventionellt, ekologiskt och andra former av lantbruk.

Emma Nohrén nämner också de fossila metoderna och att gå tillbaka till dem. Men det finns inga andra alternativ för bönderna i dag. De kan inte börja tanka rapsdiesel direkt och köra sina traktorer på sådant till hundra procent. Det finns varken bränsle, ekonomi eller metoder för att kunna använda det i dag. Det är den konkreta verklighet som svenska bönder, framför allt mjölkbönder, lever i.

Det finns också ett övergripande mål. Jag nämnde miljömålen och hur allvarligt det är att det rika odlingslandskapet minskar. Jag beskyller verkligen inte Miljöpartiet för att vara fientligt mot landsbygden, men det krävs mycket mer.

Det övergripande målet när det handlar om generationsmålet är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta utan att öka belastningen på miljön utanför landets gränser. Hur ska det målet kunna nås om svenskt jordbruk fortsätter att backa? Vi fortsätter ju att flytta våra miljöproblem någon annanstans, till en annan produktion där vi inte har kontroll. Hur kan det vara positivt för svenskt jordbruk och svenska miljömål?

Anf. 96 EMMA NOHRÉN (MP) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten! Det är ju det jag säger: Vi kan inte backa tillbaka till gamla metoder för att lösa kriserna. Vi måste gå framåt. Det finns andra saker.

Vi har biogasanläggningar där bönder har gått samman och använder restprodukterna för att gödsla på gården. Det finns massor av sådana lösningar.

Vi har också konkurrenskraftsutredningen som kommer nu, som säkert också visar på en massa goda initiativ. Jag kan inte riktigt se fog för kritiken i det hela. Vi kommer att komma framåt i det här.

Anf. 97 ULF BERG (M) replik:

Herr talman! Jag tycker att Emma Nohrén höll ett mycket inspirerande anförande om landsbygden. Det är klart att Emma kan en hel del om landsbygdens villkor.

Bekymret blir när Miljöpartiets politik ska sättas i sjön. Den kommer att slå hårt, enligt min uppfattning: höjd bensinskatt, höjd dieselskatt, återinförande av handelsgödselskatt, kilometerskatt, motstånd mot 74-tonslastbilar, motstånd mot En trave till, alltså lastbilar som är lite längre och kan bära med sig mer last. Det är en jättestor klimatåtgärd i positiv bemärkelse; ändå är Miljöpartiet motståndare till det. Det är sådant som skulle betyda väldigt mycket för landsbygden, där ofta skogen växer.

Problemet kanske inte är att skogen växer, utan problemet är att hålla åkrar öppna. Den dag vi inte har lönsamt jordbruk eller mular som ser till att buskar och sly hålls borta, då kommer skogen tillbaka utan att vi behöver göra något alls. Därför är det viktigt att vi har ett lönsamt jordbruk och ser till att det är lönsamt att bedriva verksamhet på åkrar. Det är det bästa sättet att se till att vi har öppna landskap.

En fråga: Hur ska höjd bensinskatt, höjd dieselskatt, handelsgödselskatt och kilometerskatt och motståndet mot effektivare lastbilar som kan ta mer last från skogen hjälpa svensk landsbygd?

Anf. 98 EMMA NOHRÉN (MP) replik:

Herr talman! Den politik som Ulf Berg förespråkar innebär att vi ska leva med fossila bränslen och köra allt på lastbilar. Det som har varit under de senaste åtta åren är höjda avgifter på järnvägstrafik. Det är stora lastbilar som tar gods från järnväg, och sedan klagar ni på att det inte finns järnväg. Det är ju därför att godset har försvunnit från järnvägen.

Vad vi behöver är en omställning från det fossila och miljövidriga sättet att transportera saker till ett miljövänligt sätt, som tågtrafik är. Vi behöver en järnvägssatsning. Med en kilometerskatt kan vi också se till att växla över gods från lastbil till järnväg.

Det är spännande att Ulf Berg ofta verkar veta mer om hur kilometer-skatten kommer att vara konstruerad än de som har lagt förslagen. Vad jag vet finns det inget färdigt förslag.

Där det finns möjlighet att använda järnväg i stället för lastbil måste det självklart vara dyrare att använda lastbil. Men där det inte finns järnväg måste det vara en annan, differentierad taxa. Grejen är att vi ska styra över till de miljövänliga och klimatsmarta transportmedlen från de gamla, fossila.

Anf. 99 ULF BERG (M) replik:

Herr talman! Jag tror att Emma Nohréns sätt att införa kilometerskatt kommer att bli otroligt svårt att få igenom, med de EU-regler som gäller, med statsstödsregler och liknande.

Jag bor själv på landsbygden. År 1983, när jag och hustrun flyttade till hennes föräldrahem, fanns det fyra livsmedelsbutiker i vår närhet. I dag finns ingen av dem kvar. Tack och lov finns skolan kvar. Det tror jag faktiskt många gånger är viktigare för att få barnfamiljer och andra att flytta ut. Man kan nog tänka sig att åka en liten bit – man jobbar kanske ofta någon annanstans – och fixa hem sin matkasse, men man kanske inte vill sätta sina barn på långa bussresor. Det är viktigt att vi kan utveckla våra byskolor och hittar olika sätt att se till att man kan ha fjärrundervisning och liknande i vissa speciella ämnen för att ha goda pedagoger.

Bredband är något som är ett sorgligt kapitel även där jag bor. För drygt tio år sedan satsade vi åtskilliga hundra miljoner av statliga skattepengar och EU-medel, och i dag, efter vissa turer, äger Telia systemet, och nu släcks det ned på många håll och kanter, bland annat där jag bor. Banken vill att vi ska sköta allt via datorn. Men det finns tillfällen då näten ligger nere, så att man måste åka till sin arbetsplats för att betala räkningar. Det är fullständigt oacceptabelt. Det måste bli hög fart på utbyggnaden, och jag hoppas verkligen att de 3,25 miljarder som alliansregeringen avsatte till landsbygdsprogrammet kan godkännas av Bryssel så att det kan börja användas, för det är jättebråttom att vi får rulla ut ett nytt nät.

Tack för en bra debatt! Jag hoppas att de skatter som Miljöpartiet vill införa inte blir verklighet.

Anf. 100 EMMA NOHRÉN (MP) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten Berg!

Jag kan bara hålla med. Jag är själv med i en fiberförening och är inne på andra året utan bredband hemma och använder mobiltelefonen som modem, och då bor jag inte så långt ut i skogen som jag tror att du gör.

Självklart måste vi få upp hastigheten. Det är viktigt att vi har en infrastruktur inte bara när det gäller kommunikationer och hur vi tar oss fram fysiskt utan att vi också ska kunna jobba, utbilda oss och så vidare.

Jag hoppas verkligen att vi kommer att jobba med det i framtiden, kanske tillsammans.

§ 9 Fiskeripolitik

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2014/15: MJU6
Fiskeripolitik
föredrogs.

Anf. 101 GUNILLA NORDGREN (M):

Herr talman! Nu ska vi diskutera miljö- och jordbruksutskottets betänkande 6, *Fiskeripolitik*. Där har vi 28 motioner som gäller regelverket för fiske, ålfiske, laxfiske, redskapsanvändning med mera.

Jag tänkte börja med ålen. Vi har en förvaltningsplan för ål. Det är bra – det ska vi ha. Men ofta sägs och skrivs det som om det endast är fisket som är ett hot mot ålen. Ålfisket har minskat drastiskt, och i dag uppgår fisket till omkring 358 ton. Antalet ålfiskare har minskat och uppgår i dag till strax över 200.

Jag skulle alltså vilja påstå att det finns fler och andra stora hot mot ålen än fisket. Vi har till exempel många kraftverk, och de är ett hot mot ålen. Det är bra att vi har en förvaltningsplan. Men vi måste se till att arbeta även med de andra hoten mot ålen.

Det är också bra att det sedan 2010 finns en överenskommelse mellan staten och kraftbolagen om att försöka motverka åldöden i kraftverken. Det gäller att följa upp vad som händer här. Antalet prioriterade vattensystem i den överenskommelsen uppgår till elva.

Det finns också exempel på små kraftverk där det sker en frivillig skonsam drift, och det finns även exempel där man samlar upp ålar och kör dem i tankbil förbi verket och släpper tillbaka dem. Det är bra, och det är bra att det utgår bidrag för dessa åtgärder.

Herr talman! Det pågår försök i ett fåtal av drygt 2 000 dammar. I detta arbete måste takten öka, kan man tycka.

Målet 2010 var att inom fem år, det vill säga nu, 2015, skulle minst 40 procent av de ålar som växer upp i vatten uppströms kraftverken kunna nå haven levande. Man kanske till och med skulle kunna stanna turbinerna ett par timmar när man ser att det är en stor ålvandring.

Jag betvivlar att vi har nått målet om 40 procents överlevnad, men det borde åtminstone följas upp ordentligt. Jag förutsätter att Havs- och vattenmyndigheten gör det. Myndigheten har ju även i uppdrag 2015 att se över förvaltningsplanen och vid behov revidera densamma.

Det finns alltså flera olika möjligheter att förbättra villkoren för ålen, om bara viljan finns. Det handlar således inte bara om att minska fisket.

Herr talman! Jag vill också nämna skarven – eller ålakraåkan, som vi i söder säger. De fåglarna tar stora mängder ål. Tillstånd att jaga ålakraåka kan sökas, men det är fyllt av krånglig administration och blanketter, och många upplever det som att man blir motarbetad och att jakten på ålakraåka försvåras. Det är uppemot tio olika blanketter som ska fyllas i, och det är långa handläggningstider.

Det är bra att Havs- och vattenmyndigheten via regleringsbrev har fått i uppdrag att mot bakgrund av kommissionens utvärdering av den

nationella förvaltningsplanen analysera behovet och vid behov föreslå en revidering. En rapport ska lämnas den 1 december i år. Jag ser fram emot den.

Det finns i Sverige sedan 1997 ett generellt förbud mot ålfiske, men det finns undantag om man tidigare har haft tillstånd att fiska ål. Men det beviljas inte automatiskt vid till exempel arv och överlåtelse. Längs delar av Skånes kust finns så kallade åldrätter, som innebär ensamrätt på ålfiske. Dessa kan säljas eller ärvas – men inte de ålfiskerätter som är förknippade med större värdet av de åldrätterna.

I Europakonventionen, som infördes i svensk lag 1995, anges att vad avser egendomsskydd av såväl äganderätt som arrenderätt kan en invånare tvingas tåla inskränkningar endast när det krävs för att skydda allmänna intressen, till exempel för att skydda utrotningshotade djur.

Så långt är allt gott och väl. Men lagstiftningen säger också att man ska följa proportionalitetsprincipen, det vill säga den princip som säger att staten inte får använda mer ingripande regler än vad som krävs med hänsyn till ändamålet.

Herr talman! Det står då mellan det allmännas intresse av att skydda ålen och den enskildes rätt att fiska ål. Med tanke på att antalet ålfiskare är nere i runt 200 och att många av dem inte fiskar i så stor omfattning samt vad jag tidigare nämnt om kraftverk och ålakrakor kan man undra om denna proportionalitet följs.

Ålen är hotad. Vi måste arbeta på att fortsätta att skydda den. Men det finns andra, fler och kanske större hot mot ålen än våra drygt 200 ålafiskare.

Herr talman! Vad gäller laxfiske är det viktigt att det svenska fisket har samma regler som andra EU-länder i samma område. Som det är nu kan det finnas tyskt och danskt fiske i områden där svenskar inte får fiska, och sedan kan fisken ändå landas i Sverige. Det blir som att utestänga svenska fiskare, och om inte de konkurrerar på samma villkor har vi samma problem som gäller på flera områden inom det svenska jordbruket.

Laxen hotas också av sälen, som har ökat i antal och uppgår till minst 50 000 individer. Dessa individer äter fisk, och de äter gärna lax. Varje säl äter sex till sju kilo fisk per dygn. Skulle varje säl äta bara en lax om året blir det mer än vår laxkvot.

Det är bra att vi även har en förvaltningsplan för säl, men det gäller också att se proportionerna i konsumtionen. Havs- och vattenmyndigheten fick av alliansregeringen i regleringsbrevet 2014 i uppdrag att redovisa statistik avseende sälpopulationen. Rapporten lämnades den 31 december och visade på en kraftig ökning av antalet sälar.

Om det svenska laxfisket minskar finns det en tydlig risk att vi importerar lax från andra länder, som kanske inte skyddar laxen lika ambitiöst eller som ökar sitt odlade av lax med allt vad det innebär.

Detta är mycket globala frågor. Det betyder att om Sverige har hårdare regler än sin omvärld slår vi ut våra inhemska näringar. Effekten blir då att vi importerar mer fisk, kött och andra livsmedel. Vi lär ju inte äta mindre. Då kan effekten bli att vi äter mer fisk som är fiskad på ett ur svensk synpunkt inte hållbart sätt, kött som kommer från djur med till exempel sämre djurskydd och spannmål som kan vara besprutad med medel som ej är godkända i Sverige. Under tiden har inget av våra mål nåtts på global nivå.

Det är bra att Sverige har ambitiösa mål och att vi driver dessa mål i EU. Men det gäller att hitta en balans, så att vi inte slår ut våra inhemska näringar och minskar vår svenska livsmedelsförsörjningsgrad.

Slutligen vill jag tala om behovet av regelförenklingar, eftersom det finns regler som är krångliga i dag. När det gäller till exempel fiskeredskap får man ha bara en typ av fiskeredskap. Detta gäller jättestora båtar, men det gäller även mindre båtar. Man kan säga att mindre båtar är i behov av att utföra blandfiske. Man borde kunna ha olika storlekar.

Vidare krävs det vid vägning så kallade certifierade vågar som är mycket exakta. De är naturligtvis dyrare. Det är likadana vågar som man ska ha på jättefartyg och på mindre fartyg. Det skulle man också kunna titta på.

Havs- och vattenmyndigheten fick i uppdrag att se över regelförenkling, och en rapport lämnades under våren 2014. Det är en bra början, men det måste göras mycket mer. Man har även fått ett nytt uppdrag av den nya regeringen för 2015.

Vi är i mångt och mycket överens om hur vi ska få ett bra och hållbart fiske och skydda utrotningshotade djur. Men vi måste också se till att detta kan göras på många olika sätt – det behöver inte bara ske genom ett minskat fiskande – för att vi ska få en god miljö och en balans i naturen mellan olika djurarter, och jag tänker då på säl, ålakraor med mera och inte minst på av människan anlagda anläggningar som kraftverk.

Vi i Moderaterna står naturligtvis bakom våra motioner, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 2.

Anf. 102 ANDERS FORSBERG (SD):

Herr talman! Jag inleder med att yrka bifall till Sverigedemokraternas reservation 4 om vattenbruk i miljö- och jordbruksutskottets betänkande 6 om fiskeripolitik. Vi står givetvis bakom samtliga våra reservationer, men jag väljer för tids vinnande att yrka bifall endast till denna reservation.

Fisket innebar historiskt sett för kustbefolkningen skillnaden mellan liv och död. Men det innebar också död eftersom riskerna var stora.

List mot list. Lif för lif. Oviss vinning. Så står det vid entrén till Nordiska museet.

Fisket är för Sverige en viktig näring. Vi har långa fiskrika kuststräckor som Skagerrak, Kattegatt och Östersjön. Varje år fångas fisk och skaldjur, till exempel skarpsill, sill, torsk, makrill, räkor med mera, för 1 miljard kronor.

Sverige har sedan urminnes tider varit en nation med långtgående traditioner inom såväl jordbruk som fiske. Men utgångspunkten är densamma nu som då, och den handlar om att få en maximal hållbar avkastning från havet och om att ha en fiskepopulation på en nivå som gör att vi långsiktigt kan få goda fångster och inkomster och nyttja livsmedel från havet, floderna och sjöarna. Vi har stora arealer av brukbar mark, enorma kustlandskap och otaliga sjöar. Dock har vi aldrig haft ett omfattande vattenbruk, vilket är konstigt då vi är ett av de länder i världen som har goda förutsättningar för detta.

Det är viktigt att framhålla vilken oerhörd resurs världshavens och sjöarnas enorma fisktillgångar utgör. Exempelvis är fisk en primär proteinkälla för ca 1 miljard människor. Det behövs samarbete och gemensamma regelverk när det gäller EU och världens hav. Fisket är ju en gemensam

resurs som verkligen vandrar mellan hav och som drabbas av utfiskning om vi inte har nödvändiga begränsningar och regleringar.

EU:s fiskeflotta omfattar i dag 60 000–70 000 fartyg. Sverige har drygt 1 000. Antalet fiskefartyg minskar, eftersom kapaciteten är för stor i förhållande till bestånden. I Sverige arbetar ca 4 000 personer inom fisket eller fiskeindustrin. De fiskeföretagare som gör de viktiga insatserna lever i en tuff verklighet med pressad lönsamhet.

När det gäller EU:s externa fiskeripolitik har Sverigedemokraterna ingen egen reservation i ämnet i just detta betänkande. Men jag tycker att det kan vara värt att nämna att vi konsekvent har avstyrkt EU:s fiskeavtal vid överläggningar inför ministerrådet. Det finns oftast en aspekt om mänskliga rättigheter, där EU helt enkelt förhandlar med stater som bryter mot dem. Dessutom ifrågasätter vi kostnadseffektiviteten i dessa avtal. Pengar från den svenska medlemsavgiften, alltså svenska skattepengar, går bland annat till att upprätthålla spanska och portugisiska fiskeflottor.

Herr talman! Sverige har en unik möjlighet att utvidga sitt vattenbruk. Vi har en utmärkt geografi för att bedriva små och stora vattenbruk i hav, sjöar och andra vattendrag. Sverigedemokraterna vill därför utreda vilka insjöar som kan lämpa sig för fiskodling. Vi vill också sänka kostnaderna för näringsidkare i branschen. Vi ser också en möjlighet i landbaserad fiskodling där man kan ta till vara de gödningsämnen som fiskodlingen ger upphov till.

År 2007 uppdrog regeringen till en särskild utredare att analysera förutsättningarna för hur vattenbruket kan utvecklas i Sverige. I början av februari 2009 avlämnades en färdig sammanställning som hette *Det växande vattenbrukslandet*.

Efter att utredningen lades på regeringens bord har det gått ungefär sex år, och även om frågan i viss mån har rört sig framåt är det förvånansvärt tyst om vattenbruket. En större tydlighet från regeringen i frågan vore önskvärd. Jag tror att man skulle kunna nå långt bara genom att ha en tydlig signalpolitik, givetvis i kombination med regelförenklingar, forskning och andra åtgärder. Detta är kanske på gång nu. Men i dagsläget kan vi se att den svenska andelen fortfarande är försvinnande liten. Medan vårt grannland Norge står för 1,5 procent av hela världsproduktionen av odlad fisk är Sveriges andel så liten att den inte ens kan uttryckas i hela promille. Den är ca 0,2 promille.

Världens befolkning växer så det knakar, och i takt med befolkningsökningen och att så många människor sakta men säkert tar sig ur fattigdomens bedrövelser ökar efterfrågan på animaliska produkter.

De resurs- och miljömässiga fördelarna med fiskodling är avsevärda, då fiskodling har en av de lägsta foderomvandlingsfaktorererna för någon animalisk produkt. Med andra ord krävs det mycket lite foder för att producera fisk jämfört med köttprodukter som fläsk och nöt. Nästan hälften av den fisk som konsumeras i världen är odlad. Vi menar att denna andel går att öka.

Herr talman! Vi vill utreda möjligheten att få till stånd fler musselodlingar på västkusten. Musselodlingar har visat sig ha en gynnsam effekt på miljön genom att de binder fosfor och kväve.

Musslor är också ett utmärkt odlingsalternativ, som dessutom bidrar till att rena vattendrag på närsalter som kan vara en eventuell bieffekt av till exempel fiskodling. Musselodling är också ett verktyg för att kompensera för eventuella utsläpp av närsalter och utgör i sig ett strategiskt medel för att höja kvaliteten i våra sjöar och hav.

Det är viktigt att bevara våra vattendrag, hav och sjöar. Men vi måste också stimulera utkomstmöjligheter för människor som bor i dessa områden. Som ett led i detta vill vi uppmuntra fiskutsättning, till exempel genom att undersöka möjligheterna till ett mer varierat utsläpp av ål och andra lämpliga arter.

Herr talman! Sammantaget är vattenbruk ett bra sätt att producera näringsrik, resurseffektiv och miljövänlig mat, och Sverige har bättre förutsättningar än de flesta andra att bygga upp en sådan verksamhet och skapa nya arbetstillfällen. Den blygsamma produktion som i dagsläget bedrivs i Sverige omsätter bara drygt 100 helårsarbeten. Hade den varit som i Norge hade vi haft tusentals arbetstillfällen. Man kan i sammanhanget nämna att fiskodlingen i Norge genererar exportinkomster på ungefär 17 miljarder norska kronor.

Som jag nämnde tidigare släpptes utredningen *Det växande vattenbrukslandet* år 2009. Där redogjordes för en rad åtgärder för att nå en expansion av vattenbruket i Sverige. Om man skulle följa utredningen och om det skulle leda till ökad produktion på 50 000 ton per år, jämfört med ungefär 12 000 i dagsläget, skulle det innebära ungefär 11 000 nya arbetstillfällen till en kostnad av ca 60 miljoner på fem år. Det är en ganska blygsam insats i förhållande till de enorma resurser vi lägger ned på sysselsättningspolitik. Arbetstillfällen i form av kringverksamheter är inte medräknade, och det skulle givetvis växa ju mer fisk vi odlade.

Allt detta förutsätter dock att det sker en rad förändringar i statens och samhällets sätt att se på vattenbruket. För statens del gäller det att

undanröja och förenkla framför allt de byråkratiska hindren. När en näringsidkare ska starta upp ett vattenbruk i dag krävs det att han har kontakt med flera olika myndigheter för att få det lagstadgade tillståndet till vattenbruk. Ofta är kontakterna mellan dessa myndigheter dåliga, vilket resulterar i långa handläggningstider. Även utbildningen bland regionala och kommunala tillsynsmän och kontaktpersoner är ofta undermålig.

Vidare går denna verksamhet in under olika lagstiftningar och reglementen, vilket gör det snårigt för den enskilde företagaren att sätta sig in i desamma. Handläggningstiderna kan som jag nämnde tidigare variera, och på sina ställen kan det kanske ta flera år att komma igenom det byråkratiska maskineriet.

I Sverige finns goda förutsättningar för vattenbruksnäringen att utvecklas, både på land och i vatten. Det finns plats för fler företag som kan producera bra mat och sättfisk för fisketurism och beståndsvård. Samtidigt kan vattenbruket skapa sysselsättning framför allt på landsbygden och erbjuda vissa miljötjänster, såsom vattenrening.

Herr talman! Jordbruksverket har tillsammans med branschen, forskare, intresseorganisationer och andra myndigheter tagit fram en strategi och en handlingsplan för svenskt vattenbruk. Strategin blev klar 2012 och innehåller en vision och 13 mål. Handlingsplanen beräknas bli klar under 2015 och kommer att innehålla åtgärder för hur målen ska nås.

Från Sverigedemokraternas sida följer vi med spänning hur visionen och handlingsplanen ska utformas. Den strategi man säger sig ha för att svenskt vattenbruk ska vara en växande, lönsam och hållbar bransch med en etisk produktion är någonting vi i Sverigedemokraterna kan ställa oss fullt bakom.

I detta anförande instämde Mikael Eskilandersson och Runar Filper (båda SD).

Anf. 103 ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! Jag tycker att det är otroligt glädjande att vi under den tidigare alliansregeringens ledning kunde bidra med att få på plats en stor fiskereform på EU-nivå. För mig var det otroligt angeläget eftersom vi sett en utveckling i EU:s vatten där överfisket på sikt äventyrade inte bara en hel bransch utan också möjligheten till jobb och sysselsättning för många människor. Därtill är överfisket ett betydande hot mot den så viktiga biologiska mångfalden.

Jag är glad att vi lyckades få reformen på plats, men jag tycker också att det är otroligt viktigt att den nya, rödgröna regeringen i vårt land ser till att alla medlemsländer i unionen är med och implementerar – det vill säga genomför – det nya regelverket. Kärnan i en hållbar fiskeripolitik är som jag ser det att ha långsiktiga, fleråriga förvaltningsplaner för att ekosystemen och fiskarterna ska återhämta sig och hållas livskraftiga. För fiskerinäringens fortlevnad och utveckling behövs starka fiskbestånd i haven, och de behövs även för att vi som vanliga konsumenter ska kunna njuta av fisk på våra tallrikar.

Herr talman! Det är viktigt att regelförenklingsarbetet fortsätter även på detta område. Vi diskuterade tidigare vikten av regelförenklingar när vi debatterade betänkandet om landsbygdspolitik, och samma sak gäller

givetvis på detta område. När vi har en ny fiskeripolitik på EU-nivå som ska genomföras tycker jag framför allt att det är viktigt att det sker på ett så enkelt sätt som bara är möjligt. Regeringen ska vara aktiv i arbetet och bevaka så att genomförandet inte resulterar i ett ökat regelkrångel.

Jag tycker att det är otroligt viktigt att regeringen fortsätter det förenklingsarbete som alltid var närvarande i alliansregeringens arbete. Det handlar om att fortsatt eftersträva regelverk som är enkla och lättbegripliga. Samtidigt som kontakten med myndigheterna och de administrativa rutinerna görs så enkla som möjligt är det viktigt att vi stärker fiskets konkurrenskraft, för att därtill kunna bidra till att bibehålla det småskaliga, kustnära fisket.

Herr talman! Det gläder mig att vi numera ser något mer ål i våra vatten. Enligt den senaste rapport från Ices jag har kunnat ta del av – den är från 2014 – ser vi nu att ålen ökar både i Nordsjön och i Europa i övrigt. Vi måste dock fortsätta arbetet med att säkerställa ålens fortlevnad, så att bestånden fortsätter att växa till sig.

Den ålförvaltningsplan som nu gäller är på många sätt bra för att vi ska kunna hantera och kontrollera tillväxten av ålbestånden. Bland annat har vi som bekant ett generellt ålfiskeförbud i Sverige sedan 2007. De som är undantagna från detta är en mycket begränsad skara yrkesfiskare som kan få tillstånd från Havs- och vattenmyndigheten. Tillstånd att fiska ål kan bara fås om man tidigare har haft ålfisketillstånd.

När tillstånden beslutades grundades de på hur stora fångster olika fiskare tidigare har fått. Det innebär att det är omöjligt för unga att ta över företag eller verksamheter längs kusten, där ålfiske varit en naturlig del av kulturen och försörjningen. Unga som kanske har varit på utbildning eller arbetat deltid i ett familjeföretag i avvaktan på att kunna ta över har hamnat i en total återvändsgränd, på grund av beslut där reglerna för ålfisketillstånd grundas på historiska fångster.

Mer naturligt hade varit att fatta beslut mot bakgrund av kunskap, företagets roll i skärgårdsutvecklingen eller företagets roll i den lokala infrastrukturen, i kombination med historisk fångststorlek. Utformningen av reglerna för ålfisketillstånd saknar motstycke. Självklart finns det motiv för att i många samhällssektorer begränsa verksamheten med avseende på miljöhänsyn, men att utforma dessa så att generationsskiften omöjliggörs är faktiskt unikt i vårt land. Generationsskiften i företag är aldrig enkla, men när det gäller kustnära fiske innebär nationella fiskeregler att sådana helt enkelt omöjliggörs.

Kustnära fiske är många gånger också mer hållbart och skonsamt, eftersom det bygger på lokal förvaltning av kända bestånd. Ändrade regler som gav möjlighet till generationsskifte i småskaligt fiske skulle ge framtidstro och bevara kunskap. Jag ser att vi i denna fråga måste klara att hålla två bollar i luften samtidigt. Därför menar jag att vi framöver behöver titta mer på frågan hur generationsskiften i fisket, och då bland annat ålfisket, kan ske utan att vi för den skull äventyrar ålens återhämtning. Jag är övertygad om att vi klarar båda delarna.

Herr talman! Den reform av EU:s fiskeripolitik vi nu har är en bra grund för att vi ska kunna få bättre och mer uthålliga fiskbestånd i våra vatten. Det är en grundförutsättning för att vi ska kunna ha ett lönsamt fiske även i fortsättningen.

Tillsammans med detta viktiga arbete måste vi se över regler och ekonomiska förutsättningar för dessa företagare. Vi måste också se över reglerna när det gäller generationsskiftet så att unga ska kunna ta över och våga satsa på denna verksamhet.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 2. För tids vinnande avstår jag från att yrka bifall till fler av våra reservationer.

I detta anförande instämde Lena Ek (C).

Anf. 104 JENS HOLM (V):

Herr talman! Som har nämnts tidigare i denna debatt är ålen akut hotad – detta trots att det sedan 2007 finns ett förbud mot att fiska ål i Sverige och trots att vi har en förvaltningsplan för ålens återhämtning.

Man är dock frikostig med att göra undantag från förbudet. Drygt 200 undantag har gjorts för att yrkesfiskare ska få fiska ål. Enligt de senaste siffrorna fiskades det 2013 upp 350 ton ål i Sverige.

Eskil Erlandsson från Centerpartiet och Gunilla Nordgren från Moderaterna talade tidigare om den hotade ålen. De lät förhoppningsfulla inför att ålen ska återhämta sig. Gunilla Nordgren pekade på att fler verksamheter än fisket hotar ålen, till exempel vattenkraften, och det är helt rätt.

Vi måste göra allt vi kan för att se till att ålen inte försvinner helt ur våra svenska vatten. Då är det enda raka att ha ett totalförbud mot ålfiske och att inte ge några undantag förrän vi får bestånd som är säkra. Då kan vi självklart öppna för fiske igen. Men fortsätter vi att bevilja hundratals tillstånd är jag rädd för att ålen kommer att vara akut hotad i många år framöver. Det är inte till gagn för fiskarna heller, så därför måste vi ta detta gemensamma ansvar.

Jag yrkar härmed bifall till Vänsterpartiets reservation nr 6 om totalförbud mot ålfiske.

Herr talman! Jag ska också ta upp frågan om bottentrålning. Som det står i betänkandet finns det ett stort engagemang för detta i miljö- och jordbruksutskottet, och det är bra. Vi är relativt överens om att bottentrålning är dåligt för de marina ekosystemen. Det är inte bra med tunga fiskeredskap som släpar längs botten och ödelägger en stor del av livet där.

Med denna form av negativ bottentrålning frigörs också fosfor från bottenarna. Därmed förvärras övergödningen, inte minst i Östersjön.

De fiskar som lever långt ned i våra hav har en särskilt långsam reproduktions- och tillväxttakt. När de hotas av bottentrålning tar det lång tid för bestånden att återhämta sig.

Det finns alltså många aspekter på bottentrålning och många skäl till att Sverige borde verka internationellt för ett totalförbud mot bottentrålning och stoppa bottentrålning i de svenska vatten där det fortfarande förekommer. Detta tar Vänsterpartiet upp i reservation nr 3.

Herr talman! Låt mig avslutningsvis ta upp frågan om EU:s gemensamma fiskeripolitik. En del av den gemensamma fiskeripolitiken som inte är särskilt smickrande är EU:s fiskeavtal med tredjeland. I detta fall talar jag om fiskeavtal med ett femtontal utvecklingsländer vid Atlanten, Stilla havet och Indiska oceanen. Det är före detta kolonier

såsom Madagaskar, Mauretanien, Senegal, Gabon, São Tomé och Príncipe.

Utgångspunkten för EU:s fiskeavtal är inte att man ska hjälpa dessa före detta kolonier att utveckla ett lokalt och hållbart fiske, utan utgångspunkten är att våra europeiska fiskevatten har fiskats ut så att bland andra de spanska och portugisiska fiskeflottorna måste hitta nya vatten där de kan fiska. Då har man tecknat dessa avtal som möjliggör för sydeuropeiska storskaliga, miljöförstörande fiskeflottor att tömma haven på fisk.

Detta kostar oss skattebetalare stora pengar. Det belastar EU:s budget med ungefär 2 miljarder kronor varje år. Det är nästan 20 procent av fiskeribudgeten. Det är väldigt mycket pengar.

Vänsterpartiet anser att dessa fiskeavtal är en kolonial rest som borde överges. I stället borde pengarna som används till fiskeavtalen användas för att utveckla lokalt och hållbart fiske i dessa länder. Det här är länder som har stort behov av att själva kunna förädla sina naturresurser på ett hållbart sätt. De behöver bygga upp en förädlingsindustri, kunna säkerställa att den egna befolkningen får äta sig mätt och förhoppningsvis också kunna exportera en del av sitt överskott så att de får en del intäkter.

Eskil Erlandsson nämnde reformen av EU:s gemensamma fiskeripolitik. Jag kan hålla med om att en del steg har tagits i rätt riktning. Vad gäller fiskeavtalen säger man numera att fiskarna endast får fiska på överskott och att de fiskeriföretag som ingår avtalen ska få betala mer från egen ficka och få lite mindre från oss skattebetalare. Vidare ska man ha bättre övervakning och socioekonomiska utvärderingar för att se till att avtalen följs.

Det är steg i rätt riktning, men det löser inte grundproblemet att det här är nykoloniala avtal som värnar EU-ländernas intressen och inte utvecklingsländernas intressen.

Det är också svårt att säkerställa de fina intentioner som har kommit med den nya fiskeripolitiken. Hur ska man bevaka och följa upp att det verkligen blir så här? Man kan inte ha videokameror på varenda fiskebåt, och det är enorma arealer ute på haven som vi talar om. Det kommer att vara omöjligt att se till att det blir så som man har beslutat.

Därför är det enda raka enligt Vänsterpartiet att avskaffa dessa fiskeavtal helt och hållet och omvandla dem till biståndsprojekt för lokalt och hållbart fiske. Detta tar vi upp i reservation nr 1.

Herr talman! För tids vinnande yrkar jag dock bifall bara till reservation nr 6.

Anf. 105 LARS TYSKLIND (FP):

Herr talman! För att koppla till det sista som Jens Holm från Vänsterpartiet tog upp är det nog ingen i denna kammare som tycker att partnerskapsavtalen är jättebra. Diskussionen har gällt hur man ska kunna påverka dem till det bättre, och den diskussionen har vi tagit tidigare. Som sagt tror jag inte att något parti tycker att partnerskapsavtalen är särskilt lyckade, utan de bör förändras.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation nr 2, som Folkpartiet och övriga allianspartier står bakom. Det handlar om regelförenklingar och minskade administrativa bördor på fiskets område och med största fokus

på det småskaliga och kustnära fisket. Jag yrkar avslag på övriga reservationer.

EU:s gemensamma fiskeripolitik är nu reformerad och beslutad. Utgångspunkten har egentligen inte förändrats, utan den är fortfarande precis vad Sverige drev under reformeringen: att uppnå maximal hållbar avkastning, det vill säga att vi har fiskpopulationer på en nivå som gör att vi har goda fångster år efter år. Den uppgiften kvarstår alltså.

De två viktiga verktyg vi har att jobba med är de fleråriga flerartsförvaltningsplanerna. Jag vill betona flerart, för det fanns en tendens i planerna att vi lade det art för art. Vi har sett att det inte fungerar, speciellt inte när man anknyter till det som nu är aktuellt, nämligen utkastförbudet eller landningsskyldigheten, som började införas successivt från den 1 januari 2015.

Herr talman! Sett ur ett internationellt perspektiv är det svenska fisket inte speciellt stort volymmässigt, men vi får inte glömma bort att fisket har en stor betydelse för många orter i Sverige, kanske främst längs våra kuster. Det finns även insjöfiske som har betydelse för vissa lokala samhällen.

Det handlar om att förse konsumenter och industri med närfiskade produkter av hög kvalitet. Utöver detta har fisket en stor – ja, nästan avgörande – betydelse för sysselsättningen i kringverksamhet kopplad till fisket, inte minst utvecklingen av besöksnäringen.

Lokalt producerad mat, som vi väl ändå får säga att det svenska fisket förser vårt samhälle med, har fått allt större betydelse när det gäller själva besöksanledningen. Det är den som gör att man åker till en viss ort. Inte minst det arbete som inleddes av den förra ministern Eskil Erlandsson genom Matlandet Sverige har visat på detta. Där har även fisk- och skaldjursprodukter varit inblandade.

Vi måste uppmärksamma att det finns en nedre kritisk gräns för hur litet fisket får bli. Det är viktigt att ha det med sig i en sådan här diskussion. Det måste ha en viss omfattning för att säkra kringverksamheten. Om den börjar svikta får vi ett moment 22. Man rycker undan förutsättningarna för fortsatt fiske och så vidare, och då får man bara en nedåtgående spiral. Risken är att vi är ganska nära den punkten.

Herr talman! Som har sagts tidigare här styrs en stor del av fisket av EU:s gemensamma fiskeripolitik, men det betyder inte att vi inte ska jobba nationellt med frågan. Det finns ett nationellt utrymme att jobba med.

En av de grundläggande förutsättningarna är att vi kan skapa bra samarbetsmodeller där man har en dialog mellan fiskerinäringen, lokala och nationella politiker, forskare och myndigheter.

Jag tror att alla måste förstå varandra och dra åt samma håll. Detta fungerar bra på många ställen, men när det inte fungerar får man motsättningar som egentligen är helt onödiga och som oftast bygger på missförstånd för att man har pratat förbi varandra. Jag har personligen vid ett flertal tillfällen upplevt att man, när man börjar prata med varandra och talar om var man står, brukar kunna lösa många problem.

Vi har sett, inte minst hemma i Bohuslän, att det har fungerat väldigt bra. Det finns till exempel något som heter Samförvaltning Norra Bohuslän. Där har man verkligen kunnat ha en dialog och fått bra lösningar. För att återkomma till bottentrålning är det kanske just därför man faktiskt kan bottentråla även i en marin nationalpark.

För att återgå till utkastförbudet eller landningsskyldigheten, som gäller från den 1 januari 2015, är en av de avgörande faktorerna att vi fortsätter arbetet med att utveckla selektiva fiskeredskap, att man gör det på många sätt och att man provar många metoder.

Som det står i betänkandet har det i en interpellationsdebatt hänvisats till 38 miljoner kronor, men vi får poängtera att det var de 38 miljoner kronor som alliansregeringen avsatte för åren 2014–2017. De har varit avgörande för att många projekt har kunnat komma igång och jobba vidare.

Som jag uppfattar det kommer ingen att ändra på detta, utan pengarna ligger på plats även framöver. Det är bra, för det krävs mycket arbete för att förfinas selektiviteten. Man kan aldrig nå 100 procent, men jag har en känsla av att man kan nå ganska långt. Det finns många hoppningivande projekt.

Vi har nu fått inriktningen på Europeiska havs- och fiskerifonden. Man torde kunna få ganska mycket stöd därifrån om man lägger saker och ting rätt.

Det är viktigt att se om satsningen ger tillräckliga resultat. Vi har en skyldighet att få utkastförbudet att fungera. Då är selektiva redskap en av de absoluta huvudinriktningarna så att det inte blir så mycket fisk som man inte vill ha.

Kopplat till detta infördes den 1 oktober 2014 ändringar i lagen om överlåtbara fiskerättigheter. Det beslutade vi om under våren 2014. Vi har haft överlåtbarhet inom det pelagiska fisket, där det har haft ett syfte, nämligen att anpassa fiskeflottan till uttagsmöjligheterna. Med det sagt kanske syftet har uppnåtts med råge – det finns inte så många fiskebåtar kvar i just det segmentet.

Men det är också kopplat till utkastförbudet. Om det inte finns någon överlåtbarhet får man det dilemma man får i alla fisken där man fiskar flera arter: Man måste ha kvoter för allt man tar i land. Det är en viktig faktor i sammanhanget att man kan få detta att fungera.

Återigen upplever jag att vi i riksdagen är oerhört eniga när det gäller systemet med överlåtbarhet. Det är nästan som ett mantra när vi pratar om att vi vill värna det småskaliga och kustnära fisket. Men vi måste även i dessa sammanhang se till att vi inte vidtar åtgärder som missgynnar det.

Nu finns det ett försök när det gäller räkfiske på västkusten, där man har överlåtbarhet för kvoter i tvåmånadersperioder. Det handlar inte om någon försäljningsbarhet – och det tycker jag heller inte att det ska göra – utan om överlåtbarhet mellan fartyg av samma storlek.

Vi måste se vad detta kommer att leda till. Vi har fått lite löften om detta från Havs- och vattenmyndigheten, som har uttalat att de kommer att följa detta noggrant och se vad det leder till och att det inte får några oönskade effekter.

Man kan säga att fisket totalt sett är oerhört reglerat i dag. Man måste se att varje sak man gör får rätt effekter. Vi lyfter fram regelförenklingar i reservation 2, som jag yrkar bifall till.

Herr talman! För att gå över till bottentrålning har Vänsterpartiet kanske inte ett mantra, men de är konsekventa i sin reservation när det gäller att bottentrålning ska förbjudas i alla svenska vatten. Även Miljöpartiet har stått bakom denna reservation tidigare, och jag antar att

de i grunden står fast vid den åsikten även om de inte uttalar den så tydligt här i dag.

Jag tycker att man gör det väldigt enkelt för sig – jag har sagt det förut. Det känns som om jag upprepar mig lite grann i den här frågan. Bottentrålning är inte svart eller vitt, utan det handlar om att man har konstaterat att det finns skyddsvärda områden där man inte ska bottentråla. Näringen har ingen annan uppfattning i frågan. Man har visat i många områden att man har tagit de hänsyn som behövts. Därför är det inte riktigt relevant att förbjuda bottentrålning rakt av.

Kopplat till redskapsutveckling och de 38 miljoner jag nämnde förut pågår mycket utvecklingsarbete för trålar även i Sverige. Det har vi tagit upp tidigare i många debatter.

Jag vill säga ett litet ord om ålen, som har varit ett slags huvudtema här i dag. Vad man tycker beror kanske på varifrån man kommer. Som västkustbo har jag konstaterat att ålfiske har varit totalförbjudet under en period. Jag tror det är över ett år eller kanske till och med två. Det är en av de saker som gör att antalet särskilda tillstånd för ålfiske har gått ned kraftigt. Det är förbjudet på Västkusten.

Icke förty tycker jag att det är oerhört viktigt att vi följer den förvaltningsplan som finns. Man kan inte först lägga fast en förvaltningsplan och sedan börja rucka på den, för då försvinner all långsiktighet och förutsägbarhet. Det kommer att göras uppföljningar av den plan som vi har, och om det krävs ytterligare åtgärder kommer det naturligtvis att beslutas om det.

Gunilla Nordgren nämnde vattenkraftens satsningar. Jag tror att vi måste ställa ännu högre krav på vattenkraftsbolagen. Förhoppningsvis ska den frivillighet som finns bestå.

Jag har överskridit min talartid med två minuter, så jag avstår från att säga något om vattenbruket och konstaterar bara att just musselodling är ett stort win-win-koncept. Det ger både föda och fånggröda, om man säger så.

Anf. 106 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Eftersom Lars Tysklind tar upp frågan om bottentrålning tycker jag att det är bra att vi kan tala vidare lite om det. Jag tycker att det blir lite märkligt när Lars Tysklind varje gång vi har denna debatt rycker in som försvarare av bottentrålning, för jag tror inte att det egentligen är vare sig Lars eller Folkpartiets intention. Det jag hoppas att Lars Tysklind vill visa på är att det finns olika former av bottentrålar och att vissa påverkar de marina ekosystemen mindre än vad andra gör.

Jag kan tänka mig att vara helt öppen för att formulera ett framtida totalförbud mot bottentrålning. Om man kan presentera bottentrålare som fungerar i samklang med de marina ekosystemen och som inte åsamkar de stora skador och leder till de ingrepp som jag talade om tidigare kan de undantas från ett sådant förbud. Det är ändå syftet med det hela som vi vill åt. Vi vill värna våra bottnar och våra marina ekosystem.

Med det sagt skulle jag vilja fråga Lars Tysklind och Folkpartiet: Skulle ni kunna ställa upp på en sådan formulering – ett lite flexiblere förbud där man tar hänsyn till just de olika trålarnas effekter? Jag skulle också vilja veta varför inte Folkpartiet fullt ut backar upp att vi ska driva förbud mot bottentrålning i internationella sammanhang inom EU och i

globala sammanhang där det är ett ännu större problem än här på hemmaplan.

Anf. 107 LARS TYSKLIND (FP) replik:

Herr talman! Problematiken hänger mycket på att just bottentrålning är en fiskemetod som det är lite svårt att vara utan. Man kan avstå från att fiska vissa arter; då behöver man inte bottentråla. Jag håller helt med Jens Holm om att det finns mycket dålig bottentrålning. Men det förbud som Vänsterpartiet nu talar om gäller svenska vatten. Just i svenska vatten tror jag egentligen inte att vi har någon speciellt skadlig bottentrålning, men det är klart att den påverkar botten på ett eller annat sätt.

Om vi nu ser till vad som är förbjudet i dag finns det en trålgräns som ligger så långt ut man kan ha den. På de ställen där man går innanför trålgränsen – det finns tillstånd att gå in – är det noggrant karterat att man går in på mjukbottarna och inte på de känsliga hårbottarna. Det är alltså hårt reglerat också i dag.

Om man för in nästa faktor – att man får utveckla bottentrålarna – blir det dubbel nytta. Det finns också en energifaktor i detta. Det är ingen fiskare i dag som vill dra omkring på och släpa en trål som hugger tag i botten och river upp den. Om inte annat kostar det helt enkelt för mycket. Alla har alltså en drivkraft att ha de skonsamma trålarna som släpper igenom vatten, inte river upp botten och så vidare. De drar dessutom mindre bränsle. Det finns dubbla aspekter på detta.

Att bara gå in och förbjuda en sak lägger egentligen locket på för utveckling. Det är egentligen det jag vill hävda. Varken Folkpartiet eller jag – och jag tror inte heller att någon annan gör det – försvarar dålig bottentrålning. Det handlar om att ett förbud bara lägger locket på för utveckling.

Anf. 108 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Om man formulerar ett förbud på så sätt att vi inte ska ha fiskeredskap och metoder som ödelägger våra bottenar tänker jag mig att en stor del av dagens bottentrålning inte kommer att kunna bedrivas i fortsättningen. Det vore väl verkligen att ta ansvar för en teknikutveckling som blir skonsammare för miljön. Sedan finns också energiaspekten: Det är dumt att släpa de extremt långa och tunga garnen efter sig längs bottenarna.

Det är också ett problem att det finns stora subventioner inom fiskeindustrin som går bland annat just till bränsle och som gör att man inte driver på effektiviseringsutvecklingen så hårt som man borde göra.

Vår reservation handlar inte bara om svenska vatten, utan den handlar också om ett förbud på EU-nivå och på global nivå. Jag tycker att man hela tiden har fått påminna både den nuvarande regeringens minister och den tidigare regeringens minister om detta: Glöm inte att driva på för en utfasning av bottentrålning! Då får man ofta höra: Ja, ja, just det – det kan vi ta med oss! Men det verkar liksom inte sitta riktigt i dna vare sig på Regeringskansliet eller hos de borgerliga partierna. Jag hoppas att det ska sätta sig lite bättre i framtiden.

Anf. 109 LARS TYSKLIND (FP) replik:

Herr talman! Vi får väl se hur det fastnar i dna, men det blir säkert bra på något vis.

Det är en beskrivning av verksamheten. Detta ödelägger våra bottenar. Det är klart att ingen stöttar ett fiske som ödelägger våra bottenar. Om vi nu diskuterar det svenska fisket, som vi ändå har störst påverkansmöjligheter på om vi talar om det nationella utrymmet, har vi gått från ett läge till att det fiske som pågår i dag trots allt inte ödelägger våra bottenar. Det vill jag påstå. Det finns en utveckling och en förhoppning om att det kan bli ännu bättre.

Jag tror inte alls som Jens Holm att ett förbud driver på utvecklingen. Svenskt fiske är inte i det läget att vi kan lägga bottentrålningen åt sidan och sedan hålla på att jobba med trålar och tro att det svenska fisket kommer att finnas kvar.

Precis som jag nämnde i mitt anförande är vi vid en kritisk punkt, eller i alla fall i närheten av en kritisk punkt. Fisket måste vara av en viss omfattning för att det ska ske en utveckling. Annars har vi på något vis lagt ned det. Det är där vi är i dag. Jag känner inte alls den oro som Jens Holm känner för att denna utveckling inte kommer och inte heller för att vi ödelägger några bottenar.

Vid något annat tillfälle har vi diskuterat trålningen i Kosterhavets marina nationalpark. Den har man skyddat för att den har en sådan rik bottenfauna, och där har det ändå trålats i drygt hundra år. Den trålning som sker i dag är oerhört reglerad jämfört med vad den har varit tidigare. Precis som jag har framfört tidigare var den reglering som skedde där medan fiskarna tog ett stort ansvar en förutsättning för att nationalparken skulle komma till över huvud taget.

Jag ser hoppfullt på att vi kan få ännu bättre redskap, men jag tror absolut inte att ett förbud är vägen att gå.

Anf. 110 JAN-OLOF LARSSON (S):

Herr talman! Betänkandet om fiskeripolitik är det tredje betänkande vi har från miljö- och jordbruksutskottet i dag. Om talmannen hade varit här under debatten om alla tre betänkandena och inte hade kunnat vad han kan om politik här i Riksdagshuset skulle han ha trott att vi inte hade haft en alliansregering på minst åtta år; det är jag helt övertygad om.

Men nu är det inte så. Vi har haft en alliansregering, och vi har varit utan en alliansregering i bara några få månader. Men om man har hört debatten skulle man kunna få den uppfattningen.

I detta motionsbetänkande om fiskeripolitik finns det sex reservationer. Jag yrkar avslag på samtliga.

Jag tänkte bemöta några av dessa reservationer. Något som det motiveras flitigt om är behovet av regelförenklingar. Jag vet att utskottet under alla år har lyft fram behovet av detta.

Svenska fiskare har nog det mest övervakade yrket i nästan hela världen i dag. Jag vet inte hur det är i Nordkorea och så där, men i övrigt ligger det nära till hands. Fiskaren kontrolleras av teknik och regler i all oändlighet. För att fiskaren ska få lov att lämna kaj och gå ut och jobba måste han först ha fått grönt ljus av myndigheten, och det visas på datorn. Han måste nämligen först meddela att han ska lämna kaj. Under hela fiskeresan följs han sedan av elektronik så att myndigheten kan se var han

är, var han fiskar och hur fort fartyget går. När han är ute på sjön ska han redovisa fångsterna via den elektroniska loggboken.

Förutom elektroniken som övervakare finns det hur många skriftliga regler som helst. Allt ska göras rätt. Annars blir det dryga böter. Jag är ganska säker på att det inte finns en enda fisketur där det inte går att leta upp minst ett fel enligt regelboken och för vilket fiskaren skulle kunna bötfällas.

Jag var i med en debatt i radio för en vecka sedan angående regelverket och övervakningen. Då berättade en fiskare att han hade tagit av 1,8 kilo torsk för att ha till middagen. Dessa 1,8 kilo var inte loggboksförda, om jag förstod det rätt. För tilltaget med de 1,8 kilona fick han böter på 2 000 kronor. Jag skulle vilja höra reaktionen från en bonde om han fick böta tusentals kronor för att han tog ett par kilo potatis till middagen. Det är precis samma sak.

Ett annat exempel som jag har lyft fram tidigare i debatten är att svenska fiskare som händelsevis skulle fånga en hälleflundra som bifångst i dag är tvungna att kasta tillbaka den i havet. Annars får de böta. Norska fiskare som fiskar i samma område får ta hälleflundran som bifångst, om den inte är mindre än 30 centimeter.

Ibland fiskar svenska fiskare på norskt vatten. Vi har tillstånd att ta upp en viss kvot där. Vid ett tillfälle blev en svensk fiskare bordad av den norska kontrollen som såg att den svenska fiskaren hade fått en hälleflundra som bifångst. Den svenske fiskaren sa till den norske kontrollanten att han måste kasta tillbaka den i havet. Den norske kontrollanten sa då att han i så fall skulle rapportera fiskaren till direktoratet i Bergen. Och då skulle det bli böter. Han skulle också ringa till den svenska polisen och tala om för dem att de skulle möta upp fiskaren på kajen för att se att han levererade hälleflundran till kaj. Fiskaren blev tvungen att ta med fisken till svensk hamn. Han blev åtalad, och det blev rättegång.

Detta beror inte på EU-regler. Det beror på våra egna svenska regler. Det finns ingen ursäkt. Vi kan inte skylla på någon annan här. Det är svenska regler, och så har en svensk fiskare det.

Herr talman! Vi har som sagt haft en borgerlig regering i åtta år och en centerpartistisk fiskeriminister. Han hade ett anförande här i kammaren för en liten stund sedan, men han har gått nu eftersom han inte var mer intresserad av fiskepolitiken än så här. Han har i varje stund hävdats att hans mission är att regelförenkla. Inom fisket har han misslyckats kapitalt. Det är svårt att säga hur stort misslyckandet är, men troligen handlar det om en ökning av reglerna för fisket med ungefär 50 procent under den borgerliga perioden.

Nu, några månader efter att borgarna har lämnat regeringsställningen och hamnat i opposition, motionerar de om regelförenklingar som de har haft åtta år på sig att genomföra. Men för att inte skämma ögonen ur sig konstaterar de i sin motion att ”i dessa tider av regelförenklingar synes fiskeföretagen ha satts åt sidan”. Ni hörde helt rätt. ”I dessa tider av regelförenklingar synes fiskeföretagen ha satts åt sidan.” Så sant, så sant!

Efter åtta år och några månader kom de borgerliga partierna på att de har lämnat fiskeföretagen åt sitt öde. Då skrev de några motioner. Hipp, hipp, hurra!

Jag är övertygad om att vi inom överskådlig tid ska kunna vända skutan och rädda det som den borgerliga alliansregeringen inte lyckades fördärva inom fisket på åtta år. Jag menar inte att det ska ske inom åtta år. Jag menar att inom ett till två år ska vi se till att regelförenklingar genomförs.

Herr talman! Det har varit en debatt om bottentrålning. Vänsterpartiet har i en reservation yrkat på att bottentrålning ska förbjudas i svenska vatten. Jag tyckte att det var en bra debatt. Men i dag är bottentrålning förbjuden i svenska vatten. Det förbjöds genom att vi flyttade trålgränsen så långt ut man kan enligt EU-lagstiftningen. De undantag som gjordes var för trålfiske med selektiva redskap på några få områden. De områden som man har kommit överens om är mindre områden där det har trålfiskats i decennier.

Det är viktigt att trålfisket kan fortsätta, inte minst för att utprova mer skonsamma trålar. Jämfört med de trålar som användes för bara några tiotals år sedan är trålarna i dag betydligt mer skonsamma mot botten och inte minst mot det som finns på botten. Sverige är i dag ledande på att utveckla skonsamma och selektiva redskap. För att kunna fortsätta denna forskning måste vi också ha ett fiske med redskapen.

Om man gick ned och tittade på en kaj utefter kusten kunde man förr se att där låg massor av grejer som trålarna drog upp från botten. I dag är trålarna dyra, och man är duktiga på att utforma trålarna så att man kan undvika att plöja botten på det sätt som man gjorde förr.

Herr talman! Några motioner berör också vattenbruket, vilket även har varit uppe till diskussion. Vattenbruket är ett område som har utretts nästan hur många gånger som helst under de senare decennierna.

Sverige, med Europas längsta kust och dessutom tusentals sjöar, borde ha potential att utveckla vattenbruket. Det har riksdagen framfört gång efter annan. Men vi vet alla att det även finns negativa konsekvenser av vattenbruket. Fiskodlingar ger övergödning, och fisk rymmer från kassodlingar och kan sprida sjukdomar. Men problem är till för att lösas.

Efter decennier av diskussioner har nu Jordbruksverket lagt fram en strategi som gäller fram till 2020 för att utveckla ett långsiktigt lönsamt och hållbart vattenbruk. Denna strategi är framarbetad i samarbete med branschen. Till detta kan läggas att till den fiskerifond som antogs i EU för den kommande perioden läggs det ännu mer pengar för att främja utvecklingen av ett konkurrenskraftigt vattenbruk.

Sverige har potential att utveckla vattenbruket, kanske mest genom landbaserad verksamhet som inte minst kan nyttja restvärme från många industrier. Nu när vi äntligen tar ett samlat grepp om vattenbruksnäringen är jag övertygad om att det kommer att leda till många jobb ute i våra bygder.

Herr talman! Jag vill också säga några ord om ål och ålfisket. Det väcker många känslor och motioner om alltifrån att rätten att fiska ål ska kunna ärvas till att förbjuda allt ålfiske.

Att ålbestånden har minskat dramatiskt under flera decennier står helt klart. Det pratas om att det i dag bara finns någon eller några få procent kvar av bestånden. EU bestämde 2007 att alla medlemsstater skulle upprätta förvaltningsplaner för ålen. Sveriges plan godkändes 2009. I och med genomförandet av den svenska förvaltningsplanen för ål har ålfisket minskat dramatiskt. Mest har detta skett på västkusten där det är i stort sett totalförbjudet i dag.

De flesta ansåg att det var nödvändigt att minska ålfisket i Europa, men sättet det skedde på kan diskuteras. Många yrkesfiskare blev plötsligt sittandes med redskap och annan utrustning för hundratusentals kronor som blev helt värdelös. Ingen som helst ersättning utgick från staten eller EU. Vilken annan yrkesgrupp kan vi behandla på det sättet? Ingen kan väl tycka att det är orimligt att det utgår en viss kompensation.

Att fisketrycket påverkar beståndssituationen i olika fisken är rimligt att anta. Men min övertygelse är att det som påverkar ålbeståndet mest är ålens möjlighet att ta sig till sina uppväxtområden och sedan därifrån. I dag slaktas det tusentals kilo ål – stora som små ålar – varje år vid våra kraftstationer.

Om vi däremot kan få en miljöprövad vattenverksamhet i Sverige enligt det EU-direktiv som vi skrivit under kommer vi att se en ålstam som växer sig allt starkare. Det känns ju som att Moderaterna är med på tåget med en miljöprövning av vattenverksamheten.

Jag tycker att det är synd att vissa partier lämnar fiskeripolitiken åt dess öde. Sverigedemokraterna har lämnat fiskedebatten, och Kristdemokraterna har inte ens begärt ordet i den här debatten. Jag tycker att det är svagt att man ser så njuggt på fiskepolitiken. Detta borde fiskarkåren i Sverige ta till sig.

(Applåder)

Anf. 111 LARS TYSKLIND (FP) replik:

Herr talman! Då kan vi konstatera att Folkpartiet och Moderaterna är kvar på plats, och det är ju bra.

Det känns kanske lite konstigt att efter detta anförande säga att i grunden är nog jag och Jan-Olof Larsson överens om ganska mycket. Regelverket behöver naturligtvis förenklas. Att det den här gången bara handlar om motioner kan man ha synpunkter på, men å andra sidan har vi inte heller sett någon proposition i ämnet. Det är en fråga som jag skulle kunna få svar på. Nu har jag antecknat tidsperioden ett till två år, så det lär ju dyka upp en proposition i närtid, om detta ska kunna vara genomförbart.

Vi har nu bytt regering, och framtiden är inte vad den har varit, men det är ju en helt annan sak.

Jag instämmer i den bild som Jan-Olof Larsson målar upp av fiskarens vardag. Jag kan se varje dag hemma att fiskarna får ligga och vänta på att få åka till kaj, kanske ibland upp till en halvtimme, för att tekniken inte fungerar. Det är klart att det inte är acceptabelt. Det tycker man inte heller på Havs- och vattenmyndigheten. Man gör naturligtvis vad man kan för att rätta till detta.

Vi måste arbeta för att det ska bli en flexibilitet för att de fiskare som med alla medel verkligen försöker att göra rätt enligt regelverket inte ska drabbas av orimliga sanktionsavgifter, men det händer faktiskt i dag.

Som sagt skulle jag vilja ha svar på frågan när det kommer en proposition från den nuvarande regeringen. Det ser jag fram emot. Jag tror att vi kommer att rösta ja om den innehåller bra förslag.

Anf. 112 JAN-OLOF LARSSON (S) replik:

Herr talman! Lars Tysklind behöver nog inte bekymra sig över om han ska rösta ja eller nej. Det behövs ingen proposition i den frågan, utan det handlar om en handlingskraftig regering som kan ge uppdrag till sina

myndigheter och se till att det genomförs en regelförändring. Är det för att ni har suttit och väntat på en proposition om regelförenklingar som det har gått i stå i så många år och inte blivit något av? Det låter ju helt osannolikt vansinnigt.

Som Lars Tysklind säger är vi överens om att yrkesfiskarna lever i en situation där de, från det att de lämnat kaj tills de kommer tillbaka, absolut har brutit mot lagen på något sätt. De kan då bötfällas och kanske förlora det som de har fiskat upp. Då har ni suttit och väntat på en proposition för att åstadkomma någonting! Det låter väldigt konstigt.

Anf. 113 LARS TYSKLIND (FP) replik:

Herr talman! Det system som vi har i det här landet bygger på att riksdagen anger ramarna, att regeringen har förordningsverktyget och att myndigheterna kan utfärda föreskrifter. Jag vet inte om Jan-Olof Larsson har missat att det har lagts fram en del propositioner som åtminstone har haft intentionen – om jag ska vara riktigt ödmjuk – att skapa förenklingar.

Sedan är det som Jan-Olof Larsson också tar upp viktigt, att myndigheterna får rätt uppdrag i sina regleringsbrev. Men jag tycker ändå att tonläget var ganska högt om vad alliansregeringen har och inte har gjort. Det kändes ändå som att den nuvarande regeringen hade en proposition på lut, men att så inte är fallet har vi fått besked om.

Här har det vid några tillfällen framhållits att det som tur är finns en 38-miljonerspott för utveckling av selektiva redskap. Vi kan inte komma ifrån att det var förra landsbygdsministern Eskil Erlandsson som låg bakom det förslaget till riksdagen. Det finns ändå någonting historiskt att gå vidare med.

Anf. 114 JAN-OLOF LARSSON (S) replik:

Herr talman! Senast i juni månad i fjol antog vi här förslag om förändringar av fiskelagen. Det innebär ju inte att allt regelverk som finns, alltifrån EU:s fiskelagstiftning till svenska regler, inte kan anpassas och ses över.

Den före detta fiskeriministern berättade om jordbruket och alla regelförenklingar på det området. Jag har inte sett några sådana propositioner, utan det är ett naturligt arbete som ska ske ute på myndigheterna. Vi ska inte ha mer regler än nödvändigt. Vi ska göra det så lätt som möjligt för folk att följa de regler vi har.

Men i dag har jag en känsla av att i fråga om den förra regeringsperioden ligger vi i överkant när det gäller att skapa ett reglemente utifrån olika lagstiftningar.

Jag nämnde tidigare hälleflundran som exempel. Om svenska fiskare får upp en hälleflundra när man fiskar i Skagerack måste man slänga den i sjön. Fiskare från Danmark eller Norge kan ta den i land och sälja den. Vi är ensamma om den regeln, och det behöver vi inte lägga fram en proposition här i kammaren för att ändra på.

Anf. 115 GUNILLA NORDGREN (M) replik:

Herr talman! Jag konstaterar att vi är ganska överens om mycket. Jag har aldrig tidigare debatterat med Jan-Olof Larsson, så jag lyssnade med mycket stora öron.

Jan-Olof Larsson sa att alliansregeringen inte har gjort någonting, vilket jag kan tycka är fel. Havsmyndigheten har ju fått flera uppdrag från den förra regeringen om regelförenklingar. Sedan kan man tycka att det har gått för långsamt. Men 2015 fick Havsmyndigheten ett uppdrag från den nya regeringen. Det är gott och väl, men det är fråga om takten i regelförenklingsarbetet. Det var därför som jag sa att jag är intresserad av att läsa den rapporten när den kommer den 1 december.

Jan-Olof Larsson sa att kraftverken står för den största fiskdöden. Då vill jag fråga: Är du beredd att skärpa kraven på att kraftbolagen ska öka takten och jobba med att utöka de elva försöksverksamheterna till fler dammar?

Anf. 116 JAN-OLOF LARSSON (S) replik:

Herr talman! När det gäller vattenverksamheten och våra kraftstationer jobbas det inom Regeringskansliet för att vi ska kunna uppfylla vattendirektivet från EU. Det innebär att det ska ske en miljöprövning av vattenverksamheten. Där ligger nog den stora knuten för att vi ska få en ökad biologisk mångfald. Det ska bli lättare för ålen att ta sig fram och tillbaka från sina områden, och jag hoppas att detta kommer att ske inom en snar framtid.

Jag sa inte att ni inte har gjort något. Ni har ökat regelverket för fiskarna med 50 procent. Det är det som har skett under den här perioden. Man hittar på egna regler, sådana som inte ens finns i EU, exempelvis detta med hälleflundrorna. Det är ett litet exempel men nog så kostsamt för en yrkesfiskare. Visst har det gjort något, det har gjort det etter värre. Det är det som har hänt.

Anf. 117 GUNILLA NORDGREN (M) replik:

Herr talman! Jag kan konstatera att vi inte längre är så överens. Det jag menade var att också vi vid ett flertal tillfällen gav uppdrag till Havs- och vattenmyndigheten att se över möjligheten till regelförenkling. Jag uppfattade det alltså som att vi var ganska överens i den här frågan.

Nu gäller det att sätta kraft bakom orden, så att kraftbolagen jobbar med att utöka försöken från elva till fler. Precis som vi konstaterade tidigare går en stor del av ålarna och laxarna åt i kraftverken. Då är frågan om den nuvarande regeringen är beredd att sätta kraft bakom orden för att få ännu mer fart på kraftbolagen så att de förhindrar det.

Anf. 118 JAN-OLOF LARSSON (S) replik:

Herr talman! Ja, vi är beredda att göra det. Det tänker vi göra genom att vattenverksamheten miljöprövas. Det gäller alla kraftbolag. Man ska miljöpröva vattenkraften. Det innebär i slutändan att inte bara laxen och ålen utan hela den biologiska mångfalden kommer att bli betydligt mycket bättre.

Om man ger uppdrag till en myndighet att göra någonting och ingenting händer på åtta år utan det bara blir värre och värre, då borde man väl på något vis återkoppla till myndigheten och säga att det går åt fel håll, att det bara blir värre och värre för dem som ska fiska, för yrkesfisket. Men så har inte skett.

Anf. 119 EMMA NOHRÉN (MP):

Herr talman! Vi har talat om fiskeripolitiken, och jag skulle vilja tala om dem som det handlar om, fiskarna som simmar i havet.

Många av de undersökningar som görs för att se vilka fiskar man ska fiska och när, var och hur görs i form av åldersbestämning. Det görs genom att man tar ut otoliterna, hörselstenarna, som finns i huvudet på fisken. Vi har också sådana, men våra är lite för mjuka och för små för att man genom dem ska kunna se hur gamla vi är. På torskar och andra fiskar finns de kvar. De består av ungefär samma material som våra tänder, emalj, och finns kvar länge.

Medeltorsken som Amerikas urinvånare åt för 400–500 år sedan var 140 centimeter. Medeltorsken som landades på Göteborgs fiskeaktion runt förra sekelskiftet, alltså 1900, var 110 centimeter. I dag har vi ett minimimått på torsk som varierar, beroende på var i Sverige man är, från 30 till 35 centimeter. Vi fiskar alltså upp torskar som inte ens har hunnit bli könsmogna. En förstfödande torskhona lägger ungefär 50 000 ägg. En fullvuxen torskhona i sina bästa år lägger kanske 5 miljoner ägg. Det är viktigt att vi har kvar kapitala djur även i havet.

Det säger sig självt att något är fel när vi har en längdfördelning på fisk där nästan ingen fisk är över 45 centimeter, det på en art som kan bli 2 meter. Torsken är dessutom inte den enda fiskart där det har gått utför. 25 av Sveriges 120 marina fiskarter, alltså en femtedel, är rödlistade. Två av dem är redan nationellt utdöda, fem akut hotade och många starkt hotade. Framför allt är det de långlivade arterna som tar stryk.

Många av våra djur i havet blir långlivade, vilket man kanske inte tänker på. En ko kan föda en kalv när hon är ett eller två år. En pigghaj blir inte könsmogen förrän hon är 22 år gammal, och den har en av djurvärldens längsta dräktigheter på ungefär 22 månader. Den föder 3–10 levande ungar, som redan när de föds kan fastna i trålen. När man väl börjar fiska på dessa arter måste det därför ske med varsamhet, för det tar lång tid innan de ersätter sig själva. Då är det inte konstigt att den art som förut var vår vanligaste hajart, pigghajen, nu bara finns kvar i 1–2 procent av ursprungsbeståndet.

Jag hade egentligen inte tänkt tala så mycket om ål i dag, men med tanke på dagens debatt måste vi ha lite ålbiologi. Alla europeiska ålar, *Anguilla anguilla*, föds i Sargassohavet utanför Kubas kust och flyter med strömmarna över till Europas och norra Afrikas kuster. Den resan tar ungefär två år. Sedan lever de längs kusterna, chillar lite som ungdomar tills de kommer på att de ska bli stora och se vad som händer inne i landet. De simmar in i sötvattendrag – floder, älvar, åar – där de lever i 20–30 år för att sedan simma tillbaka till havet. Därefter ska de företa hela resan över Atlanten tillbaka till Sargassohavet, träffa en partner, para sig och dö.

Det finns bara ett bestånd av den europeiska ålen. Det betyder att en ål som hittas i Hornavan i Sverige kan vara syster eller bror till en ål som hittas i en brunn i Mauretanien. Nu har vi ungefär 1 procent kvar av vårt ålbestånd. De ålar vi fiskar kom hit för 20–30 år sedan. Nu har vi nästan ingen invandring av ål kvar, det vill säga av den glasål som kommer med strömmarna. Det är den som har minskat. Därför måste vi sätta in alla till buds stående medel för att stoppa minskningen.

Man kan inte ställa fisket och vattenkraften mot varandra. Båda sakerna måste finnas. Fiskeriverket gjorde en undersökning 2009. Det

framkom att om vi då stoppade all mänsklig påverkan på ål skulle det ta 80 år innan vi hade någorlunda restaurerade bestånd. All mänsklig påverkan innebär fiske, vattenkraft, elledning och annat i havet. Därför tycker jag inte att man kan säga så mycket annat än att alla de åtgärder som vidtas för att bevara ålen är mycket viktiga.

Vi kan jämföra med torsken. Om torsken kollapsar i till exempel Kattegatt finns det fortfarande andra torskbestånd. Torsken som art är inte utrotad. Den finns i Berings sund och på många andra ställen i Atlanten. Men om ålen kollapsar finns det ingen ål kvar. Då är den borta från jordens yta, utrotad tillsammans med dronten och andra.

Det är därför viktigt att vi förvaltar de gemensamma resurserna varsamt. Fiskeripolitiken och överenskommelsen om förvaltning har inte alltid varit korrekt behandlad. Man kan nog säga att den varit styvmoderligt behandlad. När Miljöpartiet 2002 gick ut i valrörelsen och krävde torskfiskestopp var det nog många som undrade vad vi var för tomtar. Fisk finns det gott om, och om det inte finns är det inte vårt problem utan EU:s.

Vi hade rätt. År efter år hade man skattat bestånden mycket mer än de tålde. Forskarna i Vetenskapsrådet, alltså Internationella havsforskningsrådet Ices, hade sagt det, men politiken hade hela tiden beslutat någonting annat. Trots väl underbyggda siffror, kurvor som pekade nedåt, blev forskarna överkörda när EU:s länder gjorde upp om fiskekvoterna. Det fanns bevis från Kanada och Great Banks i New Foundland på att torskfisken hade kollapsat, men det gjordes ingenting.

Sedan dess har det hänt något. Under förra mandatperioden lyftes fisket högt upp på dagordningen i EU-parlamentet. Arbetet med att reformera EU:s hela fiskepolitik påbörjades, och avgörande beslut togs. Den 1 januari 2014 började den nya fiskeripolitiken att gälla, och den ska vara helt sjösatt år 2020. Den går ut på att inget bestånd ska skattas hårdare än vad beståndet klarar av. Vi ska alltså fiska på räntan, inte på kapitalet. De fiskar som kan göra nya fiskar måste vara kvar i havet för att vi ska få ett hållbart fiske. Annars går det nedåt igen. Fiskeridödligheten, alltså hur mycket av bestånden vi kan få upp, måste anpassas efter hur bestånden ser ut.

Vidare är det förbjudet att dumpa fisk över bord. Det gäller även annat som man får upp. Också det ska vara helt sjösatt år 2020. Fiskare som fiskar med hållbara metoder ska få företräde, och fiskeavtal med andra länder, till exempel Västsahara, får inte konkurrera med det inhemska fisket.

Sverige fick ett brett parlamentariskt stöd. Vi har tidigare hört Eskil Erlandsson säga att Sverige var ledande i det hela, vilket stämmer, och jag tror att vi alla kan ge Isabella Lövin kredd för att vi nu faktiskt har en hållbar fiskeripolitik på plats.

Men det gäller att slå vakt om det system som vi nu har sjösatt, och där har Sverige en otroligt viktig roll. För trots alla vackra ord om hållbart fiske anar man nu tendenser till att det här nallas i kanten. Vi kan inte tillåta att det sliras på målet, för då blir det inte en hållbar fiskeripolitik. I artikel 2 i grundförordningen står det klart och tydligt att vi ska återställa och bevara populationen av fiskbestånd över biomassanivåer som kan ge maximal hållbar avkastning.

Fiskeridödligheten, alltså hur mycket vi får fiska upp, måste anpassas därefter. Vi får bara fiska på räntan, och för att vara på den säkra sidan bör vi ta en viss höjd. Vi måste alltså ligga över MSY, som det heter på fiskespråk, det vill säga över den gemensamt hållbara avkastningen – inte på MSY, utan över. Det har vi gemensamt beslutat, och det är så det sker i länder med god förvaltning: Nya Zeeland, Australien och USA.

Tyvärr ser vi nu en glidning av tolkningen av det här målet för fiskeripolitiken. Man nämner själva fiskeridödligheten som ett mål i sig. Det är olyckligt, eftersom det är ett ögonblicksvärde. Det ger bara 50 procents chans att man faktiskt har den biomassanivå som man behöver för ett maximalt hållbart utnyttjande.

Därför är det nu oerhört viktigt att det blir rätt i de förvaltningsplaner som håller på att utarbetas och som man beslutar om varje år. De är basen för vad man får fänga. Vi måste sätta mål för fiskeridödlighet, så att det är över MSY. Där har Sverige en otroligt viktig roll att spela.

Jag tror och hoppas att vi har en gemensam syn på detta från utskottets sida, att vi ser till att Sverige står upp för att tolka EU:s fiskeripolitik på det sätt som det var tänkt för ett hållbart fiske och inte tolererar avstyckningar och vantolkningar. Det är jätteviktigt att det här blir rätt. Annars kommer EU:s fiskeministrar att fortsätta att varje år i december sätta fiskekvoter som successivt urholkar våra bestånd.

Dessutom finns det ett stort ekonomiskt incitament att inte ta ut för mycket. Vi i Sverige måste föra den här diskussionen i rådet och hela tiden slå vakt om artikel 2 och att det ska vara en fiskeridödlighet över MSY. Det har vi gjort hittills med gemensamma krafter, och jag hoppas och tror att vi ska göra det i fortsättningen också.

Anf. 120 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag uppskattade mycket av det Emma Nohrén sa, i synnerhet det om ålen. Precis som Emma Nohrén säger är ålen akut hotad. Det finns 1 procent kvar av det ursprungliga beståndet, vill jag minnas att hon sa. I Sverige har vi ett förbud mot ålfiske, men det ges mängder av undantag. Det ges hundratals undantag för yrkesfisket. Hundratals ton ål fiskas upp varje år.

Det här är inte hållbart. Det finns en väldigt stor risk att det blir precis som Emma Nohrén säger, att ålen tar slut. Och tar ålen slut finns det ingen ål kvar. Alla som vill fiska ål i framtiden borde förstå det. I det här läget behöver vi ett totalförbud mot ålfiske, så att bestånden kan återhämta sig.

Det här är någonting som Vänsterpartiet och Miljöpartiet har varit helt överens om. Efter att ha lyssnat på Emma Nohrén borde man kunna dra den helt logiska slutsatsen att Miljöpartiets linje vore att biträda det som Vänsterpartiet nu föreslår och som vi ska rösta om här om några minuter, nämligen ett totalförbud mot ålfiske. Kommer Miljöpartiet att rösta för reservation nr 6?

Anf. 121 EMMA NOHRÉN (MP) replik:

Herr talman! Ja, ålen är kritiskt hotad, som jag sa tidigare. Ingen skulle bli gladare än jag om vi finge slut på ålfisket. Men vi har också en ålförvaltningsplan, där de parametrar som finns med beaktas, också de socio-ekonomiska. Det är viktigt att hedra denna plan och inte ställa den över

kant. Det har blivit mycket färre ålfiskare, och det ges inga nya tillstånd. Det är en mycket mindre mängd ål som tas upp.

Men personligen skulle jag absolut gärna vilja ha ett ålfiskestopp *nu*.

Anf. 122 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! När vi röstar i den här kammaren ska man följa sitt samvete. Tycker man en sak borde man rösta för det. Jag vill uppmana alla miljöpartister som vill rädda ålen att rösta på reservation nr 6 i det betänkande som vi debatterar just nu. Bifalls denna får vi ett totalförbud mot ålfiske, och då kan vi rädda ålen i Sverige.

Anf. 123 EMMA NOHRÉN (MP) replik:

Herr talman! Det är många andra delar som påverkar förutom fisket, till exempel vattenkraften. I ålförvaltningsplanen finns ett åtgärdsprogram för hela det här. Det är det programmet, med åtgärdsplanerna för restaurering av ålbeståndet, som nu ligger till grund för hur man bedriver ålpolitiken, och det är det vi får anpassa oss efter. Att i dag rösta igenom ett ålfiskestopp tror jag inte skulle hjälpa så mycket, utan vi har sjösatt ett helt program som Havs- och vattenmyndigheten ansvarar för.

Anf. 124 LARS TYSKLIND (FP) replik:

Herr talman! Jag vill instämma i det Emma Nohrén sa om storleken på fiskar. När vi jobbar med selektivitet tror jag att vi får börja tänka åt båda hållen. Jag såg i dag en SLU-rapport från Havsfiskelaboratoriet i Lysekil, där man skrev att den typen av selektivitet vi har jobbat med har lett till att det blivit mindre fiskar i populationerna – inte bara färre utan även mindre fiskar.

Det är nog många som kan få kredd för att Sverige har varit ledande i EU-sammanhang för att reformera fiskeripolitiken. En av de saker som tagits upp här tidigare är partnerskapsavtalen. Vi har haft mycket diskussion i utskottet och riksdagen om huruvida man ska säga nej till partnerskapsavtalen. Eskil Erlandsson i den tidigare alliansregeringen var väldigt angelägen om att vara spelbar, så att han kunde påverka de avtal som ändå blev till och se till att de blev bra.

Jag uppfattar det nog som att Isabella Lövin ändrat sig i den frågan och kommit att instämma i att det är den väg man ska gå. Detta kan vi kanske vara överens om. Kan vi möjligen få en kommentar från Emma Nohrén om detta med att vara spelbar? Nu är det ändå Miljöpartiet som sitter i regeringen, och jag ser att just den tanken verkar finnas någonstans.

Anf. 125 EMMA NOHRÉN (MP) replik:

Herr talman! Det var två väldigt intressanta frågor. Det känns lite jobbigt att svara på dem nu när vi har tidspress inför voteringen.

Detta med selektivitet i fisket är intressant. När så gott som alla riksdagsledamöter här inne har lärt sig ordet selektivitet och alla pratar om det visar det sig att effortfiske kanske är det bästa och att man går ifrån detta på andra håll.

Vi har tusenbrödrasällskap av torskar i Östersjön. Till en viss del kanske det beror på att vi har tagit bort de stora rovfiskarna. Det handlar inte bara om att man selekterar inom den egna arten, utan det handlar också

om att vi har tagit bort de stora predatorerna, som hajar, marina däggdjur och så vidare. Men det är en intressant diskussion att följa, och det är lite jobbigt om vi ställer allt på ända när vi äntligen har fått till det med selektiviteten.

När det kommer till tredjelandsavtalen har vi mycket riktigt sett att vi kan påverka. Jag är inte så insatt i det, men det kan vara bättre att få till bra tredjelandsavtal. Vi har satt upp spelregler gemensamt i utskottet och även i gröna gruppen. Vi ser också stora skillnader mellan hur avtalen är skrivna i dag och hur det var för bara något år sedan.

Anf. 126 LARS TYSKLIND (FP) replik:

Herr talman! Jag är ganska övertygad om att Sverige har spelat en avgörande roll. Det är glädjande att även Miljöpartiet ser att det är en bra metod.

Jag kan lakoniskt konstatera att det finns en samstämmighet vad gäller det framtida fisket och det maximala hållbara uttaget – MSY, som man säger. Vi är helt överens om att det ska vara över MSY. Detta har vi åltat fram och tillbaka ett antal gånger, men vi är överens.

Anf. 127 EMMA NOHRÉN (MP) replik:

Herr talman! Jag kan bara tacka för det och hoppas att vi å Sveriges vägnar kan ha en ganska gemensam fiskeripolitik att driva i EU.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 11.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.58 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

§ 10 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 19 februari

NU9 Energipolitik

Punkt 1 (Vissa övergripande energipolitiska frågor)

1. utskottet
2. res. 1 (M, C, FP, KD)
3. res. 2 (SD)

Förberedande votering:

- 126 för res. 1
- 45 för res. 2
- 140 avstod
- 38 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Maria Ferm (MP) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

140 för utskottet

127 för res. 1

45 avstod

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 20 MP, 20 V

För res. 1: 1 S, 77 M, 1 MP, 18 C, 16 FP, 14 KD

Avstod: 45 SD

Frånvarande: 12 S, 7 M, 4 SD, 4 MP, 4 C, 1 V, 3 FP, 2 KD

Arhe Hamednaca (S) och Pernilla Stålhammar (MP) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 2 (Utveckling av kärnkraften)

1. utskottet

2. res. 3 (SD)

Votering:

244 för utskottet

46 för res. 3

20 avstod

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 69 M, 21 MP, 6 C, 19 V, 15 FP, 14 KD

För res. 3: 1 M, 45 SD

Avstod: 1 S, 6 M, 12 C, 1 FP

Frånvarande: 12 S, 8 M, 4 SD, 4 MP, 4 C, 2 V, 3 FP, 2 KD

Hannah Bergstedt (S), Jörgen Andersson, Beatrice Ask och Lotta Olsson (alla M) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Margareta Cederfelt (M) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Gunnar Hedberg (M) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 4 (Förnybar energi)

1. utskottet

2. res. 6 (SD)

3. res. 7 (V)

Förberedande votering:

45 för res. 6

20 för res. 7

247 avstod

37 frånvarande

Kammaren biträdde res. 6.

Huvudvotering:

246 för utskottet

45 för res. 6

20 avstod

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 77 M, 21 MP, 18 C, 15 FP, 14 KD

För res. 6: 45 SD

Avstod: 20 V

Frånvarande: 12 S, 7 M, 4 SD, 4 MP, 4 C, 1 V, 4 FP, 2 KD

Övriga punkter
Kammaren biföll utskottets förslag.

UU8 Riksrevisionens rapport om Swedfund International AB
Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU8 Riksrevisionens rapport om att gå i pension
Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU9 Riksrevisionens rapport om granskningen av det allmänna pensionssystemet
Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 11 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

FöU5 Integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet
Punkt 1 (Integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet)
Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Signalspaningslagen)

1. utskottet

2. res. 2 (V)

Votering:

246 för utskottet

21 för res. 2

45 avstod

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 77 M, 21 MP, 18 C, 15 FP, 14 KD

För res. 2: 20 V, 1 FP

Avstod: 45 SD

Frånvarande: 12 S, 7 M, 4 SD, 4 MP, 4 C, 1 V, 3 FP, 2 KD

Punkt 3 (Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten (Siun))

1. utskottet

2. res. 3 (SD)

Votering:

262 för utskottet

27 för res. 3

19 avstod

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 77 M, 15 SD, 21 MP, 18 C, 1 V, 15 FP, 14 KD

För res. 3: 27 SD

Avstod: 18 V, 1 FP

Frånvarande: 12 S, 7 M, 7 SD, 4 MP, 4 C, 2 V, 3 FP, 2 KD

Emma Wallrup (V) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 4 (Samarbetsavtal med USA)

1. utskottet

2. res. 5 (V)

Votering:

290 för utskottet

20 för res. 5

1 avstod

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 77 M, 44 SD, 21 MP, 18 C, 15 FP, 14 KD

För res. 5: 20 V

Avstod: 1 FP

Frånvarande: 12 S, 7 M, 5 SD, 4 MP, 4 C, 1 V, 3 FP, 2 KD

FöU4 Några ändringar i lagen om disciplinansvar inom totalförsvaret

Punkt 1 (Avslag på propositionen)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

Votering:

267 för utskottet

45 för res. 1

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 77 M, 21 MP, 18 C, 20 V, 16 FP, 14 KD

För res. 1: 45 SD

Frånvarande: 12 S, 7 M, 4 SD, 4 MP, 4 C, 1 V, 3 FP, 2 KD

Punkterna 2 och 3

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU3 Livsmedelspolitik

Punkt 8 (Brott mot livsmedelslagen)

1. utskottet

2. res. 8 (SD)

3. res. 9 (V)

Förberedande votering:

44 för res. 8

20 för res. 9

246 avstod

39 frånvarande

Kammaren biträdde res. 8.

Gunnar Hedberg (M) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats som frånvarande.

Huvudvotering:

247 för utskottet

45 för res. 8

20 avstod

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 77 M, 21 MP, 18 C, 16 FP, 14 KD

För res. 8: 45 SD

Avstod: 20 V

Frånvarande: 12 S, 7 M, 4 SD, 4 MP, 4 C, 1 V, 3 FP, 2 KD

Punkt 10 (Ursprungsmärkning av matvaror)

1. utskottet

2. res. 10 (C, KD)

Votering:

280 för utskottet

31 för res. 10

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 77 M, 45 SD, 21 MP, 1 C, 20 V, 16 FP

För res. 10: 17 C, 14 KD

Frånvarande: 13 S, 7 M, 4 SD, 4 MP, 4 C, 1 V, 3 FP, 2 KD

Carin Jämtin (S) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Lena Ek (C) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 15 (Märkning av kött som slaktats utan bedövning m.m.)

1. utskottet

2. res. 13 (SD)

Votering:

266 för utskottet

45 för res. 13

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 77 M, 20 MP, 18 C, 20 V, 16 FP, 14 KD

För res. 13: 45 SD

Frånvarande: 12 S, 7 M, 4 SD, 5 MP, 4 C, 1 V, 3 FP, 2 KD

Punkt 21 (Mål för offentlig konsumtion av ekologiska livsmedel)

1. utskottet

2. res. 17 (V)

Votering:

291 för utskottet

20 för res. 17

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 77 M, 45 SD, 21 MP, 17 C, 16 FP, 14 KD

För res. 17: 20 V

Frånvarande: 12 S, 7 M, 4 SD, 4 MP, 5 C, 1 V, 3 FP, 2 KD

Lena Ek (C) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU5 Landsbygdspolitik

Punkt 2 (Jordbrukets konkurrenskraft)

1. utskottet

2. res. 2 (C)

Votering:

294 för utskottet

18 för res. 2

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 77 M, 45 SD, 21 MP, 20 V, 16 FP, 14 KD

För res. 2: 18 C

Frånvarande: 12 S, 7 M, 4 SD, 4 MP, 4 C, 1 V, 3 FP, 2 KD

Punkt 3 (Livsmedelsstrategi)

1. utskottet

2. res. 3 (C, M, FP, KD)

3. res. 4 (SD)

Förberedande votering:

125 för res. 3

45 för res. 4

142 avstod

37 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Huvudvotering:
142 för utskottet
124 för res. 3
45 avstod
38 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 101 S, 21 MP, 20 V
För res. 3: 76 M, 18 C, 16 FP, 14 KD
Avstod: 1 M, 44 SD
Frånvarande: 12 S, 7 M, 5 SD, 4 MP, 4 C, 1 V, 3 FP, 2 KD

Punkt 6 (Regelförenkling)

1. utskottet
2. res. 7 (SD)
Votering:
253 för utskottet
45 för res. 7
14 avstod
37 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 101 S, 77 M, 21 MP, 4 C, 20 V, 16 FP, 14 KD
För res. 7: 45 SD
Avstod: 14 C
Frånvarande: 12 S, 7 M, 4 SD, 4 MP, 4 C, 1 V, 3 FP, 2 KD
Solveig Zander (C) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 7 (Kartläggning av regler)

1. utskottet
2. res. 9 (C, M, FP, KD)
Votering:
193 för utskottet
119 för res. 9
37 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 101 S, 4 M, 45 SD, 21 MP, 20 V, 2 FP
För res. 9: 73 M, 18 C, 14 FP, 14 KD
Frånvarande: 12 S, 7 M, 4 SD, 4 MP, 4 C, 1 V, 3 FP, 2 KD
Johan Hultberg och Olof Lavesson (båda M) samt Allan Widman (FP) anmälde att de avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 11 (Gödselspridning m.m.)

1. utskottet

2. res. 13 (SD)

Votering:

267 för utskottet

45 för res. 13

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 77 M, 21 MP, 18 C, 20 V, 16 FP, 14 KD

För res. 13: 45 SD

Frånvarande: 12 S, 7 M, 4 SD, 4 MP, 4 C, 1 V, 3 FP, 2 KD

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU6 Fiskeripolitik

Punkt 2 (Regelverket för yrkesfisket)

1. utskottet

2. res. 2 (C, M, FP, KD)

Votering:

187 för utskottet

125 för res. 2

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 45 SD, 21 MP, 20 V

För res. 2: 77 M, 18 C, 16 FP, 14 KD

Frånvarande: 12 S, 7 M, 4 SD, 4 MP, 4 C, 1 V, 3 FP, 2 KD

Punkt 5 (Vattenbruk)

1. utskottet

2. res. 4 (SD)

Votering:

261 för utskottet

45 för res. 4

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 76 M, 21 MP, 17 C, 20 V, 13 FP, 14 KD

För res. 4: 1 M, 44 SD

Frånvarande: 13 S, 7 M, 5 SD, 4 MP, 5 C, 1 V, 6 FP, 2 KD

Lars-Arne Staxäng (M) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 9 (Totalförbud mot ålfiske)

1. utskottet

2. res. 6 (V)

Votering:

292 för utskottet

20 för res. 6

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 77 M, 45 SD, 21 MP, 18 C, 16 FP, 14 KD

För res. 6: 20 V

Frånvarande: 12 S, 7 M, 4 SD, 4 MP, 4 C, 1 V, 3 FP, 2 KD

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Familjerätt

§ 12 Familjerätt

Civilutskottets betänkande 2014/15:CU6

Familjerätt

föredrogs.

Anf. 128 THOMAS FINNBORG (M):

Herr talman! I dag ska vi debattera betänkande CU6 om familjerätten.

Att bli förälder är en av de största händelserna i människans liv. Man är euforisk av lycka samtidigt som man vet att man står inför ett stort och ofta livslångt ansvarstagande. Dock kan mycket hända inom familjelivet. Familjer kan splittras. Nya familjekonstellationer kan bildas eller, i värsta fall, dödsfall kan inträffa.

Fungerande familjerättslagar är viktiga för vårt samhälle, särskilt som vi alla vet hur skört livet är och hur fort det kan ändra sig – ibland till det bättre, ibland till det sämre.

För att kunna erbjuda en bra och trygg struktur behöver den familjerättsliga lagstiftningen och dess bestämmelser ständigt skötas och utvecklas. Stolt kan jag berätta att Alliansen under sitt samarbete har arbetat för och genomfört ett antal viktiga åtgärder inom det familjerättsliga området.

Till exempel bedömde vi frågan om nationella adoptioner som prioriterad och gav därmed Socialstyrelsen i uppdrag att se över ytterligare åtgärder som behövs för att socialnämnderna i högre utsträckning ska uppmärksamma nationell adoption av barn som är eller kommer att bli placerade i samhällsvård. Detta redovisades våren 2014.

För ett halvår sedan tillsattes också en särskild utredare med uppdrag att utvärdera 2006 års vårdnadsreform med syfte att följa upp och undersöka hur reglerna har fungerat i praktiken och om syftet med reformen, som handlade om att stärka barnrättsperspektivet, har uppnåtts. Detta uppdrag ska redovisas senast den 28 oktober 2016.

Dessutom har reglerna kring gode män, umgängesstöd, skydd för barn i internationella situationer och skärpt skadeståndsansvar för vårdnadshavare förbättrats under Alliansens samarbete.

I detta betänkande har utskottet behandlat runt 70 motionsyrkanden inom det familjerättsliga området. Bland riksdagens ledamöter finns helt klart ett starkt engagemang för att stärka framför allt barnfokuset. Motionsyrkandena rör områden som framtidsfullmakter, särskullbarns och efterlevande makars arvsrätt, dödsboanmälan avseende information till bröstarvingar och utredningar om faderskap, ett område där utskottet föreslår ett tillkännagivande till regeringen. Utskottet anser att det finns skäl för regeringen att undersöka frågeställningar kring den nuvarande ordningen runt faderskap för ogifta.

Herr talman! Runt 54,3 procent av de barn som föds i Sverige dag har samboende föräldrar. Trots att mer än hälften av barnen föds utanför äktenskapet finns det ett förlegat synsätt i fråga om föräldraskapet. Om föräldrarna hade varit gifta hade faderskapet automatiskt gått till mannen, men så är det inte om föräldrarna lever samboende.

Enligt Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd bör föräldrarna kallas till samtal hos socialförvaltningen för att bekräfta faderskap. Först när alla papper är påskrivna anses mannen juridiskt sett vara far till barnet. Dock ser regelverken mycket olika ut vid landets socialförvaltningar. Oftast kallas paret till socialkontoret för underskrift, medan andra kommuner väljer att skicka hem papper för underskrift.

Vi kan då fråga oss om det verkligen är rättvist att barn födda av ett samboende par inte ska ha samma juridiska rätt till sin far som ett barn som har fötts av ett par som har ingått äktenskap.

En annan faktor som det bör tänkas på handlar om att fastställa faderskapet redan före födseln av barnet. Det finns tragiska fall där mamman har avlidit under förlossningen. Då skulle det underlätta för alla involverade parter att faderskapet redan hade fastställts.

En förändring inom området ska vara utifrån att man ska uppnå det bästa möjliga för barnet. Därmed bör faderskapsärenden handläggas på ett så enkelt sätt som möjligt med hänsyn till barnets intressen. Det bör vara en uppgift för regeringen att överväga om det finns behov av förändringar och i så fall ta nödvändiga initiativ för att förändra detta. Regeringen bör också i ett lämpligt sammanhang återkomma till riksdagen och redovisa resultatet av arbetet.

Herr talman! Enligt vår uppfattning är det angeläget att modernisera adoptionsreglerna i föräldrabalken. Det är viktigt att familjelagstiftningen är modern och tillämplig på dagens familjebildningar. I gällande adoptionslagstiftning finns regler som speglar en delvis ålderdomlig syn på familjen.

Genom en adoption skapas ett varaktigt föräldra–barn-förhållande mellan dem som adopterar och den som adopteras. Den som adopteras betraktas i rättsliga hänseenden som adoptantens barn samtidigt som de rättsliga banden till tidigare föräldrar klipps av. Detta får betydelse bland annat när det gäller arvsrätten, vårdnaden om barnet och skyldigheten att svara för underhåll till barnet.

Adopterade barn har oftast en bättre fysisk utveckling. De klarar oftast skolan bättre och känner ett generellt större välbefinnande.

Socialstyrelsen har på alliansregeringens uppdrag kartlagt i vilken utsträckning socialnämnderna väcker frågan om adoption av barn som är eller kan komma att bli placerade i familjehem. Enligt kartläggningen väcks frågan om adoption av nämnderna i mycket liten utsträckning, vilket

bland annat kan bero på att det inte framgår av lagstiftning eller vägledning att socialtjänsten bör uppmärksamma möjligheten. Samtidigt anser Socialstyrelsen att adoption framför allt kan vara ett alternativ för en liten grupp barn som är eller kommer att bli familjehemsplacerade – barn som saknar föräldrar i livet och barn som placeras som späda och inte kan leva med sina biologiska föräldrar.

Som det är i dag kan småbarn slussas runt mellan olika familjehem och fram och tillbaka till de biologiska föräldrarna. Detta skapar en ohållbar situation för de yngre. Vi får aldrig glömma barnperspektivet.

Herr talman! En fråga som ofta uppmärksammas i samtal kring familjerättsliga regler är arvsrätten för särkullbarn i förhållande till skyddet för efterlevande makar. Reglerna har varit föremål för ändringar tidigare, och den senaste skedde för hela 27 år sedan. Lagen är föråldrad. Det kan finnas skäl att se över den och modernisera den för dagens förhållanden.

Som det är i dag ärver en make framför gemensamma bröstavingar, som får sitt arv först när efterlevande make dör. I de fall då det finns barn till enbart den först avlidne föräldern, så kallade särkullbarn, har dessa möjlighet att få sitt arv direkt.

I dag är det mycket vanligt med nya familjebildningar, vilket gör att särkullbarn blir allt vanligare. Det finns oftast också småbarn i de nya familjerna. Dagens regelverk kan innebära stora konsekvenser för den efterlevande och dennes nya familj. Det finns risk för att man måste avyttra sin bostad i förtid för att kunna lösa ut arvet till efterlevande särkullbarn.

Herr talman! Familjerätten har stor betydelse eftersom den har en inverkan på alla människors liv, speciellt på barnens. För oss moderater är det en viktig målsättning att all reglering inom området hela tiden måste bejaka barnens bästa. Därmed är det viktigt att regler och lagar på området fattas utifrån barnperspektivet och att rättssäkerheten kring lagar och regler hålls hög.

När vi nu lyckas göra detta bidrar vi till en kontinuitet och en öppenhet för förändringar som behöver ske för att svara mot människors olika behov.

Herr talman! För tids vinnande yrkar jag bifall till förslagen i betänkandet utom vad avser reservation 8 och 9. Jag avstår från att yrka på reservationerna.

Anf. 129 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Herr talman! Jag tänkte börja med yrkandena så att jag inte glömmer dem. Jag yrkar för tids vinnande bara på reservation 1 under punkt 1, Fullmakts- och tvångsäktenskap, och på reservation 10 under punkt 17, Registrering av testamenten. Vi står givetvis bakom även övriga yrkanden, men jag yrkar bara på dessa två.

Herr talman! Sverigedemokraterna har lagt fram många förslag till förändringar. Att ingående gå igenom alla dessa förslag skulle bli en mycket långdragen historia, så jag kommer att fokusera på några av dem.

Att förändra och göra det möjligt för blivande föräldrar att redan i början av graviditeten kunna registrera vem som är pappa tror jag kan vara bra och viktigt ur många aspekter. Jag har själv gått igenom detta då jag inte var gift när min äldsta dotter föddes, och redan då tyckte jag det var en något märklig process. Förhoppningsvis kan det nu bli möjligt för alla

blivande pappor att på ett tidigt stadium registrera sig som pappa till sitt ofödda barn, vilket kan vara bra för att pappor ska känna sig mer delaktiga. Dessutom kan det lösa en hel del problem om något skulle gå fel. Och kanske allra viktigast: Det ger barnet dess självklara rätt till pappan redan vid födseln.

Nu verkar de flesta partier vara eniga i att det behövs en förändring, inte minst med tanke på alla motioner i ämnet, så jag behöver kanske inte gå in djupare på just detta.

Herr talman! En annan fråga som behandlades av utskottet var frågan om registrering av testamente. Vi sverigedemokrater landade så småningom i att stödja ett förslag om frivillig registrering av testamente. I dag finns det faktiskt en del mer eller mindre seriösa privata alternativ, där privata företag försöker tjäna pengar på just registrering av testamente i Sverige. Det är dock min uppfattning att detta bör skötas av någon myndighet, eftersom det är en alltför viktig sak för att hanteras av dessa privata intressen.

Herr talman! Vi har flera olika yrkanden om skärpta regler för äktenskap, med betoning på tvångs-, barn- och ombudsäktenskap.

Den 1 juli förra året skärptes lagen. Tyvärr finns det alltför många som tror att det var tillräckligt. Jag bad riksdagens utredningstjänst att titta närmare på vad denna skärpning egentligen hade lett till, till exempel hur många äktenskap som stoppats till följd av de skärpta reglerna och hur vanligt det var med äktenskap under 18 år.

Svaret var, kort sagt, att någon sådan statistik inte gick att få fram eftersom skattemyndighetens system inte är sökbart på det sättet. På ren svenska: Man har inte en aning om det har haft någon effekt över huvud taget.

I våra yrkanden låg också ett förslag om att införa liknande regler som Danmark infört med ett relativt lyckat resultat. Enligt den så kallade 24-årsregeln som infördes i Danmark redan 2002 med stöd både av den dåvarande borgerliga regeringen i Danmark och av Socialdemokraterna i Danmark ska båda parter vara över 24 år för att det ska vara möjligt för en invandrare att få danskt uppehållstillstånd.

Utöver detta ställer man krav på att anknytningen till Danmark ska vara större än till något annat land och krav på en bankgaranti på 50 000 kronor som ska vara en säkerhet för försörjningen. Detta infördes för att förhindra tvångsäktenskap men också för att minska anhöriginvandringen.

Det stora problemet är i dag inte lagstiftningen kring tvångsäktenskap som sådan. Lagar för kvinnors rättigheter, med syfte att göra båda könen mer jämställda, har funnits åtminstone sedan kvinnofredslagen infördes i Sverige under 1200-talet. I den svenska kulturen hyllas ofta kärleken och det fria valet av partner, vilket har varit otroligt viktigt för oss. Visst har det även i den svenska kulturen funnits arrangerade äktenskap och inslag av familjeheder som ska värnas genom valet av rätt partner, men vi har lyckats motverka och förändra det.

Behovet av skärpta lagar har kommit under senare år. Nu finns andra kulturer i vårt samhälle med ett enligt oss föråldrat sätt att se på äktenskapet. Vi har helt enkelt svårt med hur vi ska hantera detta. Det blir definitivt inte lättare av att säga att vi ska vara ett mångkulturellt samhälle, alltså ett samhälle där främmande kulturer lever sida vid sida med den kultur vi uppfattar som vår kultur.

Frågan är ju hur långt vi ska acceptera en annorlunda kultur på just området äktenskap. Vi kan inte gärna acceptera barnäktenskap i mångkulturens namn, men det handlar inte bara om barnäktenskap. Enligt Ungdomsstyrelsens skrift 2009:5 fanns det 2009 ca 70 000 unga i Sverige mellan 16 och 25 år som inte upplevde att de själva fritt kunde välja vem de skulle gifta sig med. Det förefaller dessutom vara ett ökande problem, då tidigare undersökningar gett betydligt lägre resultat.

Problemet är i grunden synen på äktenskapet och synen på kvinnan som något man har rätt att kontrollera. Nu bör det däremot nämnas att det inte bara är kvinnor som utsätts utan även män, även om kvinnor är den största gruppen. Vad som behövs är inte bara skärpta lagar utan också att detta diskuteras öppet och att vi vågar ställa krav på hur man ska leva i Sverige.

Herr talman! För några veckor sedan uppmärksammades ett fall med ett äktenskap mellan en 14-årig flicka och en 21-årig man som under förra året hade godkänts av skattemyndigheten. Först när socialtjänsten reagerade på flickans låga ålder uppmärksammade skattemyndigheten fallet och äktenskapet annullerades, dock inte med hänvisning till den nya skärpta lagen utan med hänvisning till en dom från 2009 i kammarrätten, där det fastslås att äktenskap med barn under 15 år inte ska godkännas. Underförstått är alltså äktenskap med barn över 15 år okej och ska godkännas. Det är åtminstone så jag tolkar det.

Fallet i sig bevisar att skattemyndigheten inte skärpt sina kontroller i enlighet med lagskärpningen under föregående år, åtminstone inte i detta specifika fall. Men det leder också till en diskussion om synen på äktenskap med barn. En av dem som yttrade sig till Sveriges Radio var enhetschefen på socialjouren i Göteborg som hävdade att man kunde leva upp till socialtjänstlagens krav, även om ett barn var gift och bodde ihop med sin vuxna man.

Förutom socialtjänstlagen och äktenskapsbalken finns det andra lagar att förhålla sig till i Sverige, för det är knappast lagligt att leva under äktenskapsliknande former i Sverige med någon som är under 15 år. Att all form av sexuellt umgänge i Sverige mellan dessa makar borde vara att betrakta som våldtäkt verkar varken socialtjänsten eller skattemyndigheten bry sig det minsta om.

Själv trodde jag i min enfald att svenska myndigheter skulle skydda barn från övergrepp. I stället visar det sig att myndigheterna snarast blundar för dessa problem.

Här måste till en förändring, och tyvärr räcker det inte med det som gjorts hittills. Jag kan bara beklaga att även utskottet väljer att blunda för dessa problem.

Anf. 130 OLA JOHANSSON (C):

Herr talman! I det här betänkandet finns få stora åsiktsskillnader, förutom på ett enda område, och det har vi fått höra mycket om nu. Det gäller synen på äktenskap som har ingåtts utanför Sverige. Återigen utmärker sig Sverigedemokraterna på ett anmärkningsvärt sätt.

Alla andra partier värnar om alla föräldrar, ogifta och gifta par, och barns rätt att oavsett sitt ursprung leva i trygga familjer. Men det finns två tillkännagivanden från ett enigt utskott som båda är efterlängtrade. Riksdagen väntar otåligt på ett regeringsförslag att ta ställning till, och det

är tråkigt att riksdagen ska behöva aktivera sig själv för att ett sådant ska komma på bordet. Vi ser i varje fall fram emot en lagstiftning om framtidsfullmakter och ett förslag som underlättar för sambopar att registrera faderskap.

Herr talman! Det finns mycket att förbättra inom överförmyndarverksamheten för att skydda huvudmännen och för att underlätta rekrytering av sådana. Överförmyndarverksamheten är en av de mest grundläggande rättsskydden som samhället tillhandahåller för dem som är mest utsatta. Det finns beräkningar av hur stora tillgångar som förvaltas av gode män. 25 miljarder kronor är en beräkning, men det kan vara ännu mer. Uppemot 150 000 personer i Sverige omfattas av ställföreträdarskap i någon av dess olika former. Det är inte minst i kontakten med hälso- och sjukvård och omsorgen som de gode männen har en viktig och svår uppgift.

Rätten att få välja medan man kan och har en bestämd uppfattning om hur man vill ha det den dagen som livet blir svårare att hålla koll på är viktig för Centerpartiet. Precis som att man ska kunna bestämma vem det är som kommer hem och hjälper en på toaletten, bär hem ens mat eller städar ska man också kunna bestämma med dem som står en närmast vem som ska föra ens talan när man själv inte längre har kvar förmågan.

Därför yrkar jag bifall till punkt 13 i betänkandet, det vill säga tillkännagivandet till regeringen att återkomma med ett lagförslag som ger möjlighet att upprätta så kallade framtidsfullmakter.

Riksdagen har redan fattat beslut som innebär att rekryteringen av gode män ska underlättas och att arbetsbördan ska lätta för dem som har påtagit sig den viktiga uppgiften att företräda en annan person. För Centerpartiet är det viktigt att jobba för att fortsätta det arbetet. Jag vill också betona hur viktigt det är att regeringen följer upp resultatet av de förändringar som alliansregeringen gjorde för gode män våren 2014.

Herr talman! Centerpartiet vill verka för att det presenteras en modernare familjelagstiftning där vi ser på föräldraskap och vilka som kan vara vårdnadshavare för ett gemensamt barn på ett könsneutralt sätt. Utgångspunkten måste vara att alla barn är välkomna, önskade och har rätt till båda sina föräldrar från det ögonblick de föds oavsett om det är fråga om ett heterosexuellt samboförhållande eller ett samkönat förhållande, till exempel där den ena parten är en kvinna som har manliga könsceller och har avlat barnet tillsammans med sin partner. Lagstiftningen hänger inte med. Det är den nu sittande regeringens uppgift att lösa problemet, speciellt som tvångssteriliseringar – tack vare ett utskottsinitiativ under Alliansens tid – av transpersoner som vill ha gemensamma barn äntligen har försvunnit.

Två personer som lever tillsammans som gifta eller sammanboende ska inte behöva gå till kommunens socialtjänst eller behöva ansöka om adoption för att få bli föräldrar till sitt barn. Det borde vara självklart. Centerpartiet har tillsammans med Folkpartiet, som vi delar uppfattning med, en reservation i utskottet om behovet av en modern och tidsenlig familjelagstiftning som tar samma hänsyn till alla former av familjer.

Ett ogift par måste också gå till sin kommun och få föräldraskapet registrerat. Det kan ta tid. Om det då skulle falla sig så illa att fadern avlider innan godkännandet sker kommer barnet i folkbokföringen att bli registrerat som faderlöst. Det är helt oacceptabelt i ett modernt samhälle!

Kommunerna borde kunna registrera faderskapet mycket tidigare, helst redan före barnets födelse. Tillkännagivandet i morgon när vi voterar i frågan är också välkommet.

Herr talman! Slutligen vill jag säga något om de reservationer som finns från Sverigedemokraterna om tvångsäktenskap och fullmaktsäktenskap.

Jag vet inte vad syftet är med att slå in öppna dörrar och reservera sig för saker som riksdagen redan har beslutat om. Utöver det förespråkar Sverigedemokraterna en diskriminerande 24-årsregel för äktenskap.

Den 1 juli 2014 trädde just de lagar i kraft som här efterfrågas i argumentationen. Syftet var att inskränka möjligheten att få barnäktenskap, tvångsäktenskap och fullmaktsäktenskap godkända i Sverige. Jag ser inget skäl att argumentera för reformer vars behov vi är ense om med hänsyn till barnens rättigheter och till båda parter rättigheter. Frågorna man måste ställa till Sverigedemokraterna är följande: Vilka vill ni komma åt genom att göra denna markering i riksdagen? Är det meningen att gifta personer som kan styrka sitt äktenskap med giltiga handlingar inte ska få sitt äktenskap bekräftat, även om lång tid har förflutit sedan vigseln eller om det finns barn i äktenskapet som skulle drabbas av att föräldrarnas relation plötsligt förändras i efterhand? Om Sverigedemokraterna söker efter att sätta stopp för de undantag som måste göras med hänsyn till de inblandade vuxna och deras barn är det inget annat än ett fortsatt misstänkliggörande av människor som har en annan härkomst än den svenska. Sverigedemokraterna vill försvåra och förhindra för familjer att återförenas. Vi vill i stället underlätta men utan att ge avkall på individernas, barnens och de båda vuxnas, rättigheter.

Herr talman! Jag yrkar kraftigt avslag på reservationerna 1 och 2. Jag yrkar bifall till punkterna 4 om utredningar om faderskap och 13 om framtidsfullmakter.

I detta anförande instämde Rickard Nordin (C).

Anf. 131 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik:

Herr talman! Ola Johansson och jag har lite olika syn på äktenskap. Det var inte så länge sedan Centerpartiet diskuterade månggifte, liksom Moderaterna gör numera.

Jag ser ingen anledning att godkänna äktenskap ingångna utanför Sverige om någon av parterna är under 15 år. Däremot har det mesta av det jag har skrivit, det mesta av det som står i reservationerna och det mesta av det jag har sagt handlat om de 70 000 unga boende i Sverige som inte har rätt att själva välja partner.

Jag undrar hur Centerpartiet ser på att en ung i Sverige, som till och med kan vara över 18 år, inte har rätt att själv välja partner. Ni tycker att tillräckligt har gjorts eftersom reglerna har skärpts. Men detta är inte i huvudsak fråga om regler utan detta är i huvudsak fråga om inställning och kultur som måste förändras.

Jag fick frågor om 24-årsregeln, som anses förtrycka människor. 24-årsregeln har visat sig fungera väl i Danmark. Den har visat att när människor kommer upp i en ålder av omkring 24 år har de större frihet och större möjlighet att säga nej till ett äktenskap som de inte själva vill ingå. De har hunnit utbilda sig, förhoppningsvis fått jobb och flyttat hemifrån

och har därmed en helt annan bas. Föräldrarna och släkten har inte samma möjlighet att ställa krav. Självklart beror 24-årsregeln på att det har kommit in en annan syn på äktenskap.

Anf. 132 OLA JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Tack, Mikael Eskilander, för att du begärde replik i den viktiga frågan.

Sverigedemokraterna har en tendens att föra fram Danmark som det goda exemplet. Jag noterar att Danmark har en annan attityd till mångfald, integration och migrationspolitik än vad Sverige har. Det gläder mig att Sverige inte anpassar sig till den linjen i frågan. Det är det första jag vill markera. Där finns en avgörande skillnad mellan Centerpartiets och Sverigedemokraternas syn på saken. Den kan vi diskutera mer i andra sammanhang.

Nu gäller det sakfrågan om äktenskap och äktenskapsålder. I sitt anförande framförde Mikael Eskilander siffror från Ungdomsstyrelsen från 2009 som någon form av tes som skulle bevisa att en förändrad lagstiftning skulle hjälpa. Är det så att Mikael Eskilander förespråkar en retroaktiv lagstiftning för att förändra de redan befintliga siffrorna till något som är önskvärt för hans egen del?

Jag kan lägga till en annan sak: Själv var jag 23 år när jag blev pappa. Vi var inte gifta; vi gifte oss ett par år efter det. Att bli pappa som 23-åring är kanske en tuff och svår sak, men det kan det vara att bli pappa som 33-åring också.

Den 24-årslinje som förespråkas är rent diskriminerande eftersom vi i Sverige anser att en person är myndig vid 18 års ålder. I det här sammanhanget väljer man att påstå att en 24-åring bara för att den personen har bosatt sig i Sverige eller är asylsökande inte har samma rättigheter som en svensk medborgare som är myndig. Det är ett mycket märkligt förhållningssätt. Jag kan förstå varför Sverigedemokraterna förespråkar en sådan sak, men jag delar som sagt inte den uppfattningen.

Anf. 133 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik:

Herr talman! Mångfald, ja. Jag tycker inte att vi ska ha mångfald vad gäller om man ska ha rätt att välja sin partner eller inte. Jag tycker att alla borde ha rätt att välja sin partner, så där är vi återigen överens om att vi inte är överens.

Du står för någonting annat. Du står för att man ska ha ...

(TALMANNEN: Vi tilltalar varandra med förnamn och efternamn.)

Ola står för någonting annat än det jag står för.

Retroaktiv lagstiftning är inte någonting som jag vill ha. Däremot vill jag ha en förändrad attityd i samhället. Jag vill ha mycket mer av information och insatser riktade mot de grupper som man kan misstänka blir utsatta för tvångsäktenskap i stället för att man blundar för problemet och bara hänvisar till att den som är 18 är vuxen.

Det finns många andra områden där vi anser att man ska vara mer än 18 för att få lov att göra någonting. Vi har till exempel 20-årsgräns för vissa körkort. Andra saker har högre gräns. Vi har även 20-årsgräns för att

köpa ut på Systemet. Det är alltså ingen konstighet att ha en högre gräns än 18 år.

Vi menar att man inte skulle vara vuxen då. Vuxen är ett flytande begrepp. Alla är inte jättemogna vid 18. En del behöver några år till för att mogna.

Jag anser fortfarande att 24-årsregeln och 24-gränsen skulle vara en stor fördel för alla som i dag upplever ett tryck från sina föräldrar och sin omgivning.

Anf. 134 OLA JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Det stämmer. Vi ska kanske inte diskutera alkoholpolitik här, men det är riktigt: Vi har en 20-årsgräns i Sverige för att köpa sprit och gå hem och misshandla sin sambo eller fru. Den gränsen kanske borde vara högre av just det skälet. Å andra sidan löser inte det problemet.

Sannolikt löser årtals- eller åldersexercisen som Mikael Eskilandersson förespråkar inte heller något grundläggande problem. Det han talar om är en attitydförändring.

Jag kan hålla med om att vi behöver en diskussion om de här sakerna, om rätten att få välja vilken person man vill tillbringa resten av sitt liv med. Man kanske inte heller vill tillbringa livet tillsammans med till exempel en person som misshandlar en. Det är en annan och mycket allvarigare fråga och en följd av just det här med alkoholkonsumtion. Men det är som sagt inte det vi ska diskutera, utan det är tidsgränsen 24 år.

Det Mikael Eskilandersson förespråkar är en attitydförändring, säger han. Men egentligen handlar det om diskriminerande lagstiftning där man säger att 24 år är den ålder som krävs för att en person med icke-nordisk härkomst ska få lov att registrera sitt giftermål med en annan person. Som sagt, jag delar inte den uppfattningen. Vi har helt olika värderingar i det fallet. Jag vill inte göra skillnad på människors rättigheter om de bor i Sverige och har valt att leva tillsammans med en annan människa.

Jag kan slutligen konstatera att när vi pratar familjerätt talar vi om olika typer av familjekonstellationer. Vi talar om samkönade äktenskap, om människors rätt att bli föräldrar på olika sätt och att kunna registreras som föräldrar även om de är sambor. Mikael Eskilandersson gör skillnad där. Han menar att det är rätt att bli registrerad som pappa även om man inte är gift, men i det här sammanhanget har man inga rättigheter alls förrän man är 24 år. Det är också en mycket märklig hållning.

Anf. 135 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V):

Herr talman! Den svenska familjen har förändrats. En familj består inte längre av bara en mamma, en pappa och barn, utan familjer kan se ut på många olika sätt. Det kan vara en ensamstående förälder med barn, den traditionella kärnfamiljen, en mamma och en mamma och barn eller en pappa och en pappa och barn. Det är hög tid att Sverige får en familjelagstiftning som lever upp till dagens verklighet.

År 2005 fick även kvinnor som är partner eller sambo med en annan kvinna möjlighet till assisterad befruktning vid allmänt sjukhus. Partnern eller sambon anses tillsammans med den befruktade kvinnan vara förälder till det barn som föds, förutsatt att hon har samtyckt till behandlingen. Föräldraskapet fastställs slutligen genom bekräftelse eller dom.

Det barn som tillkommer genom insemination i föräldrarnas egen regi eller vid klinik utomlands omfattas inte av lagstiftningen. Det innebär att det fortfarande saknas möjlighet för den födande kvinnans maka, partner eller sambo att få föräldraskapet till barnet fastställt i en sådan situation annat än genom adoption.

Trots möjligheten för lesbiska kvinnor att få tillgång till assisterad befruktning vid allmänt sjukhus förekommer det fortfarande att par åker utomlands för att söka behandling eller att de själva genomför inseminationen i hemmet. Sjukhusens köer har växt snabbt, vilket har medfört långa väntetider.

Lagstiftningen ska gälla lika för alla oavsett kön, sexuell läggning och civilstånd. Vi menar därför att den familjerättsliga lagstiftningen måste ändras på en del punkter.

Ett barn som föds av gifta heterosexuella föräldrar faller under den så kallade faderskapspresumtionen. Mannen i äktenskapet anses alltså automatiskt vara far till barnet oavsett om han är det eller inte.

Som lagstiftningen är utformad i dag är det möjligt att ett barn som tillkommit i ett lesbiskt förhållande i praktiken bara får *en* rättslig vårdnadshavare. Om ett barn tillkommer genom privat insemination i hemmet eller efter assisterad befruktning utomlands saknar nämligen den befruktade kvinnans partner möjlighet att bekräfta sitt föräldraskap.

Vi anser därför att det måste ske en lagändring som innebär att en föräldraskapspresumtion ska gälla i de fall där en lesbisk kvinna som lever i äktenskap eller registrerat partnerskap genomgår assisterad befruktning vid allmänt sjukhus eller insemineras genom privat försorg. Detta vill vi framför allt för att stärka barnets rättsliga skydd men också för att utjämna de omotiverade skillnader som finns i lagstiftningen mellan homosexuella och heterosexuella par.

I de fall ett heterosexuellt ogift par skaffar barn måste mannen bekräfta sitt faderskap till barnet för att han ska anses som den rättsliga fadern. Vi anser att föräldraskap i en lesbisk relation bör kunna bekräftas på samma sätt som faderskap oavsett om personen som föder barnet befruktas vid allmänt sjukhus eller genom privat försorg. Det finns inga sakliga skäl till att de regler som gäller för heterosexuella föräldrar inte ska gälla för lesbiska föräldrar.

Dessutom bör terminologin i lagstiftningen ändras så att det heter föräldraskapsbekräftelse och inte faderskapsbekräftelse – detta eftersom det är just ett föräldraskap som ska bekräftas och fastställas. Vilket kön den person har som ska bekräfta sitt föräldraskap är inte intressant. Lagstiftningen måste bli könsneutral.

Redan 2007 presenterades i utredningsbetänkandet *Föräldraskap vid assisterad befruktning* (SOU 2007:3) förslag som motsvarar de förslag som Vänsterpartiet lyfter fram om att införa föräldraskapspresumtion respektive föräldraskapsbekräftelse.

När den här frågan behandlades förra året reserverade vi oss tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet och krävde att alliansregeringen skyndsamt skulle återkomma till riksdagen med de lagförslag som krävs för att kvinnliga samkönade par inte ska behöva genomgå en krångligare juridisk process än ollickönade par när det gäller fastställande av föräldraskap.

Nu är det Socialdemokraterna och Miljöpartiet som sitter i regeringen. Jag undrar därför om det ställningstagande som gjordes förra året står fast och vad regeringen i så fall gör för att skyndsamt presentera de lagändringar som behövs.

Det förekommer fortfarande att lesbiska par som ansöker om assisterad befruktning behandlas annorlunda än heterosexuella par. Det är inte acceptabelt. Vissa landsting har helt olika regler beroende på parens sexuella läggning. Detta är ren diskriminering och vittnar om den okunskap om hbtq-personer som fortfarande finns bland politiska beslutsfattare och inom sjukvården.

Vi föreslår därför att det tas fram nationella riktlinjer för assisterad befruktning som ett led i att motverka diskriminering av lesbiska par som vill bilda familj genom assisterad befruktning.

En annan viktig fråga som vi länge har drivit på i är ensamstående kvinnors rätt till assisterad befruktning. Vi är därför glada och tycker det är bra att regeringen nu har aviserat att ett sådant lagförslag kommer att läggas fram i juni i år.

I samband med beredningen av propositionen om assisterad befruktning för ensamstående kvinnor hoppas Vänsterpartiet även att regeringen har beaktat frågan om behandling av donerad sperma och donerat ägg samtidigt. För en ensamstående kvinna med nedsatt fertilitet riskerar möjligheten att genomgå assisterad befruktning att vara meningslös om behandling med donerat ägg och donerad sperma samtidigt inte tillåts.

Vi vill också att regeringen ser över möjligheten att utföra insemination vid barnmorskemottagningar. I de fall där personen som ska bära barnet inte har problem med infertilitet vore det betydligt enklare att söka sig till en barnmorskemottagning för att där få hjälp med inseminationen än att behöva ställa sig i kö vid något av universitetssjukhusen. Vårt förslag innebär även en effektivare hantering av inseminationen när det gäller både kostnad och köer.

Jag yrkar bifall till vår reservation nr 4.

Anf. 136 ROBERT HANNAH (FP):

Herr talman! Jag vill inleda med att meddela att Folkpartiet yrkar bifall till reservation nr 3 om föräldraskap vid assisterad befruktning. Vi står givetvis även bakom reservation nummer 10 om registrering av testamenten men kommer inte att yrka bifall i denna omgång.

Jag kommer i dag att särskilt lyfta två frågor som står Folkpartiet nära hjärtat: föräldraskap vid assisterad befruktning samt framtidsfullmakter, som är en viktig frihets- och trygghetsreform. Reformerna handlar främst om att stärka individens makt och självbestämmande.

Jag börjar med att tala om föräldraskap vid assisterad befruktning.

För liberaler är det självklart att familjer ser olika ut. Det är också självklart för oss liberaler att alla familjer ska behandlas lika av staten. Folkpartiet vill se en modern, valfrihetsinriktad familjepolitik som ökar jämställdheten men också uppmuntrar till arbete. Det är vår målsättning.

Sedan 2005 kan kvinnor som lever i samkönade relationer få sjukvårdens hjälp med att skaffa barn genom assisterad befruktning. Det är en viktig frihetsreform för samkönade kvinnliga par. Den födande kvinnans partner av samma kön blir i dessa fall, förutsatt att hon har

samtyckt till behandlingen, barnets andra juridiska förälder – självklart genom att bekräfta detta till myndigheter. Detta är enligt Folkpartiet helt orimligt eftersom olikkönade föräldrar inte behöver genomgå samma process.

Om mamman är gift med en man blir han automatiskt registrerad som barnets förälder efter födseln, men om mamman i stället är gift med en kvinna måste hon gå igenom en krånglig och tidskrävande process för att få föräldraskapet registrerat i domstol. Det är inte acceptabelt, enligt Folkpartiets åsikt.

Det förekommer också, bland annat på grund av långa väntetider för behandling vid svenska sjukhus, att kvinnor som lever i samkönade förhållanden i stället väljer att åka utomlands för att få hjälp med behandling eller själva genomför inseminationen i hemmet.

Det handlar om otrygghet. Denna lagstiftning skapar otrygghet för de här personerna eftersom den biologiska moderns maka i sådant fall måste ansöka om att adoptera. År 2007 föreslog Utredningen om föräldraskap vid assisterad befruktning att just föräldraskapet vid assisterad befruktning ska regleras på samma sätt för samkönade par som för olikkönade par. Men ännu har ingenting hänt. Denna olikbehandling måste få ett slut.

Folkpartiet anser att den omotiverade särbehandling som i dag råder måste ändras. Det finns även en stor risk att lagstiftningen innebär en kränkning av artikel 14 i Europakonventionen om icke-diskriminering i relation till rätten till ett privatliv eftersom den olikbehandlar gifta föräldrar baserat på om de har en snippa eller en snopp. Familjelagstiftningen bör därför i detta avseende genast ändras så att den blir könsneutral.

Den andra fråga jag vill ta upp i dag handlar om framtidsfullmakter, som Folkpartiet anser vara en viktig frihets- och trygghetsreform.

Folkpartiet åsikt är att självbestämmande är lika viktigt för alla oavsett ålder och oavsett hälsotillstånd. Därför vill vi att äldreomsorgen liksom sjukvården ska präglas av valfrihet för den enskilde.

Nu kommer förhoppningsvis riksdagen efter en motion av Folkpartiet och Alliansen som har fått stöd av civilutskottet att besluta att den rödgröna regeringen snarast ska återkomma till riksdagen med ett lagförslag om framtidsfullmakter och behörighetsregler för anhöriga. Att ha makten över sin framtid är en viktig frihetsreform, särskilt för åsrika svenskar.

För oss liberaler är det självklart att svenskar ska ha möjligheten att på förhand kunna utse en person som får ta hand om ens ekonomi och omsorg på grund av ens egen sjukdom eller höga ålder. Ett beslut om vem som ska företräda en själv som fattas medan man har förmågan garanterar den framtida tryggheten och innebär valfrihet.

Det är inte en dag för tidigt att vi nu tvingar den rödgröna regeringen att genomföra reformen. Redan 2004 föreslog en utredning om förmyndare, gode män och förvaltare att möjligheten att upprätta livstestamenten och livsslutsdirektiv skulle införas efter den modell som redan i dag finns i Danmark. Vi i Folkpartiet har, särskilt genom riksdagsledamot Barbro Westerholm, sedan dess väckt motioner i riksdagen om införande av framtidsfullmakter för att få fart på frågan.

I brist på laglig möjlighet, tyvärr, händer det att pensionärsföreningar och enskilda utvecklar formulär som heter alltifrån viljeyttring om vård och behandling, framtidskontrakt och vårdtestamente till vårddirektiv.

Alla dessa handlingar som enskilda i brist på lagstiftning tar fram visar en gemensam vilja, nämligen att vara ett hjälpmedel för omgivningen den dag då man själv behöver hjälp och inte kan uttrycka sin egen vilja. I denna typ av dokument återfinns avsnitt om vad man tycker om att äta och vilken musik man vill lyssna på, men också om hur man ser på livskvalitet och den avgörande frågan om livsförlängande behandling. Detta är saker som den enskilde själv hade kunnat besluta om, om möjligheten i dag hade funnits enligt lagen.

Dokumentet är i dag inte bindande, men vårdpersonal som Folkpartiet har träffat vittnar om att dokumentet kan vara till stöd vid beslut om vilken behandling man ska ge en patient som inte längre kan fatta egna beslut.

Det vi i Folkpartiet nu hoppas på är att den lag regeringen kommer att få i uppdrag att ta fram får en bred utformning och inte bara koncentreras till ekonomiska frågor. Frihet betyder mer än bara ekonomi. Folkpartiet tycker att det är beklagligt att det än i dag inte finns någon möjlighet att i förväg utse någon som kan hjälpa till att ta hand om en själv när man är för gammal eller för sjuk för att ta hand också om den egna hälsan. Hälsofrågor borde omfattas av fullmaktsförfarandet.

Tyvärr är man i dag i stället hänvisad till kommunernas gode män. Vi vill ge var och en makten över sin framtid genom att öppna upp även för andra lösningar för den som föredrar stöd från en anhörig eller en vän genom dessa framtidsfullmakter.

I civilutskottets förslag till riksdagen uppmanar vi regeringen att prioritera frågan och snarast möjligt återkomma med ett lagförslag. Vi i Folkpartiet menar allvar med det. Det har dröjt alldeles för länge med den här typen av beslut, vars syfte är att skapa trygghet och valfrihet för den enskilde när det gäller att kunna välja vem som företräder en när man inte själv kan göra det. Vi kommer fortsatt att pressa regeringen på att genomdriva denna lagstiftning snabbast möjligt.

Anf. 137 CAROLINE SZYBER (KD):

Herr talman! Vi debatterar många intressanta motioner i dag från den allmänna motionstiden med fokus på familjerätt. Detta är verkligen frågor som engagerar; det har jag märkt sedan jag blev ordförande för civilutskottet. Det kommer många mejl och många brev, och man får många samtal.

Positivt nog kan man säga att det också händer en hel del på området. Det pågår många utredningar, och det är många förslag som bereds. Med detta sagt tänkte jag fördjupa mig i de två tillkännagivanden som utskottet gör med anledning av betänkandet.

Det första som jag tänkte beröra är att 65 procent av barnen som föds har ogifta föräldrar, enligt Utredningen om män och jämställdhet. I omkring 62 000 fall varje år måste nyblivna föräldrar besöka socialtjänsten för att signera ett faderskapsbevis så att man kan fastställa vem som är far till barnet. Faderskapsbeviset ska sedan bevitnas av två socialsekreterare. För många föräldrar är detta kränkande. De kan ha levt tillsammans i många år och ha flera barn tillsammans sedan tidigare. Samtidigt är det omkring 50 000 föräldrar som inte behöver gå till socialtjänstens kontor. Skillnaden är att de har ingått äktenskap innan barnet föddes.

Det kan vara krångligt att fastställa faderskap vid födseln av ett barn som har ogifta föräldrar. I vissa fall kan det finnas skäl att undra vem som är fadern. Men det ska inte behöva vara så krångligt som det är i dag när de blivande föräldrarna till exempel lever tillsammans eller är överens om vilka som är föräldrar till barnet. Jag tror också att det är viktigt att man tar med att proceduren kan kännas kränkande.

Om man tittar på hur det fungerar i exempelvis Norge, där man har tio års erfarenhet av det här, kan man se att det är enkelt även för ogifta par att före födseln få ett erkännande. Man kan göra det på mödravårdscentralen, senare på barnavårdscentralen eller gå till rättegång. Det är en enkel hantering, och det upplevs som väldigt oproblematiskt där.

Det finns några fall där ett faderskapserkännande inte gjorts före födseln utan först efter att barnet har fötts och där barnet har mist sin arvsrätt. Om det dessutom skulle hända mamman eller barnet något under förlossningen har pappan som inte har fått ett erkänt faderskap inte möjlighet att förhålla sig till eventuella frågor. Detta visar på vikten av att kunna fastställa ett faderskap redan under graviditeten. Barnet ska ha rätt till båda sina föräldrar från sitt första andetag.

Jag är glad över att det var ett enigt utskott som kom fram till det här. Och jag ser fram emot att regeringen återkommer i frågan.

Några av de motioner som vi behandlar går lite längre och talar förutom faderskap även om vårdnadsfrågan för föräldrar som lever tillsammans. Jag hoppas att regeringen, när de ändå tittar på den här frågan, kanske också tittar lite på vårdnadsfrågan och belyser den.

Det andra tillkännagivandet som jag vill lyfta fram är framtidsfullmakter. En framtidsfullmakt innebär att den enskilde kan välja en person som ska företräda honom eller henne senare i livet, om den enskilde blir beslutsoförmögen. I dag finns möjlighet att i förväg utse någon som kan hjälpa. Men tyvärr hänvisas man ofta i stället till kommunens gode män. Det är viktigt att var och en får mer makt över sin framtid genom att vi öppnar upp för andra lösningar. Det är att föredra att få stöd från en anhörig eller en vän. Med en åldrande befolkning, som vi har, är det en viktig fråga.

Jag hoppas att den utredning som nu tittar på framtidsfullmakter inom vården öppnar upp för den här den bra och goda vägen. I Kristdemokraterna har vi länge talat om ett vårdtestamente. Det skulle kunna utvecklas till att inte bara handla om vård i livets slutskede utan även andra delar av vården.

Jag vill återigen säga att jag är glad över att det är ett enigt utskott som ställer sig bakom motionerna och att vi har fått ett tillkännagivande som gör framtidsfullmakter möjliga. Jag ser fram emot det förslag som regeringen förhoppningsvis kommer att presentera framöver.

Anf. 138 HILLEVI LARSSON (S):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till hela betänkandet och avslag på alla reservationer.

Det mest intressanta i betänkandet är våra två tillkännagivanden som vi socialdemokrater står bakom. Det är klart att det är ett problem att faderskapet inte kan fastställas förrän efter förlossningen eftersom det är fler barn som föds vars föräldrar är sambor än gifta. Det kan dessutom ta lite tid att fastställa faderskapet. Det här behöver alltså verkligen göras.

Det som vi beslutar rent konkret är att regeringen ska se över frågan och återkomma med ett förslag på området. Man kan tänka sig lite olika modeller. Ju tidigare under graviditeten som faderskapet kan fastställas, desto bättre är det. Men regeringen får se över detta så att vi kan undvika hemska fall där den värsta konsekvensen uppkommer om mamman hamnar i koma eller till och med dör. För barnets rättssäkerhet måste vi göra något, och självklart även för den andra förälderns, faderns, möjligheter.

När det gäller framtidsfullmakter tittar regeringen redan på det. Därför är det extra positivt att vi också fattar det här beslutet. De jobbar redan med det, och nu får de extra stimulans att prioritera frågan.

Framtidsfullmakter ger ökad beslutsmöjlighet för den enskilde. Det är visserligen vanligt att anhöriga blir gode män, och det är alltid frivilligt. Men det här är ett sätt, både för den som det berör men även för den som kanske är anhörig och ställer upp på uppdraget, att bestämma det i förväg. Det kan annars ske väldigt plötsligt, när behovet uppkommer och någon plötsligt ska bli god man. Det är en möjlighet att förbereda sig och förebygga, vilket också ökar beslutsmöjligheten för många. Med tanke på befolkningsutvecklingen, med allt fler äldre människor, kommer behovet att öka. Det här är alltså jättepositivt.

Jag tänkte också nämna de andra viktiga områdena. En fråga som inte har diskuterats särskilt mycket men som är viktig handlar om transpersoner, framför allt transsexuella, och möjlighet till retroaktiva namnbyten. Gamla dokument, till exempel gamla betyg, med ett annat namn kan nämligen ställa till det när man utbildar sig och söker jobb. Det kan leda till att människor far illa i systemet och känner sig illa behandlade.

Det problem som finns i dag har lett till att Socialstyrelsen har tittat på det och samordnat med andra myndigheter. Det är många myndigheter som berörs. En del av problemen har man kunnat rätta till under resans gång; en del återstår. Och det som återstår har skickats till regeringen, som nu tittar på om det finns något som man behöver och kan gå vidare med.

Nästa fråga rör föräldraskap vid assisterad befruktning. Det är en fråga som har diskuterats under lång tid. Utredningen kom redan 2007. Sedan har inte mycket hänt. Nu ligger frågan i den utredning som jobbar med utökad hjälp med assisterad befruktning till par. Jag kan säga så mycket som att utredningen kommer att komma med något förslag under det här året.

Förslaget när det gäller assisterad befruktning för ensamstående kvinnor beräknas komma i juni. Det är för övrigt positivt. Men sluttiden för utredningen är december i år. Utredningen kommer alltså att komma med något förslag, antingen i samband med de ensamstående kvinnornas möjlighet till assisterad befruktning i juni eller i december. Men regeringen är redan inne på den här linjen, och vi har en majoritet för detta.

Den förra regeringen bakade in frågan i utredningen, och det är klart att man ändå får ge utredningen en chans att komma med sitt förslag, även om det egentligen var onödigt. Vi har redan en väl genomarbetad utredning från 2007 med förslag som vi skulle kunna genomföra. De förslag som kommer att komma under året får regeringen sedan sätta tänderna i och se till att komma med ett konkret förslag till riksdagen. Det gäller samkönade par. I praktiken handlar det om lesbiska och bisexuella kvinnor.

Det är också viktigt att passa på och göra lagstiftningen könsneutral. Det första steget handlar om att se till att medmammans, i det här fallet, slipper genomgå en jobbig adoptionsprocess direkt efter att ha fått ett nyfött barn. Det handlar dock även om att se till att allt blir könsneutralt, så att man i sammanhanget inte längre talar om faderskapspresumtion utan om föräldraskapspresumtion.

Nästa fråga som jag tänkte ta upp handlar om adoptioner. Regeringen tittar nu på ett utredningsförslag.

Enligt förslaget ska det bli möjligt för sambor att bli prövade för adoption, och det går också i linje med utvecklingen där allt fler väljer att leva som sambor medan allt färre gifter sig. Utifrån barnets bästa kan ett sambopar vara precis lika bra som ett gift par. Utredningen föreslår också att det ska bli möjligt med vuxenadoption. Man vill ännu tydligare slå fast att adoptioner ska handla om barnets bästa.

En annan viktig fråga är vårdnadsreglerna. Dagens vårdnadsregler är från 2006. Det man då beslutade var att grundregeln ska vara att vårdnaden ska vara gemensam, men barnets bästa betonades särskilt. Man tog hänsyn till våld och övergrepp i familjen, till om det fanns risk för barnen att föras bort eller på andra sätt fara illa. Hur dessa regler har slagit ut utvärderas nu. Den 28 oktober 2016 ska utredaren lämna sitt betänkande. Det ska bli spännande att ta del av det.

Flera här har också lyft fram att detta är viktiga frågor, men att vi måste se till vad utredaren kommer fram till innan vi lägger fram några skarpa förslag. Dessa regler ändrades 2006, och ändringen dessförinnan skedde 1998. Det har alltså genomförts förändringar med jämna mellanrum, och mycket handlar om var balansen ska ligga. Gemensam vårdnad är självklart att föredra, och det är det som alla vill ha. Men det får inte ske i kollision med barnets bästa. När barnets bästa kräver det måste det bli en annan lösning.

Sedan tänkte jag ta upp detta med vigselförrättare. Det har ju förts en diskussion här tidigare om tvångsäktenskapen. Jag tycker att de borgerliga företrädarna på ett väldigt bra sätt har lyft fram även våra argument i de frågorna, att det finns ett starkt skydd på området. Men det som inte har berörts så mycket gäller vigselförrättare. Sverigedemokraterna föreslår att alla vigselförrättare, oavsett religion, ska ha skyldighet att viga personer som är ogifta enligt svensk lag.

Förslaget är väldigt långtgående. Det kan innebära att katolska kyrkan som inte vill viga skilda par skulle tvingas till det. Alla – och det står faktiskt alla – skulle då tvingas att viga också samkönade par. Jag väljer ändå att tolka förslaget på ett snällt sätt. När det står om ogifta personer enligt svensk lag förutsätter jag självklart att de är över 18 år, men det står ju inte uttryckligen.

Jag måste säga att det är ett förvånande förslag. Man kan tycka att det är rätt väg att gå, men jag upplever förslaget som att man vill komma åt fallen inom islam som lyfts fram i reservationen. Muslimska kvinnor kan inte skilja sig enligt muslimsk lag, så de tvingas att vara gifta. Men man får ju med många andra på köpet. Å andra sidan kan man glädja sig över att Sverigedemokraterna tar det här steget och går längre än många andra.

Registrering av testamenten är en jätteviktig fråga. Kan man registrera äktenskapsförord borde man göra på precis samma sätt med testamenten.

Anf. 139 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik:

Herr talman! Hillevi Larsson kom in på vårt yrkande om att man som ogift ska ha rätt att gifta sig. Det är självklart att motionen är skriven utifrån det kvinnoförtryck som finns inom vissa religiösa kretsar där man tillåter mannen att skilja sig men inte tillåter kvinnan att göra det. Kvinnan måste då gå till domstol för att bli skild. När hon blivit skild enligt domstol räknas hon ändå som gift.

Du påstår att vi får med en massa andra på köpet, Hillevi Larsson. Jag förstår inte riktigt. Menar du att Svenska kyrkan inte kan viga samkönade par? Det gör man ju. Jag hänger inte alls med på att vi skulle få väldigt många andra på köpet.

Däremot är det givetvis kvinnoförtrycket framför allt inom vissa kretsar som vi har riktat in oss på.

Anf. 140 HILLEVI LARSSON (S) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att säga att detta ju inte gäller alla muslimska kvinnor. Det är väldigt viktigt att slå fast. Många muslimer i vårt land är födda här, och en del kommer från andra länder. Men det är också helt olika lagar som gäller i olika länder. Det är ju inte så över hela världen att alla muslimska kvinnor är förtryckta. Det finns dock exempel på där det kan vara lättare för mannen att initiera en skilsmässa. Då blir kvinnan skild om mannen vill skilja sig, men det kan vara svårare för kvinnor. Det gäller ändå en begränsad grupp. Jag tror att det blir alltför förenklat att se det som att alla muslimska kvinnor lever i något slags tvångsäktenskap.

Jag har läst i reservationen vad Sverigedemokraterna skriver, att det ska gälla alla vigselförrättare oavsett religion. Det innefattar Svenska kyrkan, katolska kyrkan, muslimska samfund och alla andra religiösa samfund i Sverige. Vigselförrättare är alla svenska präster i Svenska kyrkan, imamer i muslimska församlingar och så vidare.

I dag viger inte alla präster samkönade par, och de tvingas inte heller till att göra det. Däremot har man rätt att bli vigd i Sverige. Om man är myndig och äktenskapet är frivilligt ska alla ha den rättigheten. Hittar man ingen vigselförrättare inom sitt samfund får man gå till en borgerlig vigselförrättare som är tvingad att viga alla.

Men man tvingar inte alla i religiösa samfund att viga alla. Det kan vara ett helt samfund som vägrar att viga en viss grupp, men det kan också vara enskilda i det samfundet, till exempel enskilda präster eller imamer. Det är ju väldigt långtgående förslag att alla vigselförrättare ska tvingas viga.

Anf. 141 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag förstår fortfarande inte. Svenska kyrkan viger ju samkönade par, så där finns det väl inget problem. Däremot skulle jag gärna vilja veta vad Socialdemokraterna tycker att man ska göra åt kvinnoförtrycket. De vill alltså inte göra någonting, eftersom de inte ens tycker att vi ska titta närmare på frågan. Helt plötsligt hänvisar de till att samfunden själva ska få bestämma. Samtidigt var ju Socialdemokraterna

väldigt drivande i att Svenska kyrkan inte skulle ha rätt att säga nej till samkönade äktenskap. Där var det vi som tyckte att Svenska kyrkan själv skulle få välja.

Jag sitter ju själv med vid kyrkomötet, och jag vet vilka frågor som Socialdemokraterna driver där. Att det skulle vara så långtgående i det här fallet har jag inte alls förståelse för.

Vad vill ni själva göra? Vill ni inte göra någonting?

Anf. 142 HILLEVI LARSSON (S) replik:

Herr talman! Det finns vissa kvinnor som enligt iransk lag fortfarande är gifta, men det hindrar ju inte ett muslimskt samfund i Sverige att överpröva den iranska lagen.

Jag håller med dig om att det finns ett problem, men det rör sig inte om så många kvinnor. Men om man ska gå så långt att alla i samfundet ska tvingas att viga någon, oavsett vad samfundet har kommit fram till, då gäller det över hela linjen. Jag vet att Sverigedemokraterna har motsatt sig tvång att viga samkönade par. Men här föreslår ni faktiskt detta. Alla vigselförrättare är alla präster som ska tvingas viga samkönade par. Inom katolska kyrkan ska man tvingas att viga skilda personer.

Ni vill egentligen komma åt fallen inom islam, och därmed får ni med allt annat. Jag kan bara glädjas åt att ni är så progressiva i och med att ni går fram på det här sättet. Hittills har vi valt linjen att det naturligtvis är önskvärt att samfunden viger alla som enligt svensk lag har rätt att vigas, men ytterst är det upp till samfunden. Vissa präster gör som de själva vill, andra gör det inte. Vissa samfund säger helt nej. Då kan man enligt svensk lag gå till en borgerlig vigselförrättare. Det kan de muslimska kvinnorna också göra. Så som regelverket ser ut har de möjlighet att bli gifta enligt svensk lag.

Jag undrar om Sverigedemokraterna verkligen står bakom det som de själva skriver. Det innebär ju att varenda präst ska viga skilda och samkönade. De tvingas även viga folk från andra samfund som plötsligt vill komma in, muslimer som vill komma in i det katolska och tvärtom. Det är alltså väldigt långtgående, och jag tror inte att de egentligen menar det.

Anf. 143 EMMA HULT (MP):

Herr talman! I regeringsförklaringen kan vi läsa: ”Som ett steg mot ett jämlikt uttag av föräldraförsäkringen ska en tredje månad reserveras för vardera föräldern. Föräldraförsäkringen ses även över för att underlätta för de familjer som identifierar sig som stjärnfamiljer.” Det är oerhört glädjande att i regeringsförklaringen få bekräftat att också regeringen anser att vi behöver se över svensk lagstiftning för att underlätta för de familjer som identifierar sig som stjärnfamiljer. Det är ett bra steg i rätt riktning, men jag tror att vi behöver se över fler delar än bara dem som gäller föräldraförsäkringen.

Samhället ska vara anpassat för olika familjekonstellationer. En familj bygger på kärlek, trygghet och respekt, inte på föreställningar om hur en familj ska vara. Sverige behöver en modern familjepolitik som är utformad efter verkligheten och inte efter föreställningen om hur verkligheten ska se ut. Dina, mina, våra och deras – aldrig har väl familjekonstellationerna

varit så många som i dag, och då behöver vi anpassa svensk lagstiftning så att den överensstämmer med verkligheten.

En svaghet i den svenska lagstiftningen på familjeområdet är begränsningen när det gäller vårdnadshavare. Ett barn kan ha högst två vårdnadshavare. Det finns inte heller något skydd för barnets intresse av och rätt till umgänge med personer som inte är dess vårdnadshavare. I dagsläget finns många familjer där fler än två föräldrar har en aktiv föräldraroll. Det kan röra sig om två föräldrar som separerat och fått nya partner vilka fungerar lika mycket som föräldrar som de som från början var barnets föräldrar. Vi kan också föreställa oss ett samkönat kvinnligt par som blivit föräldrar tillsammans med en eller flera män.

Herr talman! Ett barn kan alltså ha flera personer som det kallar föräldrar men som inte anses vara föräldrar eller vårdnadshavare enligt lagstiftningen. Att inte alla de personer som i realiteten fungerar som föräldrar också får vara det i lagens mening skapar flera praktiska problem. Det finns förskolor och skolor som inte skickar information till andra än de juridiska vårdnadshavarna.

De största problemen uppstår vid separation. Med dagens lagstiftning har de juridiska vårdnadshavarna alla möjligheter att frånta barnet dess rätt till umgänge och kontakt med personer som i praktiken har fungerat som barnets föräldrar sedan barnet föddes. Miljöpartiet förespråkar en politik där lagstiftningen anpassas till det faktum att barn som växer upp med fler än två vuxna som gemensamt tar ansvar för barnets vård också ska få dem som vårdnadshavare.

Miljöpartiet välkomnar att regeringen vill reservera ytterligare en månad för vardera föräldern i föräldraförsäkringen. Att föräldraförsäkringen ska bli bättre också för stjärnfamiljer ser vi som en nödvändighet i en modern familjepolitik.

Med införandet av en tredje pappamånad tar regeringen ett steg i rätt riktning mot en mer individualiserad föräldraförsäkring. I avvaktan på att lagen möjliggör fler än två vårdnadshavare behöver dagens föräldraförsäkring ändras så att den bättre passar de familjekonstellationer som finns i dag. Miljöpartiet vill därför införa en tredelad föräldraförsäkring när föräldraskapet delas av två föräldrar.

Vi vill göra det möjligt för annan barnet närstående person att ta del av en tredjedel av föräldraförsäkringen på det sätt som vårdnadshavarna vill. På så sätt skulle alltså fler självklara vuxna runt barnet få en tydligare roll. För samkönade par som skaffat barn finns ofta dessa vuxna redan där men har inte någon tydlig formell roll. Detta vill vi göra i avvaktan på att fler vårdnadshavare ska möjliggöras. För olikkönade par och deras barn kan det vara positivt att ytterligare en person får större del i barnets liv. Valet, hur man delar upp det, ska givetvis vara föräldrarnas.

Herr talman! Lagstiftningen behöver uppdateras så att de personer som barnet betraktar som sina föräldrar också kan vara det i juridisk mening, även om inte alla nödvändigtvis är biologiska föräldrar. För lesbiska kvinnor som blir föräldrar behöver presumtionsreglerna gälla på samma sätt som vid faderskapspresumtion. Om två lesbiska föräldrar är gifta eller registrerade partner blir båda vårdnadshavare, men om föräldrarna är sambor står barnet under vårdnad endast av den kvinna som fött barnet. Sedan kan man göra en anmälan till Skatteverket om att båda ska vara det.

Men om kvinnorna inseminerar själva eller får hjälp utomlands krävs i dag att barnet adopteras. Nu får vi ett tillkännagivande vad gäller faderskapspresumtion, och jag hoppas att regeringen tittar på en könsneutral presumtion i stället för enbart faderskapspresumtion. Det finns ingen som har rätt till ett barn, däremot har varje barn rätt till minst en förälder, en trygg vuxen i sin närhet. Det finns alldeles för många föräldralösa barn i världen, barn som drömmer om en framtid och minst en förälder som älskar dem.

I teorin är det sedan 2003 möjligt för samkönade par att adoptera barn genom att de kan bli prövade på samma sätt som andra par som vill adoptera, men i praktiken är det i princip omöjligt. I nuläget finns inga länder som accepterar samkönade par som adoptivföräldrar, med undantag för Sydafrika där det finns en liten öppning, åtminstone i teorin. Det är sorgligt att samkönade par i praktiken inte har samma möjlighet som andra att bli adoptivföräldrar, särskilt som det finns så många barn som drömmer om en förälder.

Sverige behöver i olika sammanhang arbeta för att situationen ändras. Föräldralösa barn behöver en trygg förälder för att våga tro på framtiden. I barnkonventionens kap. 21 står att vid adoption ska staten tänka på barnets bästa. Jag är helt övertygad om att barnets bästa är att åtminstone ha en förälder som älskar, skyddar och vårdar det.

Herr talman! Miljöpartiet förespråkar en familjesyn där varje människa ska ha rätten och möjligheten att definiera sin familj. Dagens familjer är mångfasetterade, och som tur är har vi kommit ifrån synen att endast traditionella kärnfamiljer ses som "riktiga" familjer. Heterosexuella, bisexuella och homosexuella får barn. Konkreta förändringar har gjorts de senaste åren som underlättar för hbtq-personer att få barn, men vi behöver göra mer. Sverige behöver en modern familjepolitik, en politik för barnens bästa.

Avslutningsvis ställer jag mig bakom utskottets förslag i betänkandet i dess helhet och yrkar avslag på samtliga motioner.

Anf. 144 PATRICK RESLOW (M):

Herr talman! I en statistikrapport för lite drygt hundra år sedan skrev dåvarande Kungliga Statistiska Centralbyrån om barn födda utom äktenskapet att dessa "ur social synpunkt äro att betrakta såsom en synnerligen ogynnsam företeelse, därom råder knappast mer än en mening". Det var givetvis ett synsätt som hade präglat samhället under sekler och som fortsatte att prägla samhället långt in på 1950-talet. Det visar hur man såg på barn födda utom äktenskapet.

Sedan dess har mycket hänt på det området. Sveriges riksdag har fattat beslut om en rad reformer som syftat till att underlätta människors vardag och till att upprätthålla en neutral inställning till de livsval som enskilda individer gör. Vi har sett förändringar inom adoptionsrätten, äktenskapsrätten och namnrätten, men också sambolagstiftningen från slutet av 1980-talet är ett tecken på den progressiva inställning som riksdagen har haft.

Även i övrigt har samhället förändrats ganska mycket. Enligt den senaste statistiken från Eurostat har andelen barn som är födda utom äktenskapet inom EU-länderna fördubblats sedan 1990-talets början, och den utvecklingen fortsätter i rask takt. I fem länder är dessa barn dessutom i

majoritet. Sverige är ett av länderna. Nästan 55 procent av alla barn i Sverige föds utom äktenskapet. De flesta av dem föds inom samboförhållanden.

Samhället har förändrats mycket. I dag kan vi tycka att citatet, som var hämtat från Kungliga Statistiska Centralbyrån, känns väldigt förlegat och ålderdomligt. Jag tror att många av oss skruvar lite på sig när vi hör det, och ändå har vi kvar en lagstiftning som i stort bygger på den uppfattning som rådde när Kungliga Statistiska Centralbyrån skrev dessa rader. Lagstiftningen har inte hängit med i utvecklingen när det gäller frågan om faderskap och barn födda utom äktenskapet.

Än i dag, år 2015, görs en strikt skillnad på huruvida ett barn föds inom eller utom äktenskapet. Om modern är gift vid barnets födelse träder presumtionsregeln in. Mannen i äktenskapet är att anse som fader till barnet. Det behövs inga åtgärder alls för att fastställa faderskapet. Denna regel är dessutom extensiv. Det spelar ingen roll när i tiden äktenskapet ingås. Presumtionsregeln träder i kraft ändå, även om det sker minuterna före födseln. Är man gift när barnet föds är också fadern presumerad.

Om ett barn föds utom äktenskapet måste däremot faderskapet fastställas genom att föräldrarna får bege sig till socialnämnden och skriva på papper. Man måste dessutom utreda – lätt eller inte – huruvida den påstådda fadern verkligen är fader. Man går igenom och informerar om konceptionstider. Man bereder mannen tillfälle att bekräfta faderskapet. Vissa lättnader har gjorts för dem som är sambor. Man har i dag ett S-protokoll som upprättas. Men principen är ändå densamma. Även om frågeställningarna inte är lika omfattande är det samma princip som gäller. Föräldrarna ska gå till socialnämnden och skriva på papper. Det är först när alla papper är påskrivna och vidimerade som mannen juridiskt anses vara fader till barnet.

Det här är lite komplicerat. Det är först när dessa papper är påskrivna som andra frågor kan aktualiseras. Det är först då som vårdnadsfrågan kan aktualiseras. Det är först när faderskapspapperen är underskrivna som man kan bestämma huruvida paret ska ha gemensam vårdnad om barnet eller inte. Det är först då som barnet blir arvsberättigat. Det är först då som föräldrapenning kan betalas ut till mannen.

Det här har lett till komplicerade konsekvenser som också uppmärksammats i medierna. För några år sedan stod jag här i talarstolen och berättade om just ett sådant fall. Vi kunde för ungefär fem år sedan läsa om ett ganska infekterat fall där ett nyblivet sambopar hade drabbats. En månad före barnets födelse fick modern en stroke. Hon kunde inte medverka vid pappersexercisen. Papperen var alltså inte underskrivna. Just på grund av att faderskapet inte hade hunnit fastställas blev frågan: Var ska barnet bo? Det man fick göra då var att jourhemsplacera barnet. Något annat tillvägagångssätt fanns inte. Han fick jourhemsplaceras hos den person som inte var fastställd som fader men faktiskt var fader. Det var inte så att han bodde hos sin pappa, för någon pappa hade inte barnet. För att man skulle kunna jourhemsplacera honom krävde man att mannen skulle visa utdrag ur brottsregistret. Sådant är regelverket. Och som om detta inte var nog nekades mannen föräldrapenning på grund av det faktum att man inte hade fastställt faderskapet. I stället tvingades han leva på sjukpenning. Så ser lagstiftningen ut i dag. Så fungerar det.

Men det finns ännu fler tveksamheter. Vad hade hänt om mannen hade avlidit innan faderskapet hunnit fastställas? Då hade barnet dessutom berövats arvsrätten från sin far. Att vi fortfarande har lagstiftning av den här kalibern år 2015 är inte bra. Det är ett stort frågetecken för mig.

Att bli förälder är en stor händelse i livet. Det kan alla som varit med om det intyga. Det är en fas som är förenad med lycka och glädje, men det är också mycket omställning och anpassning av vardagen. Tiden före förlossningen är förenad med nervositet för barnets välbefinnande. Den präglas också av mycket planering inför det stundande föräldraskapet och det ansvar som följer med detta. I en sådan situation är det viktigt att ha en lagstiftning som inte riskerar att försätta föräldrarna i de mest märkliga situationer.

Herr talman! Den civilrättsliga lagstiftningen måste präglas av samhället som det ser ut i dag och inte som det såg ut för 50–60 år sedan. Den ska inte bygga på förlegade uppfattningar. Den ska stödja och hjälpa människor i deras vardag, inte motarbeta och stjälpa för dem. Den ska underlätta för människor, inte försvåra vardagen. Den ska blicka framåt, inte bakåt. Nuvarande lagstiftning för fastställande av faderskap uppfyller inte något av dessa krav. Genom att vara fast förankrad i gamla, föråldrade och moraliserande uppfattningar om föräldraskap är det inte en lagstiftning för samtiden.

Sedan jag blev invald i Sveriges riksdag har jag varje år motionerat om nya regler för fastställande av faderskap. Jag vill nu i dag uttrycka min stora glädje över att äntligen ha fått motionen tillstyrkt. Ett enigt civilutskott, inte bara en del av utskottet, säger att det nu är dags att göra någonting, att vi måste ha en översyn av detta regelverk. Det är min starka förhoppning att den översyn som nu görs också tar in alla andra aspekter som är kopplade till de här frågorna. Först då kan vi lämna den medeltida familjerätten bakom oss.

(Applåder)

I detta anförande instämde Borian Åberg (M).

Anf. 145 RICKARD NORDIN (C):

Herr talman! Precis som Patrick Reslow är jag väldigt glad över att han och jag motionerat om det här och dessutom fått motionerna tillstyrkta, vilket inte känns som varje dag, även om det nu verkar som att jag får bifall på en annan motion i morgon, så att jag får dubbel lycka på två dagar. Jag yrkar bifall till tillkännagivandena och till reservation 3, som Centerpartiet och Folkpartiet har gemensamt.

Familjerätten är till för att man ska förenkla och skapa en trygg struktur kring familj och i det här fallet också barn. Tyvärr är det inte alltid så. Den faderskapspresumtion som gäller för dem som är gifta men inte för dem som är sammanboende är tämligen föråldrad och ställer ogifta par i en ganska konstig situation. Det är en ganska integritetskränkande situation när socialnämnden ska utreda om jag faktiskt är pappa till mitt eget barn. Det är ett ifrågasättande av vad jag tycker och säger och av om jag över huvud taget talar sanning när man måste göra en utredning av om jag är pappa till mitt eget barn. Lagen insinuerar dessutom att kvinnor i samboförhållanden har fler oskyddade sexuella utomparsrelationer än

andra. Den statistiken och de beläggen skulle jag gärna vilja se innan vi fortsätter med den här lagstiftningen.

Det knepiga i situationen är också att många kommuner inte tillåter en faderskapsutredning förrän efter barnets födsel. I små kommuner, där man kanske bara har en handläggare, har vi flera exempel på hur man inte har kunnat göra det här förrän efter semestern. När man får ett barn i slutet av juni eller början av juli får man möjligen inte någonting bestämt förrän i slutet av augusti.

Detta skapar ganska många olika problem. Man får inte jämställdhetsbonus på föräldradagarna förrän man är registrerad vårdnadshavare och förälder till sitt barn. Det är kanske ett litet problem i sammanhanget, även om det är en ganska stor symbolfråga. Men om olyckan är framme skapas de verkliga problemen. Om det är så att pappan dör före födseln är barnet faderlöst i lagens mening. Faderskapet går inte att bekräfta i efterhand. Inte ens om man dna-testar kan man fastställa att det var pappan till barnet. Det betyder att man inte får något arv från sin pappa. Man får inte något arv över huvud taget från faderns sida av familjen. Det kan man självklart lösa via avtal, testamenten och annat. Men om nu familjerätten ska vara till för att förenkla och skapa trygga förhållanden är det här ett jättestort problem som är enkelt att lösa.

Ännu knepigare kan det bli om det är så att mamman dör vid födseln eller strax dessförinnan. Då har inte barnet någon vårdnadshavare. Då måste en vårdnadshavare utses, och detta ska det göras en utredning av. Bara där är det ganska knepigt för den som är medförälder. I en ganska stor sorgeprocess ska man dessutom behöva handskas med myndigheter som inte vet att man är förälder till sitt eget barn. Har man bra relationer med mammans familj kommer det här säkert att lösa sig efter ett tag och efter en hel del trassel. Men vad händer om man har dåliga relationer med mammans familj, om man inte trivs med sina svärföräldrar, om man inte har någon relation till dem? Detta kan ställa till med otroligt mycket problem när man är i en svår sorgeprocess.

Jag är glad över att ett enigt utskott, som Patrick Reslow sa, gör ett tillkännagivande och tillstyrker motioner från mig, Patrick och några till. Jag hoppas också att regeringen tar det här tillfället i akt i och med tillkännagivandet och tittar på fler saker som har anknytning till det här. Det handlar om könsneutralitet, så att också sammanboende av samma kön kan få samma typ av föräldraskapspresumption, och även om att man tar in vårdnadsfrågorna på ett bra sätt. Den möjlighet som vi nu har med ett enat utskott ska man också ta till vara. Om man nu är en samarbetsregering tror jag att det finns väldigt mycket att göra här.

Dagens debatt och kanske morgondagens votering är åtminstone en liten seger för alla ogifta och alla ogiftas rätt till trygga familjestrukturer och att ha barn tillsammans utan att staten lägger sig i och funderar på hur det egentligen gick till.

Anf. 146 BORIANA ÅBERG (M):

Herr talman! Jag anser att laglottssystemet är förlegat och bör avskaffas. Det har jag motionerat om i flera år, men jag har inte lyckats övertyga civilutskottet. Nu gör jag ett nytt försök.

När laglotten infördes 1857 var tanken att den skulle säkra försörjningen för omyndiga barn. Människor dog tidigt, och arvet spelade

en viktig roll för barnens överlevnad. I dag finns trygghetssystem som gör att ingen är beroende av arv från sina föräldrar för att säkra sin försörjning. Dessutom är dagens bröstarvingar oftast i 60-årsåldern och har inte sällan mycket bättre ekonomi än dem de ärver.

I praktiken innebär laglotten att rätten till någon annans egendom väger tyngre än individens rätt att bestämma över sina ägodelar. En son eller dotter som plågar, trakasserar eller till och med misshandlar sina föräldrar har rätt till sin laglott även om föräldrarna har velat något annat.

I betänkandet anförs att laglotsprincipen är djupt rotad i det allmänna rättsmedvetandet och att det råder samma rättspraxis i alla nordiska länder. Påståendet om nordisk rättslikhet är inte riktigt. Både Norge och Danmark har infört lagar som begränsar laglotten till maximalt 1 miljon kronor. Danmark har gjort det relativt nyligen.

Argumentet att inte förändra ett felaktigt system på grund av det allmänna rättsmedvetandet haltar. Varför lagstifta om regler som människor följer av egen fri vilja? Även om laglotten avskaffas kommer den som vill ändå att testamentera sina pengar och sin kvarlåtenskap till sina barn och barnbarn.

I betänkandet hänvisas också till att laglotten har två syften, dels att bevara en del av den avlidnes kvarlåtenskap åt de närmaste släktingarna, dels att skapa rättvisa mellan bröstarvingarna.

Det är inte svårt att finna situationer där laglotten medför mer orättvisa eller till och med vållar skada. Ett exempel som brukar användas är när det finns en arvinge med missbruksproblem som kommer att använda arvet till att sjunka ännu djupare i sitt missbruk.

Var finns rättvisan om arvet delas lika mellan en arvinge som har ett välfyllt bankkonto och en som verkligen behöver pengarna för sin försörjning?

Laglotten försvårar också generationsskiftet i familjeföretag när den arvinge som tar över måste köpa ut sina syskon för att de ska få ut sitt arv. Konsekvensen kan bli att företag som har varit i familjens ägo i flera generationer måste säljas.

Den 17 augusti i år träder nya EU-regler i kraft vilka möjliggör för svenska medborgare bosatta utomlands att välja bosättningslandets regler om arv och därmed kringgå laglottssystemet. Kan det verkligen vara lagstiftarens intention att vi ska ha lagar som bara gäller för dem som inte har möjlighet att bosätta sig utomlands?

Herr talman! Det finns de som hävdar att ett avskaffande av laglotten öppnar för en möjlighet att göra särkullbarn arvlösa genom att gemensamma barn gynnas på deras bekostnad. Ett sådant resonemang är väldigt cyniskt och nedvärderar verkligen föräldrarnas känslor för sina barn.

I dag är nya familjekonstellationer snarare regel än undantag, och i de flesta fall fungerar relationerna väl. Om någon skulle vilja göra barn från tidigare förhållanden arvlösa kan den göra det på annat sätt. Det är bara att låta maken eller maken stå för de gemensamma tillgångarna.

Om vi vänder på perspektivet handlar de arvsfall som uppmärksammas i tidningarnas juridiska frågespalter ofta om en äldre efterlevande maka eller make som bli utkastad ur det gemensamma hemmet av den avlidnes vuxna barn som kräver sitt arv.

Att skydda den efterlevande maken eller maken så att hon eller han efter den förlust det innebär att ha blivit änka eller änkling slipper att genast gå från hus och hem är mer angeläget än att slussa pengar till obestämda ändamål till de vuxna barnen från tidigare förhållanden.

Prot. 2014/15:66
4 mars

Herr talman! Under mitten av det förra seklet avskaffades skyldigheten för barn att betala underhåll för sina gamla föräldrar. I dag finns det ingen som tycker att det är orättvist eller stötande. Laglotten borde också avskaffas. Det är en fråga om individens okränkbara rätt att fatta egna beslut.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 5 mars.)

§ 13 Cykelfrågor

Trafikutskottets betänkande 2014/15:TU5

Cykelfrågor

föredrogs.

Anf. 147 JIMMY STÅHL (SD):

Herr talman! Vi ska debattera TU5 om cykelfrågor. Jag vill börja med att yrka bifall till Sverigedemokraternas reservation 2.

Cyklandet har fått alltmer uppmärksamhet de senare åren, och cykling som transportsätt ser ut att fortsätta öka. Att cyklandet har fått ett uppsving beror mycket på att företag satsar på till exempel cykelutmaningen, där man uppmuntrar sina anställda att cykla till sitt arbete om inte varje dag så åtminstone någon gång i veckan.

En annan strakt bidragande orsak är naturligtvis en ökad medvetenhet om hälsofrågor och miljöaspekten. Det satsas på infrastrukturen för cyklister i många kommuner, vilket gör det lättare att ta sig fram. Men det är långt ifrån bra överallt.

Herr talman! Vi hade besök av infrastrukturministern i trafikutskottet. Där påtalade ministern mycket klokt att det inte är lämpligt med en lagändring som tillåter cyklister att cykla på vägen när det finns en cykelbana bredvid. Säkerhet är A och O när det gäller trafik. Man kan inte stirra sig blind på att det finns de som cyklar jättesnabbt. Vi måste även se till dem som är ute och cyklar i mycket lägre tempo och kanske inte ens cyklar rakt utan vinglar sig fram i trafiken.

En lagändring som tillåter cyklister i större utsträckning att kunna använda vägen i stället för cykelbanor gör att vi kommer se antalet olyckor öka. Sverigedemokraterna tycker det är viktigt att man uppmuntrar kommuner att bygga fler cykelbanor för att få bort just denna olycksrisk. När jag är ute och går med min hund ser jag alldeles för ofta bilister som sitter i bilarna och trycker på sina smarta mobiltelefoner. Det gör det än mer viktigt att sära på bilister och oskyddade trafikanter.

Anf. 148 EMMA WALLRUP (V):

Herr talman! Vi behöver satsa på en klimatpolitik där det är lätt att göra rätt. Cykel är ett av de klimatvänligaste transportmedlen, och det är väldigt bra för hälsan. Det är därför något som vi bör satsa storskaligt på för att få en reell minskning av biltrafiken och öka cyklingen. Det är också ett transportmedel som kan användas även av dem med mindre inkomster.

Det här betänkandet är till stor del ett bra betänkande. Det är bra att cykeln föreslås som ett eget transportsätt. Det är viktigt att skapa en sammanhängande och säker infrastruktur för cyklister.

Men Vänsterpartiet skulle ha velat se ett förtydligande om att det ska byggas ut cykelväg vid lämpliga två-plus-ett-vägar. I betänkandet hänvisas till att det i den nationella planen för 2014–2025 poängteras att Trafikverket ska uppmärksamma att trafiksäkerheten inte försämras vid bygget av två-plus-ett-vägar. Det är bra, men eftersom detta är en så viktig fråga vill jag yrka bifall till reservation 1 för att tydligt betona att där så är lämpligt ska det byggas cykelväg.

Detta är en fråga om tillgänglighet. I dag skärs cykelvägar av vid utbyggnaden av två-plus-ett-vägar. Man tar bort möjligheten att cykla på dessa vägar över huvud taget. Vid ombyggnationer i områden där det finns bebyggelse hindrar man barn från att cykla till grannen och så vidare. Detta är väldigt tråkigt. Det handlar om barnperspektivet och att man minskar tillgängligheten för cykel. Därför tycker jag att man ska ställa tydliga skallkrav i det avseendet.

Det är också viktigt att öka mängden cykelväg totalt sett. En sådan riktlinje skulle kunna bidra till att vi byggde ut cykelvägnätet även i glesbygdsområden.

Det är mycket bra att betänkandet tar upp att cykling i högre grad beaktas när man planerar transportsystem ur ett nationellt perspektiv. Det är också positivt med den nationella cyklingsplan som föreslås tas fram. Målen i denna måste vara kraftfulla för att vi ska gynna en omställning som motsvarar den klimatomställning som vi behöver. Det är viktigt att låta cykeln ta större utrymme i stadsplaneringen både vad gäller cykelväg, cykelparkeringar och så vidare.

Det är genom att det blir lätt och smidigt att ta sig fram med cykel som vi kan locka över fler till att ta cykeln till jobbet och skolan. Det vinner vi både hälsa och miljö på. Nu transporterar många föräldrar sina barn till skolan med bil, och det finns många exempel på hur området kring skolorna fylls med bilar, så att det blir svårframkomligt och sämre trafiksäkerhetsmässigt för barnen att cykla till skolan.

Det är viktigt att vi tar tag i de här problemen i större skala och gynnar att fler cyklar i stället för att ta bilen. Tiden för klimatomställning tickar på. FN varnar nu för att tundran smälter fortare än beräknat, och om 20 år riskerar den att släppa ut mer än den absorberar. Om detta får fortgå får vi förödande effekter på klimatsystemet. Om en så kallad metanpump kommer igång från tundran och pumpar ut metan kommer situationen att bli ohanterbar.

Det är nu som vi fortfarande kan påverka utvecklingen. Därför är det viktigt att vi så snabbt som möjligt ställer om till klimatneutrala transportmedel.

Det vi har sett är att klimatsystemet har reagerat fortare och kraftfullare på koldioxidutsläppen än vad forskarna trodde för några år sedan. Det innebär att vi har en stor osäkerhet att hantera, och därför tjänar på att ställa om så fort som möjligt. Vänsterpartiet vill därför se en stor satsning på cykling för att få fler att ta cykeln än bilen och att städerna ska byggas om för det nätta och inte så utrymmeskrävande transportslag som cykeln är i jämförelse med bilen. Det förbättrar även luftkvaliteten och hälsan, betalar

sig därför mångdubbelt tillbaka och innebär relativt små ekonomiska satsningar.

Dessutom sysselsätter cykelindustrin i Europa faktiskt fler än gruvbranschen och dubbelt så många som stålindustrin. Detta är verkligen att satsa på framtiden. Låt oss satsa stort på cykeln!

Anf. 149 KARIN SVENSSON SMITH (MP):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag och avslag på motionerna.

Bilister har länge haft ett sammanhängande väg- och gatunät som är differentierat efter hastighet och förväntad trafikvolym. De är vana vid en jämn standard, fungerande vägvisning, parkering, bensinstationer och andra faciliteter som är utformade efter bilismens behov. Nu är det hög tid att trafikplaneringen skiftar fokus och utgår från de trafikslag som minskar oljeberoendet och förbättrar hälsan. Sammanhängande snabbcykelbanor med god standard bör då stå högt på dagordningen.

Därför är jag väldigt glad över att vi i utskottet så brett har kunnat ena oss om att det nu behövs en nationell cykelstrategi. Många kommuner arbetar bra med detta, men det behövs också ett uppdrag till Trafikverket och en samlad plan för hur vi ser till att cykeln får motsvarande det bilisterna har i dag, med Europavägar, riksvägar, cykelleder och snabbcykelvägar som är anpassade efter behov och hastighet.

I väntan på att det finns tillräckligt med god cykelinfrastruktur bör förbudet mot att cykla på gata eller väg när det finns cykelväg bredvid tas bort för dem som är 15 år eller äldre. Det är vårt andra tillkännagivande, som jag också är mycket glad över att vi är överens om.

Denna lagändring var för min del inspirerad av en incident mellan Lund och Staffanstorps kommuner. Det var en cyklist, en tidigare bilpendlare som valde att varje dag cykla mellan Lund och Staffanstorp av klimat- och miljöskäl, som blev påkörd av en bilist och dömd att betala böter trots att han hamnade på sjukhus. Anledningen var att det fanns ett smalt cykelstråk bredvid som han hade valt bort eftersom det inte gick att hålla den hastighet man behövde för att kunna ersätta bilpendling med cykelpendling. Det känns stötande att det är på det viset, och det känns också stötande att de av oss som inte klarar av att cykla i den snömodd som ofta finns på cykelfälten i städer – det är ju ofta där som snön hamnar när man snöröjer för att bilar och bussar ska komma fram – i dag inte får cykla där man har röjt snön. Det är inte bra att det är så, och därför är jag väldigt nöjd med att man kan ändra i förordningen så att detta legaliseras för dem som har fyllt 15 år.

Målet är förstås att det ska finnas sammanhängande och bra infrastruktur för cyklar i olika hastighet. Då är frågan: Kommer det att öka olyckorna eller inte om det blir som vi i utskottet vill? För att ta reda på detta kan man gå till den mest gedigna sammanställning av effekten av cykelvägar som finns. I Norge finns *Trafikksikkerhetshåndboken* från Transportøkonomisk institutt. I den fjärde upplagan, från 2012, refererar man till 13 olika empiriska studier från Danmark, Tyskland, Holland, Sverige och Storbritannien. Slutsatsen är att cykelolyckorna förvisso minskar längs sträckorna men ökar i korsningar. Ökningen i korsningar är dubbelt så stor som minskningen på sträckor. Detta förklarar man på följande sätt: Ökningen i antalet olyckor i korsningar förklaras med att den

fysiska separeringen av bilar och cyklar reducerar bilistens och cyklistens uppmärksamhet på varandra. Samtidigt överskattar cyklisten sin egen säkerhet och får en falsk känsla av trygghet. Bristande uppmärksamhet är problematisk i korsningar när olika trafikantgrupper sammanblandas, och det är där olyckorna sker.

Detta vill vi förhindra. Den här lagändringen befrämjar ökad trafiksäkerhet, inte motsatsen.

Eftersom trängsel och förseningar är ett stort problem i städer borde det vara självklart att prioritera de trafikslag som är minst utrymmeskrävande. Bilar står stilla en väldigt stor del av dygnet, i regel 23 av 24 timmar. Det är förstås bra ur luftföroreningssynpunkt, men de tar upp mycket plats där de står, och i många städer kan man se rader av parkerade bilar där man kan tycka att det borde finnas cykel- eller busskörfält i stället.

Då borde man fundera annorlunda. Trafikplaneringen i städer borde ändra fokus och utgå från människoenheter i stället för fordonsenheter.

Det finns en framkomlighetsstrategi som har tagits fram i Stockholms stad. Den fick Trafiktekniska Föreningens pris 2012. Den strategin visar på ett konstruktivt nytänkande. En rättvis fördelning av gatuutrymmet för de människor som ska vistas där borde vara ett principiellt mål i stadsmiljöplaneringen.

Man kan också titta på utredningen om fossilfrihet på väg, som den förra regeringen tog initiativ till. Den visar att vi måste byta bensin och diesel mot förnybara drivmedel, men vi måste också minska den totala energiåtgången i transporter. Cykeln är ett oslagbart fordon när det gäller fossilfrihet.

Minskningen av biltrafik och ökningen av cyklar – det som kallas peak car – pågår i många industrialiserade länder av olika motiv. I eurokrisens länder sker detta eftersom folk inte längre har råd med bilkörning. De går över till cykel i stället. Men det finns också en växande skara av cykelaktivister i många städer som nu kräver plats för att kunna ta sig fram. De kräver att få infrastruktur.

I morgon kommer vi att visa *Bikes vs Cars* här i riksdagen, som bygger på erfarenheter från många länder i Latinamerika och på andra ställen. De som har möjlighet får gärna komma hit och titta på Fredrik Gerttens film som visas mellan kl. 12 och 14.

Men varför väljer man då cykel? Ja, man kan göra det för att man inte har råd med bil. Man kan göra det för att man vill gynna sin hälsa. Men det kan också vara en frihetssymbol, precis som bilen var en frihetssymbol när den övertog våra städer efter andra världskriget. Bilen blev någonting som många familjer uppfattade som en symbol för ett högre välstånd. Man kunde förflytta sig. Man kunde åka på semester. Det fungerar bra om det inte är så många som gör det, men om många gör det i städer är inte bilen längre någon frihetssymbol. De här köerna signalerar inte riktigt välmående.

Cyklens framgång tror jag lite grann förklaras av att man vill färdas fritt. Man vill slippa tidtabeller. Man vill slippa kollektivtrafiklinjedragningar. Man vill förflytta sig när och var man vill.

Cykling symboliserar ungdomlighet för äldre människor. En cykel symboliserar något slags trendfaktor som är tydlig samtidigt som stads-

jeeparna, i vissa kretsar åtminstone, har blivit lite pinsamma vid det här laget.

Det är smidigheten och hastigheten för cykeltrafik som avgör om människor väljer cykel i stället för bil. Det är mycket effektivare än alla informationsåtgärder. Därför är jag väldigt glad över att vi ska få en nationell cykelstrategi som fokuserar på infrastruktur.

När man funderar på vad det är för infrastruktur som är bra är det läge att studera dem som har lyckats: Holland och Köpenhamn. Då kan man se att det handlar om hur snabbt det går att förflytta sig mellan punkt A och punkt B. Hur enkelt är det? Och hur är hastigheten för cykel i relation till hastigheten för bil? Analyser av farthinder är rätt effektiva för att förstå varför man väljer det ena eller det andra.

Man behöver inte åka till Köpenhamn för att studera detta. Man kan studera det i den stad som jag har bott i sedan 1974, det vill säga Lunds kommun. 43 procent av alla våra persontransporter i själva staden sker med cykel. Det är enkelt att ta sig fram med cykel. Det är inte riktigt lika enkelt med bil. Det finns i princip inga mätpunkter där man över en längre sträcka inte kommer fortare fram med en cykel än vad man gör med en bil. Det är klart att det spelar roll för vilket fordon folk väljer.

Men i den nationella cykelstrategin handlar det inte bara om städer, utan på sikt måste man få snabbcykelvägar mellan städerna. Region Skåne och många andra – jag tror att det även gäller Kalmar län – har en väldigt bra plan för cykelstråk mellan städer, inte bara för pendling utan också för motionscykling och turistcykling. Man kanske får det som i London kallas för cykel-highways så småningom. Jag ser fram emot det.

Men jag vill vända tillbaka lite. Det finns farhågor. Man undrar om vi är ansvarslösa som tycker att cyklisterna själva ska få välja att cykla på väg eller gata även om det finns ett cykelstråk bredvid. Då vill jag igen betona och understryka att de som kommer att välja det och som vill välja det och som själva lagändringen är till för är snabba och erfarna cyklister som gör valet av hänsyn till rådande trafikomständigheter. Körbanan kan vara att föredra om cykelbanan är trång, dåligt underhållen eller kanske dåligt snöröjd. Det kan också vara av omsorg om fotgängare.

I trafikutskottet har vi inte bara att ta hänsyn till en trafikantgrupp. Vi har ansvar för alla trafikantgrupper. Det finns ett ganska tydligt klagomål från många gångtrafikanter som är rädda för de snabba cyklisterna. Då är det en poäng att vi säger att de så långt det är möjligt bör separeras från gångtrafikanter. Det gamla begreppet GC-vägar känns ganska omodernt.

Man behöver cykelbanor där lastcyklar, Victoriacyklar och andra kan finnas. Och i väntan på att allt det här är färdigt är det bra om den hårdgjorda väg eller gata som redan finns för bilar också kan användas av cyklister.

Det här kommer att bli aktuellt också i takt med att vi ska klimatanpassa våra städer. Det har alldeles nyligen kommit en sammanställning av de skador som uppstod i följd av extremväder. Försäkringsbolagen har summerat sina kostnader. De ska betala ut sammanlagt 1,6 miljarder i ersättning till dem som har drabbats av framför allt översvämningar.

I Malmö stad skadades var femte kommunal fastighet vid den stora översvämningen i augusti i fjol. Det här håller inte längre. Vi måste göra städerna mer resilianta, mer säkra, för att klara den klimatförändring som redan är påbörjad.

Cykeln är faktiskt ett instrument för detta, inte ensam utan tillsammans med kollektivtrafik, eftersom de två transportslagen representerar yteffektiva transporter som gör att man får plats med gröna stråk, svackdiken och annat som behövs för att suga upp regnet när det kommer mycket på en gång.

Det här betänkandet är en stor framgång för cyklister, för hälsa och för klimat och miljö.

Anf. 150 JOHAN ANDERSSON (S):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Vi har i kväll att debattera betänkandet om cykelfrågor. Det handlar om ett trettioårigt motionsyrkanden från den allmänna motionstiden inom området cykel och cykelpolitik.

Man kan tydligt konstatera att cykel är ett fordonsslag som har fått allt högre och tyngre status de senaste åren. I såväl nationella som lokala satsningar jobbar man mycket med en förbättrad infrastruktur för cykel, men det finns fortfarande en hel del kvar att göra.

Den tidigare regeringen och framför allt den nuvarande samarbetsregeringen är väldigt tydliga med att det finns en ambitionshöjning inom detta område. I ett flertal kommuner har man politiskt fattat beslut om så kallade cykelplaner eller strategier där man har ambitioner om prioriteringar. Oftast har man också avsatt medel till det. Sedan kan man naturligtvis alltid diskutera om mer medel till detta.

Det finns mycket kvar att göra när det gäller den här delen. Det finns också ganska lågt hängande frukter om vi hanterar det här på ett bra sätt. I Trafikverkets rapport *Transportsystemets behov av kapacitetshöjande åtgärder – förslag på lösningar fram till år 2025 och utblick mot år 2050* framgår det att andelen korta cykelresor är ca 10 procent.

Prognosen visar att ca 20 procent av korta arbets- och fritidsresor med bil skulle kunna ersättas av cykelresor. Om vi gör det här på ett bra sätt skulle man kunna öka det ännu mer, naturligtvis.

Det är i allra högsta grad viktigt att vi försöker styra om fler av dem som i dag åker bil till att använda cykel. Där har vi ett uppdrag som politiska företrädare, oavsett om vi är verksamma i riksdagen, i kommunfullmäktige i Motala eller i Region Skåne, att se till att det här värvet verkligen genomförs.

Jag vill också passa på att belysa en annan sak som vi inte har pratat så mycket om än så länge, och det är cykel utifrån ett folkhälsoperspektiv. Jag tror att alla människor är medvetna om folkhälsotanken, men det gäller att ta till vara detta och verkligen genomföra någonting också.

Jag har i mitt civila liv jobbat en hel del med cykel genom åren. Jag är i dag ordförande i Motala AIF som arrangerar Vätternrundan. Det är en organisation som har vuxit otroligt de senaste åren. I dag har vi ungefär 30 000 deltagande i olika motionslopp i samband med Vätternrundanveckan som äger rum andra veckan i juni.

Jag kan konstatera att redan i dag är taket nått när det gäller Vätternrundan. Vi har ett tak på 23 500 deltagare, och det har vi redan nått för innevarande år. Intresset ökar för varje år, och det är därför oerhört viktigt att vi underlättar både för den vardagliga cyklingen och för möjligheten till motionscykling.

I september 2010 tillsatte den dåvarande alliansregeringen den så kallade Cykelutredningen med den dåvarande Europaparlamentarikern Kent Johansson som särskild utredare. Kent och hans utredningsgrupp gjorde ett väldigt gediget arbete, och vi som har jobbat med cykelpolitiken ett antal år hade nog stora förväntningar på att nu skulle dessa förslag realiseras och det skulle komma något konkret ur det.

Utredningen överlämnades i oktober 2012 till alliansregeringen. Men efter det har det dessvärre inte hänt särskilt mycket när det gäller Cykelutredningen.

Därför tycker jag att det känns extra positivt att vi är näst intill ett enigt utskott – vi är inte fullt eniga, när det gäller frågan som vi behandlar nu – som kommer att rikta två tillkännagivanden till regeringen.

Det första tillkännagivandet handlar om en cykelstrategi. Jag tycker att den här debatten med all tydlighet visar att vi har behov av att genomföra ett sådant arbete, där vi fokuserar på den sammanhängande infrastrukturen mellan de olika huvudmän som i dag har ansvar för detta – kommuner, regioner och den nationella nivån – och framför allt också trycker på vikten av att cykeln får en tydlig egen status som transportsätt.

Det andra tillkännagivandet handlar om regelförändringar när det gäller cyklister över 15 år som har möjlighet att använda körbanan även där det finns en cykelbana.

Detta tycker jag är en svårare fråga att hantera. Jag ställde en skriftlig fråga till infrastrukturministern i samband med att vi skulle behandla cykelbetänkandet just om att cykla på körbanan samtidigt som det finns en cykelbana. Det jag kan konstatera i det svar som avlämnades från infrastrukturministern är att det finns en positiv syn i regeringen. Därför tycker jag att det känns väldigt bra att vi nu från utskottet också går fram med tillkännagivandet om att grundligt belysa möjligheten att genomföra detta.

Återigen, det är dock en fråga som inte är helt enkel att svara ja eller nej på, utan det gäller verkligen att man belyser det här. Efter att vi behandlade frågan i utskottet har jag försökt lyssna in på hemmaplan med polisen, företrädare från NTF och företrädare från branschen – personer som är väldigt insatta i de här frågorna. Jag måste säga att jag har fått väldigt spridda bilder av hur frågan ska kunna hanteras. Det är alltifrån ”ge er inte in i den frågan, rör den inte” till ”ja, lös frågan på något sätt”.

Därför har jag stora förväntningar på att det som regeringen kommer att återkomma till riksdagen med kommer att vara väl belyst. Jag kan också konstatera att Kent Johansson i sin cykelutredning inte heller lämnade något förslag i den frågan utan vägde de olika alternativen mot varandra. Något konkret förslag lades inte fram.

Med dessa ord, herr talman, vill jag yrka bifall till förslagen i betänkandet och avslag på reservationerna.

(Applåder)

Anf. 151 BORIANA ÅBERG (M):

Herr talman! Jag har aldrig förstått varför uttrycket ”ute och cyklar” används i negativ bemärkelse. Att cykla är ju bara positivt – det är bra för hälsan, bra för miljön och bra för ekonomin. Inget annat trafikslag förbrukar så lite energi och sliter så lite på vägbeläggningen.

Cykling är motion, nöje, transport och rekreation. Cykling är också trendigt, och det märks, inte minst i storstäderna där det kryllar av cyklister med aerodynamiskt utformade hjälmar, triksåer och kolfibercyklar. Det är många som har upptäckt fördelarna med cyklismen, och antalet cyklister ökar för varje dag.

Trafikverkets rapport om transportsystemets behov av kapacitetshöjande åtgärder visar dock att endast 10 procent av alla korta resor görs med cykel. Med andra ord är potentialen för ökat cyklande stor, men det krävs utbyggnad av infrastrukturen och förbättringar av trafikmiljön.

I den nationella trafikslagsövergripande planen för åren 2014–2025 avsattes 4,8 miljarder för cykelåtgärder. Dessa åtgärder vill vi se genomförda.

Det satsas en del på cykelinfrastruktur på både lokal och regional nivå, men det finns behov av fler insatser. Ett väl fungerande samarbete med aktörer på alla nivåer ger bäst effekt.

Lika viktigt som satsningar på ny infrastruktur är satsningar på drift och underhåll. Cykelvägar måste utrustas med bra belysning, beläggningen måste underhållas och snöröjning och grusborttagning måste prioriteras.

För att underlätta för cyklisterna är det viktigt med enhetlig utformning och skyltning av cykelbanor. Det finns goda exempel på kommuner, till exempel moderatledda Täby och Danderyd, som har byggt sammanhållna cykelvägar och därmed underlättat för pendlarna och andra cyklister.

Herr talman! Det behövs en nationell cykelstrategi som tar hänsyn till en rad viktiga frågor för att få fler att välja cykeln som färdmedel. För det är just det som det handlar om. Cykling ska vara ett så tillgängligt, funktionellt, säkert och attraktivt trafikslag att människor väljer att cykla. Vi politiker ska skapa förutsättningar för människor att göra kloka val, inte onödigtvis komma med pekpinnar, förbud och tvångsåtgärder.

Genom att se cykling som ett eget, likvärdigt transportsätt med specifika behov i infrastrukturen, något som blivit uppenbart inte minst med tanke på det ökade antalet elcyklar och snabba cyklar, tar vi ett viktigt steg i den riktningen.

Att skapa bättre förutsättningar för cykling är ett utmärkt sätt att möta såväl den ständigt ökande mobiliteten i samhället som den fortgående urbaniseringen som annars oundvikligen leder till ökad trängsel på gatorna i våra städer.

Därför föreslår vi att riksdagen riktar ett tillkännagivande till regeringen att utforma en nationell strategi för cykling.

Herr talman! Hösten 2012 presenterades utredningen *Ökad och säkrare cykling – en översyn av regler ur ett cyklingsperspektiv*, kort och gott kallad cykelutredningen.

I den konstaterades att cykelfrågor först och främst hör till den lokala och regionala nivån. Det finns många goda exempel i landet där kommuner har satsat på åtgärder för att främja cyklismen.

I Malmö invigdes för cirka ett år sedan en cykelparkeringsplats för drygt 1 500 cyklar, vilket betyder att lika många Malmöbor kan cykla till stationen, lämna sina cyklar i tryggt förvar och sedan ta tåget till arbetet i Köpenhamn, Helsingborg eller Kävlinge. Vill man ta med sig cykeln finns goda möjligheter till det på Öresundstågen.

I går kom nyheten att Malmö stad och Region Skåne drar igång en digital community för cyklister. Cyklisterna själva ska skapa information om sina vanor och färdvägar via en interaktiv mobilapp, vilken kommer att utgöra underlag för närmare studier av deras rörelsemönster i Skåne och Malmö. Detta kommer att underlätta arbetet för stadsplanerarna och infrastrukturstrategerna och är en klar uppgradering av cykeln som trafikslag.

Herr talman! Det är viktigt att cykling upplevs som ett tryggt sätt att färdas på. Särskilt viktigt är det för barn eftersom vanan att cykla grundläggs i unga år. Som nämns i cykelutredningen är trafiklagstiftningen en skyldighetslagstiftning och inte en rättighetslagstiftning. Grundreglerna är gemensamma för alla trafikanter. Därutöver finns en del särregler för olika fordon respektive trafikanter. Oskyddade trafikanter, till exempel gående och cyklister, har särskilda behov som måste beaktas, och detta har lett till vissa särregler för dem.

Tillgänglig forskning och kunskap synes peka på att möjligheten att styra cyklister enbart genom regler är begränsad bland annat till följd av transportsättets flexibilitet, skriver utredaren.

Cyklisters agerande påverkas mer av trafikmiljöns utformning än av reglernas utformning. Ett exempel är cyklister som tvingas cykla på vägen eftersom det är snö och is på cykelbanan. Vad ska en cyklist göra när han eller hon har cyklat flera kilometer hemifrån och kommit till en oplogad sträcka? Vända tillbaka eller begå brottet att cykla på körbanan, trots att befintlig, om än oanvändbar, cykelväg finns?

I början av mitt anförande nämnde jag de snabba cyklisterna, som är ett vanligt inslag i gatubilden. Är det optimalt att dessa cyklister samsas på cykelbanan med barn på trehjulingar eller gående? Nej, de som färdas snabbt ska få cykla på körbanan.

Vi moderater tror på människans förmåga att göra egna val och fatta egna beslut. Vi tror också att de som väljer att cykla på vägbanan framför cykelbanan är vana cyklister som kan hantera situationen, som visar hänsyn i trafiken och så vidare. Självt kommer jag att fortsätta att cykla på cykelbanan.

Herr talman! Förra veckan kom en rapport från Europeiska cyklistförbundet som hävdar att en dubblering av antalet cyklister i Europa skulle skapa 400 000 nya jobb. Eftersom många av dessa jobb är lågkvalificerade skulle en sådan utveckling kunna bidra till att ungdomsarbetslösheten i Europa minskar. För Sveriges del handlar det, enligt rapporten, om 14 639 jobb, merparten av dem, eller 12 241 jobb, inom cykelturismen. Jag vet inte hur man har kommit fram till de så exakta siffrorna, men jag har inte anledning att ifrågasätta dem.

Vi får hoppas att regeringen hörsammar utskottets förslag och återkommer med en cykelstrategi som leder till att fler börjar cykla så att prognoserna i Europeiska cyklistförbundets rapport infrias. För att dessa potentiella nya jobb ska gå till arbetslösa ungdomar är det viktigt att inte

höja arbetsgivaravgifterna för ungdomar, men den frågan är föremål för en annan debatt.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.
(Applåder)

I detta anförande instämde Erik Ottoson, Edward Riedl och Jessica Rosencrantz (alla M), Anders Åkesson (C), Lars Tysklind (FP) och Robert Halef (KD).

Anf. 152 ANDERS ÅKESSON (C):

Herr talman! Centerpartiet vill att Sverige ska utveckla världens grönaste städer. I en sådan ambition spelar transportslaget cykel en roll. Vi ser också liknande utmaningar för städer över hela landet. Vi ser utmaningar i att minska bostadsbristen i Uppsala, i att minska utanförskapet i ytterområdena till Helsingborg eller i att bygga en kollektivtrafik och infrastruktur som knyter ihop Östersunds alla delar med mera. I Umeå, och i Sveriges alla storstäder och tätorter, kan vi med hjälp av miljövänlig kollektivtrafik och cykelsatsningar vara en pådrivande kraft för omställningen till ett fossilfritt samhälle.

Vi vill gå vidare med arbetet att bygga hållbara städer. Det kräver insatser i såväl stora som små projekt för att minska städernas miljö- och klimatpåverkan, exempelvis med hjälp av klimatneutral kollektivtrafik, bostadsbyggande, framkomlighet för cyklister, gröna tak och gröna väggar, ekosystemtjänster samt bättre luftkvalitet och dagvattenhantering. Med hjälp av förhandlingar och gemensam finansiering från stat, region, kommun och privata intressenter bör bostadsbyggandet kombineras med satsningar på bättre kollektivtrafik och annan infrastruktur. Trängselskatter bör utvidgas och införas i storstäder för att minska utsläppen och få fram resurser till satsningar på grön infrastruktur och gröna bostäder. Det miljöbästa alternativet, till exempel cykelpendling, bör främjas genom fler cykelstråk, bättre snöröjning och fler cykelparkeringar.

Herr talman! Det här var Centerpartiets vision kopplad till transportslaget cykel. Cykeln är, som många har framhållit tidigare, ett hållbart färdmedel som bidrar till en säker och miljövänlig närmiljö. Centerpartiet vill därför ge möjligheter att cykla i säkrare och grönare miljöer än vad som sker i många fall i dag. I Trafikverkets nationella plan för transportsystemet fram till 2025 finns en öronmärkt andel för cykel. Centerpartiet vill dock att medlen ska öka i syfte att skapa goda förutsättningar för användning av detta hållbara färdmedel. Vi vill också knyta ihop tätorter både genom bättre vägar och genom bilfria cykelförbindelser.

Herr talman! I detta betänkande från trafikutskottet pekar vi på att det också är viktigt att satsningarna på cykeltrafik på alla nivåer följs upp – att det blir vad man avsåg. Det är därför bra att infrastrukturminister Anna Johansson, när hon kallades till utskottet, medgav att det finns ett behov av att förbättra statistiken och uppföljningen när det gäller bland annat andelen cyklister i transportsystemet och andelen cykelolyckor. Detta är viktigt för att få underlag så att vi kan fatta rätt beslut om åtgärder för att främja mer och säker cykling.

Herr talman! Trots besöket av infrastrukturministern i utskottet och samtal med henne känner en majoritet av trafikutskottets ledamöter, i likhet med vad Socialdemokraternas Johan Andersson gav uttryck för, sig inte fullt ut trygga med de ambitionsnivåer som infrastrukturministern och regeringen redovisat på området. Utskottet riktar därför ett skarpt tillkännagivande till regeringen om att utforma en nationell strategi för cykling med beaktande av vad vi efterfrågat i form av konkreta åtgärder för att främja en ökad och säker cykling. Detta är självklart ett uppdrag som vi så snart som möjligt vill få redovisat till riksdagens trafikutskott.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

I detta anförande instämde Erik Ottoson, Edward Riedl, Jessica Rosencrantz och Borian Åberg (alla M) samt Robert Halef (KD).

Anf. 153 LARS TYSKLIND (FP):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

I betänkandet finns det två tydliga tillkännagivanden till regeringen. De handlar om en nationell strategi för ökad och säker cykling och om regelförändringar för att främja cykeltrafik, kanske främst i städerna. Också jag får väl som har gjorts här tidigare uttrycka viss eller kanske till och med stor glädje över att vi har stor samstämmighet i utskottet om detta och att vi tillsammans gör en tydlig markering mot regeringen att vi vill ha förändring i det här fallet.

Jag kan konstatera för Folkpartiets del att min partikollega Nina Lundström har skrivit en tämligen heltäckande motion, *Åtgärder för cykling*, som ger uttryck för Folkpartiets syn på cykeln som ett eget transportsätt. Vi kan glädja oss åt att den motionen till största delen har blivit tillstyrkt genom de här tillkännagivandena.

För ett antal år sedan – det är inte så väldigt länge sedan – gjorde vi en forskningsöversikt tre utskott emellan. Det kanske är någon här som var med och gjorde detta. Det var civilutskottet, miljö- och jordbruksutskottet och trafikutskottet, och översikten handlade om hållbara städer. Grönområden var en sak som lyftes fram; hållbart byggande var en annan. Till sist handlade det om trafiken. Det som blev tydligt var att gång- och cykeltrafik är avgörande för att i längden få hållbara städer. Det var precis det som Anders Åkesson från Centerpartiet lyfte fram här för en stund sedan.

Man kan ha olika bevekelsegrunder för att cykla. Den som kanske ligger närmast till hands är att det är enkelt att cykla, att man kommer fram fort och att det är korta restider. Det känns inte svårt att ta till sig. Naturligtvis finns det även klimat-, miljö- och folkhälsoaspekter på detta. Men det är intressant att vid intervjuer med cyklister i Köpenhamn är det första som majoriteten nämner det förstnämnda: att det är enkelt och att man kommer fram snabbt. Man får väl se det som att man får det andra på köpet.

Det har talats mycket om just Köpenhamn och att man cyklar mycket där. Det är höga procenttal – på sträckor under fem kilometer är det en 60–70 procent som cyklar till arbete och studier.

Det är stor skillnad jämfört med Sverige. Jag tror att det var Johan Andersson som nämnde siffran 10 procent, som finns i kapacitetsutredningen. Naturligtvis finns det stor potential att öka detta. Det kan vi också glädjas åt.

Men det finns stora lokala variationer. Som Karin Svensson Smith nämnde är Lund ett ställe där man cyklar ovanligt mycket. Det är intressant, för jag såg att forskarna i forskningsprogrammet Cycity, som Vinnova är med och betalar, framhåller att det är en komplex fråga varför man cyklar på vissa ställen och inte på andra. Man lyfter bland annat fram det här med höjdskillnader. Man skulle kunna tänka sig att det är en enkel anledning. Men i Lund, som man lyfter fram, finns det ganska stora höjdskillnader. Det är ingen stor faktor där. Möjligtvis är det en faktor om backarna är branta eller långdragna – om det är ”slakmotor”, som Elofsson sa.

Herr talman! Cykelutredningen pekar dock på att det avgörande för om man väljer cykel som transportsätt är framkomlighet och säkerhet för cyklister. Det vi talar om handlar ju mycket om detta.

Man kan jobba med regeländringar, men det finns mycket som kan göras även inom ramen för dagens regler. Cykelbanor har vi pratat om, men det kan också vara bra cykelparkeringar i anslutning till kollektivtrafik, som har nämnts här tidigare.

Jag tycker att det är värt att notera – eller egentligen tråkigt att notera – att åtta av tio cykelolyckor är singelolyckor. Man måste dra sina slutsatser av att bara två av tio är kollision med annat fordon. Vi måste ta en fundering på vad det beror på.

Många olyckor beror naturligtvis på bristande underhåll av vägbanan. Hälften av singelolyckorna beror på att vi har halka på vintern.

Man får dra slutsatsen att det handlar om att få till bättre drift och underhåll av cykelbanor men också om att cyklisterna måste ta ansvar för att ha vinterutrustning när de cyklar. Det slår igenom mer och mer, det här med dubbdäck på cykel. Men det krävs att det slår igenom så att olyckor inte händer. Det handlar naturligtvis om samhällsplanering på alla nivåer – lokalt, regionalt och kommunalt.

Det har nämnts här att det i den nationella planen satsas 4,8 miljarder kronor. Vi hoppas att de satsas på rätt saker.

Slutsatsen av det som vi har diskuterat i dag tycker jag är att frågan om cykeln som ett eget transportsätt kan kännas enkel ur vissa aspekter men också väldigt komplex. Det kräver en helhetssyn.

Med den utgångspunkten känns det bra att vi nu i ett tillkännagivande lyfter fram att vi vill ha en nationell strategi för cykling. Vi talar om att utskottet tycker att det är en viktig fråga. Det har ju många vittnat om här i dag.

Herr talman! Det andra tillkännagivandet handlar om regelförändringar för att främja cykeltrafik. Vi exemplifierar det ganska tydligt med möjligheten för personer över 15 år att använda körbanan även om cykelbana finns. Detta kan man diskutera. Vi vill egentligen ha det åtskilt, men verkligheten är ju som den är. Jämförelsen haltar kanske något, det får ni bedöma själva, men vi har ju efter cykelutredningens förslag gjort en förordningsändring så att barn under åtta år får cykla på gångbanan om cykelbana saknas. Jag tycker att man kan jämföra det. När det nu inte finns ett utbyggt system och det kommer att ta tid att bygga ut

måste vi kunna vara flexibla så att olika typer av cyklister åtminstone hamnar där de bäst hör hemma i sammanhanget. Det tycker jag kan motivera att vi tittar på detta ordentligt.

Som har nämnts här tidigare kan det också hända att cykelbanor underhålls sämre än vägbanor, men det är en annan historia.

Herr talman! Jag tyckte att det som Borian Åberg tog upp om cykelturismen, siffrorna på det och att det är så mycket jobb som skapas där var intressant.

Europeiska cykelförbundet har lyft fram att om man fördubblade cyklingen i Europa skulle man skapa 350 000 nya jobb. Det låter ju som en tanke, och det är klart att det kan bli tiotusentals jobb i Sverige också. Det tycker jag att vi ska ta med oss. Även om det här inte är en exakt vetenskap ger det en indikation om att det finns potential att skapa och stödja besöksnäringen i sammanhanget.

(Applåder)

I detta anförande instämde Erik Ottosson, Edward Riedl, Jessica Rosencrantz och Borian Åberg (alla M) samt Anders Åkesson (C) och Robert Halef (KD).

Anf. 154 ROBERT HALEF (KD):

Herr talman! Vi behandlar cykelfrågor, bland annat infrastrukturåtgärder, trafikregler för cykling och cykelturism.

Att främja cykeln som transportmedel med dess många fördelar är inte svårt att ställa sig bakom. Cykling gynnar bättre miljö och klimat samt bättre folkhälsa. Därför bör cykeltrafik, trafikregler och cykelvägar och inte minst samhällsplanering beakta cykeln som transportmedel.

En väl utbyggd infrastruktur för cykling gör transportslaget mer attraktivt så att fler väljer cykel i stället för bil. Det stärker även i förlängningen cykelturismen i Sverige.

Det är viktigt att planering av olika alternativa färdmedel blir bättre så att vi uppnår optimal effektivitet i vårt resande. I många stora städer och på många små orter i vårt land skulle allt fler välja att cykla till jobbet om cykelvägarna vore mer utvecklade.

Bättre planering och synkronisering med andra trafikslag ökar cykling. Exempelvis bör fler cykelparkeringsplatser upprättas vid tågstationer, busshållplatser, köpcentrum med mera.

Trafiksäkerheten för cyklister behöver även stärkas med säkrare vägar och underhåll.

Herr talman! Resor till fots eller på cykel i kombination med kollektivtrafik bör underlättas och tas i beaktande av stadsplanerare, inte minst för att ta vara på och utveckla cykelturismen. Kollektivtrafik bör kunna inkludera möjligheten att ta med cykeln.

Målet med transportpolitiken ska vara att gynna klimatsmarta val och göra dem attraktiva och tillgängliga. Med mer anpassade vägar och bättre drift och underhåll skulle fler välja cykling som transportsätt. Det krävs mer samordnad planering för cykeln som transportslag nationellt, regionalt och lokalt.

Herr talman! För att öka cyklingen är det avgörande att åstadkomma ökad tillgänglighet av bra och säkra cykelvägar men också att öka säkerheten och tryggheten för cyklister.

Vi behöver se cykling som ett eget transportslag och hantera frågan utifrån dess egna förutsättningar. Den större delen av cykelvägnätet ingår i kommunernas vägnät. Kommunerna liksom landstingen och Trafikverket bör därför samarbeta för att förbättra förutsättningarna att färdas med cykel.

Herr talman! Vi har två tillkännagivanden från utskottet till regeringen, och vi förutsätter att regeringen levererar så att dessa blir verklighet.

Det första gäller att regeringen bör återkomma till riksdagen med en nationell cykelstrategi och beakta vikten av en sammanhängande cykelinfrastruktur och att cykeln bör betraktas som eget transportsätt.

Det andra tillkännagivandet innebär att regeringen bör redogöra för regeländringar för att främja cykeltrafik i städer och inom ramen för detta pröva möjligheten för cyklister över 15 år att använda körbanan även i de fall där cykelväg finns.

Det här är två viktiga åtgärder som kommer att underlätta cykeln som transportslag och göra framkomligheten smidigare.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna.

(Applåder)

I detta anförande instämde Erik Ottosson, Edward Riedl, Jessica Rosencrantz och Boriana Åberg (alla M) samt Anders Åkesson (C).

Anf. 155 STINA BERGSTRÖM (MP):

Herr talman! Det är inte varje dag man som riksdagsledamot får bifall på sina motioner. Men det här är en sådan dag. Jag vill därför passa på att tacka trafikutskottets ledamöter för att de, liksom jag, tycker att det är hög tid att börja cykla från ord till handling i cykelpolitiken.

Sedan jag kom in i riksdagen 2010 har jag och många andra riksdagsledamöter fått avslag på våra cykelfrämjande förslag. Men nu ser jag fram emot en nationell cykelstrategi som kommer att göra cyklingen enklare och säkrare i vårt land och öka cyklingens andel av persontransporterna.

Dagens två tillkännagivanden är ett steg i rätt riktning för att Sverige ska få en cykelpolitik värd namnet. Men det finns många steg kvar att ta för att Sverige ska kunna bli ett cykelland i klass med Danmark eller Holland.

Utskottet har i sina tillkännagivanden tillstyrkt två av mina och Lise Nordins motionsyrkanden. Det är två viktiga yrkanden. Att bygga fler cykelvägar är den i särklass viktigaste åtgärden för att öka cyklingen, och att få cykla på vägen även om det finns en cykelbana om man vill komma fram snabbt är en viktig regeländring.

Herr talman! Vi har dock fler förslag i vår motion som också borde komma med i regeringens cykelstrategi. Näst efter fler, och bättre underhållna, cykelvägar är det sänkta hastighetsgränser som är den viktigaste faktorn för att fler ska börja cykla i våra tätorter. Många vågar helt enkelt inte ge sig ut i trafiken på cykel. Larmrapporterna om de allt fler allvarligt skadade cyklister avskräcker.

Risken för att en cyklist som blir påkörd av en bil dör är mycket hög vid 50 kilometer i timmen, men liten vid hastigheter under 30 kilometer i timmen. Det har varit känt bland trafikplanerare sedan 90-talet. En bilist

som kör i 30 kan samspela mycket bättre med dem som cyklar och kör också mycket jämnare. Bilisten väjer spontant för cyklisterna, och kör i ett jämnare tempo. Det finns fler anledningar att sänka bashastigheten i våra tätorter från 50 till 30. Att öka cyklingen är en av dem.

Herr talman! Det är viktigt att bygga nya cykelvägar, men det är också viktigt att inte bygga bort möjligheten att cykla. När man bygger om landsbygdens vägar till två-plus-ett-vägar med mittseparering försvinner ofta vägrenen där man tidigare har kunnat cykla. På 33 procent av dessa vägar saknas nu helt möjlighet att gå eller cykla längs vägen.

Även om det låter bra, som det står i betänkandet, att Trafikverket har fått i uppdrag att säkerställa att trafiksäkerheten och tillgängligheten för cyklisterna inte försämras vid mittseparering vet vi cyklister som bor på landet att det fortfarande är alltför vanligt att det i verkligheten blir tvärtom.

Avslutningsvis, herr talman: Det måste vara lätt att ta med cykeln på tåg och buss. Vissa länstrafikbolag har infört möjligheten att ta med cykeln på tåg. Men det statliga SJ har gjort tvärtom. De har helt tagit bort den möjligheten, och detta i en tid då vi talar om att se till hela resan.

Detta är några ytterligare saker som jag hoppas kommer med i regeringens cykelstrategi. Jag ser fram emot den och vill än en gång tacka för bifallet till mina motionsyrkanden.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 5 mars.)

§ 14 It- och postfrågor

Trafikutskottets betänkande 2014/15:TU6
It- och postfrågor
föredrogs.

Anf. 156 ERIK OTTOSON (M):

Herr talman! Vi ska debattera trafikutskottets betänkande nr 6 om it- och postfrågor. Jag vill inleda med att yrka bifall till Alliansens reservationer 1 och 3.

Herr talman! Alliansregeringen lämnade efter sig ett Sverige där framstegen inom den digitala utvecklingen var många. Fler och fler tar del av internet och annan informationsteknologi som gör vår vardag enklare och mer innehållsrik. Kraven på att myndigheter ska möta medborgare i cyberrymden med nya enkla lösningar på våra problem ökar ständigt och innebär högt ställda förväntningar.

För att denna positiva utveckling ska fortsätta krävs att vi har en regering som förstår utmaningarna, tar dem på allvar och har förslag på hur de ska mötas. Tyvärr har regeringen inte visat på några sådana ambitioner ännu, och när ministern har besökt oss i utskottet har inget nytt kommit fram.

Under vår tid initierades ett arbete för att frigöra det så kallade 700-megahertzbandet som i dag används för marksänd tv men som i framtiden kan användas för mobil kommunikation. Detta får inga stora negativa effekter för tv-utbudet, men ger påtagliga fördelar för den mobila kom-

munikationen. Det gör att denna åtgärd är mycket angelägen, och den tillbakalutade attityd vi har upplevt från regeringen i denna fråga är såklart oroande.

För sju år sedan öronmärkte alliansregeringen det så kallade 800-megahertzbandet – det utrymme i eteren som fram till dess hade använts till analoga tv-sändningar – för att i stället bygga ut mobiltelefonin. Genom att göra det var vi först ut i hela världen, och sedan dess har EU följt i våra spår.

Tack vare detta byggs nu den allra modernaste och snabbaste mobiltelefonin, 4G, snabbt ut på landsbygden. 800-megahertzbandet har bra egenskaper som gör att vi med det kan täcka stora geografiska ytor med bra mobiltelefoni och snabbt mobilt bredband samtidigt som inomhustäckningen, både på landsbygden och i städerna, blir bättre.

Därför beslutade alliansregeringen att från och med den 1 april 2017 frigöra 700-megahertzbandet för mobilt bredband och mobiltelefoni. Det frekvensbandet har nämligen samma goda egenskaper som 800-megahertzbandet, vilket gör att vi kan använda det för att täcka stora och glest bebyggda delar av landet med riktigt bra mobilt bredband och bra mobiltelefoni.

Vad som också är oroande är att det har kommit signaler från Telia om att man planerar att stänga ned vissa xDSL-stationer i delar av landet. Vi vet att Post- och telestyrelsen har varit i kontakt med Telia i frågan, men vad regeringen gör för att säkerställa allas tillgång till bra bredbandstjänster är fortfarande höljt i dunkel.

Alliansregeringen har redan satsat 2,2 miljarder på bredbandsutbyggnad och aviserade ytterligare 3,25 miljarder kronor under sin tid som skulle komma fram till 2020 för att säkerställa att hela landet ska ha möjlighet att ta del av de fördelar som en bra bredbandsuppkoppling innebär.

I det här sammanhanget blir det besvärande att frågan om bredbandskoordinatorer fortfarande bereds i Regeringskansliet. Den riskerar att hamna i samma malpåse som all annan regeringspolitik under detta riksdagsår, som har varit tomt på innehållsfyllda propositioner. Bredbandskoordinatorerna kan inte vänta på att den så kallade samarbetsregeringen ska samarbeta klart med sig själv. Därför vill vi se ett ökat tempo i denna och många andra frågor.

Samhällsmaster är ytterligare en angelägen åtgärd som vi har initierat och som nu verkar ha avstannat. De ger möjlighet för mobiloperatörer att nå mobilanvändare även på de platser där det inte är företagsekonomiskt lönsamt alla gånger att sätta upp en egen mast. Det är en viktig åtgärd för att förbättra mobiltäckningen över hela landet. Även här efterfrågar vi ett högre tempo från regeringen.

Herr talman! Vi ser framför oss ett Sverige där hela landet får ta del av den tillväxtpotential som möjliggörs av den digitala utvecklingen. Vi ska vara världsbäst på digital integration och möjliggöra för alla åldersgrupper och personer med olika inkomstnivå såväl som bostadsort att ta del av internet och informationsteknologi och allt vad de har att erbjuda. Då måste ambitionen bli högre. Då måste vi ha en regering som tar frågorna på allvar, och vi måste våga gå före. Regeringens brist på politik skapar oro hos fler än oss för vart vi är på väg.

Om vi ska kunna hålla jämna steg med utvecklingen krävs det att regeringen ökar takten. I samma ögonblick som vi sackar efter skapas ett försprång för andra, och vi riskerar att det blir ointagligt för oss. Vi måste använda vårt försprång och göra det bästa av vår goda utgångspunkt, inte luta oss tillbaka och vara nöjda.
(Applåder)

I detta anförande instämde Edward Riedl och Jessica Rosencrantz (båda M) samt Robert Halef (KD).

Anf. 157 JIMMY STÅHL (SD):

Herr talman! Vi står bakom våra reservationer, men för tids vinnande yrkar vi endast bifall till reservation 4 angående postservice.

En väl utbyggd digital infrastruktur är helt avgörande för att tillgodose hushållens och företagens växande efterfrågan på elektronisk kommunikation. Tillgång till bredband är en av de mest avgörande förutsättningarna för att Sverige ska kunna fortsätta utvecklas som en ledande it-nation. Vi vill påminna om att bredbandsstrategin nu är drygt fem år gammal och att mycket har hänt sedan den tillkom.

Målen som sattes var att 90 procent av alla hushåll och företag borde ha tillgång till bredband om minst 100 megabit per sekund år 2020 och att 40 procent borde ha tillgång till bredband med denna hastighet år 2015. Vi menar att utvecklingen har sprungit förbi de ursprungliga målen och att det är en alldeles för låg ambitionsnivå att utelämna vart tionde hushåll från möjligheten till snabbt bredband. Vi vill i stället höja ambitionsnivån så att fler ska få tillgång till effektivt bredband. Därför behövs en ny framtidsanpassad bredbandsstrategi.

Det finns en överhängande risk för att de 10 procent som enligt nuvarande målsättning inte kommer i fråga för bredband om minst 100 megabit per sekund år 2020 till helt övervägande del kommer att återfinnas på landsbygden då utbyggnadskostnaderna där är mycket högre än i tätorterna. En sådan utveckling skulle allvarligt missgynna landsbygdens utvecklingsmöjligheter och vidga klyftan mellan stad och landsbygd ytterligare.

Herr talman! Nu lämnar jag den digitaliserade världen och går in på postfrågor. På landsbygden behövs fler postombud än i dag. Enligt de uppgifter som Post- och telestyrelsen har redovisat i sin rapport *Service och konkurrens 2014* har antalet postombud inte förändrats nämnvärt de senaste åren. Men den långsiktiga trenden visar tydligt att antalet ombud minskar sakta men säkert. I Post- och telestyrelsens uppgifter står det inte något om fördelningen av postombud i landet. Ett ökat antal ombud i tätorterna kan innebära att en minskning har skett i de mer glesbefolkade delarna av landet.

Vi vill understryka att lantbrevbäringen inte är ett fullgott alternativ till postombud i detta sammanhang, eftersom det förutsätter att mottagaren är på plats när brevbäraren dyker upp för att ta emot eller lämna paketförsändelser. Vi anser därför att det är angeläget att regeringen, i enlighet med landsbygdsprogrammet, uppdrar åt Post- och telestyrelsen att undersöka vilka förutsättningar som finns för att öka antalet postombud på landsbygden. Vi vill framhålla att det i de flesta fall inte råder någon brist på lokala näringsidkare som är beredda att ta på sig rollen som postombud.

Det gynnar naturligtvis de lokala handlarna, eftersom många passar på att handla när de hämtar sina paket hos ombuden.

Med hänsyn till den växande e-handeln och de stora paketvolymerna som den genererar borde det ligga i allas intresse att antalet ombud ökar, i synnerhet på landsbygden, vars invånare är särskilt flitiga postorderkunder och e-handlare.

Anf. 158 ANDERS ÅKESSON (C):

Herr talman! Tillgång till bredband är avgörande för att människor ska kunna driva företag, jobba, bo och studera på distans i hela vårt land. Det förbättrar också servicenivån i precis hela landet. Av det skälet satsade alliansregeringen från 2007 och framåt drygt 2 miljarder kronor på bredbandsutbyggnad i hela landet. Därför satsade vi, i EU-programmet för tiden fram till och med 2020, ytterligare 3,25 miljarder för att bygga ut snabbt bredband på landsbygden.

Redan i dag har 99 procent av befolkningen tillgång till 4G i mobiltelefonnätet i sina hem. Det ger Sverige en tätposition i Europa. Alliansens mål var i den tidigare strategin att minst 90 procent av alla hushåll och företag därutöver skulle ska ha tillgång till bredband med en kapacitet på minst 100 megabit senast år 2020.

För att det ska bli verklighet vill vi ha hjälp av det som vi kallar för bredbandskoordinatorer och ha tydliga nationella riktlinjer för informationshantering hos myndigheterna i syfte att effektivisera det arbetet och utbyggnaden av bredband. Av det skälet anslår vi 80 miljoner kronor till gemensamma e-förvaltningsprojekt för att effektivisera just myndigheters arbete. Det var ett anslag som vi gav utrymme för i det budgetalternativ som vi presenterade i höstas.

Tillgång till bra mobiltelefoni blir allt viktigare. Sverige behöver ett mobilnät med bättre geografisk täckning och som har tillräcklig kapacitet när allt fler vill använda mobil teknik till långt mycket mer än att enbart tala. Av det skälet genomförde alliansregeringen en lång rad åtgärder för att förbättra mobiltäckningen, till exempel reformerad lagstiftning, förbättrad information och en mycket starkare konsumentlagstiftning. Den utvecklingen vill vi förstärka ytterligare de kommande åren, vilket kommer att leda till ännu bättre möjligheter för bra mobiltelefoni och snabbt mobilt bredband, inte minst på svensk landsbygd.

Konkret handlar det bland annat om att frigöra utrymmet på det så kallade 700-megahertzbandet. På den frekvensen går vi alltså från det gamla tv-tittandet till framtidens tele- och datakommunikation.

Vi konstaterar att Sverige, mycket tack vare den förra regeringens insatser på området, har en fortsatt mycket stark position vad gäller it-användning och bredband. I en allt ökande utsträckning drar människor och företag i Sverige nytta av digitaliseringens möjligheter för bland annat kommunikation, handel och kontakter med myndigheter.

Det finns skäl att påminna om att alliansregeringen i november 2011 presenterade en ny strategi för it-politiken, *It i människans tjänst – en digital agenda för Sverige*, som kom att ligga till grund för den it-politik som har fört Sverige till den gynnsamma position som landet nu befinner sig i.

Det är därför mycket viktigt och angeläget med fortsatta åtgärder för att förbättra mobiltäckningen i hela landet. Vi efterlyser därför ett snabbt

agerande från regeringens sida med anledning av de förslag som Post- och telestyrelsen lade fram i juni 2014. Det innehöll en lista med åtgärder som på kort sikt skulle kunna förbättra mobiltäckningen över hela landet. Bland annat föreslog man samhällsmaster.

Det är enligt vår mening angeläget att verka för att bredbandsutbyggnaden ute i länen i mycket högre grad än i dag kan samordnas och stödjas. Det var därför väldigt bra att riksdagen i december 2014 beslutade i enlighet med allianspartiernas budgetmotion om att anslå medel för att finansiera införandet av bredbandskoordinatorer och nationella riktlinjer för informationshantering hos myndigheterna.

Dessa åtgärder är ämnade att effektivisera utbyggnaden av bredband, inte minst på landsbygden. Statsrådet Kaplan informerade utskottet vid vårt sammanträde den 27 januari om att frågan om bredbandskoordinatorer för närvarande bereds inom Regeringskansliet. Något närmare besked om när bredbandskoordinatorer faktiskt kan vara införda kunde dock inte statsrådet lämna besked om.

Vi anser det därför påkallat att understryka vikten av att regeringen prioriterar arbetet på området och att de åtgärder som riksdagen beslutat om också genomförs med den skyndsamhet som krävs för att inte äventyra målsättningarna i bland annat bredbandsstrategin. Bredbandskoordinatorer och nationella riktlinjer för informationshantering hos myndigheterna bör därför införas snarast möjligt.

Herr talman! Av den orsaken yrkar jag bifall till reservationerna 2 och 3, och det borde var och en i denna kammare göra som anser att det är viktigt med bredband över hela landet.

(Applåder)

I detta anförande instämde Erik Ottoson, Edward Riedl och Jessica Rosencrantz (alla M).

Anf. 159 EMMA WALLRUP (V):

Herr talman! Vänsterpartiet värnar väl utbyggd samhällsservice i hela landet. Postservicen är en viktig del i detta. Jag vill därför yrka bifall till reservation 5 i betänkandet. Det är också viktigt att utdelningen fungerar. Posten har fått göra stora nedskärningar. Samtidigt har det delvis statligt ägda bolaget Postnord stora vinstmarginaler. Vänsterpartiet vill ta bort avkastningskraven från detta bolag.

Personalen på Postnord har nu i ett upprop med 13 000 namnunderskrifter påtalat att arbetssituationen är ohållbar. De berättelser som framkommer handlar om en oerhört stressad arbetssituation och mycket dåliga arbetstider utan respekt för den anställde. Vi har vinstmaximerat samhället så mycket att det inte finns några vettiga marginaler kvar längre. Detta drabbar dem som arbetar inom verksamheterna.

Bara inom trafikutskottets område kan vi se hur det larmas om dålig arbetssituation från lastbilsbranschen, taxibranschen, järnvägen, flygbranschen och nu även från posten. Alla dessa branscher är avreglerade och prispressade till det yttersta.

På posten är personalen så stressad att man inte hinner med sina arbetsuppgifter. I till exempel Uppsala hinns det inte med att sortera ut

felsorterad post. Detta innebär att viktiga brev kan komma bort. Vi håller på detta sätt på att effektivisera bort viktiga samhällsfunktioner. Det handlar om allt från post till ambulanssjukvård som larmar om oacceptabel stress. Detta är inte rimligt.

Vi borde lägga de resurser som krävs för att få en fungerande post i det här landet. Den balans mellan uttaget av resurserna i samhället som vi har sett under de senaste årtiondena i Sverige, där de rika och bankerna har tagit ut mer och mer medan viktiga gemensamma funktioner skärs ned i det offentliga, är en politik som drabbar oss alla i slutändan.

Vänsterpartiet stöder Seko och postens krav på att ge Postnord bättre ekonomiska förutsättningar att bedriva sin verksamhet och ge de anställda rimliga arbetsvillkor. Vi vill också bygga ut posten i hela landet. Det behövs mer arbeten runt om i hela landet, och vi behöver samtidigt många olika viktiga samhällsfunktioner som denna.

Därför bör vi omfördela resurserna igen så att vi får in mer skattemedel och verkligen kan bygga upp basfunktioner med kvalitet och fördela dem över hela landet. Det får landet att leva. Det bygger också upp en sund resurshushållning i stället för allt större vinster från banker och bolag som ofta går till dyr lyxkonsumtion och som inte sällan handlar om verksamhet som står för stora koldioxidutsläpp, som bilar, båtar och flygresor.

Vänsterpartiet tror på att både minska klyftorna och bygga välfärd. Genom en sådan politik når vi ett sunt samhällsbygge i stället för att utarma viktiga funktioner för att kunna hålla låga skatter.

Vänsterpartiet vill också se en väl utbyggd it-infrastruktur och bredband i hela landet. Vi vill att viktiga funktioner för funktionshindrade byggs ut inom it-verksamheten och att vi skapar jämlika villkor att verka. Internet är grundläggande i samhället i dag. Det är viktigt att denna funktion finns tillgänglig för alla. Vänsterpartiet kommer att fortsätta att bevaka politiken på detta område för att det ska bli ett robust system som kan användas av hela befolkningen.

Anf. 160 ROBERT HALEF (KD):

Herr talman! It- och postfrågor är två viktiga samhällsfrågor som underlättar livet för människor och ökar förutsättningar för tillgänglighet och delaktighet.

Tillgängligheten till kommunikationsmedlen är viktig för alla som är i behov av dem – unga och gamla, personer med funktionsnedsättning, företag och de som verkar och bor på landsbygden med flera.

Dessa frågor är samhällsutvecklande och ökar människors trygghet och möjlighet till kommunikation. Inte minst är de jobbskapande och bidrar till ökad tillväxt i landet och stärker vår konkurrenskraft.

Målet är att Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter och att alla hushåll och företag ska ha goda möjligheter att använda sig av elektroniska samhällstjänster och service via bredband i världsklass.

Elektroniska kommunikationer ska vara effektiva, säkra och robusta samt tillgodose användarnas behov. De ska tillhandahållas genom en väl fungerande marknad, och staten ska ha ett ansvar på områden där allmänna intressen inte enbart kan tillgodoses av marknaden.

I internationell jämförelse intar Sverige en tätposition i fråga om digital delaktighet bland befolkningen, vilket är beundransvärt.

Men med detta sagt finns det självklart ytterligare behov av att öka den digitala delaktigheten i samhället för att stärka vår konkurrenskraft samt öka tillväxten och möjligheten till robust och effektiv kommunikation över tid.

Herr talman! Det krävs fortsatta insatser av olika slag för att ytterligare kunna höja graden av digital delaktighet. En väl utbyggd bredbandsinfrastruktur med hög kapacitet och hög överföringshastighet skapar gynnsamma förutsättningar för marknaden och undanröjer hinder för utveckling och tillväxt i landet. Utbyggnaden måste främjas i samverkan mellan regering, myndigheter, organisationer och företag som verkar på den svenska bredbandsmarknaden.

Utbyggnaden leds på många orter av byalag som tillsammans slår sig fram genom den djungel av byråkrati som föreligger. Där ska det offentliga hjälpa till med att bana väg, inte stå i vägen. Därför finns behov av bredbandskoordinatorer. Det är en grundförutsättning och en nödvändighet för att säkra denna viktiga infrastruktur för framtiden.

Herr talman! Det är viktigt att förbättra mobiltäckningen och påskynda tilldelningen av 700-megahertzbandet men också att förstärka befintliga mobilnät samt se till att operatörerna gör investeringar i fjärde generationen för trådlösa bredbandstjänster för att kunna möta efterfrågan och de framtida utmaningarna.

Det är också viktigt att finansiera införandet av regionala bredbandskoordinatorer i enlighet med Alliansens reservation samt nationella riktlinjer för informationshantering hos myndigheter. Syftet med dessa satsningar är att effektivisera den fortsatta utbyggnaden av bredband och därmed underlätta att nå målen i bredbandsstrategin.

Kristdemokraterna vill betona att tillgång till bredband är avgörande för att människor i hela landet ska kunna driva företag, jobba och studera på distans. Det är viktigt att bygga snabbt bredband på landsbygden inom ramarna för landsbygdsprogrammet och att fortsätta med åtgärder för att förbättra mobiltäckningen i hela landet. Mycket angeläget är också att det så kallade 700-megahertzbandet frigörs för att förbättra möjligheterna till mobil kommunikation i hela landet.

Herr talman! Kravet på kapacitet och robusthet ökar, liksom behovet av mer konkurrens och valfrihet. It-infrastrukturen behöver fortsatt byggas ut nationellt, regionalt och lokalt. Den grundläggande it-infrastrukturen behöver göras mer tillgänglig för alla för att stödja framväxten av jobb, ett kunskapssamhälle och ett i övrigt socialt och miljömässigt hållbart samhälle.

Med detta yrkar jag bifall till Alliansens reservationer.
(Applåder)

I detta anförande instämde Erik Ottoson, Edward Riedl, Jessica Rosencrantz och Borian Åberg (alla M) samt Anders Åkesson (C).

Anf. 161 TERES LINDBERG (S):

Herr talman! I dag debatterar vi totalt 50 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden rörande it, elektronisk kommunikation och postfrågor.

Målet för it-politiken är att Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter. Därför är det naturligtvis glädjande

att Sverige har en ledande position vad gäller digital delaktighet bland befolkningen. Enligt Världsbanken använder nära 95 procent av den svenska befolkningen sig av internet. Men vi kan inte slappna av för det. Vi behöver fortsätta bredbandsutbyggnaden.

Ibland har vi nog svårt att föreställa oss vad som finns bakom hörnet. Redan 1991 gjorde Sverige framstående investeringar på det här området, men då hade vi en infrastrukturminister som sa något i stil med att internet var en övergående fluga. Något år senare stod en av våra kända artister och målade upp en bild av att vi 20 år senare, alltså i dag, inte kommer att behöva vare sig böcker eller tidningar i pappersform, vilket då var science fiction.

Jag är uppvuxen i Jakobsberg utanför Stockholm, och på min högstadieskola hade vi tidigt en datorsal. Datorerna använde vi i huvudsak som kalkylator, fastän räknemaskinerna från Casio, som vi hade i matematikundervisningen, var bra mycket mer avancerade. Min generation i Jakobsberg jobbade extra på Kodak med att framkalla fotografier så att vi kunde visa bilder för våra kamrater och för familjen. Hemma road vi oss med att spela Boulder Dash på en Commodore 64. Jag förstår varför mina egna barn ibland ser mig som en relik från forntiden.

Herr talman! Vi har i dag målsättningen att 90 procent av befolkningen ska ha en uppkopplingshastighet på 100 megabit per sekund till och med år 2020. Just nu pågår Mobile World Congress i Barcelona. Där förs en het och intensiv diskussion om femte generationens mobiltelefoni, alltså 5G, det som kommer efter 4G, som inte alltid fungerar i Sverige. 5G ger möjligheter till en uppkopplingshastighet som är 50 gånger snabbare än de 100 megabit som vi i dag har som målsättning för den fasta uppkopplingen.

Hastigheter av den digniteten öppnar upp för en utveckling, tillväxt och innovationskraft som vi har svårt att föreställa oss. Det finns ingen ände på möjligheterna inom industrin och servicesektorn. Tekniken finns redan för självkörande bilar, för pillerburkar som talar om när du glömt att ta din medicin och om du behöver vattna orkidén i fönstret.

Den snabbare mobila bandbredden öppnar för hållbara lösningar, för minskad energiförbrukning och för smarta elnät. Vi kommer utan tvekan att få se allt fler uppkopplade prylar när hastigheterna ökar. Ja, möjligheterna är oändliga. I det här sammanhanget är frigörandet av 700-megahertzbandet nödvändigt för att klara de behov som teknikutvecklingen kommer att skapa.

Men det finns såklart också stora farhågor, inte minst när det gäller robustheten och tillförlitligheten i systemen. Det var bara häromveckan som flera av de stora mobilleverantörernas nät låg nere i nästan hela landet, vilket fick till följd att inte ens 112 gick att nå. Det måste vi naturligtvis arbeta med och prioritera. Från politiskt håll kan vi aldrig acceptera en sådan sårbarhet i de tekniska systemen.

Herr talman! För mig som socialdemokrat handlar it, internet och bredband om en politik för ett jämlikt, hållbart och utvecklat samhälle. Teknikutvecklingen är många gånger en förutsättning för att kunna nå politiska mål inom flera samhällsområden, såsom industrins utveckling, entreprenörskap, miljö, utbildning, vård, omsorg och förvaltning.

Men i anslutning till den tekniska revolutionen skapas också nya problem. Hur ser vi till att den tillväxt och det kapital som skapas inom den tekniska revolutionen kommer alla till del? De allt färre aktörerna gör allt större profiter och blir än mer enväldiga i den globala tekniska värld där dagens demokratiska utövande pågår. Hur ser vi till att utvecklingen inte inkräktar på individens frihet och att den välfärd som skapas kommer alla till del på ett bra och effektivt sätt?

Utbyggnaden av bredband och fiber behöver förstås samordnas med annan infrastruktur så samhällsekonomiskt effektivt som möjligt. I dag ser vi problem hos de statliga aktörerna att samordna sig, men på det stora hela borde ingen aktör få gräva i gatan, i marken, utan att samtidigt ge plats för fiberutbyggnad där det behövs. Vi väntar med spänning på den utredning som den tidigare regeringen tillsatte i just detta syfte och som ska redovisa sina slutsatser senast i oktober i år.

Herr talman! Jag vill passa på att bemöta allianspartiernas agerande i detta ärende. Jag måste säga att den gemensamma reservationen från M, FP, C och KD får åtminstone mig att höja på ögonbrynen. När jag jämför regeringens budgetproposition med den av riksdagen beslutade budgetmotionen från de fyra partierna skiljer det inte särskilt mycket, ingenting i kronor och ören. Inte heller i innehållet hittar vi några skillnader bortsett från kravet på bredbandskoordinatorer, ett krav som uppkommit lite i förväg då förslaget ännu inte beretts på departementet. Helt klart är dock att regeringen kommer att tillmötesgå och verkställa minoritetsalliansens förslag om bredbandskoordinatorer.

Som entusiast på it-området har jag stor respekt för att de borgerliga partierna vill mer – det vill jag också, om jag ska vara helt ärlig – men på de områden som allianspartierna lyfter fram som angelägna krävs ytterligare resurser, och det är inget som de själva prioriterar i sin budget. Det är resurser som inte finns. Det här är trots allt ett ärende som beretts utifrån de budgetförutsättningar som allianspartierna själva lagt fram, och på det enda avvikande området, bredbandskoordinatorerna, kan jag konstatera att de blir tillgodosedda. Reservationerna från fyrpartialliansen ter sig faktiskt löjväckande. Det är hög svansföring utan något innehåll. Man gör en höna av en fjäder.

Herr talman! Alla ska garanteras en postservice av god kvalitet i vårt land. Detta till trots är det inte utan oro jag ser på framtiden när det kommer till postfrågorna. Antalet brev minskar kontinuerligt som en följd av teknikutvecklingen, samtidigt som paket- och logistiktjänsterna ökar som en följd av precis samma utveckling. Vi står inför ett paradigmskifte.

Vi har i utskottet blivit uppvaktade av fackförbundet Seko, som har lämnat ett upprop kring kontinuerligt försämrade arbetsvillkor som en konsekvens av den starka förändring som postverksamheten befinner sig i. Med den ordning som råder just nu kommer vi på sikt inte att kunna upprätthålla garantin om en postservice av god kvalitet. Därför välkomnar vi socialdemokrater den utredning som regeringen aviserade i budgetpropositionen för 2015.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i trafikutskottets betänkande. (Applåder)

I detta anförande instämde Johan Andersson, Rikard Larsson, Lars Mejern Larsson, Jasenko Omanovic, Leif Pettersson och Suzanne Svensson (alla S).

Anf. 162 ANDERS ÅKESSON (C) replik:

Herr talman! Jag tackar Teres Lindberg för anförandet. Det var en sak tidigt i Lindbergs anförande som jag fäste mig vid. Lindberg sa någonting i stil med – jag stenograferar inte – att en infrastrukturminister någon gång 1991 sagt att det där med it var en övergående fluga. Det finns bra bredbandstäckning här i kammaren, så jag googlade för att se vem som var infrastrukturminister 1991. Det var Mats Odell. Men var det verkligen Mats Odell, Lindberg, som sa att it är en övergående fluga?

Däremot minns jag att ett av de första e-breven från Sverige sändes av dåvarande statsminister Carl Bildt till hans kollega borta i Vita huset i Amerika vid samma tillfälle. Men Lindberg kanske kan skingra dimmorna kring vilken kommunikationsminister det var som sa att det där med it var en övergående fluga.

Anf. 163 TERES LINDBERG (S) replik:

Herr talman! Jag tackar Anders Åkesson för inlägget. Om Anders Åkesson hade gjort sin hemläxa ordentligt hade han vetat att det var val hösten 1991. Det var en socialdemokratisk infrastrukturminister som yppade detta. Jag nämnde det i sammanhanget för att jag tror att vi har svårt att föreställa oss vad tekniken kommer att erbjuda oss i framtiden. Inte nog med att vi med ganska stor sannolikhet kommer att ha förarlösa bilar. Med den snabba uppkopplingen kanske det till och med är så att vi kommer att ha förarlösa bilar som stannar när någon sätter ned en fot på övergångsstället. Det är saker som vi har svårt att föreställa oss. Vi har svårt att se vart teknikutvecklingen för oss, precis som man 1991, oavsett vilken infrastrukturminister vi hade, hade svårt att föreställa sig var vi skulle stå år 2015.

Anf. 164 ANDERS ÅKESSON (C) replik:

Herr talman! Det var bra att Lindberg kunde klarlägga att det var en socialdemokratisk infrastrukturminister. Annars kunde det möjligtvis ha rått viss ovisshet om detta.

Jag går över till den kanske viktigare frågan, detta med bredbandskoordinatorer. Det är väldigt viktigt att de kommer på plats, vill jag påstå, herr talman. Vi vet att vi annars löper risk att hjulet ska uppfinnas på nytt varenda gång ett byalag eller en samhällsförening ska bygga ut bredband med hjälp av statsbidrag.

Den tidigare alliansregeringen, som var kraftfull på väldigt många vis, tog med sig 3,25 miljarder kronor i EU-programmet för att vi skulle ha ett effektivt statsbidrag in mot 2020-talet och kunna stimulera precis det som har hänt på så många ställen. Det är ett av de verktyg vi har, Lindberg, för att få bredband byggt i hela landet. Dessvärre är inte det svenska programmet ännu godkänt i Bryssel. Bredbandsföreningarna runt om i vårt land väntar med stor spänning och oro, vill jag påstå.

Herr talman! För det första vore det bra att få klarlagt när regeringen kommer att verkställa riksdagens beslut om bredbandskoordinatorer. För det andra: När avser infrastrukturministern och samarbetsregeringen att

Anf. 165 TERES LINDBERG (S) replik:

Herr talman! Det hela blir aningen märkligt. På varje punkt har ni fått era synpunkter tillgodosedda, Anders Åkesson. Det finns ingenting där vi står i konflikt. Ändå lämnar ni reservationer. Egentligen borde jag stå här och fråga varför ni använder Sveriges riksdag som lekstuga och reserverar er i frågor där ni faktiskt får precis som ni vill.

När det gäller bredbandskoordinatorerna vet herr Åkesson precis lika väl som jag att den förra infrastrukturministern var den som tillsatte en utredning på det här området. Den har varit ute på remiss och kommit tillbaka. Då är det klart att man som sig bör bereder ärendet på departementet för att sammanställa det och så vidare. Det är ni som springer händelserna lite i förväg. Om ni hade avvaktat lite hade kanske till och med nuvarande regering lagt fram precis samma förslag efter att ärendet färdighanterats. Det går såklart inte att svara på exakt när det kommer att bli, eftersom ärendet inte var färdigberett när förslaget lades fram och beslutet togs om budgeten i Sveriges riksdag.

Anf. 166 ERIK OTTOSON (M) replik:

Herr talman! Kan Teres Lindberg ge mig en prognos för när vi kan få bredbandskoordinatorer på plats och när samhällsmaster kan vara en aktualitet i Sverige?

Anf. 167 TERES LINDBERG (S) replik:

Herr talman! Jag hade naturligtvis gett Erik Ottoson det beskedet om den förra regeringen hade tillsatt sin utredning i tid, så att det hade funnits ett färdigberett förslag. Men förslaget är inte färdigberett, och därför går det inte att lämna ett klart besked i frågan. Allting måste gå sin gilla gång. Det vet även de som tidigare suttit i regeringsställning och alla i den här kammaren.

Anf. 168 ERIK OTTOSON (M) replik:

Herr talman! Teres Lindberg får ändå förstå vår oro när statsrådet beskriver att det här är i beredningsfasen, att man inte kan säga ungefär hur lång tid beredningen ska ta och att man inte har någon aning om när bredbandskoordinatorerna egentligen kommer på plats.

Vad gäller samhällsmaster vill man helst inte ta i frågan; förhoppningsvis löser det sig av sig självt, menar man. Det som blir lite löjeväckande är att man tycker att det är löjeväckande att vi tycker att detta är för svagt. Jag ställer frågan igen. Finns det något hum om när väljarna kan förvänta sig att detta börjar komma på plats?

Anf. 169 TERES LINDBERG (S) replik:

Herr talman! Det blir lite fänigt att stå och diskutera de här frågorna på detta sätt. Att Sverige har en framstående position på it-området beror delvis på den förra regeringen, men regeringar dessförinnan har bedrivit

ett framsynt arbete för att bygga ut bredband och se till att vi haft smarta och bra lösningar för den mobila uppkopplingen.

Det här arbetet kommer naturligtvis att fortsätta. Det finns inte en enda mening i er budgetmotion, som också riksdagen beslutade om, som särskiljer sig från det regeringen aviserat redan tidigare, bortsett från detta med bredbandskoordinatorerna, vilket regeringen också har tillgodosett. Det står också mycket klart och tydligt i det här ärendet. Det är en satsning på ungefär 6 miljoner. I sammanhanget är det inte särskilt mycket pengar. Det är inte heller så att det inte är någon som jobbar med bredbandskoordinatorer i dag. De finns lite här och var. Det är en idé som är plockad utifrån goda exempel på hur man samordnat sig kring bredbandsutbyggnaden.

Men konkret går det naturligtvis inte att svara, eftersom det är ett ärende som inte har varit färdigt. Det var den förra regeringen som tillsatte utredningen precis före det val där man inte blev omvald. När ärendet inte har gått sin gilla gång är det klart att det är väldigt svårt att svara på hur man ska göra rent konkret. Men det kommer. Det bereds just nu på departementet. Det återstår att se när, men det kommer inom en ganska snar framtid.

Anf. 170 ANDERS SCHRÖDER (MP):

Herr talman! I internationella jämförelser ligger Sverige långt fram vad gäller tillgång till internet, men vi kan bli ännu bättre. Att fler människor får tillgång till en välfungerande uppkoppling och verktygen att nyttja den är viktigt av en rad skäl.

Allt fler tjänster flyttar över till nätet. Vi gör våra bankärenden där, och vi kan kontakta myndigheter. De flesta av oss får nog fler viktiga brev i inkorgen än i postlådan. Behovet av att göra nätet tillgängligt för fler är därmed både en tillgänglighetsfråga och en demokratifråga.

Vi kan förbättra tillgängligheten på flera sätt. Vi måste se till att grupper med en hög andel icke-aktiva internetanvändare får ett särskilt stöd. Det rör sig främst om äldre människor och människor med funktionsnedsättningar. Här finns inga snabba lösningar, utan en rad olika inkluderingsåtgärder behövs för att se till att andelen internetanvändare bland dessa grupper ska fortsätta att öka.

Samtidigt behöver vi fortsätta att bygga ut bredband i hela landet. Även om det nu är färre än 500 hushåll i Sverige som inte har något bredband fortsätter arbetet med att förbättra hastigheterna.

Bredbandsstrategin slår fast att 90 procent av hushållen bör ha tillgång till bredband om minst 100 megabit i sekunden till 2020. Tillgång till en bra uppkoppling måste finnas även utanför städerna.

Detsamma gäller självklart också tillgång till mobiltäckning. Därför är det positivt att processen för att frigöra 700-megahertzbandet fortgår med syftet att frekvensen ska vara tillgänglig för mobiltrafik. Även andra åtgärder för att säkra en god mobiltäckning i hela landet kan behövas, som till exempel samhällsmaster och stöd för regionalt arbete med frågorna.

Telias planer på att lägga ned vissa ADSL-stationer behöver bevakas noga av regeringen så att eventuella nedstängningar inte hotar målen i bredbandsstrategin eller den lagstadgade rätten till telefoni. Även frågan om bredbandskoordinatorer behöver regeringen arbeta vidare med. Det är ett arbete statsrådet också aviserat pågå inom Regeringskansliet.

Utöver arbetet med ökad tillgänglighet behöver även arbetet med att skapa säkrare och mer resilienta system fortsätta. Det är något som inte minst överlastningsattackerna mot Telia i vintras visade. Detta är också en fråga som Post- och telestyrelsen tillsammans med branschen för en dialog om hur det ska förebyggas, vilket är positivt.

Det är centralt att vi från politiskt håll följer säkerhetsläget, inte minst genom den risk- och sårbarhetsanalys som tas fram på uppdrag av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Digitaliseringen gör det lättare att bo och arbeta i hela landet. Det gör kunskap och kultur lättillgänglig för dem som vet var de ska leta. Det skapar chanser att möta människor vi inte annars hade kunnat träffa. I möjligheten att ersätta jobbresor med digitala träffar finns också en potential för stora miljövinster.

Det finns med andra ord all anledning att fortsätta att arbeta för att göra digitaliseringens möjligheter tillgängliga och begripliga för fler. Därmed yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna.

(Applåder)

Anf. 171 ANETTE ÅKESSON (M):

Herr talman! Som motionär vill jag tacka för beredningen av mina motioner och tar med stort intresse del av den information som framkommit i samband med utskottets ställningstagande. Jag är här för att försvara mina motioner, som rör angelägna frågor för många människor i stora delar av landet.

Motion 392 handlar om ökad fiberutbyggnad för att klara välfärdens utmaningar och tar bland annat upp att regeringen bör säkerställa utbyggnaden av bredband på landsbygden. Men den tar även upp att staten bör påskynda utvecklingen av e-tjänster inom statens egna bolag och verksamheter samt att regeringen bör se till att rättssäkerheten och skyddet av den personliga integriteten bevakas.

E-tjänster utvecklas inte enbart i privat sektor. Även kommuner och landsting är aktiva. Mycket händer inom e-hälso- respektive e-omsorgsområdena. Dessa tjänster medför inte enbart samhällsekonomiska vinster utan även fördelar för den enskilda individen som högre livskvalitet, minskad oro och lägre kostnader.

E-tjänster är, eller borde vara, prioriterade frågor, inte minst för att möta den demografiska utvecklingen. Dessa tjänster förutsätter att de ambitiösa satsningar för ökat stöd till bredbandsutbyggnad som Alliansen gjort inom ramen för landsbygdsprogrammet 2014–2020 också genomförs.

Den andra motionen, 966, är skriven tillsammans med mina skånska partikamrater. Den rör kommunikationen i hela landet, bättre mobiltäckning och ökad fiberutbyggnad. Här lyfts frågor fram som ska säkerställa att vi vid uppföljningar får information som faktiskt är relevant.

Post- och telestyrelsen ska redovisa investeringar i andelen nybyggd respektive upphandlad it-infrastruktur. I dag görs uppköp av befintliga fibernät som redovisas som investeringar. Det kan röra sig om stora summor och låter bra, men innebär i praktiken inte någon förbättring alls.

Att mobiltäckningen inte är så bra som bolagen påstår tas också upp, med förslaget att Post- och telestyrelsen får i uppdrag att säkerställa att

operatörernas uppgifter stämmer med verkligheten. Samtidigt betonar motionärerna att människor förväntar sig och är alltmer beroende av tillgång till täckning överallt, både för samtal och för dataöverföring. Därför borde vi se till att det införs ett mobilitetsmål som täckningsgrad av geografisk yta.

Därutöver hade vi velat gå lite längre för att se till att skattemedel nyttjas mer effektivt och inte för bidrag för dubbling vid utbyggnad av fiber. Vi föreslår att man ser över om det i mindre orter vid kommungränser, likt det som sker vid utbyggnad av elkablar, för mest effektiva utbyggnad skulle kunna göras undantag från lokaliseringsprincipen. Dessutom föreslår vi att man utreder möjligheten att ställa krav på ägare till it-infrastruktur så att sannolikheten att uppnå målet till år 2020 ökar.

Jag inser att jag får ha visst tålamod. Men detta är viktiga frågor där utvecklingen går väldigt fort och där jag upplever att den offentliga sektorn måste vara än mer på hugget.

(Applåder)

I detta anförande instämde Boriana Åberg (M).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 5 mars.)

§ 15 Våldsbrott och brottsoffer

Justitieutskottets betänkande 2014/15:JuU18
Våldsbrott och brottsoffer
föredrogs.

Anf. 172 JOHAN HEDIN (C):

Herr talman! Sverige är ett väl fungerande land. Jämfört med många andra länder har vi låg korruption och hög rättssäkerhet. Även om misstag sker, somliga allvarigare än andra, är svenska folkets förtroende för rättssystemet stort.

Saker och ting fungerar. De flesta går att lita på. Folk ställer sig i kö och väntar på sin tur. När någon byter fil framför näsan på oss kan vi drista oss till en uppförande blinkning med helljusen. Men det spårar sällan ur, och det går väldigt sällan till handgripligheter.

Möjligen är en del av medaljens baksida att vi i all vår strävan att skapa den systematiska ordningen blir en smula fyrkantiga. I konstruktionen av funktionella institutioner är det lätt att inta organisationsperspektivet. Vill det sig illa står det i konflikt med individperspektivet.

Inom en lång rad områden har detta perspektivskifte skett från organisation till individ. I stället för att utgå från avsändare och organisation ser vi saker ur mottagarens synvinkel och hur den individ som är föremål för våra ansträngningar faktiskt upplever verkligheten.

Teoretiskt fungerar säkert systemet för brottsoffers rätt till ersättning tillfredsställande till stora delar. Problemet är att brottsoffren sällan upplever det så. Före jul träffade jag representanter för Rav, Riksförbundet

för anhöriga till våldsdödade. Det var på många sätt ett väldigt intressant möte.

Herr talman! Detta är människor som har varit med om saker som vi inte kan eller vill föreställa oss i våra värsta mardrömmar. De har varit med om djupa tragedier. Men det var trösterikt att tala med de människorna, lära känna dem lite grann och förstå att de, trots det som har hänt, ändå är vanliga och ovanliga människor, precis som du och jag, med stora och små problem. Vi har bra dagar, och vi har dåliga.

Själva tragedin har hänt, och den kan vi inte göra någonting åt. Men vi kan göra någonting åt situationen för brottsoffer och anhöriga till brottsoffer. Brottsoffer vittnar om att det är förknippat med en hel del krångel att få ut den ersättning de har blivit tilldömda och har rätt till. Detta, herr talman, känns så oerhört onödigt. Ibland blir jag inte klok på en del av den rättstradition som växt fram i Sverige, där jag kan känna att vi i svaga stunder glömmar brottsofferperspektivet när vi diskuterar rättsfrågorna. Det kommer igen inom flera områden.

Rättsstatens utveckling har blivit en del av samhällsbygget, men vi får aldrig glömma att individen är samhällets huvudman. Det är för den enskilda individens skull som rättsfrågorna är viktiga, och det är med den enskilda individens intressen i främsta rummet som samhällssystemet ska byggas. Individens rätt att slippa bli utsatt för brott är kanske statens allra viktigaste uppgift.

I justitieutskottets debatter hamnar vi inte sällan i diskussioner om brott och straff, huruvida strängare straff är bra eller dåligt. Det är i sig en viktig debatt – effektiva påföljder som leder till att färre straffade återfaller i brott är av väsentlig betydelse – men vi får aldrig glömma att den viktigaste personen är brottsoffret.

Jag har själv motionerat om att regeringen ska se över hur brottsoffer lättare ska få ut den ersättning de är tilldömda, och eftersom frågan är angelägen hade jag inte ro att invänta just det här datumet och den här debatten, så jag ställde en fråga till justitieministern på just det temat. Han gav då uttryck för att det är regeringens avsikt att adressera frågan. Nu ska man inte ta detta som en garanti för att så kommer att ske, men mot bakgrund av denna nyfunna insikt i brottsoffrens rättigheter vill jag ändå ge regeringen en chans att visa att man menar allvar med detta.

Jag väljer därför att inte yrka bifall till mina reservationer, även om det ska sägas att jag naturligtvis står bakom samtliga motioner som jag har skrivit under.

Som ett medskick till regeringspartierna vill jag understryka hur viktig denna fråga är. Jag kommer att bevaka området mycket noggrant, och om ingenting händer så kommer nya motioner, syftande till att tillkännage detta som riksdagens mening.

Avslutningsvis vill jag yrka bifall till utskottets förslag.

Anf. 173 LINDA SNECKER (V):

Herr talman! Att leva sitt liv utanför de patriarkala, heteronormativa normerna och förväntningarna borde vara en självklarhet och någonting okomplicerat. Att älska vem man vill, leva med vem man vill och göra vad man vill borde inte ses som någonting avvikande eller annorlunda. Men så är det tyvärr inte i dag. Ungefär var fjärde homo- eller bisexuell person har vid minst ett tillfälle utsatts för brott på grund av sin sexuella läggning.

I dag hade rikspolischefen Dan Eliasson och inrikesminister Ygeman en presskonferens där det presenterades olika förslag för att åtgärda hatbrott. Det hela var upplagt i tre delar. Man skulle bland annat arbeta fram en gemensam definition av vad hatbrott är så att alla myndigheter, Brå och polisen ska arbeta utifrån samma definition.

Man ska öka förmågan att lagföra och förebygga brott, och man ska även arbeta med att höja förtroendet hos utsatta grupper. Detta är faktiskt väldigt bra förslag. Att just skapa förtroende och öka förtroendet tror jag är en av de många viktiga åtgärder som krävs. Det är detta som Vänsterpartiet har velat med sin motion om hatbrott mot hbtq-personer, nämligen skapa ett förtroende. Vi måste ha ett bättre system där man definierar hatbrott på samma sätt i hela rättskedjan.

Hatbrott är en benämning på en rad olika typer av brott där gärningspersonens motiv är hat mot enskilda personer på grund av deras förmodade etnicitet, nationella ursprung eller sexuella läggning. Hatbrott har ofta dubbla motiv, dels en kränkning av brottsoffret, dels att sända ett fientligt budskap till den grupp som offret tillhör.

Det är miljöer med främlingsfientlighet, homofobi, rashat, antisemitism, islamofobi, antiziganism och transfobi som göder hatbrotten.

Arbetet mot hatbrott är tillsammans med hatbrottslagstiftningen oerhört viktigt för att alla, oavsett sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck, etnicitet, ålder eller kön, ska kunna delta i samhället på samma sätt.

Det är dock långt ifrån alla brott som anmäls till polisen, för förtroendet är lågt. Det finns ett stort mörkertal. När hatbrott inte syns i statistiken är det omöjligt att redovisa hur mycket hatbrott som har begåtts i Sverige.

Vänsterpartiet har under flera år i motioner lyft problematiken med hatbrott mot hbtq-personer och alla de problem som finns. Vi vill bland annat införa en brottskod hos polisen för att kunna säkerställa statistiken. Vi vill stärka förtroendet för rättsväsendet hos hbtq-personer. Vi vill att det ska stå i polisens och säkerhetspolisens regleringsbrev att man ska prioritera de här brotten.

Därför välkomnar jag det initiativ som kom på presskonferensen i dag och är väldigt glad över det. Jag har pratat med olika delar av det civila samhället om förslaget i dag. Jag vill framhålla att RFSL och andra aktörer sitter på väldigt mycket kunskap om hatbrott. Jag uppmanar regeringen och Polismyndigheten att vända sig till dem som sitter på en stor kompetens om vad hatbrott innebär.

Jag är glad över att regeringen väljer att lyssna på Vänsterpartiet. Rättspolitik handlar om vilket samhälle vi vill ha. Vänsterpartiets ambition för rättspolitik är ett tryggt samhälle, ett samhälle där det inte spelar någon roll var du föds, vem du älskar, vilken inkomst dina föräldrar har eller vilken skola du går i. Du är lika trygg ändå. Vänsterpartiets ambition för rättspolitik är en feministisk rättspolitik med ett starkt hbtq-perspektiv. Jag ser fram emot det kommande arbetet hos polisen och regeringen.

Anf. 174 SANNE ERIKSSON (S):

Herr talman! I dag debatterar vi justitieutskottets betänkande 18, *Våldsbrott och brottsoffer*.

Våld i nära relationer är en fråga som länge haft stort fokus i den svenska politiska debatten. Det har de senaste 15 åren satsas mycket resurser och tid på att minska våld i nära relationer. Internationellt sett har Sverige en framstående position på det här området. Men tyvärr räcker det inte. Mer måste göras.

Enligt brottsstatistik från Brottsförebyggande rådet dödas i genomsnitt 20 kvinnor varje år av en närstående. 17 av dessa kvinnor mördas av en man som de har eller har haft en relation med. Dödsfallet är ofta kulmen på en lång period av våld mot kvinnan. Många gånger har det också föregåtts av en polisanmälan om hot och våld.

År 2013 anmäldes 20 000 fall av misshandel mot kvinnor över 18 år där gärningsmannen var bekant med offret. Av dessa kan hela 15 000 vara fall där gärningsmannen är någon som kvinnan hade eller tidigare hade haft en relation med.

Sverige har i dag en uttalat feministisk regering med höga ambitioner på det här området vad gäller just våld i nära relationer. Även utskottet anser att fortsatta insatser är nödvändiga och att frågan om att bekämpa våld i nära relationer ska vara högt prioriterad.

I juni 2014 lämnades betänkandet *Våld i nära relationer – en folkhälsofråga* av den nationella samordnaren mot våld i nära relationer. Betänkandet innehåller en mängd förslag till regeringen om lagändringar och uppdrag som ska motverka våld i nära relationer. De förslag som har lämnats bereds nu i Regeringskansliet.

I februari 2014 tillsattes även en särskild utredare med uppdraget att föreslå en samlad nationell strategi för att våld mot kvinnor ska upphöra. Uppdraget ska redovisas i maj 2015. Det har även tillsatts en särskild utredare med uppgift att föreslå åtgärder som ger förstärkt skydd för hotade och förföljda personers personuppgifter. Detta ska redovisas 30 juni i år. Även Socialstyrelsen och länsstyrelserna jobbar vidare med frågan och samordnar bland annat insatser som ska motverka mäns våld mot kvinnor.

Kriminalvården har också fått i uppdrag att göra en satsning för att stärka de återfallsförebyggande insatser som riktas mot våldsamma män som grupp, detta i syfte att förhindra återfall i våldets tecken efter frigivning.

Mycket annat har även gjorts på den brottsförebyggande fronten. Polisen har tagit fram ett skyddspaket för hotade personer där de vid behov kan erbjudas larmenhet med GPS-funktion och möjlighet att spåra telefonsamtal. Brå har i uppdrag att göra en uppföljning av dessa larm- och skyddspaket, vilket utskottet inväntar. Socialstyrelsen har i uppdrag att utveckla bedömningsinstrument för stödinsatser för personer som utsatts för våld av närstående.

Ett flertal motioner har inkommit till justitieutskottet och vi behandlar frågan om mäns våld mot kvinnor och brottsförebyggande arbete. Den rödgröna regeringens budget innehöll faktiskt 100 miljoner extra kronor på just detta område till kvinnojourerna. Som bekant föll tyvärr denna budget. Det är någonting som vi ser på med stor ledsamhet, för det var verkligen nödvändiga pengar som hade kunnat komma till kvinnojourerna. Men vi får se om vi får återkomma i denna fråga framöver.

Ett annat område i detta betänkande gäller barn som brottsoffer. Där har det också inkommit motioner. Under 2014 anmäldes 19 200 sexualbrott – 6 000 av dem rubricerades som våldtäkt. Att uppleva ett

sexuellt övergrepp är naturligtvis väldigt traumatiskt. Att sedan även få uppleva rättsprocessen som någonting påfrestande och att återigen få känna sig ensam och utsatt innebär ett otroligt personligt lidande för den som har blivit utsatt. Det kan till och med få den utsatta att överväga om det egentligen är värt att genomgå rättsprocessen. Det kommer att leda till att färre sexualbrott klaras upp.

Att i ett mycket tidigt skede få tillgång till ett målsägandebiträde är av yttersta vikt. Det kan leda till en högre kvalitet på förhören. Det kan leda till en viss guidning inom juridiken, som inte alltid är helt lätt. Det kan verkligen medverka till att den som är utsatt kan få lära sig rutinerna och hur det här brukar gå till.

Jag välkomnar att regeringen har givit Sexualbrottsutredningen i uppdrag att överväga åtgärder för att förbättra rutinerna gällande förordnande av målsägandebiträde till personer som har upplevt sexuella övergrepp.

Vi lever i en värld som ständigt utvecklas. Med ny teknik uppstår många nya möjligheter, men det öppnar tyvärr också många dörrar för ny brottslighet. Det gäller framför allt sexualbrott, där många dörrar har öppnats. Utvecklingen går mycket snabbt. De senaste åren har stora problem identifierats gällande sexuella övergrepp på internet.

Sexualbrottslagstiftningen är inte i första hand skriven med internet i åtanke. Det måste vi ta ställning till. Exempel på problem som har uppstått är när vuxna tar kontakt med barn via nätet och förmår dem att begå sexuella handlingar på sig själva, så kallad grooming. Det har varit oklart hur den gärningen ska rubriceras. Det går inte nog att betona hur viktigt det är att lagstiftningen följer med teknikutvecklingen.

Barns och vuxnas skydd mot sexuella övergrepp måste ständigt ses över och inte försämrats på grund av internets expansion. Det är verkligen ett steg i rätt riktning att man i tilläggsdirektiven till Sexualbrottskommittén nu har givit kommittén i uppdrag att se över frågor gällande sexuella övergrepp som sker via nätet.

När det gäller brottsutsatta barn bör nyckelordet alltid vara samverkan. Samverkan ska ske mellan berörda aktörer och för barnets bästa genom ett barnperspektiv i fokus. Så kallade barnahus är specialiserade på just detta, men när dessa saknas ska en viss form av samordning ändå ske. Samverkan ska ske för att barnet ska slippa besöka olika inrättningar och upprepa sin historia.

Regeringen arbetar sedan man fick ett tillkännagivande 2014 med att inrätta fler barnahus. Förslag som den nationella samordnaren mot våld i nära relationer har lämnat bereds nu i Regeringskansliet. Brottsoffermyndigheten jobbar med utbildningsinsatser gällande unga sexualbrottsoffer.

I budgetpropositionen för 2015 föreslog den rödgröna regeringen att avgiften till Brottsofferfonden ska höjas från 500 kronor till 800 kronor. Vidare föreslogs det att avgiften för den som verkställer ett fängelsestraff genom intensivövervakning med elektronisk kontroll höjs från 50 kronor per dag som verkställigheten ska pågå, dock högst 6 000 kronor för verkställighetsperioden, till 80 kronor per dag som verkställigheten ska pågå, dock högst 9 600 kronor för hela verkställighetsperioden. Avgiftshöjningarna gäller från och med den 1 februari i år.

Med dessa förändringar stärker regeringen förutsättningarna för det viktiga arbete som de ideella organisationerna, bland annat brottsofferjourerna, utför vad gäller stöd till brottsoffer. Även forskningen har nu fått en bättre möjlighet att drivas framåt då ökade möjligheter till finansiering har uppstått.

Jag noterar Johans medskick till regeringen och även Lindas notering om brottsofferfrågor.

Med anledning av de insatser på området som gäller brottsoffer som jag nu har redogjort för yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

I detta anförande instämde Arhe Hamednaca och Elin Lundgren (båda S).

Anf. 175 PIA HALLSTRÖM (M):

Herr talman! Dagens debatt handlar om våldsbrott och brottsoffer. Det var inte så länge sedan som brottsoffren inte nämndes i debatten. Men det är glädjande att fokus just har legat på brottsoffrens situation under de senaste årens debatter.

Miljöpartiets Annika Hirvonen har under ett flertal debatter haft mer sympati för dem som begår brott än för dem som är drabbade. Detta är naturligtvis oroande. Hon hänvisar till att all forskning visar på att längre straff inte har någon verkan. Men att förövaren straffas är en mycket viktig upprättelse för brottsoffren.

För att man ska kunna förhindra att brott begås måste de som har begått brott få en chans att sluta begå brott. Efter många år av kriminalitet räcker det naturligtvis inte med att låsa in någon, utan den tid då man avtjänar sitt brott måste fyllas med relevant innehåll. Arbetslinjen är minst lika viktig inom kriminalvården som ute i samhället.

Många återfaller i brott efter avtjänat straff. Enligt den statistik som Brå redovisar återfaller omkring 41 procent i brott inom tre år, och de allra mest brottsbelastade löper tio gånger högre risk att återfalla. Då undrar jag naturligtvis varför regeringen har valt att lägga ned utredningen om en flexibel och effektiv kriminalvård, som skulle se över detta. Det var tänkt att utredningen skulle studera framgångsrika internationella exempel på återfallsförebyggande insatser och kartlägga och analysera Kriminalvårdens återfallsförebyggande arbete.

Herr talman! Jag undrar också vad som händer med utredningen om skärpta straff för grova våldsbrott som överlämnades i april 2014 och om regeringen vill skärpa straffen enligt utredarens förslag. Det föreslås bland annat att minimistraffen för ett antal av de allvarligaste våldsbrotten, som grovt olaga hot och grov misshandel, ska höjas. Vidare föreslås det i utredningen att straffskalorna för brott mot lagen med förbud mot könsstympning av kvinnor förändras och höjs så att de bättre överensstämmer med straffen för andra grova våldsbrott.

Mellan 2010 och 2014 satsade alliansregeringen nära 1 miljard kronor på att öka jämställdheten i Sverige, varav en stor del gick till åtgärder för att förebygga och motverka våld mot kvinnor. Det handlade bland annat om att samordna de lokala åtgärderna mot våld mot kvinnor, om att utveckla den nationella kvinnofridslinjen och om att stödja civilsamhällets ansträngningar för att hjälpa dem som utsatts för våld.

Alliansregeringen skärpte straffet för mord. Normalstraffet för mord på närstående eller för mord som sker inför ögonen på en närstående är livstid. Vänsterpartiet och Miljöpartiet motsatte sig beslutet.

Carin Götblad utsågs av alliansregeringen till nationell samordnare mot våld i nära relationer. Hennes uppdrag redovisades i juni 2014. I betänkandet lämnades ett femtiotal förslag om hur samhällets insatser mot våld i nära relationer kan utvecklas. Bland förslagen kan nämnas att våld i nära relationer bör bli ett nytt nationellt folkhälsomål, att stödet till de våldsutsatta måste utvecklas genom att polis, socialtjänst med flera samarbetar i operativa arbetsgrupper och att större fokus riktas mot våldsutövaren, både kring repressiva och förebyggande insatser. Dessutom måste barns utsatthet uppmärksammas.

Betänkandet har varit ute på remiss. Det är nu upp till regeringen att gå vidare med förslagen.

Herr talman! År 2011 ändrade alliansregeringen lagen om kontaktförbud. I samband med det nya brottet, olaga förföljelse, infördes även möjligheten att använda elektronisk övervakning genom att införa ett särskilt utvidgat kontaktförbud, det vill säga ett förbud mot att uppehålla sig inom ett större område än som var möjligt vid vanligt kontaktförbud.

Möjligheten att använda fotboja har på grund av svårigheter med att utveckla tekniken försenats. Tekniken är nu på plats, men det har visat sig att fotboja hittills kommit till användning i mycket begränsad omfattning. Det kan bero på att kraven för att man ska kunna förena ett kontaktförbud med fotboja är för högt ställda i lagstiftningen. I vår alliansmotion vill vi att elektronisk fotboja ska kunna användas i fler fall av kontaktförbud. Det är ett sätt att säkerställa att kontaktförbudet efterlevs, och det är en åtgärd som ökar tryggheten för brottsoffren.

Jag är mycket glad över att även Socialdemokraterna och Miljöpartiet har ändrat inställning och anslutit sig till tillkännagivandet till regeringen.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag och tillkännagivandet och avslag på motionerna.

Anf. 176 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Herr talman! Till att börja med vill jag passa på att tacka Johan Hedin och Linda Snecker för deras konstruktiva anda. Jag hoppas verkligen att vi på det här området där långsiktiga regler, inte minst för brottsoffrens skull, vore bra och där en parti- och blocköverskridande överenskommelse så långt det är möjligt är önskvärd, kan fortsätta med en dialog som går ut på att bli överens och göra så bra som möjligt där vi är överens snarare än att sparka upp öppna dörrar.

Mindre imponerande är kanske de avsiktliga misstolkningar som Moderaternas företrädare fortsätter att hänge sig åt.

Jag minns första gången vi diskuterade huruvida längre straff var lösningen på brottsligheten. Jag gjorde då en reflexion kring kostnaderna och vad vi vill använda samhällets gemensamma resurser till. Jag frågade mig då också, och det är väl nästan en filosofisk fråga som man möjligen skulle kunna finna statistik om, vad brottsoffer skulle välja: att förövaren satt ett år längre i fängelse eller att få 1 miljon kronor i ersättning till sig själv eller till annan brottsofferstödande verksamhet. Det är ju trots allt så att om vi bryr oss om brottsoffren behöver vi också ställa oss den frågan om på vilket sätt vi använder resurserna bäst.

Så till dagens ämne, våldsbrott och brottsoffer. Här har regeringen en väldigt hög ambition att stärka brottsoffer och inte minst att skydda dem som blivit offer för våldsbrott. Detta märks genom den ambitiösa satsningen på kvinnojourer om 100 miljoner kronor som lades fram i regeringens budgetproposition. Även om den nu inte blev verklighet visar den på den ambitionen.

Det märks också genom kraven på att stärka målsägandens roll i sexualbrottsmål genom att se över förordnandet av målsägarbiträden, där regeringen just gett tilläggsdirektiv till Sexualbrottsutredningen.

Höjningen av avgifterna till Brottsofferfonden är ytterligare ett konkret förslag som genomförts och som kommer att öka resurserna till bland annat brottsofferjourernas viktiga verksamhet.

Därutöver ger regeringen länsstyrelserna ett fortsatt uppdrag att arbeta för att motverka våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck.

Jag tycker också att det är glädjande att vi kunnat uppnå en bred enighet kring frågan om användande av fotboja vid kontaktförbud. Det har ju inte fungerat bra hittills. Vi måste se över detta så att det får den effekt som var avsedd.

Herr talman! Sverige har fyra jämställdhetspolitiska mål varav det fjärde är att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet. Det är en grundläggande rätt att bestämma över sin egen kropp och sexualitet, och även om Sverige har kommit långt vad gäller kvinnors rättigheter har vi fortfarande en lång väg kvar att gå. Årligen utsätts ca 17 000 kvinnor för våld i hemmet av en bekant. Av dessa kvinnor finns 17 inte längre bland oss på grund av detta våld.

Precis som regeringens utredare konstaterat är detta ett folkhälsoproblem, och det krävs en rad åtgärder för att få bukt med detta, från motverkandet av maskulinitetsnormer kring våld till det konkreta skyddet av den kvinna som söker skydd och stöd.

Sverige har världens första feministiska regering. Det är ett åtagande som visar ledarskap i de här frågorna liksom i andra jämställdhetspolitiska frågor. Det är också ett åtagande som förpliktar. Situationen för kvinnor som utsätts för våld är en fråga av högsta prioritet.

Herr talman! Extra utsatta är de personer som drabbas av hedersrelaterat, eller snarare skamrelaterat, våld och förtryck. Främst kvinnor men även killar och hbtq-personer drabbas särskilt. För att öka kunskaperna om hedersproblematik har Länsstyrelsen i Östergötland sedan 2003 ett uppdrag som resurscentrum i dessa frågor. Det uppdraget har förlängts även för 2015. Ytterligare förslag för hur samhällets insatser kan stärkas har nyligen presenterats och kommer att beredas vidare.

Frågorna behöver emellertid även hanteras på regional och kommunal nivå. Vid ett seminarium som anordnades här i riksdagen i samarbete med organisationen Glöm aldrig Pela och Fadime framkom särskilt brister inom socialtjänstens arbete på många håll i landet men även behov av stöd inom till exempel elevhälsovården.

Flera kommuner är också föregångare. Botkyrka kommun var först i Sverige med en kommunal handlingsplan mot heders- eller skamrelaterat våld och förtryck. De är ett föredöme, och vi hoppas att många fler kommuner följer efter. Däremot tror jag inte att riksdagen är den lämpliga instansen när det gäller att fatta beslut om detta.

Herr talman! Det finns mycket mer att säga om våldsbrott, brottsoffers situation och vad vi kan göra för dem. Jag hoppas att vi kan återkomma i den här viktiga frågan många gånger framöver.

Avslutningsvis vill jag yrka jag bifall till utskottets förslag och avslag på reservationerna.

Anf. 177 ROBERT HANNAH (FP):

Herr talman! Jag vill inleda med att meddela att Folkpartiet yrkar bifall till utskottets förslag i dess helhet.

Jag kommer i dag att lyfta upp en av Folkpartiets absolut viktigaste frågor: våld mot kvinnor. Att slippa utsättas för våld och hot är en mänsklig rättighet. Särskilt utsatta för den här typen av kränkning är kvinnor. Sverige kan aldrig och kommer aldrig att bli ett helt jämställt land så länge hemmet för många kvinnor är den absolut farligaste platsen att vistas på. Varje år mördas 17 kvinnor av en man som de har en nära relation med, och det finns många personer som har en mycket allvarlig hotbild mot sig.

Mäns våld mot kvinnor handlar om män som slår kvinnor som de har en nära relation till. Det är en typ av våld som är kopplad till kön och makt, och vi måste göra allt för att förebygga detta våld. För att bryta ett destruktivt mönster krävs ett brett och långsiktigt arbete där förebyggande insatser, polisiära åtgärder, stöd till offer och behandling av gärningsmän ingår.

För att komma till rätta med dessa brott och problem måste vi också börja arbeta tidigt. Folkpartiet har ett batteri av åtgärder som vi anser vara viktiga och som behöver genomföras för att detta ska bli verklighet.

Folkpartiet vill därför att elektronisk fotboja i normalfallet ska användas vid ett utvidgat kontaktförbud. Vi vill att fotboja ska användas också vid ett kontaktförbud enligt det andra steget i trappan i stället för bara det sista steget som främst används i dag. Vi vill att både hotbilden och offrets rätt till fri rörlighet ska väga mycket tyngre än vad det gör i dag, där vi anser att det finns för mycket fokus på gärningsmannen.

Det är inte rimligt att ett utökat kontaktförbud endast meddelas i ungefär 1 procent av alla fall som prövas. Folkpartiet vill också att området för kontaktförbud ska ökas och kunna gälla en hel kommun – ett så kallat kommunalt vistelseförbud.

Vi är därför glada över att Alliansens gemensamma motion har fått stöd i justitieutskottet och förhoppningsvis röstas igenom i riksdagen. Vi ser fram emot att se vilka förslag regeringen ska lägga fram framöver.

Folkpartiet vill också höja straffet för grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning. Vi vill att ett års fängelse ska vara straffminimum i stället för dagens nio månader. Det finns en enkel anledning. Brottet ska

likställas med grov misshandel, rån och grov utpressning, som samtliga har ett år i straffskalan. Det är att markera brottets värde.

Folkpartiet vill också införa en samtyckeslagstiftning. Vi vill stärka sexualbrottslagstiftningen med hjälp av en separat straffbestämmelse om sexuella handlingar som genomförs utan en persons samtycke. Även den som borde ha förstått att samtycke inte förelegat ska kunna dömas. Lagen måste alltid vara på den utsattas sida. Därför säger vi i Folkpartiet att ett nej alltid ska vara ett nej.

Folkpartiet vill självklart också fortsätta att ge stöd till kvinnojourer och fler skyddade boenden. Kvinnojourerna har en viktig roll att ta hand om och ge stöd till våldsutsatta kvinnor. De är också en viktig fristad för utsatta kvinnor. Det är därför beklagligt att Annika Hirvonen tydligt säger att man vill samarbeta men samtidigt menar att det är synd att kvinnojourerna inte har fått mer pengar på grund av att regeringens budget inte röstades igenom. Men det är en osanning eftersom Alliansens budget, även om den inte har exakt lika mycket öronmärkta pengar, också innebär en förbättring för kvinnojourernas ekonomi och ger större utrymme för att vid behov ge medel i ett senare skede.

Anf. 178 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Herr talman! Jag hoppas verkligen att vi kan ha ett samarbete över blockgränserna. Men jag måste ändå kritisera Folkpartiet som, trots varmt tal om hur viktiga kvinnojourerna är, valde att minska anslagen till kvinnojourerna jämfört med regeringens budgetproposition. Det är ett val som Folkpartiet har gjort. Ni har valt att lägga pengarna på andra saker, till exempel låg skatt för dem som tjänar mest.

Jag vill veta varför Folkpartiet har valt att göra den prioriteringen när ni pratar så varmt om hur viktigt det är att ge kvinnojourerna bästa möjliga förutsättningar.

Anf. 179 ROBERT HANNAH (FP) replik:

Herr talman! Till att börja med kan det vara viktigt att påpeka att båda budgetarna som lades fram i höstas innehöll en förstärkning av medel som skulle gå till kvinnojourer. Det är viktigt att påpeka.

Alliansens budget innehöll visserligen inte exakt lika mycket pengar till kvinnojourerna, men det fanns ett annat utrymme inom budgeten, en större flexibilitet inom Alliansens budget, än hos er budget för att ge mer medel till kvinnojourer. Jag hoppas att ni i regeringen utnyttjar utrymmet i stället för att gnälla i riksdagen.

Det finns en bra och stark anledning till att vi inte stöttade regeringens budget. Den är tillväxtfientlig. Det innebär att budgeten är socialistisk. Politiken går ut på att inte ha tillväxt. Utan tillväxt får man inte pengar. Utan pengar kan man inte heller ge pengar till kvinnojourer.

Under Alliansens tid vid makten har vi visserligen sänkt skatterna, men vi har också ökat intäkterna. Det ger netto mer pengar till folket och mer pengar till kvinnojourerna att arbeta med den typen av politik som Folkpartiet stöttar.

(Applåder)

Anf. 180 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Herr talman! Jag hade inte förväntat mig att vi skulle diskutera tillväxt i denna debatt som handlar om våldsbrott och brottsoffer. Jag förstår inte vad tillväxt har att göra med att Folkpartiet har valt att sänka anslagen till kvinnojourerna.

Robert Hannah pratar om flexibla pengar. Men om vi räknar flexibelt är det 207 miljoner som regeringen hade lagt fram i ökade satsningar på området. Då är det ett ännu värre scenario.

Vi kan säkert ha olika åsikter om tillväxtfientlighet eller inte. Men då behöver denna debatt utsträckas till frågor som utbildning, jobbskapande, framtida beredskap för klimathot med mera.

Anf. 181 ROBERT HANNAH (FP) replik:

Herr talman! Återigen kommer det lögner från Annika Hirvonens sida. Båda budgetar innehöll mer medel till kvinnojourerna. I budgetpropositionen fanns direkt avsatta medel – 137 ½ miljoner. Det fanns också i budgetpropositionen icke låsta medel som kunde utnyttjas – 57 ½ miljoner. Det fanns medel på plats.

Frågan är varför Annika Hirvonen å ena sidan undrar varför människor ska straffas när sådant kostar 1 miljon om året men å andra sidan inte tycker att det är viktigt med den tillväxt som behövs för att ge pengar till kvinnojourer.

Det finns en stark relation mellan god ekonomi och att stötta dem som är svagast i samhället. Folkpartiet tror på en samhällsmodell som bygger på fri ekonomi där människor betalar en viss skatt som gör att vi kan stötta de allra svagaste i samhället. Miljöpartiets politik går ut på att ha höga skatter och bestraffa alla så att det inte går att ge lika mycket pengar till kvinnojourer. Det är vår syn på frågan.

(Applåder)

Anf. 182 ADAM MARTTINEN (SD):

Herr talman! I betänkandet *Våldsbrott och våldsoffer* står vi bakom våra reservationer, men för tids vinnande väljer jag att begränsa mina yrkanden till reservation 3 och reservation 4.

Åtgärden kontaktförbud syftar till att skydda personer, påfallande ofta kvinnor, mot risk att utsättas för brott. Vanligtvis handlar det om att en gärningsman förföljer eller på annat sätt allvarligt trakasserar, hotar eller fysiskt utgör en fara för den som kontaktförbudet avser.

Farliga personer kan alltså föreläggas beslut om kontaktförbud. Skulle kontaktförbudet överträdas finns det möjlighet att utdöma fängelsestraff. Kan man då anta att allt är frid och fröjd i landet lagom?

Låt mig återge en rubrik från Expressen den 15 september 2014: ”Bröt mot kontaktförbud 123 gånger – döms.” Fallet rör en man i 70-årsåldern. Han dömdes till tre månaders fängelse för att ha brutit mot ett kontaktförbud 123 gånger under fyra månader. Fängelsestraffet var dock inte hans första. Året innan dömdes han till sex månaders fängelse, även

då för överträdelse mot ett kontaktförbud. Efter det första fängelsestraffet tog det alltså inte många månader innan trakasserierna började igen.

Det finns ett annat fall i Östgötatidningen den 10 februari 2015. Polisen larmas till en adress i Mjölby. En man med kontaktförbud mot en kvinna hämtas av polis i anslutning till kvinnans hem. Några timmar innan händelsen hade den misstänkte försatts på fri fot efter att ha suttit gripen, då misstänkt för olaga hot mot just samma kvinna.

Låt mig återge ytterligare en artikel i Expressen den 1 mars 2013: "Fick nej på kontaktförbud – mördades." En kvinna mördades strax efter att hon förgäves och för sista gången försökt få ett kontaktförbud utfärdat.

Så här skulle jag kunna hålla på och återge fall efter fall där gärningsmän beläggs med kontaktförbud, bryter mot kontaktförbud, på sin höjd sitter av ett kort fängelsestraff, fortsätter att trakassera, hota och utsätta människor för rädsla och fara. Det finns åtskilliga nyhetsartiklar och ett rätt bra tv-program med Hasse Aro om just stalkning som man kan ta del av om man vill uppleva brottsoffers hopplösa situation.

Att straffskalan för allvarliga överträdelser av kontaktförbud ska cirkla runt ett eller två års fängelse är, herr talman, löjeväckande lågt. Att år efter år leva med trakasserier och rädsla är en mycket allvarlig inskränkning av den personliga friheten. Att dessutom själv tvingas dokumentera övergrepp och förföljelser, kanske i flera månader eller år, för att kunna övertyga rättsväsendet om sin utsatthet utgör i sig en situation där ett års fängelse, eller några månaders fängelsestraff, inte kan betecknas som någonting annat än just löjeväckande. Dessa straffnivåer står helt klart i orimligt låg proportion till vad brottsoffren får genomlida.

Det råder för oss inga tvivel om att det måste bli enklare att få kontaktförbud utfärdat. Det gäller särskilt när vi vet att det trots politiska åtgärder från den förra regeringen beviljas kontaktförbud i endast 30 procent av de begärda fallen.

Konsekvenserna av det hårda läget för brottsoffren får vi som det ser ut i dag ta del av genom fruktansvärda nyhetsartiklar.

Sverigedemokraterna gläds över att påföljden elektronisk fotboja ska utredas. Förhoppningsvis får vi se att den nyttjas i fler fall än i dag.

Men att personer som dömts till sex månaders eller kanske ett års fängelse försätts på fri fot igen ger sannolikt ingen större ro åt ett brottsoffer. Att gärningsmannen dessutom strax efter ett avtjänat straff kan bryta mot kontaktförbudet, kanske upp mot hundra gånger, och att straffskalan erbjuder kanske ett eller två års fängelse är inte en tillräcklig straffskärpning. Brottsoffret hinner på sin höjd fira en julafton utan sin förföljares närvaro innan allt förväntas sätta igång igen.

Herr talman! Utifrån exemplen i mitt anförande borde det inte råda något tvivel om att det krävs hårdare straff.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 5 mars.)

§ 16 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 3 mars

2014/15:339 Fortsatta regelförenklingar inom bostadspolitiken
av *Mats Green* (M)
till statsrådet Mehmet Kaplan (MP)

2014/15:340 Offensiv finanspolitik till följd av minusräntan

av *Niklas Wykman* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2014/15:341 Skatteutjämningsystemet och bostadsmiljarden

av *Erik Andersson* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2014/15:342 Tobaksdirektivet och det svenska snuset

av *Erik Andersson* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

§ 17 Anmälan om fråga för skriftligt svar

Följande fråga för skriftligt svar hade framställts:

den 3 mars

2014/15:271 EU:s politik för mänskliga rättigheter i Vitryssland/Belarus

av *Tina Acketoft* (FP)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

§ 18 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 3 mars

2014/15:224 Familjeklassning av narkotika

av *Yasmine Larsson* (S)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2014/15:231 Betänkandet Privat införsel av alkoholdrycker – Tydligare regler i konsekvens med svensk alkoholpolitik (SOU 2014:58)

av *Barbro Westerholm* (FP)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

den 4 mars

2014/15:246 Bullerregler för bostadsbyggande invid järnvägar

av *Ola Johansson* (C)

till statsrådet Mehmet Kaplan (MP)

2014/15:252 Cigarettpaketen och yttrandefriheten

av *Maria Abrahamsson* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2014/15:254 Etableringslotsar för nyanlända

av *Roger Haddad* (FP)
till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)

Prot. 2014/15:66
4 mars

§ 19 Kammaren åtskildes kl. 20.30.

Förhandlingarna leddes
av förste vice talmannen från sammanträdets början till och med § 7
anf. 38 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med § 8 anf. 69 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 9 anf. 105 (delvis),
av talmannen därefter till och med § 12 anf. 135 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 14 anf. 156 (delvis) och
av talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

LISA GUNNFORS

/Eva-Lena Ekman

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott	3
§ 4 Ärenden för bordläggning	3
§ 5 Integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet	4
Försvarsutskottets betänkande 2014/15:FöU5	4
Anf. 1 MIKAEL JANSSON (SD)	4
Anf. 2 JENS HOLM (V)	5
Anf. 3 ALLAN WIDMAN (FP)	6
Anf. 4 JENS HOLM (V) replik	8
Anf. 5 ALLAN WIDMAN (FP) replik	8
Anf. 6 JENS HOLM (V) replik	9
Anf. 7 ALLAN WIDMAN (FP) replik	9
Anf. 8 MATTIAS OTTOSSON (S)	10
Anf. 9 JENS HOLM (V) replik	11
Anf. 10 MATTIAS OTTOSSON (S) replik	11
Anf. 11 JENS HOLM (V) replik	12
Anf. 12 MATTIAS OTTOSSON (S) replik	12
Anf. 13 ANNICKA ENGBLOM (M)	13
Anf. 14 JENS HOLM (V) replik	15
Anf. 15 ANNICKA ENGBLOM (M) replik	15
Anf. 16 JENS HOLM (V) replik	16
Anf. 17 ANNICKA ENGBLOM (M) replik	17
Anf. 18 JAKOP DALUNDE (MP)	17
Anf. 19 JENS HOLM (V) replik	18
Anf. 20 FÖRSTE VICE TALMANNEN	18
Anf. 21 JAKOP DALUNDE (MP) replik	19
Anf. 22 JENS HOLM (V) replik	19
Anf. 23 JAKOP DALUNDE (MP) replik	19
Anf. 24 STIG HENRIKSSON (V)	19
Anf. 25 ALLAN WIDMAN (FP) replik	20
Anf. 26 STIG HENRIKSSON (V) replik	21
Anf. 27 ALLAN WIDMAN (FP) replik	21
Anf. 28 STIG HENRIKSSON (V) replik	22
Anf. 29 ANNICKA ENGBLOM (M) replik	22
Anf. 30 STIG HENRIKSSON (V) replik	22
Anf. 31 ANNICKA ENGBLOM (M) replik	23
Anf. 32 STIG HENRIKSSON (V) replik	23
(Beslut fattades under § 11.)	24
§ 6 Några ändringar i lagen om disciplinansvar inom totalförsvaret	24
Försvarsutskottets betänkande 2014/15:FöU4	24

Anf. 33	ROGER RICHTOFF (SD)	24
Anf. 34	PAULA HOLMQVIST (S)	25
Anf. 35	JAN R ANDERSSON (M)	26
	(Beslut fattades under § 11.)	28
§ 7 Livsmedelspolitik		28
.....		28
	Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2014/15: MJU3	28
Anf. 36	MARIANNE PETTERSSON (S)	28
Anf. 37	ÅSA COENRAADS (M)	30
Anf. 38	RUNAR FILPER (SD)	32
Anf. 39	ÅSA COENRAADS (M) replik	33
Anf. 40	RUNAR FILPER (SD) replik	34
Anf. 41	ÅSA COENRAADS (M) replik	34
Anf. 42	RUNAR FILPER (SD) replik	34
Anf. 43	STINA BERGSTRÖM (MP)	34
Anf. 44	ÅSA COENRAADS (M) replik	37
Anf. 45	STINA BERGSTRÖM (MP) replik	37
Anf. 46	ÅSA COENRAADS (M) replik	38
Anf. 47	STINA BERGSTRÖM (MP) replik	38
Anf. 48	LENA EK (C)	39
Anf. 49	STINA BERGSTRÖM (MP) replik	41
Anf. 50	LENA EK (C) replik	42
Anf. 51	STINA BERGSTRÖM (MP) replik	42
Anf. 52	LENA EK (C) replik	43
Anf. 53	JENS HOLM (V)	43
Anf. 54	MAGNUS OSCARSSON (KD)	45
Anf. 55	FREDRIK MALM (FP)	46
Anf. 56	CARL SCHLYTER (MP)	49
Anf. 57	JENS HOLM (V) replik	50
Anf. 58	CARL SCHLYTER (MP) replik	51
Anf. 59	JENS HOLM (V) replik	51
Anf. 60	CARL SCHLYTER (MP) replik	52
Anf. 61	ÅSA COENRAADS (M) replik	52
Anf. 62	CARL SCHLYTER (MP) replik	53
Anf. 63	ÅSA COENRAADS (M) replik	53
Anf. 64	CARL SCHLYTER (MP) replik	54
	(Beslut fattades under § 11.)	54
§ 8 Landsbygdspolitik		54
.....		54
	Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2014/15: MJU5	54
Anf. 65	ULF BERG (M)	54
Anf. 66	ANDERS FORSBERG (SD)	57
Anf. 67	ESKIL ERLANDSSON (C)	59
Anf. 68	ANDERS FORSBERG (SD) replik	61
Anf. 69	ESKIL ERLANDSSON (C) replik	62
Anf. 70	ANDERS FORSBERG (SD) replik	62
Anf. 71	ESKIL ERLANDSSON (C) replik	63
Anf. 72	JENS HOLM (V)	63
Anf. 73	ULF BERG (M) replik	65
Anf. 74	JENS HOLM (V) replik	65

Anf. 75	ULF BERG (M) replik	66
Anf. 76	JENS HOLM (V) replik	66
Anf. 77	FREDRIK MALM (FP)	67
Anf. 78	JENS HOLM (V) replik	69
Anf. 79	FREDRIK MALM (FP) replik	70
Anf. 80	JENS HOLM (V) replik	70
Anf. 81	FREDRIK MALM (FP) replik	70
Anf. 82	ANDERS FORSBERG (SD) replik	71
Anf. 83	FREDRIK MALM (FP) replik	71
Anf. 84	ANDERS FORSBERG (SD) replik	72
Anf. 85	FREDRIK MALM (FP) replik	72
Anf. 86	MAGNUS OSCARSSON (KD)	73
Anf. 87	MONICA HAIDER (S)	74
Anf. 88	ULF BERG (M) replik	76
Anf. 89	MONICA HAIDER (S) replik	76
Anf. 90	ULF BERG (M) replik	76
Anf. 91	MONICA HAIDER (S) replik	77
Anf. 92	EMMA NOHRÉN (MP)	77
Anf. 93	ANDERS FORSBERG (SD) replik	79
Anf. 94	EMMA NOHRÉN (MP) replik	79
Anf. 95	ANDERS FORSBERG (SD) replik	80
Anf. 96	EMMA NOHRÉN (MP) replik	80
Anf. 97	ULF BERG (M) replik	80
Anf. 98	EMMA NOHRÉN (MP) replik	81
Anf. 99	ULF BERG (M) replik	81
Anf. 100	EMMA NOHRÉN (MP) replik	82
	(Beslut fattades under § 11.)	82

§ 9 Fiskeripolitik

		82
	Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2014/15: MJU6	82
Anf. 101	GUNILLA NORDGREN (M)	82
Anf. 102	ANDERS FORSBERG (SD)	84
Anf. 103	ESKIL ERLANDSSON (C)	87
Anf. 104	JENS HOLM (V)	89
Anf. 105	LARS TYSKLIND (FP)	90
Anf. 106	JENS HOLM (V) replik	93
Anf. 107	LARS TYSKLIND (FP) replik	93
Anf. 108	JENS HOLM (V) replik	94
Anf. 109	LARS TYSKLIND (FP) replik	94
Anf. 110	JAN-OLOF LARSSON (S)	95
Anf. 111	LARS TYSKLIND (FP) replik	98
Anf. 112	JAN-OLOF LARSSON (S) replik	98
Anf. 113	LARS TYSKLIND (FP) replik	99
Anf. 114	JAN-OLOF LARSSON (S) replik	99
Anf. 115	GUNILLA NORDGREN (M) replik	99
Anf. 116	JAN-OLOF LARSSON (S) replik	100
Anf. 117	GUNILLA NORDGREN (M) replik	100
Anf. 118	JAN-OLOF LARSSON (S) replik	100
Anf. 119	EMMA NOHRÉN (MP)	100
Anf. 120	JENS HOLM (V) replik	103
Anf. 121	EMMA NOHRÉN (MP) replik	103

Anf. 122 JENS HOLM (V) replik	103
Anf. 123 EMMA NOHRÉN (MP) replik	104
Anf. 124 LARS TYSKLIND (FP) replik	104
Anf. 125 EMMA NOHRÉN (MP) replik	104
Anf. 126 LARS TYSKLIND (FP) replik	105
Anf. 127 EMMA NOHRÉN (MP) replik	105
(Beslut fattades under § 11.)	105
Ajournering	105
Återupptagna förhandlingar	105
§ 10 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 19 februari	105
NU9 Energipolitik	105
UU8 Riksrevisionens rapport om Swedfund International AB	107
SfU8 Riksrevisionens rapport om att gå i pension	107
SfU9 Riksrevisionens rapport om granskningen av det allmänna pensionssystemet	107
§ 11 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	107
FöU5 Integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet	107
FöU4 Några ändringar i lagen om disciplinansvar inom totalförsvaret	108
MJU3 Livsmedelspolitik	109
MJU5 Landsbygdspolitik	110
MJU6 Fiskeripolitik	112
§ 12 Familjerätt	113
Civilutskottets betänkande 2014/15:CU6	113
Anf. 128 THOMAS FINNBORG (M)	113
Anf. 129 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD)	115
Anf. 130 OLA JOHANSSON (C)	117
Anf. 131 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik	119
Anf. 132 OLA JOHANSSON (C) replik	120
Anf. 133 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik	120
Anf. 134 OLA JOHANSSON (C) replik	121
Anf. 135 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V)	121
Anf. 136 ROBERT HANNAH (FP)	123
Anf. 137 CAROLINE SZYBER (KD)	125
Anf. 138 HILLEVI LARSSON (S)	126
Anf. 139 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik	129
Anf. 140 HILLEVI LARSSON (S) replik	129
Anf. 141 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik	129
Anf. 142 HILLEVI LARSSON (S) replik	130
Anf. 143 EMMA HULT (MP)	130
Anf. 144 PATRICK RESLOW (M)	132
Anf. 145 RICKARD NORDIN (C)	134
Anf. 146 BORIANA ÅBERG (M)	135

(Beslut skulle fattas den 5 mars.)	137
§ 13 Cykelfrågor	137
Trafikutskottets betänkande 2014/15:TU5	137
Anf. 147 JIMMY STÅHL (SD)	137
Anf. 148 EMMA WALLRUP (V)	137
Anf. 149 KARIN SVENSSON SMITH (MP)	139
Anf. 150 JOHAN ANDERSSON (S)	142
Anf. 151 BORIANA ÅBERG (M)	144
Anf. 152 ANDERS ÅKESSON (C)	146
Anf. 153 LARS TYSKLIND (FP)	147
Anf. 154 ROBERT HALEF (KD)	149
Anf. 155 STINA BERGSTRÖM (MP)	150
(Beslut skulle fattas den 5 mars.)	151
§ 14 It- och postfrågor	151
Trafikutskottets betänkande 2014/15:TU6	151
Anf. 156 ERIK OTTOSON (M)	151
Anf. 157 JIMMY STÅHL (SD)	153
Anf. 158 ANDERS ÅKESSON (C)	154
Anf. 159 EMMA WALLRUP (V)	155
Anf. 160 ROBERT HALEF (KD)	156
Anf. 161 TERES LINDBERG (S)	157
Anf. 162 ANDERS ÅKESSON (C) replik	160
Anf. 163 TERES LINDBERG (S) replik	160
Anf. 164 ANDERS ÅKESSON (C) replik	160
Anf. 165 TERES LINDBERG (S) replik	161
Anf. 166 ERIK OTTOSON (M) replik	161
Anf. 167 TERES LINDBERG (S) replik	161
Anf. 168 ERIK OTTOSON (M) replik	161
Anf. 169 TERES LINDBERG (S) replik	161
Anf. 170 ANDERS SCHRÖDER (MP)	162
Anf. 171 ANETTE ÅKESSON (M)	163
(Beslut skulle fattas den 5 mars.)	164
§ 15 Våldsbrott och brottsoffer	164
Justitieutskottets betänkande 2014/15:JuU18	164
Anf. 172 JOHAN HEDIN (C)	164
Anf. 173 LINDA SNECKER (V)	165
Anf. 174 SANNE ERIKSSON (S)	166
Anf. 175 PIA HALLSTRÖM (M)	169
Anf. 176 ANNIKA HIRVONEN (MP)	170
Anf. 177 ROBERT HANNAH (FP)	172
Anf. 178 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	173
Anf. 179 ROBERT HANNAH (FP) replik	173
Anf. 180 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	173
Anf. 181 ROBERT HANNAH (FP) replik	174
Anf. 182 ADAM MARTTINEN (SD)	174
(Beslut skulle fattas den 5 mars.)	175

§ 16 Anmälan om interpellationer	
.....	175
§ 17 Anmälan om fråga för skriftligt svar	
.....	176
§ 18 Anmälan om skriftliga svar på frågor	
.....	176
§ 19 Kammaren åtskildes kl. 20.30.	
.....	177

Tryck: Elanders, Vällingby 2015